

ΛΟΓΟΔΟΣΙΑΙ

ΛΟΓΟΣ

ΑΠΑΓΓΕΛΘΕΙΣ ΕΝ ΤΩ ΕΘΝΙΚΩ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΩ

ΤΗ 1 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1898

© 2006-2010 ΕΚΠΑ
ΥΠΟ

Α. Κ. ΧΡΗΣΤΟΜΑΝΟΥ

Τακτικού καθηγητού τῆς γενικῆς πειραματικῆς Χημείας,

ΠΑΡΑΔΙΔΟΝΤΟΣ ΤΗΝ ΠΡΩΤΑΝΕΙΑΝ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ

1896—97.

Σεβαστὴ ὀμύγυρις!

ΠΡΟΚΕΙΜΕΝΟΥ νὰ σκιαγραφήσω σήμερον τὴν ἱστορίαν τῆς δράσεως τοῦ ἔθνικοῦ Πανεπιστημίου κατὰ τὸ ἀκαδημαϊκὸν ἔτος τῆς ἐμῆς Πρυτανείας, πλειστάκις διηρώτων ἑμαυτὸν ἂν δὲν ἦτο προτιμότερον νὰ σιγήσω, ἐνθουμούμενος τὸ Σιμωνίδειον: « Λαλήσας μὲν πολλάκις μετενόησα, σιωπήσας δὲ οὐδέποτε! »

Ὅτε πρὸ ἐνὸς ἔτους ἀκριβῶς, πλήρης ἐλπίδων καὶ ἐμφορούμενος ὑπὸ πεποιθήσεως αἰσιοδόξου, ἀπηρέθμουν ἀπὸ τοῦ βήματος τούτου τοὺς παράγοντας ἐφθαλμοφανοὺς τοῦ ἔθνους ἡμῶν προόδου, ὑπὲρ τῆς πρωτίστως τὸ ἡμέτερον Πανεπιστήμιον ἀγωνίζεσθαι, κατειχόμενῃ ὑπὸ ἐνθουσιασμοῦ δεδικαιολογημένου, οἷον μόνον ἢ πεποιθήσις ἠδύνατο νὰ ἐμπνεύσῃ ὅτι πρὶν ἢ λήξῃ τὸ ἔτος τοῦτο, θά μοι ἐπετρέπετο νὰ συντελέσω κατὰ τι διὰ τῶν ἀσθενῶν μου δυνάμεων εἰς τὴν ἀναμόρφωσιν πολλῶν τοιαύτης δευμένων.

Ἡτένιζον τότε πρὸς τὴν ἀδικφιλονείκητον ὑπὲρ τοῦ Πανεπιστημίου στοργὴν κραταιᾶς Κυβερνήσεως, ἣν εἶχεν ὑπογραμμὸν ὁ τότε τῆς Παιδείας διευθύνων καὶ ἦν μόνος ὁ πρόεδρος τῆς τότε Κυβερνήσεως ἐπίστατο νὰ ὑπερακοντίζῃ, μετὰ ζέσεως υἱοθετῶν προτάσεις μεταρρυθμιστικάς, ὑποβληθείσας αὐτῷ ὑπὸ τῆς Πρυτανείας. Ἀλλὰ περιστάσεις δυσμενεῖς, ὡς οὐδέποτε ἄλλοτε, ἐματαίωσαν τὰς ἀγαθὰς αὐτῶν προθέσεις! Συνεργασθεῖς μετὰ τοῦ τότε ὑπουργοῦ ἐπὶ τῆς ἀναδιοργανώσεως τοῦ ἔθν. Πανεπιστημίου, δὲν διστάζω νὰ χαρακτηρίσω τὸν πρόωρον αὐτοῦ θάνατον ὡς μεγάλην ἡμῶν ζημίαν, τὴν πρώτην ἐκ τῶν ραγδαίως ἐπελθουσῶν κατὰ τὸ ἀκαδημαϊκὸν τοῦτο ἔτος. Μετ' οὐ πολὺ ἐπέτληθον αἱ γνω-

σταί αξιοθρήνητοι παραχαί ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ, αἵτινες ἐξ ἀσημάντου παρεννοήσεως τὴν ἀρχὴν λαβοῦσαι, κατέληξαν εἰς γεγονότα, οἷα δὲν εἶχον ποτὲ ἀναγραφῇ ἐν τοῖς χρονικοῖς αὐτοῦ· ὁ δὲ διαδεχθεὶς τὸν ἀποβιώσαντα τὴν 29 Δεκεμβρ. 1896 ὑπουργὸν τῆς Παιδείας Δημήτριον Πετρίδην πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως, εὐρεθεὶς ἀπέναντι αὐτῶν, δὲν ἠδύνατο τότε φυσικῶ τῷ λόγῳ οὔτε διοικητικῶς οὔτε νομοθετικῶς νὰ δράσῃ, ὡς ἐβούλετο, ἐπ' ἀγαθῶ τοῦ Πανεπιστημίου. Μόλις ὁμως τῆς τάξεως ἀποκατασταθείσης, ἡ νέα ἐπανάστασις τῆς ἡρωϊκῆς Κρήτης, συνταράξατα καὶ ἐπισκοτίσασα τὸν πολιτικὸν ὄριζοντα, ἐτι δὲ μᾶλλον αἱ ἐπακολουθήσασαι πρὸς πόλεμον προετοιμασίαι τοῦ ἔθνους ἡμῶν, ἀπότομον ἐπέβαλον τέρμα εἰς πᾶσαν περὶ ἀναμορφώσεως τοῦ Πανεπιστημίου κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο σκέψιν, ἅπαντα δὲ ἡ μέριμνα τῆς Κυβερνήσεως ὡς εἶδος ἀπερροφᾶτο ὑπὸ τῆς ἐθνικῆς ἀμύνης. Τότε δὲ ἀκράτητος ἡ γενναία ἡμῶν νεολαία, λαβοῦσα τὰ ὄπλα, ἐδράμεν εἰς τὰς τάξεις τοῦ στρατοῦ, ἠρμήσυντο δὲ αἱ αἰθούσαι τῶν παραδόσεων καὶ ἤρξαντο ξενίζουσαι ἀντὶ φοιτητῶν πρόσφυγας ἐκ περιτροπῆς καὶ ἐθελοντάς, ἡμεδαπούς τε καὶ ὁμοεθνεῖς ἐκ τῆς ξένης καὶ ξένους ἐξ ἀπασῶν τῶν χωρῶν, ἐνθα ὁ ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας ἀγὼν τῶν Ἑλλήνων προκάλει ἐνθουσιασμὸν συμπαθείας. Αὐτοὺς διεδέχοντο οἱ πανταχόθεν συρρέοντες ἑφεδρῶι καὶ τούτους πάλιν λόχοι καὶ τάγματα στρατιωτῶν πάντων τῶν ὄπλων, οὓς ἀδιαλείπτως ἐξένιζε τὸ Πανεπιστήμιον, μεταβληθειῶν τῶν αἰθουσῶν αὐτοῦ εἰς στρατόνας.

Τοῦ πολέμου δὲ ἐκτραγέντος καὶ τῶν ἐλευθρίων αὐτοῦ ἀποτελεσμάτων ἐπελθόντων, πάλιν οὐδὲ λόγος ἐπετρέπετο ἐκ τῶν περιστάσεων νὰ γίνῃ περὶ μέτρων θεμελιώδους ἀναδιοργανώσεως τοῦ Πανεπιστημίου καὶ οὕτως, ἀπὸ τοῦ Δεκεμβρίου δι' ὅλου τοῦ χειμῶνος, τοῦ ἔαρος καὶ τοῦ θέρους, ἀπὸ ζημιῶν εἰς καταστροφὰς καὶ ἀπὸ πικριῶν εἰς ἀπογοητεύσεις κατολισθήσαντες, διηρύσαμεν τὸ ἔτος τοῦτο καὶ ἀπωλέσαμεν αὐτὸ διὰ τὴν παρὰ πάντων ποθουμένην καὶ ἀναμενομένην ἐγκαίνισιν νέας ἐποχῆς προόδου.

Ἐν μέσῳ τοιοῦτου κυκεῶνος δυσμενῶν περιστάσεων ἔξεστι καὶ τῷ μετριοφρονεστέρῳ νὰ θαυμάζῃ οὐχ ἦτοτον ὅτι, χάρις εἰς τὴν συνετὴν πορείαν τῆς ἀκαδημαϊκῆς Συγκλήτου, κατωφλιώθη νὰ περισυλλεγῇ τὸ Πανεπιστήμιον ἐκ τοῦ γενικοῦ ναυαγίου χωρὶς νὰ ζημιωθῇ οὔτε ὕλικῶς οὔτε ἠθικῶς καὶ νὰ τηρήσῃ ὑψηλὴν τὴν θέσιν αὐτοῦ, μάλιστα αὐτὰ προλειαινόμενον, ὅπως ὡς πάντοτε ἡγεῖται τῶν προσπαθειῶν τοῦ ἔθνους ν' ἀνέλθῃ καὶ πάλιν τὰς βαθμίδας τῆς προόδου.

Εὐνόητον δὲ εἶναι ὅτι πλὴν τῆς ἐξελλίξεως τῆς τακτικῆς τοῦ Πανεπιστημίου ὑπηρεσίας οὐδὲν νέον ἢ ρηξικέλευθον, τὴν προσοχὴν τοῦ ἀκροατηρίου ἡμῶν συναρπάζον, δύναται νὰ περιέχῃ ἡ λογοδοσία αὐτὴ περὶ τῶν πεπραγμένων τοῦ ἔτους τούτου. Εἴθε νὰ μὴ κριθῶσι τὰ πεπραγμένα ταῦτα κατώτερα τῶν συνήθων καὶ τῶν ἐπὶ τοῦ ἀνωτάτου τούτου ἐκπαιδευτηρίου προσδοκιῶν τοῦ Πανελληνίου!

Περὶ τῶν φοιτητῶν.

Φοιτηταὶ νέοι ἐνεγράφησαν ἐν συνόλῳ εἰς τὸ Μητρώον τοῦ Πανεπιστημίου 888 κατ' ὅλον τὸ ἔτος, ἦτοι 170 ὀλιγώτεροι ἢ κατὰ τὸ προηγούμενον ἔτος, κατὰ μὲν τὸ χειμερινὸν ἐξάμηνον 856, κατὰ δὲ τὸ θερινὸν 32. Ἐκ τῶν 888 νέων τούτων φοιτητῶν 649 ἦσαν ἐκ τῆς ἡμεδαπῆς, 239 δὲ ὠρμῶντο ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ. Κατετάχθησαν δὲ οὗτοι ὡς ἑπεται εἰς τὰς διαφόρους Σχολὰς: (1)

(1) Ἡ κίνησις τῶν εἰς τὸ Πανεπιστήμιον προσερχομένων μάλιστα ἐκ τῆς παραθέσεως τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἐγγραφέντων κατὰ τὸ προηγούμενον ἔτος, καθίσταται καταφανής. Διότι ἐνεγράφησαν:

	τῷ 1891-92	τῷ 1892-93	τῷ 1893-94	τῷ 1894-95	τῷ 1895-96
εἰς τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν	11	11	16	5	14
• Φιλοσοφικὴν	257	134	139	156	101
• Νομικὴν	427	268	441	480	487
• Ἱατρικὴν	282	207	316	291	258
• Φαρμακευτικὴν	40	25	44	13	59
τὸ ἅλῳ νέοι φοιτηταὶ	1028	655	956	919	1058

Εἰς τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν	14
Εἰς τὴν Φιλοσοφικὴν Σχολὴν	99
Εἰς τὴν Νομικὴν Σχολὴν	461
Εἰς τὴν Ἱατρικὴν Σχολὴν	265
Εἰς τὸ Φαρμακευτικὸν Σχολεῖον	49
	<hr/> 888 (1)

(1) Οἱ 888 νέοι φοιτηταὶ, κατὰ τὰς ἰδιαιτέρας αὐτῶν περὶ τὰς ταξινόμησιν, κατή-
γυντο·

Α'. Ἐκ τοῦ Ἐξωτερικοῦ

46 ἐκ Μακεδονίας	5 ἐκ Χίου
38 ἐξ Ἑλλάδος	3 ἐξ Ἀλβανίας
28 ἐκ Κρήτης	2 ἐκ Καλύμνου
17 ἐκ Μικρῆς Ἀσίας	1 ἐκ Ἐγγύου
14 ἐκ Σμύρνης	1 ἐκ Ρόδου
11 ἐκ Σύρου	1 ἐξ Αἰγύπτου
10 ἐκ Κύπρου	1 ἐκ Μόσχας
8 ἐκ Κωνσταντινουπόλεως	1 ἐκ Ρώμης
8 ἐκ Δάσδου	1 ἐκ Παρισίων
8 ἐκ Βουλγαρίας	1 ἐκ Λονδίνου
6 ἐκ Κόσσυ	209

Β'. Ἐκ τοῦ Ἐσωτερικοῦ

65 ἐξ Ἀθηνῶν	12 ἐκ Παρνασσίδος
27 ἐξ Ἠλείας	12 ἐκ Μεσσηνιαίου
26 ἐκ Λακεδαιμόνων	12 ἐξ Εὐρυτανίας
25 ἐκ Καλαμῶν	12 ἐξ Ἄργους
21 ἐκ Πατρῶν	12 ἐκ Σύρου
20 ἐκ Πειραιῶς	12 ἐκ Βόλου
19 ἐξ Αἰγυπτίας	10 ἐκ Τριφυλίας
19 ἐκ Γορτυνίας	10 ἐκ Κεφαλληνίας
19 ἐκ Κερκύρας	10 ἐκ Λαρίσης
17 ἐκ Κορινθίας	10 ἐκ Καρδίτσας
17 ἐκ Φθιώτιδος	9 ἐκ Χαλκίδος
16 ἐκ Ναυπλίας	9 ἐκ Λευκάδος
16 ἐκ Μοσχίνης	8 ἐκ Τριγωνίας
16 ἐκ Τραπεζουσ	8 ἐκ Ζακύνθου
15 ἐκ Καλαβρύτων	7 ἐξ Οἰθύλου
14 ἐκ Γαλιεῖο	7 ἐκ Καρυστίας
13 ἐξ Ὀλυμπίας	6 ἐκ Τρικυαλῶν
13 ἐξ Ἄνδρου	6 ἐκ Σίφου
13 ἐκ Κονναρίας	5 ἐκ Τήνου

Ἀνεπέωσαν δὲ τὴν εἰς τὸ Μητροῦρον ἐγγραφήν παλαιοὶ φοιτηταὶ
κατὰ μὲν τὸ χειμερινὸν ἐξάμηνον 2626 καὶ δὴ

τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς	43
» Φιλοσοφικῆς »	296
» Νομικῆς »	1304
» Ἱατρικῆς »	859
τοῦ Φαρμακευτικοῦ Σχολείου	127
	<hr/> 2626.

ἐξ ὧν 2097 ἦσαν ἡμεδαποί, 529 δὲ ὤρμωντο ἐκ τοῦ Ἐξωτερικοῦ,
κατὰ δὲ τὸ δεύτερον ἐξάμηνον 2948 ἦτοι

τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς	47
» Φιλοσοφικῆς »	328
» Νομικῆς »	1439
» Ἱατρικῆς »	989
τοῦ Φαρμακευτικοῦ Σχολείου	149
	<hr/> 2952.

ἐξ ὧν 2317 ἡμεδαποί, οἱ δὲ 635 ἦσαν ἐκ τῆς ἀλλοδαπῆς.

5 ἐξ Ἰθρίας	2 ἐκ Σκοπέλου
5 ἐκ Θεβῶν	2 ἐξ Ἰθάκης
5 ἐκ Δωρίδος	2 ἐκ Κύμης
4 ἐκ Μεγαλοπόλεως	1 ἐκ Σηροχωρίου
4 ἐκ Πυλίας	1 ἐξ Αἰγίνης
4 ἐκ Λοκρίδος	1 ἐκ Μήλου
4 ἐκ Μεγαρίδος	1 ἐκ Σκύρου
3 ἐκ Κοθύρων	1 ἐκ Κόθων
3 ἐκ Μαντινείας	1 ἐξ Ἄμοργου
3 ἐκ Κρανιδίου	1 ἐξ Ἀνάφης
3 ἐκ Ναυπακτίας	1 ἐκ Πόρου
3 ἐκ Αεθαιδέας	1 ἐκ Ἐαρῶν
3 ἐκ Θήρας	1 ἐκ Πάρου
3 ἐκ Νάξου	1 ἐκ Κεφαλῶν
3 ἐκ Τυρνάβου	1 ἐκ Μυκόνου
2 ἐξ Ἐλευσίνης	1 ἐκ Δομοκού
2 ἐξ Ἄρτας	1 ἐκ Φαρσάλων
2 ἐξ Ἴου	649

Τὸ σύνολον τῶν κατὰ τὴν λήξιν τοῦ Αὐτῆς ἔξαμηνίου ἐγγεγραμμένων φοιτητῶν ἀνῆλθεν εἰς 3482, ἤτοι εἰς ἀριθμὸν κατὰ 220 φοιτητὰς ἀνώτερον τοῦ προηγουμένου ἔτους, τὸ δὲ σύνολον τῶν κατὰ τὴν λήξιν τῆς θερινῆς ἔξαμηνίας ἐγγεγραμμένων εἰς 2984. Ὁ ἀριθμὸς οὗτος παριστᾷ τοὺς μέχρι τῆς 31 Αὐγ. 1897 τὸ πρῶτον ἐγγραφέντας καὶ ἀνανεώσαντας, δὲν εἶναι δὲ ὁ ἀκριβὴς ἀριθμὸς, διότι ἐπεστράφη ἕνεκα τῶν περιστάσεων ἡ ἀνανέωσις διὰ τὴν θερινὴν ἔξαμηνίαν 1897 καὶ μετὰ τὴν ἐναρξιν τοῦ ἀκαδημαϊκοῦ ἔτους 1897/8, ἐνεγράφησαν δὲ οὕτως, ἀνανεώσαντες τὸ ἑαυτῶν εἰσιτήριον, οὐχὶ ὀλιγώτεροι τῶν 255. Ἀλλὰ καὶ οὕτως ὁ ἀριθμὸς τῶν κατὰ τὴν θερινὴν ἔξαμηνίαν ἐγγραφέντων καὶ ἀνανεωσάντων, ἀνερχόμενος εἰς 2989, ὑπολείπεται τοῦ ἀντιστοίχου ἀριθμοῦ τῶν φοιτητῶν τοῦ παρελθόντος ἔτους κατὰ 219. Οὐχ ἤττον ἡ ἐλάττωσις αὕτη κατ' οὐδὲν μειοῖ τὴν πεποιθήσιν ὅτι γιγαντιαίως βήμασιν αὐξάνεται ὁ ἀριθμὸς τῶν φοιτητῶν, μεθ' ὧν τὴν ἐφαρμογὴν τῶν ἐκπαιδευτικῶν τελῶν ἀπεναντίας, εἰς ἀναλογισθώμεν τὰς ἐκ τῶν παραχῶν, ἐκ τῆς νέας κρητικῆς ἐπαναστάσεως καὶ τῶν πολεμικῶν γεγονότων προκυψάσας ἀνωμαλίας, φαίνεται ἡμῖν ἀσήμενος ἡ ἐπελθοῦσα ἐλάττωσις τοῦ ἀριθμοῦ τῶν φοιτητῶν. Πάντως ἄμως εἶχομεν κατὰ τὴν Β'ν ἔξαμηνίαν 502 φοιτητὰς ὀλιγώτερος ἢ κατὰ τὴν Α'ν.

Ἐνταῦθα δεόν νὰ ποιήσωμεν μνείαν νεωτερισμῶν τινῶν κατὰ τὴν ἐγγραφὴν, ὧν ἐκρίναμεν ἀναγκαίαν τὴν εἰσαγωγὴν, τὸ μὲν ὅπως αὕτη διεξάγεται εὐκολώτερον, τὸ δὲ ὅπως διαπιστωθῆ πληρέστερον κατὰ τὴν ἐγγραφὴν ἡ ταυτότης τοῦ ἐγγραφομένου. Καὶ πρῶτον ἐτροποποιήσαμεν ἅπαντα τὰ Μητρώα καὶ Βιβλία ἐγγραφῆς, καθιερώσαντες ὅπως ὁ ἀριθμὸς τοῦ Γενικοῦ Μητρώου, εἰς ὃ ἐγγράφονται ἅπαντες οἱ νέοι τὸ πρῶτον προσερχόμενοι φοιτηταί, προσλάβῃ τὴν ἐμπρέπουσαν αὐτῷ τμημασίαν καὶ παρουσιάσῃ κατ' αὐξοῦσαν σειρὰν τὸν ἀριθμὸν πάντων τῶν ἀπὸ τῆς ιδρύσεως τοῦ Πανεπιστημίου μέχρι τῆς σήμερον φοιτητῶν. Ἐνῶ μέχρι τοῦδε ἐν τῷ γεν. Μητρώῳ περιλαμβάνοντο κατ' αὐξοῦσαν ἀριθμὸν μόνον

οἱ φοιτηταί ἑνὸς ἀκαδημαϊκοῦ ἔτους, νῦν ἀπὸ τοῦ πρώτου ἐγγραφέντος τὴν 26 Σεπτ. 1837 φοιτητοῦ τοῦ Ὀθωνείου Πανεπιστημίου Στεφ. Δ. Σοφιανοῦ ἐξ Ἄρτης, μέχρι τοῦ τελευταίου ἐγγραφέντος κατὰ τὸ ἀκαδημαϊκὸν ἔτος 1895/6, φέροντος αὐξοῦσαν ἀριθμὸν 22466, μία σειρὰ αὐξοῦτος ἀριθμοῦ διέπει τὸ γεν. Μητρώον, χωρὶς νὰ ποιηθῆ διάκρισις τῶν διαφόρων ἐτῶν καὶ χωρὶς νὰ ἐπαναλαμβάνωνται οἱ αὐτοὶ τοῦ Μητρώου ἀριθμοὶ κατ' ἔτος. Ὁ πρῶτος τὸ ἀκαδημ. ἔτος 1896/7, ἐγγραφεὶς φοιτητῆς φέρει τὸν αὐξοῦσαν ἀριθμὸν 22467, ὁ δὲ τελευταῖος τὸν ἀριθμὸν 22369. Οἱ ἀριθμοὶ οὗτοι ἀναφέρονται κατόπιν ὡς χαρακτηριστικοὶ εἰς τὰ Βιβλίον τῶν Ἀνανεώσεων καὶ εἰς τὰ εἰδικὰ Μητρώα τῶν διαφόρων Σχολῶν.

Ἡ εἰσαγωγὴ αὐξοῦτος ἀριθμοῦ εἰς τὸ Γεν. Μητρώον ἐγγραφῆς συνεπάγεται καὶ τὴν ριζικὴν τροποποίησιν πάντων τῶν βιβλίων ἐγγραφῆς. Τὸ μὲν Γεν. Μητρώον τοῦντεῦθεν ἔχει 14 στήλας, ἐν αἷς ἐγγράφονται κατὰ σειρὰν ὁ αὐξοῦς ἀριθμὸς, ἡ ἡμερομηνία ἐγγραφῆς, τὸ ὄνομα τοῦ ἐγγραφομένου, ἡ ἡλικία, ὁ πατήρ, ἡ πατρὶς, ἡ ὑπογραφή του, ὁ κηδεμών, αἱ ἐνδείξεις τῆς ἐγγραφῆς, ἡ Σχολὴ εἰς ἣν κατεγράφησαν, οἱ ἀριθμοὶ τῶν ἔξαμηνιαίων ἀνανεώσεων καὶ αἱ συχὸν ἀπὸ Σχολῆς εἰς Σχολὴν μεταγραφαί. Τὰ δὲ εἰδικὰ Μητρώα τῶν διαφόρων Σχολῶν, Θεολογικῆς, Νομικῆς, Φιλοσοφικῆς καὶ Ἰατρικῆς καὶ τοῦ Φαρμακευτικοῦ Σχολείου, φέρουσιν ἕκαστον ἴδιον αὐξοῦσαν ἀριθμὸν δι' ἕκαστον ἐγγραφομένον φοιτητὴν, παραπλευρῶς δὲ ἐν δευτέρᾳ στήλῃ τὸν αὐξοῦσαν ἀριθμὸν τοῦ Γεν. Μητρώου, εἶτα δὲ ἅπαντα τὰ χαρακτηριστικὰ γνωρίσματα τῆς φοιτήσεως αὐτῶν, δι' ὧν ἐμφαίνεται ὅτε ἀριθμὸς τῶν εἰς τινὰ Σχολὴν ἐγγεγραμμένων καὶ ἡ κατ' ἔτη φοιτήσεως κατάταξις αὐτῶν. Ἡ τοιαύτη διάταξις τῶν δύο κυριωτέρων Βιβλίων ἐγγραφῆς οὐ μόνον τὴν ἀνεύρεσιν καὶ ἀναγνώρισιν τῶν φοιτητῶν διευκολύνει, ἀλλὰ, προκειμένου περὶ πιστοποιητικῶν ἢ προσκλήσεως εἰς ἐξετάσεις γενικῶν μαθημάτων ἢ διδακτορικῆς, παρέχει περὶ τῶν φοιτητῶν ἀμέσως πάσας τὰς τυπικὰς λεπτομερείας

ἐκείνας, ἅς εἴτε διήλθον εἴτε ἔχει εἰσέτι νὰ διέλθῃ ὁ φοιτητής.

Καί τὸ Βιβλίον τῶν Ἀνανεώσεων ἐτροποποιήθη πως, ὡς παράρτημα δὲ τῶν νέων τούτων Βιβλίων ἐγγραφῆς εἰσῆχθη τὸ Εὐρετήριο τῶν φοιτητῶν, ἐν ᾧ ἐσκοπεῖτο σὺν τῇ ἀλφαριθμητικῇ κατατάξει τῶν φοιτητῶν νὰ περιληφθῶσιν ἅπασαι αἱ τοὺς φοιτητὰς ὡς ἰδιώτας ἐνδιαφέρουσαι πληροφορίαι, ὅσον αἱ κατοικίαι αὐτῶν, αἱ ἀφίξεις καὶ ἀναχωρήσεις καὶ οἱ σχετικοὶ τοῦ γενικοῦ καὶ τῶν εἰδικῶν Μητρώων ἀριθμοί. Τοιοῦτοτρόπως θὰ παρεῖχον εἰς τὴν διοίκησιν τοῦ Πανεπιστημίου τὰ βιβλία ταῦτα ἐν πάσῃ στιγμῇ λεπτομερῆ εἰκόνα τῆς διαμονῆς, τῆς φοιτήσεως καὶ τῆς προαγωγῆς τῶν φοιτητῶν καὶ θὰ προσλαμβάνετο κάπως τὸ ἄτοπον τῆς αὐθαιρέτου καὶ ἀνευ τῆς συναινέσεως ἢ γνώσεως καὶ τῆς Πρυτανείας ἀποδημίας τῶν φοιτητῶν διαρκούντος τοῦ ἀκαδημαϊκοῦ ἔτους καὶ τῆς ἀναχωρήσεως αὐτῶν πρὸ τῆς λήξεως τῶν μαθημάτων.

Ἄλλ' ὡς τόσα ἄλλα σωτήρια μέτρα, ἐπέπρωτο καὶ τὸ τοῦ εὐρετηρίου τῶν φοιτητῶν, ὅπερ ἐσκοπεῖτο πρὸς ὀδηγίαν αὐτῶν τούτων νὰ ἐκδώσω καὶ διὰ τοῦ τύπου ἐν εἰδει παραρτήματος τῆς Ἀναγραφῆς τῶν Ἀρχῶν καὶ τοῦ Προγράμματος τῶν ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ διδασκομένων μαθημάτων, ὡς τοῦτο γίνεσθαι ἐν ἅσιν τοῖς Πανεπιστημίῳ, νὰ μείνῃ εὐχὴ ἀνεκτέλεστος, ἀκριβῶς δι' ὄν λόγον οὐδὲ καὶ στατιστικὴν κατάταξιν τῶν ἐκ τῶν διαφόρων ἐπαρχιῶν καὶ ἐκ τῆς ἀλλοδαπῆς προσερχομένων φοιτητῶν, χρησιμωτάτην ἄλλως καὶ διδακτικωτάτην, ἠδυνήθη νὰ φέρω εἰς πέρας. Ὁ κυριώτατος λόγος, δι' ὃν δὲν ἠδυνήθη νὰ ἐκτελέσω πλήρως τὸ προαποφασισθὲν σχέδιον τῆς τροποποιήσεως ταύτης, ἦτο ἡ ἔλλειψις ὑπαλλήλων καὶ ἐὰν ἀκόμη δι' ἐπιμονῆς καὶ ἐλίγης προθυμίας ἠλπίζον ὅτι θὰ κατωρθοῦτο, ἡ ἐπελθοῦσα ἐπιστρατευσις μοὶ ἀφῆρσε καὶ τὸν τελευταῖον ὑπάλληλον!

Ὅχι ἤττον τὸ νέον σύστημα τῆς ἐγγραφῆς, εὐχερέστερον καὶ τελειότερον τοῦ ἀρχικοῦ, ἐτελεσεδῆρθε λειτουργήσαν ἐπὶ ὄνο τῶν ἔτη καὶ ἐλπίζω ὅτι θέλει διατηρηθῆ. Συναφῆς ἦτο καὶ ἡ μεταρ-

ρύθμισις τῶν Εἰσιτηρίων τῶν φοιτητῶν. Ἐνσὶ φύλλου χάρτου φθαρτοῦ καὶ εὐκόλως σχιζομένου, ἤμισθα δὲ καταλλήλου καὶ σοβαροῦ ἀπέναντι τῆς ἐπισήμου σπουδαιότητος ἦν διὰ τὸν φοιτητὴν ἔχει τὸ εἰσιτήριο, οἱ φοιτηταὶ ἔχουσι σήμερον φυλλάδια εἰς μικρὸν δὸν χαρτόδετα, μαρτυροῦντα τὴν ἐπίσημον πράξιν τῆς ἐγγραφῆς, φέροντα τὸν αὐξοῦντα ἀριθμὸν τοῦ Γεν. Μητρώου, ἐννέα σελίδας διὰ τὰς ἐκτὼ καθ' ἐξάμηνον ἀνανεώσεις, τὴν πατρίδα καὶ τὴν Σχολὴν, εἰς ἣν κατετάχθησαν, τὴν φωτογραφίαν των καὶ τὴν ἰδιόχειρον ὑπογραφήν. Οὕτω συγκεκριστημένον, εἶναι τὸ εἰσιτήριο τῶν φοιτητῶν ἐπίσημον ἔγγραφο, διαπιστοῦν τὴν ταυτότητα αὐτῶν καὶ δυνάμενον, ὡς ἡ στολὴ τῶν στρατιωτῶν καὶ ἀξιωματικῶν, νὰ χρησιμεύσῃ εἰς τὴν ἐπίσημον ἀναγνώρισιν αὐτῶν. Ὅπως δὲ συμμεθέξωσιν αἱ φοιτηταὶ τῶν προνομίων, αἵτινες συνήθως παραχωροῦνται εἰς τάξεις τῆς κοινωνίας εὐχερῶς καὶ δι' ἐξωτερικῶν σημείων διακρινόμενας, προσητηθή εἰς τὸ εἰσιτήριο καὶ τὸ λεγόμενον Διαπιστευτήριο, δελτάριον ἐκ χαρτονίου, φέρου τὴν ὑπογραφήν τοῦ Πρυτανέως, τὸ ὄνομα, τὴν πατρίδα καὶ τὴν φωτογραφίαν τοῦ φοιτητοῦ καὶ τὴν Σχολὴν, εἰς ἣν κατετάχθη, σὺν τῷ αὐξοῦντι ἀριθμῷ τοῦ Γεν. Μητρώου. (1)

(1) Περὶ τῶν νεωτερισμῶν τούτων διαλαμβάνει ἡ ὑπ' ἀριθ. 141 ἐγκύκλιος τῆς Πρυτανείας τῆς 23 Σεπτεμβρίου 1896.

Πρὸς τοὺς κκ. φοιτητὰς τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου.

Ἡ ἐπιμίλεια τῶν φοιτητῶν τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου καὶ ὁ ζῆλος αὐτῶν, ἐπεὶ δὲ ἡ ἡμέρα: διακρινομένη εὐδοκίμησις αὐτῶν εἰς τὰ γράμματα καὶ τὰς ἐπιστήμας, εἶναι γεγονός πανδημιολογούμενον. Ἐπὶ τοῦ γεγονότος τούτου βασίζονται αἱ χρησταὶ ἐλπίδες τοῦ ἔθνους. Πάντες ὀρεόμενοι παντὶ σθένει νὰ ἐνισχύσωμεν τὴν τάσιν ταύτην πρὸς τὴν πρόσθεον, αἱ μὲν, ἐγκύπτοντες εἰς τὰ μαθήματα καὶ χρησιμοποιοῦντες ὅσον οἷόν τε πληρύτερον τὸν χρόνον τῆς φοιτήσεως ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ, ὅπως ἀρυσθῶσιν ἐν αὐτῷ τὰς ὁρετάς ἐκείνας, αἵτινες θέλουσιν ἀναδεικτεῖν αὐτοὺς κατῆκιν τελείους καὶ τῇ πατρίδι καὶ τῇ κοινωνίᾳ χρησίμους ἄνδρας, οἱ δὲ, παρέχοντες πλήρη καὶ ἀνελλιπῆ τὴν διδασκαλίαν, ἐνισχύοντες τοὺς θεσμούς, δι' ὧν νὰ καθίσταται ἀδύνατον τὸ ἐντυχίον καὶ ἀνυψοῦντες τὸ φρόνημα τῆς νεολαίας, τοῦ ἄνθους ταύτου τῶν ἐλπίδων τοῦ ἔθνους.

Πρὸς τὴν σκοπὴν ταύτην ἰδίως ἀποβλέπουσα ἡ Πρυτανεία καὶ αὐτὸν ὑπογραμμὸν ἔχουσα, ἐτροποποίησε κατὰ τι τὰς τῶν ἐγγραφῶν διατυπώσεις, κατέστησε λεπτομερέστερον τὸ Γενικὸν Μητρῶον τῶν φοιτητῶν τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου τῆς Ἑλλάδος, κατέστησεν ἴδιον

Μετά την πρώτην εἰς τὸ Γεν. Μητρώον ἐγγραφὴν, ἐκαλοῦντο

εἰδικὸν Μητρώον τῶν διαφόρων Σχολῶν αὐτοῦ καὶ ἔδωκε νέον τύπον, μᾶλλον εὐμεταχείριστον εἰς τὸ εἰσιτήριο, τὸ ἐμφαίνον τὴν ἐγγραφὴν καὶ τὰς ἀναθεώσεις αὐτῆς. Ἄλλ' οὐ μόνον ὁ ἐξωτερικὸς τύπος τῶν εἰσιτηρίων ἐτροποποιήθη· ἔπρεπε νὰ παραχθῆ εἰς τὸ εἰσιτήριο καὶ νέα τις ἐσωτερικὴ σημασία, ἣν μέχρι τοῦδε δὲν ἐπέκρινε, ἡ τοῦ διαπιστευτηρίου τῆς ταυτότητος τοῦ φέροντος αὐτὸ φοιτητοῦ.

Τὴν εὐλογον ταύτην ἀπαίτησιν τοῦ φοιτητοῦ φρονεῖ ὅτι ἱκανοποίησεν ἡ Πρυτανεία διὰ τῆς προσαρτήσεως τῆς φωτογραφίας καὶ τῆς ὑπογραφῆς αὐτῶν εἰς τὸ εἰσιτήριο. Τουτουτρόπως δὲ τὸ ἐγγραφοὺν ἀποκτᾶ βαρυσήμαντον σπουδαϊκότητα, ὑπὸ πᾶσαν ἔποσιν εὐργετικὴν εἰς τοὺς φοιτητάς. Ὅπουδήποτε καὶ ἂν εὐρεθῆ τις ἐξ αὐτῶν εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ πιστοποιήσῃ τὴν ταυτότητα του, ἔνθα καὶ νὰ ἐνεργῇ αὐτὴν πάντοτε διὰ τοῦ εἰσιτηρίου ἢ τοῦ διαπιστευτηρίου. Ἡ ἀσφάλεια, ἣν παρέχει τὸ ἰσχυρικῶς πάντοτε συνοδεῦον τὸν φοιτητὴν καὶ ἐν τῇ θύλακίῳ αὐτοῦ εὐρισκόμενον εἰσιτήριο ἢ διαπιστευτήριο, τὸ ὁπολύτως προσωπικὸν καὶ ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ δυνάμενον νὰ ἐκχωρηθῆ ἢ ἐκλεισθῆ ἐπὶ ποινῇ ἀπαλείας αὐτοῦ, ἡ ἀσφάλεια αὕτη περὶ τῆς ταυτότητος καὶ ἰδιότητος τοῦ φέροντος αὐτό, παρεκίνησαν ἡμᾶς ν' ἀπαλαθῶμεν εἰς τὰς σιδηροδρομικὰς καὶ ἀεροπορικὰς Ἰταλικὰς τοῦ Κράτους καὶ εἰς τὰς διευθυνσεις τῶν θαλάσσιων καὶ φλοιοῦσων καὶ φαρμακικῶν ἐταιριῶν κατὰ τῆς παρακλήσεως νὰ χρηρησιώσωμεν εἰς τοὺς φοιτητάς ἐκπτώσιν τῶν τιμῶν τῶν ναύλων καὶ τῶν εἰσιτηρίων· αἱ δὲ πλείους τῶν Ἰταλικῶν ταύτων, ὑπὸ ἁρμόδης καὶ φιλοφρονίας πρὸς τὴν φοιτητικὴν νεολαίαν καὶ ἐπιδοκιμαστικῶς πρὸς τὴν σκοπὴν ἡμῶν σκοπεύμενον, ἐνδρῶν διευθυνομένου, συνένεσαν καὶ παρεδέχθησαν αὐτήν.

Ἡ Πρυτανεία παρέχουσα ταύτην βεβήτητα εἰς τὸ διαπιστευτήριο τῶν φοιτητῶν, ἐσκόπει διὰ τοῦ μέσου τούτου νὰ κρατῶν ἅμα κατὰ τοὺς φοιτητάς τὸ αἶσθημα ὅτι ἀποτελοῦσιν ἐξέχον ἐν τῇ κοινωνίᾳ σωματεῖον καὶ νὰ ὑπομνήσῃ αὐτοῖς ὅτι, ἀνήκοντες ἀπὸ τῆς εἰς τὸ Πανεπιστήμιον εἰσόδου αὐτῶν εἰς δεκαετημίαν τῆς κοινωνίας τῆς ἐξέχουσας, σὺν τοῖς δεκαετημίᾳ αὐτῆς καὶ ταῖς προνομίαις, νὰ τηροῦσι καὶ τὸν εἰς τὸ ὑψηλὸν φρόνημα αὐτῶν ἀναποσπάστως συνδεδεμένον σεβασμὸν πρὸς ἑαυτοὺς, τὸ Πανεπιστήμιον καὶ τὴν κοινωνίαν. Ἐάν ποτε φοιτητῆς, ἐπιλήθμων τῆς ἑαυτοῦ ὑψηλῆς θέσεως, τοσαύτου ἐκπέσῃ αὐτῆς, ὥστε, παραβαίνων νόμους καὶ δικτάσεις, νὰ προσκρούῃ πρὸς τὴν ἐξουσίαν, διὰ τοῦ διαπιστευτηρίου τούτου θὰ ἴηαι εὐχερῆς ἢ ἀναγνωρίσει τῆς ταυτότητός του. Ἐάν ἡμᾶς, ὡς ταῦτα συμβαίνει συμβαίνει, εὐρεθῆ ποτε φοιτητῆς τις, χωρὶς αὐτοῦ νὰ ἐγκληματῆσθῃ, εἰς περιστάσεις καθ' ἃς χάριν τῆς τηρήσεως τῆς δημοσίας τάξεως ἢ ἀστυνομία ἐπιμβαίνει, τότε πάλιν ἡ δύναμις τοῦ διαπιστευτηρίου ἐκφάνεται, διότι ἡ ἀστυνομία θέλει ἀρκεσθῆ νὰ παραλάβῃ αὐτό διὰ τὰ παραιτέρω, ὃ δὲ φοιτητῆς διαφεύγει τὸν κινδύνον νὰ συλληθῆ δίχην κοινῆ παρανομίας.

Ἐπι μείζονα σημασίαν θέλει προσλάβει τὸ εἰσιτήριο καὶ τὸ διαπιστευτήριο, ἐπιδεικνύμενον κατὰ τὰς παραδόσεις πρὸς τοὺς καθηγητάς, ἰσάκις οὕτω, πρὸς βοήθειαν τῆς τακτικῆς φοιτήσεως, ζητήσων αὐτὸ ἐπὶ ἐπιστροφῇ.

Τοῦ εἰσιτηρίου, ἀποτελοῦντος ἐγγραφοὺν ἀπαραίτητον ἐν ταῖς μετὰ τῶν γραφῶν τοῦ Πανεπιστημίου σχέσεσι τῶν φοιτητῶν, ἀπόσπασμα, χρησιμεῦον εἰς τὰς ἐξωτερικὰς σχέσεις τοῦ φοιτητοῦ, ἔσται τὸ διαπιστευτήριο, ὅπερ καὶ τοῦτο θέλει φέρει τὴν φωτογραφίαν αὐτοῦ. Ἐννοεῖται ὅτι τὸ διαπιστευτήριο θέλει ἔχει ἕκαστος φοιτητῆς πάντοτε μεθ' ἑαυτοῦ.

Ὁ Πρύτανης Α. Κ. ΧΡΗΣΤΟΜΑΝΟΣ.

διὰ προκηρύξεως οἱ νέοι φοιτηταὶ ὀνομαστὶ εἰς τὴν Μεγάλῃν Αἰθουσαν τῶν Τελεσῶν. Ἐνθα ἐνώπιον τῶν κοσμητόρων τῶν τεσσάρων Σχολῶν ἐτελεῖτο ἡ Καθομολόγησις αὐτῶν καὶ ἡ διανομὴ τῶν καταρτισθέντων εἰσιτηρίων καὶ διαπιστευτηρίων. Ἐνόμισα ὅτι εἶχον καθήκον νὰ ὑπομνήσω τοῖς νέοις φοιτηταῖς ὅτι ἐκ τῶν περάτων τῆς ἑλληνικῆς Γῆς ἐρχόμενοι καὶ προλειανθέντες κατὰ τὸ μέχρι τοῦδε διάστημα τοῦ βίου των, ἐκρίθησαν ἄξιοι νὰ εἰσέλθωσι διὰ τῶν αὐτῶν εἰς πάντας καὶ τοὺς τυχόντας, ἀλλ' εἰς τοὺς ἀξίζοντας καὶ ἑαυτοὺς ἀφοσιώσαντας ὑπὲρ τῆς ἐπιστήμης ἀνοικτῶν πυλῶν τοῦ ἱεροῦ τεμένους τούτου καὶ προσεφώνουν αὐτοῖς τὸ «ὡς εὖ παρέστητε.» Ὅτι τὰς πύλας ταύτας διαδάντες, ὑφείλουσι δι' ὄρκου πρὸς τὸν Πρύτανην νὰ καθομολογήσωσιν ὅτι σοβαρῶς καὶ ὡς γνήσιοι ἀκαδημαῖκοι πολῖται θὰ ἐγκύβωσιν εἰς τὴν θεραπείαν τῆς ἐπιστήμης, οἱ μὲν τὸ θρησκευτικὸν φρόνημα τῶν Ἑλλήνων ἀναζωπυροῦντες καὶ τὴν διαφυλάξασαν καὶ διασώσασαν τὸ ἔθνος καὶ τὴν γλῶσσαν ἡμῶν θρησκευτικῶν κρατύνοντες καὶ ἐξαιγενίζοντες, οἱ δὲ τὴν τῶν ἀρχαίων γλῶσσαν καὶ σοφίαν εἰς νέαν ζωὴν ἐν τῷ ἀναγεννωμένῳ ἔθνει ἡμῶν ἀναδεικνύοντες, οἱ δὲ τοὺς Νόμους καὶ θεσμοὺς καλλιεργούντες, δι' ὧν καθοδηροῦνται αἱ κοινωναὶ καὶ τὰ ἔθνη, οἱ δὲ ὀπλιζόμενοι κατὰ τῶν κινδύνων, οὗς αὐτῇ ἡ θνητότης τοῦ ἀσθενοῦς ἀνθρωπίνου πλάσματος παρεμβάλλει εἰς τὴν ἐπικρατίαν καὶ τελεσφόρον δράσιν τῆς αἰεὶ πρὸς τὴν πρόδον ἀπεινεύστῃς ἀκατανικήτου ἀνθρωπίνης διανοίας, οἱ δὲ, ὅπως οἰκαιοποιούμενοι τὰς προόδους τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν τῶν ἡμερῶν ἡμῶν, ἐξασκήσωσιν αὐτάς καὶ τὰς πολυπληθεῖς ἐφαρμογὰς αὐτῶν ἐπ' ἀγαθῷ τοῦ Ἑλληνισμοῦ, ὅστις πανταχοῦ μὲν προσδεύει, μόνον δὲ εἰς τὰς ἐμπράκτους ἐφαρμογὰς τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν ἐπὶ τὸν βίον καὶ τὰς τέχνας, τουτέστιν εἰς τὴν ταυτὴν λαοσώτειραν βιομηχανίαν τοῦ αἰῶνος ἡμῶν, καθυστερεῖ.

Ὅτω πως τοὺς νέους φοιτητάς προσφωνῶν καὶ καλῶν αὐτοὺς νὰ καθομολογήσωσιν ἐνώπιον τοῦ πρυτάνεως καὶ τοῦ οἰκείου κο-

σημήτορος τὴν ὑποταγὴν αὐτῶν εἰς τοὺς νόμους τοῦ γνησίου ἀκαδημαϊκοῦ πολίτου, τοῦ σὺν τῇ ἐπιστήμῃ σκοποῦντος καὶ τὴν ἐπιστημοσύνην νὰ καλλιεργήσῃ, καὶ δεχόμενος τὴν ὁμολογίαν ταύτην παρ' ἑνὸς ἑκάστου διὰ χειραφίας, ἐνέγραφον αὐτοὺς εἰς τὰ Μητρώα καὶ περιέσφιγγον αὐτοὺς διὰ τῆς ἀγκάλης τῆς ἀκαδημαϊκῆς οἰκογενείας.

Εἶδον πολλοὺς νὰ δακρῦωσι, διαρκύσης τῆς ἀκαδημαϊκῆς ταύτης τελετῆς, ἀπεκόμισα δὲ τὴν πεποθήσιν ὅτι οἱ τοιουτοτρόπως ἐν συγκινήσει συναισθανθέντες τὰ νέον αὐτῶν ὑψηλὸν ἀξίωμα, δὲν ἤθελον ποτὲ ἐκπέσει αὐτοῦ!

Φοιτήτριαι ἐφοίτων κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο 8 ἐν ὄλῳ, ὅσαι δηλαδὴ καὶ κατὰ τὸ προηγούμενον ἔτος, οὐδεμιᾶς νέας ἐγγραφῆς γενομένης διαρκούντος τοῦ ἔτους 1896/97, ἦσαν

- 2 εἰς τὸ φιλολογικὸν τμήμα τῆς φιλοσοφ. Σχολ.
- 1 » » μαθηματικὸν τμήμα
- 1 » » φυσικὸν τμήμα
- 3 » τὴν Ἱατρικὴν Σχολὴν καὶ
- 1 » τὸ Φαρμακευτικὸν Σχολεῖον,

ἐὰν δὲ συγκαταλέξωμεν καὶ δύο ἐκ Κεφαλληνίας δεσποινίδας, εὐδοκμητάσας ὡς οἱ ἄριστοι τῶν ἀρρένων αὐτῶν συναδέλφων εἰς τὰς ἐνώπιον τῆς Ἱατρικῆς Σχολῆς ἐξετάσεις καὶ τιμηθείσας διὰ τοῦ ἱατρικοῦ διπλώματος, τὸ πρῶτον ἤδη ἀπονεμηθέντος ὑπὸ τοῦ ἡμετέρου Πανεπιστημίου εἰς θήλειαις μύσταις τῶν ἐπιστημῶν καὶ ἐπαξίως μάλιστα, τότε ἀνέρχεται εἰς 10 ὁ ἀριθμὸς τῶν νέων Ἑλληνίδων, αἵτινες ἐγκύψαται εἰς τὰς γυμνασιακὰς σπουδὰς καὶ εὐδοκμηθῆσασαι κατὰ τὰς ἀπολυτηρίους αὐτῶν ἐξετάσεις, συναισθανόμεναι δὲ ὅτι καὶ τὰς δυσχερεῖας τῶν πανεπιστημιακῶν σπουδῶν εὐθαρσῶς ἠδύναντο νὰ κατανικήσωσι, σταθερᾶ θελήσει ἀπεφάσισαν κατὰ τὸ παράδειγμα τῶν ἄλλων ὁμοφύλων νὰ ἐγκαταλείψωσι τὰς τρίβους τῆς πατροπαραδότου γυναικείας ἀγω-

γῆς καὶ νὰ ἐπιδιώξωσι τὸ ἀνέκαθεν εἰς τὸ ἄρρεν φύλον ἐπιπεφυλαγμένον στάδιον τῆς εἰδικῆς ἐπιστημονικῆς τελειοποιήσεως. Ἡ χειραφέτησις τῆς γυναικὸς ἐγένετο ἤδη συρμός καὶ θά ἦτο μάταιος ἀναχρονισμὸς νὰ καταπολεμηθῆται παρ' ἡμῶν ἡ τάσις αὕτη, ἐφ' ὅσον μάλιστα δὲν ὑπερακοντίζει τὰ ἐσκαμμένα. Ἄλλ' ἰδίως ἐκεῖ εὐδοκμεῖ, ἐνθα ἀδρανεῖ ὁ ἀνὴρ καὶ ἀποτυγχάνει ὡς φορεὺς τῶν ἐπιστημονικῶν σταδίων. Οὐδεὶς ἀρνείται ὅτι γυναῖκες ἐξοχεῖ ὑπερέχουσι τοὺς ἀνδρας ἐν τῇ ἐγκαρσερῆσει πόρων καὶ μόχθων, ὅτι διάνοια ὑψηλεστῆς, συνδυαζομένη μετ' ἐπιμόνου βουλήσεως καὶ αὐταπαρνήσεως, δύναται νὰ ὑπερνικήσῃ τὰς πολυειδέεις τῆς φύσεως ἀδυναμίας καὶ ὅτι ἀγωγή κατάλληλος τοῦ πνεύματος καὶ τοῦ σώματος, παρεχομένη εἰς πλάσμα τοσοῦτον εὐγενὲς καὶ φιλότιμον, οἷον ἡ γυνή, δύναται ν' ἀγάγῃ εἰς ἀποτέλεσμα ἀπροσδοκῆτως μέγα. Ἡ ἱστορία μαρτυρεῖ ὅτι καθ' ὅλας τὰς ἐποχὰς ἀνεφάνησαν καὶ γυναῖκες ὑπέροχοι τῶν νοῦν καὶ τῆν καρδίαν, διαπρέψασαι ἐν τῇ ἐνασχέσει ὑψηλῶν ἀνδρικῶν ἀρετῶν.

Ἄλλ' εἶναι ἐξαιρέσεις μόνον αἱ τοιαῦται ἐμφανίσεις. Διὸ φρονῶ ὅτι δεδιόμεν μὲν νὰ ἀνεχώμεθα αὐτὰς καὶ νὰ μὴ παρακωλύωμεν τὴν ἐπιστημονικὴν ἀνάπτυξιν τοῦ γυναικείου φύλου, ἀλλὰ καὶ νὰ μὴ ἐμισχύωμεν αὐτὰς δι' ὑπερβολικῆς ἐνθαρρύνσεως. Ἀπὸ τοῦ σημείου τῆς ὑψίστης τελειότητος, ἣν δύναται νὰ φθάσῃ ἡ γυνή, μέχρι τοῦ ἐκφυλισμοῦ εἶναι ἐν μόνον βῆμα, καὶ ἐὰν δὲν συντελέσωσιν ἑκτακτοὶ κοινωνικαί, βιωτικαὶ καὶ πολιτικαὶ περιστάσεις, θά ἦναι δύσκολον νὰ φαντασθῶμεν τὰς εὐχάστας ἐξόχους ἐξαιρέσεις δρώσας ἐν τῇ πάλῃ ὑπὲρ τῆς υπάρξεως ἐπωφελῶς πρὸς ἀνύψωσιν τῆς κοινωνίας καὶ τῆς ἐπιστήμης καὶ ὑπερακοντιζούσας τὸ ἄρρεν φύλον ἐν αὐτῇ. Τὸ στοιχεῖον τῆς γυναικὸς εἶναι ὁ οἶκος καὶ ἡ οἰκογένεια. Ἐν τῷ σταδίῳ τούτῳ μενέτω, διότι ἐν τούτῳ οὐδεὶς ἀνὴρ δύναται νὰ τὴν ὑποκαταστήσῃ. Ἐὰν αἱ δύο ἢ τρεῖς μεσαζῶ μυριάδων γυναικῶν εἶναι ἐπιδεκτικαὶ ἐξόχου μορφώσεως, τὸ μικρὸν τοῦτο κέρδος δὲν δικαιολογεῖ τὴν ἀνυπολόγιστον ζημίαν, ἣτις θά προκύψῃ ἐὰν προτιμηθῇ ἡ ἀθρόα δια-

μόρφωσις ἡμιτελῶν καὶ χωλαινουσῶν μετριοτήτων ἢ ἀσημοτήτων, ἀντὶ τῆς ἐνισχύσεως τοῦ πρῶτου προορισμοῦ τῆς γυναικός, εἰς ὃν οὐδεὶς ἀνὴρ δύναται ν' ἀνταγωνισθῆ πρὸς αὐτήν. Ἄς ἀναπτύσσονται καὶ διανοητικῶς αἱ Ἑλληνίδες, ἄς μὴ λησμονώσιν ἕμεις ὅτι τὸ ἔθνος παρ' αὐτῶν ἀναμένει ἀρίστους μητέρας υἱῶν ὕγιων καὶ ρωμαλέων, οὓς ἡ ἔμπνευσις τῆς μητρικῆς ἀνατροφῆς νὰ καθιστᾷ πολίτας θαρραλέους, ἐντίμους καὶ φιλανθρώπους, φιλοπροόδους καὶ φιλονόμους καὶ φιλοπάτριδας!

Ἔνεκα τῆς μακρᾶς πρὸς ἐγγραφὴν προθεσμίας, ἣς ἐσχάτως διὰ Β. Διατάγματος τῆς 26 Δεκ. 95 εἶχε παραταθῆ ἀπὸ τῆς 15 Σεπτεμβρίου μέχρι τῆς 1 Ὀκτωβρίου καὶ εἶτα μέχρι τῆς 10 Ὀκτωβρίου, ἐβράδυνεν ἡ προσέλευσις τῶν πλείστων φοιτητῶν. Ἄλλ' ἂν καὶ τὴν 20ὴν Σεπτεμβρίου μόλις 280 φοιτηταὶ εἶχον ἐγγραφῆ, οὐχ ἔττον ἐπροθυμοποιήθησαν ἅπαντες οἱ καθηγηταὶ νὰ ποιήσωσιν ἐναρξιν τῶν ἑαυτῶν παραδόσεων καὶ τὴν 20ὴν Σεπτεμβρίου ἅπαντα τὰ μαθήματα ἦσαν ἐν πληρῇ λειτουργίᾳ. Τῇ δὲ 6ῃ Ὀκτωβρίου 272 φοιτηταὶ πανηγυρικῶς ἐπελήφθησαν ὑπὸ τὴν ὄδηγίαν μου τῆς ἀπογραφῆς τῶν κατοίκων τοῦ Αἰοῦ ἀπογραφικοῦ τμήματος τῆς Πρωτεύουσας, ἐπιτυχῶς ἀπογράψαντες τοὺς 21273 μεταξὺ τῶν Ἀμπελοκήπων, τῆς διασταυρώσεως τῶν ὁδῶν Ἑρμοῦ καὶ Αἰόλου καὶ τοῦ προαστείου τῆς Καλλιθέας εἰκοθύντας ἐκ τῶν 111486 σημερινῶν Ἀθηναίων.

Ἐκτακτος ἦτο ἡ ἐπιμέλεια καὶ ὁ ζήλος τῶν φοιτητῶν κατὰ τοὺς τρεῖς πρώτους μῆνας τοῦ ἀκαδημαϊκοῦ ἔτους τούτου καὶ παραδειγματικὴ ἡ τάξις, ὅτε περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ Δεκεμβρίου ἐξεδηλώθη κίνησις τις μεταξὺ αὐτῶν. Οἱ φοιτηταὶ ἀπασῶν τῶν Σχολῶν, πλὴν τῶν τῆς Θεολογίας, ἐκαλοῦντο εἰς συνεδριάσεις καὶ συσκέψεις καὶ συλλαλητήρια καὶ συνέσπαστον ἀναφοράς καὶ ψηφίσματα καὶ διώριζον ἐπιτροπὰς, ζητοῦντες τὴν τροποποίησιν τῶν περὶ γενικῶν καὶ διδακτορικῶν ἐξετάσεων διατυπώσεων, καθ' ὅλην δὲ εἶπεῖν ὄργανός τις ὑπόκωφος ἐξεδηλοῦτο, καθ' ἑκάστην ἐξ-

σγκοῦμενος καὶ τοσοῦτον σπουδαιότερος γινόμενος, ὅσω αἱ ἀξιώσεις τῶν φοιτητῶν τὴν φορὰν ταύτην δὲν ἀπέβλεπον εἰς εὐκολίας ἢ ἀπαιτήσεις ὑπαγορευομένας ὑπὸ πνεύματος ραθυμίας ἢ ὑπὸ τάσεως ἀνατρεπτικῆς τῶν θεσμῶν, ἀλλ' εἰς τὴν ἀνάγκην τῆς βελτιώσεως πολλῶν διορθώσεως θεομένων. Ἐχω τὴν πεποιθήσιν ὅτι πολλὰ τῶν αἰτημάτων τῶν φοιτητῶν ἤθελον υἰοθετηθῆ παρὰ τῶν καθηγητῶν, ἐὰν ἐκ τούτων καὶ εὐχὴ ἐκ τῶν ψηφισμάτων προήρχετο ἡ πρωτοβουλία. Οὕτω διετέλουν ἐν ἀνεξήγητῳ ἐξάψει, οἷον εἰ προαναγγελλοῦσα τὴν μετ' ὀλίγον ἐξάψιν ὀλοκλήρου τοῦ ἔθνους, τὰ πνεύματα ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ, ὅτε τυχαία τις καὶ μικρὰ ἀφορμὴ, πηγάζουσα ἐκ παρανοήσεως φράσεως τινὸς τοῦ καθηγητοῦ Μ. Κατσαρά, ὡσεὶ σπινθήρ ἤλεκτρικὸς ὀλίγου δεῖν καὶ ἐπέφερον ἐπικίνδυνον διὰ τὴν ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τάξιν παροξυσμὸν τῆς ἐξάψεως ταύτης, ἐὰν δὲν προελάμβανεν ἐν τῇ συνέσει τοῦ αὐτοῦ ὁ καθηγητῆς, ὡς τέλειος παθολόγος τῶν νεύρων καὶ φρενῶν, νὰ κατευνάσῃ τὴν ἐπικειμένην ἔκρηξιν.

Δυστυχῶς ἕμεις ἡ ταραχὴ τῶν πνευμάτων ἐξήκολούθη καὶ ὁ σπινθήρ ὑπέβασκε λεληθότως· ὅτε δὲ τῇ 17 Δεκεμβρίου ὁ καθηγητῆς Ἰούλ. Γαλβάνης ἐπετίμησεν ἐν τῇ κλινικῇ τοῦ ἐπιτροπῆν φοιτητῶν, παρ' αὐτοῦ ἀντὶ παρὰ τῆς Σχολῆς ζητήσανταν τροποποίησιν τῶν κατὰ τὰς κλινικὰς ἐξετάσεις διατυπώσεων, οἱ φοιτηταὶ τῆς Ιατρικῆς ἐξανέστησαν κατ' αὐτοῦ, παρερμηνεύσαντες τοὺς λόγους του, καὶ δι' ἀπεργιῶν, ταραχῶν, διαμαρτυριῶν καὶ ψηφισμάτων ἐζήτησαν τὴν παύσιν αὐτοῦ.

Παρατρέχω τὰ ἐπακόλουθα, τὰς ἀπεργίας καὶ τῆς νομικῆς Σχολῆς, τοὺς ἐν ταῖς ὁδοῖς διαπληκτισμούς, τὴν ἐπέμβασιν τῆς ἐξουσίας, τὴν πολιορκίαν τῶν καταλαβόντων τὸ Πανεπιστήμιον φοιτητῶν, τὴν ἀποφράδα ἡμέραν τῆς 13 Ἰανουαρίου, τὴν συνέλευσιν τῶν ἀντιπροσούτων καθηγητῶν καὶ τὰς εἰς τὸ τέμενος τοῦ Πανεπιστημίου προξενηθείσας ζημίας, διότι αἱ ἐντυπώσεις ἐκ τῶν πρωτοφανῶν ἐκείνων καὶ θλιβερῶν σκηνῶν, αἵτινες βεβαίως οὐδέποτε πλέον θὰ ἐπαναληφθῶσιν, εἶναι πολὺ νοταὶ εἰσέτι· καὶ οὐδεὶς ἀγνοεῖ

αυτάς. Τοῦτο διμῶς ὑπείλω νὰ προσθέσω ἀκόμη, ὅτι δὲν ἦσαν κυρίως οἱ φοιτηταὶ οἱ αἴτιοι τῶν λυπηρῶν ἐκείνων σκηνῶν, οὔτε ἡ Σύγκλητος, ἥτις, συνεδριάζουσα ἐν τῇ οἰκίᾳ μου, εἶχε λύσει καὶ ἐξομαλίσαι τὸ ζήτημα. ἀλλ' ἡ μαύρη, εἰμαρμένη, ἥτις δὲν ἐπέτρεβεν εἰς τὸ ἔθνος νὰ ὑφελθῆ ἐκ τοῦ ἱεροῦ ἐκείνου ἐνθουσιασμοῦ τῆς φοιτητικῆς νεολαίας, τῆς ἐν παντὶ ἐθνικῷ κινήματι πρωτοστατούσης, ὅπως δι' αὐτοῦ, ἀκατασχέτως διαδιδόμενου, κατορθώσῃ ἐν τοῖς μετ' ὀλίγον ἐξελιχθεῖσι πολιτικαῖς γεγονόσιν, ὅσα μόνον διὰ τοιούτου ἐθνικοῦ ἐνθουσιασμοῦ κατορθοῦνται.

Παρατρέχω καὶ τὴν ἐπιβληθεῖσαν τῇ ἱατρικῇ, Συγλῆτῃ ποιήνῃ καὶ τὴν κατόπιν ἐπελήθοσαν ἄρσιν αὐτῆς καὶ παραδίδοι πάντα ταῦτα εἰς λήθην, διότι ἡ περαιτέρω τῶν αἰτίων αὐτῶν ἀναδίφησις θὰ ἦτο αὐτὸ τοῦτο ἡ ἀναδίφησις τῶν αἰτίων τοῦ ἁλβηρίου πολέμου· δὲν παραλείπω ὅμως στενωπῶν τῇ φωνῇ νὰ ἐξυμνήσω τὴν κατὰ τὸν πόλεμον διαγωγὴν τῆς φιλοπατρίδος καὶ ἐνθουσιώδους φοιτητικῆς νεολαίας, ἥτις πρῶτον καὶ ἐν Κρήτῃ καὶ ἐν Θεσσαλίᾳ καὶ ἐν Ἠπειρῷ ὑπακούσασα εἰς τὴν φωνὴν τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς πατρίδος, ἐπίμησε τὸ Πανεπιστήμιον.

Χιλιάδες τηλεγραφημάτων⁽¹⁾, οἰοναὶ παροτρύνσεων τῶν φοι-

(1) Παραθέτομεν ἐν μεταφράσει τὰ σπουδαιότερα τῶν τηλεγραφημάτων καὶ φησιμάτων τούτων, ληφέντων κατὰ Φεβρουάριον 1897, μαρτυρούντων τὴν ἀπανταχοῦ ἐνθουσιασμόν ὑπὲρ τῆς ἱερᾶς ἡμῶν ὑποστάσεως, παραλείπομεν δὲ τὰς ἡμετέρας ἀπαντήσεις.

Πρότερον Πανεπιστήμιον

Ἀθήνας

Θερμὰς εὐχὰς προσπεῖθε ἀπελευθερώσεως νήσου Κρήτης, ἐξ ἀμνημονεύτων χρόνων ἱερᾶς τῆς πατρίδος τοῦ Ὀμήρου.

ΕΥΝΟΧΙ

Πρότερον τῶ Πανεπιστημίου Βουναίας.

Πανεπιστήμιον

Ἀθήνας

Θάρος, ἀδελφοί! ἂν ἡ Κυβερνητικὴ Ἰταλία εἶνε καθ' ἑμῶν, ἡ Ἰταλία τοῦ λαοῦ ἢ ἐνδύθῃ τὸν Ἰταλικὸν χιτῶνα ἐν ἀδράμῃ πρὸς βοήθειάν Σας.

Τὸ Πανεπιστημιακὸν Κομιτάτον Κατανίας.

τητῶν τῶν φιλελευθέρων Πανεπιστημίων τῆς ὑψηλῆς, μαρτυροῦσιν ἐναργῶς ὅτι καὶ οὗτοι συνεμερίζοντο θερμῶς τὸν ἀγῶνα τῶν φοιτητῶν μας ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας τῆς μονακρίτου αὐτῶν πατρίδος.

Περὶ τῶν φοιτητῶν προκειμένου, δὲν δύναμαι νὰ μὴ μνημονεύσω καὶ τῆς Ἀκαδημαϊκῆς Δέσχης, τοῦ κέντρου τούτου καὶ

Φοιτηταὶ Πανεπιστημίου

Ἀθήνας

Φοιτηταὶ Παύλας, μνήμονες τῆς ἀρχαίας δόξης ἰσχυρᾶς Ἑλλάδος, ἀνομινοῦσιν ἱερὸν ἀγῶνα εὐχόμενοι νίκην.

Ὁ Πανεπιστημιακὸς Σύνδεσμος Τουρῶν χαίρει τῶν Ἀθηναίων φοιτητῶν, γενναίους προμάχους τοῦ ἀγῶνος τοῦ πολιτισμοῦ. Ἐύχεται ἐπιτυχίαν τοῦ φιλανθρωπιστοῦ ἔργου τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς Κρήτης, μὴ παύων ἐργαζόμενος μετὰ τοῦ φιλελληνικοῦ κομιτάτου ὑπὲρ τοῦ θριάμβου τοῦ λαμπροῦ αὐτῶν ἰσοῦδου.

Πρόεδρος

ΒΕΤΛΙΝΙ.

Πρότερον Πανεπιστήμιον

Ἀθήνας

Φοιτηταὶ Πανεπιστημίου Πέλης, προεδρεύοντες Ἑλλήνων φοιτητῶν Γιωταπούλου, μνήμονες τῶν ἐνδόξων μαρτύρων τῆς Ἰταλικῆς Ἐνώσεως, πέμπουσιν τοῖς φοιτηταῖς Ἀθηναίων θερμὰς εὐχὰς θριάμβου ἀρχῆς Ἑθνικοτήτων, ἱερῶν Ἑλληνικῶν πόθων, συμπληρώσεως ἐξευγενιστικῆς ἀποστολῆς τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἐν τῇ Ἀνατολῇ.

Οἱ καθηγηταὶ τῆς ἐν Clermont—Ferrand Ἀκαδημίας τῶ Πρωτάνει τῆς Ἀθηναίων Ἀκαδημίας χαίρουσιν.

Ὅσα ἔσθ' ἵππας τις τῶν περὶ τὰ γράμματα καὶ τὴν παιδείαν ποτ' ἐσπουδακότων οὐ τιμήσει τὸ μέγα ὄνομα τῆς Ἑλλάδος· τούτων γὰρ ἕκαστον ἐκ νέων εὐνοιά τις ἐνδύεται πρὸς τὴν εὐγενεστέτην αὐτοῦ πόλιν, ὡς δευτέρου αὐτῶν καρτῆρα μετὰ τὴν αὐτοῦ. Καὶ δι' καὶ οἱ γε Φράγκοι τῆς ἐνδοξοτάτης συγγενείας ἐκείνης ἐπι μᾶλλον προσποιῶνται, ὅσα ἐν τοῖς πρώτοις, καὶ ἐν ποιῆται καὶ ἐν φιλοσοφίᾳ. ταῦτά μεταλλάσσοντες ἔχοντες τοῖς σοῖς προγόνοις. Οἱ μὲν δὲ διδάσκαλοι καὶ φοιτηταὶ, οἱ ἐνθάδε, τὴν μὲν εἰς τοὺς Ἑλληνας φίλιαν προθύμως ἂν ἔργον ἀποδείξαιεν· νῦν δὲ γ' ὡς δύναται, τὴν γυναικὴν τὴν σφετέρην δι' ἀπιστολῆς πρὸς σε ἐνδεικνυμέναι τε καὶ πρότερον ἐνεδεξάντο, οἱ μὲν, δ' γ' ἡ νεότης ἐνδέχεται, προπετεῖς τινι χρόμενοι, οἱ δ' ἡσυχαιότερα μὲν, βεβαιότερα δὲ φρονούντες.

Εὐχόμεθα μὲν οὖν τῷ Θεῷ πάντες, τοῖς γενναίοις σοῦ πολιταῖς ὑπάρχει ἀξίως πρότεται τῆς ἀνδρείας τῆς ἐπὶ ταῖς αἰς συμφοραῖς βεθασανισμένης καὶ τὰ ἐν Κύρῳ πρᾶγματα

έντευκτηρίου τῆς φοιτητικῆς νεολαίας, δι' οὗ εὐλόγως ἐσκόπει ἡ ἐπι νέων βάσεων ἀναδιοργανώσασα αὐτὸ προκάτοχος Πρυτανεία

παύσασθαι ταρκατόμενα καὶ διεγείρει ἀπαρξ' ὄντα, ὥστε εἰρήνην γενέσθαι τῶν παῦτα κυρώσουσαν, ἀπαρ ἂν τῶ Ἑλλήνων ἔθνει συμμέρη τε καὶ ἀρέσκῃ, μηδὲ σπάσειν ἐνοστήναι ποιαύτην ἐρ' ἢ μόνον ἂν χαίρειεν οἱ βάρβαροι καὶ τοῦ χριστιανοῦ ἐνόματος ἐχθροί.

Ἐρρωσο

F. des Essais, doyen

A. Ehrhard	H. Hauser	Baron	E. Joyaux	E. Colardeau
Desdévères du Desert	Aug. Audoufent		L. Mahieu	H. Leclerc

Πανεπιστήμιον

Ἀθήνας

Ἐπὶ τῷ ἀγῶνι ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας διαβιβάζομεν ἐνθαρρυντικὰς εὐχάς.

οἱ φοιτηταὶ

τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Παδοῦσης.

Πρύτανιν Πανεπιστημίου

Ἀθήνας

Ὁ Πρύτανις καὶ οἱ κοσμητορες τοῦ Πανεπιστημίου Νεαπόλεως, διεργηνοῦντες τὸ ἡμῶν ἀίσθημα τῶν τε καθηγητῶν καὶ φοιτητῶν, εὐχόμεθα ὑπὲρ τοῦ θριάμβου τῆς ἱερᾶς ὑπαθέσεως τῆς Ἑλληνικῆς ἐθνικότητος, μνήμενοι ὡς καθηγηταὶ τοῦ χρόνου πάντων τῶν πεπολιτισμένων λαῶν πρὸς τὴν γενέτειραν μητέρα τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ καὶ ἀσπαζόμενοι ὡς παύται τὰς ἀρχάς, δι' ἃν συνετελέσθη ἡ ὄνωση τῆς Ἰταλίας.

Ὁ πρύτανις

LUDOVICO MIRALIA.

Τοῖς φοιτηταῖς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

Ὁ φιλελεύθερος πανεπιστημιακὸς σύνδεσμος τῶν φοιτητῶν τῆς Βονωνίας, τὰ ἄριστα προσιωγούμενος ἐκ τῶν ἐνδόξων παραδόσεων τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους ὑπὲρ τοῦ οὐχ ἥττον ἐνδόξου μέλλοντος αὐτοῦ, ἐκθύμως συμμερίζεται τὴν γενναϊοφρονα ὑμῶν συμμετοχὴν καὶ τὸν ἀγῶνα τῆς ἐξεγερθείσης Κρήτης, εὐχόμενος ὑμῖν αἰσιωτάτην τὴν ἐπιτυχίαν.

Πρύτανιν Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου

Ἀθήνας

Οἱ φοιτηταὶ τῆς Ἀκαδημίας τῆς Μηχανικῆς τῆς Ῥώμης μὲν φρονῶν χαίρειν ἔχουσιν ἐνθουσιαστικῶς τοὺς γενναίους αὐτῶν συναδέλφους τῶν Ἀθηνῶν καὶ τῶν Ἑλληνικῶν λαῶν, ἐκ μᾶς δὲ καρδίαις εὐχεται σύμπασα ἡ Ἰταλικὴ νεολαία διὰ μνήμης ἔχουσα ὅλους τοὺς ἀθανάτους ἀγῶνας τῶν ἐνδόξων προπατέρων καὶ ζωηρότατον λαμβάνει μέρος εἰς τὸν ἀγῶνα τῶν μαχομένων κατὰ τοῦ ξένου, κατὰ τῆς βιαρβάρωτης καὶ ὑπὲρ τῆς ἀπελευθερώσεως τῶν ἰδίων ἀδελφῶν.

νὰ ποιήσῃ ἐμβριθεστέρους ἅμα καὶ εὐγενεστέρους τοὺς φοιτητὰς ἡμῶν. Καὶ ἐνταῦς ηὐδοκίμησεν ἡ λέσχη κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος

Φοιτηταὶ Παρισίων σὺν λοιποῖς ἐν Γαλλίᾳ συνδέσμοι ἀγαπητῶν Ἑλλήνων φοιτητῶν χαίρειν!

Ὁμοθυμαδὸν καὶ συμπαιθῶς τὸ ἀθάνατον θαυμάζοντες Ἑλληνικὸν ἔθνος, πηγὴν πολιτισμοῦ, ἑστίαν φῶτων, πέμπωμεν γενναίως Ἑλλήσι φοιτηταῖς ἔκφρασιν ἡλικρῶν αἰσθημάτων ἀδελφικῆς ἀγάπης καὶ ἐνθουσιωδῶς ἐπιπροσεύμενοι—μὴ ἐνδύμενοι ἄλλο—τῷ ἔθνι καταβαλλόμενα ἡρωικῶ ἀγῶνι πρὸς ἀνάπλασιν ἀκεραίαν τῆς Ἑλληνίδος γαίας Πατρίδος.

Ζήτωσαν τὰ ἀπποράγραπτα δικαιώματα τῶν ὑπερόχων γενῶν!

ΖΗΤΩ Η ΕΛΛΑΣ!

οἱ φοιτηταὶ τῶν παρισίων

Πρύτανιν Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου

Συμμερίζομαι πληρέστατα τὰ κινήματα, ἅτινα εὐημεροῦσθε νὰ μοὶ ἐκδηλώσθε διὰ τῆς ὑμετέρας ἐπιστολῆς τῆς 10 Φεβρουαρίου, καὶ ἐκφράζω συγχρόνως τὰς θερματάτας τῶν εὐχῶν ὑπὲρ τῆς ἀνευ διαταρξείας τῆς καθολικῆς εἰρήνης δικαίας ἐκανοποιήσεως τῶν πόθων τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους, τὸ ὅποσον ὑπῆρξέ ποτε ὁ διδάσκαλος τοῦ κόσμου ὄλου ἐν ταῖς τέχναϊς καὶ ταῖς ἐπιστήμαϊς.

Ὁ Πρύτανις τοῦ ἐν Τουρίνῃ Πανεπιστημίου

D. TRIVONE.

Πρύτανιν Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

Ἀνεκοίνωσα εἰς τὴν Ἀκαδ. Σύγκλητον, καὶ διὰ τοῦ τύπου εἰς τοὺς καθηγητὰς καὶ φοιτητὰς, τὴν ὑπετέραν ἐγκύκλιον. Γινόμενος εἰς διεργηνοῦς ἀπάντων εὐοκίωμαι τὰς θερματάτας καὶ αἰσιωτάτας τῶν εὐχῶν ὑπὲρ τοῦ ἱεροῦ ἑλληνικοῦ ἀγῶνος, εἰς ὃν ἂν θὰ λείψῃ ποτὲ ἡ ὑποστήριξις πάντων, ὅσα ἀντικρυσσωπέουσι τὰς ἰδέας τοῦ πολιτισμοῦ ἐν τῇ Εὐρώπῃ καὶ τῷ Κόσμῳ.

Μετὰ τὸ σκότος τὸ φῶς (Post tenebras lux!)

Ὁ Πρύτανις τοῦ Πανεπιστημίου Παδοῦσης.

**Αἱ Ἀκαδημαῖα καὶ τὸ Πανεπιστήμιον
δουπλάσης τῆς Πορτογαλλίας ἰπὲρ τοῦ ἀγῶνος ἡμῶν**

Κύριε Πρύτανι,

Λαμβάνομεν τὴν τιμὴν νὰ ἀνακοινώσωμεν πρὸς ὑμᾶς, ὅτι αἱ ἐπιτροπαῖαι, αἱ συσταθεῖσαι ὑπὸ τῶν Πορτογάλων φοιτητῶν, ἐξέδωκαν τὸ ἐπόμενον ὑπὲρ τοῦ Ἑλληνικοῦ ἀγῶνος φέρισμα, ὅπερ παρκαλοῦμεν νὰ εὐαρεστηθῆτε νὰ καταστήσῃτε γνωστὸν εἰς τοὺς κ.κ. καθηγητὰς καὶ φοιτητὰς τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, εἰς τὸν ὑπερτάτων ἄρχοντα τῆς Πολιτείας, εἰς τὸν Α. Υ. τὸν Βασιλόπαϊδα Γεώργιον, τὸν φιλοπάτρινα τοῦτον Ἕλληνα τὸν τσοσάτης ἀπολαύοντα συμπαιθίας καὶ τσοσῦτον περιβεβλημένον παρὰ πᾶσι γύητρον, ἐπεὶ δὲ εἰς τὸν Ἀθηναϊκὸν λαόν, καὶ, καθ' ὃν τρόπον ὑμεῖς θέλετε κρίνει ποῖπου, εἰς τὴν σύμπασαν Ἑλλάδα.

Ἡ Ἀκαδημαϊκὴ νεότης ἡ Πορτογαλικὴ, ἀναγνωρίζουσα τὰ ἀναμείριστα δικαιώματα

ὑπὸ τὴν τακτικὴν προεδρείαν καὶ ἐπιμελή, διοργάνωσιν τοῦ θιασώτου παντὸς καλοῦ ὑφηγητοῦ Γ. Σπρέτ. Οὐ μόνον ἀναγνώσματα

σοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους ἐπὶ τῆς νήσου Κρήτης οἷς καὶ τὴν ἀνάγκην, ἵνα ἡ νῆσος αὕτη συνοδῇ τῆς κεκρονημένη πόλει ἀμφοτέρων τῶν λαῶν, τῶν ἀδιαρρήκτως ἑνωμένων διὰ τῆς παύσεως τῆς θρησκείας, τοῦ τόπου καὶ τῆς φυλῆς, ἐνωθῆ ἠριστικῶς μετὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ Βασιλείου, κηρύττει ὅτι ἡ ἐνωσις αὕτη εἶνε τὸ μόνον θανάσιμον νὰ ἐγγυηθῇ τὴν ἐλευθερίαν τοῦ Κρητικοῦ λαοῦ, οἷς καὶ τὸ μόνον θανάσιμον νὰ ἀπαλλάξῃ αὐτὸν ἀπὸ τῆς καταπιεζούσης καὶ κατατυραννοῦσας αὐτὴν ἀδικίας καὶ ἀπανθρώπου δεσποτίας τῶν ἀγγλων ἡρῶν, αἵτινες ὅπῃ ἐκανῶν αἰώνων στρατοπεδοῦσιν παρὰ τὸν Πόσπορον τῆς ἐγκαληματικῆς καὶ ἀπιστοῦσας ἀνοχῆς τοῦ πεπαιτισμένου κόσμου.

Συγχρότως συγκαίρει θερμῶς τῆς Ἑλλάδι διὰ τὴν τοσοῦτον γενναίαν καὶ ἡρωικὴν αὐτῆς διαγωγὴν ἀπέναντι τῆς ἀκατονομήστου καταπορήσεως τῆς βίας, ἥτις εἶνε νῦν Ἰσπανία, καταστρέφουσα ἀσπουμένως διὰ τῆς ἐπινοουμένης καὶ ἀδικίας ἐπιρροῆσεως τῶν μεγάλων Δυνάμεων τῆς Εὐρώπης. Ἡ Πορτογαλικὴ νύκτις, μὴ θουαμένη νὰ παράσχη τῆς Ἑλλάδι βοήθειαν καὶ ὑπερβῆσιν ὕλικήν, πέμπει τὰς ἐκδηλώσεις τῆς ἀλοφύχου συμπάθειας αὐτῆς πρὸς τὸν εἰς ὑψηλὰ ἀνθρώπινα συμφέροντα ἀποβλέποντα καὶ κόγιαινον συμπόθειον διεγείροντα ἀγγίον τῶν Ἑλλήνων καὶ ἐν ἑνὶ ἡμέρῃ τῆς ἀκατονομήσεως καὶ τῆς κοινωτικῆς τάξεως ἀταραξήσονται ἐναντίον τῆς παρακίσεως παραβιάσεως τῶν ἐλευθέρων λαῶν εὐγενῶν καὶ ἐλευθέρων, ὅ ὑποῖς ἀμετακίνητος τὴν λαμπρότατον πολιτισμὸν, ὅς οὐδέ ποτε ἡ ἀσύμμετος ὑπερβολὴ κατέχει θέσιν ἐν τῇ ἱστορίᾳ τοῦ κόσμου.

Ἡ Ἑθνικὴ ψυχὴ τοῦ Πορτογαλικῆς λαοῦ, ἡ πάλλουσα εἰς τὸν ἦχον τῆς λύρας, τῆς ὑποῖς αἱ χορδαὶ ἐκρούσθησαν ὑπὸ τὴν ἀλύτῃ ἡμῶν: πικρῶν μετὰ μοναδικῶν μεγαλείου αἰσθημάτων καὶ μετὰ τοσοῦτον ἐξήχου ἠδυσκαλίαις. αὕτη, ἥτις ἐκλαμπήσεται παρὰ τῶν ἡμετέρων προγόνων τὸ εὐλογεῖν ἐκείνη ἀίσθημα διὰ τὸ καλὸν καὶ τὴν θερμὴν ἐγάπην πρὸς τὸ ἀγαθόν, τὰ ὅποια χαρακτηρίζουσι τοσοῦτον ἀκατονομήσεως τοῦ λαοῦ: τῆς Λατινικῆς φυλῆς ἡ γενναίως Πορτογαλικῆς αὕτη ψυχὴ ὄφρα νὰ συγκινηθῇ καὶ συνεκινήθῃ εἰς τὴν ἴεαν τοῦ λαμπροῦ θεήματος τῆς αὐταπαρνήσεως καὶ τῆς ἐλευθερίας, ἵνα ἡ ἡμετέρα γὰρ παράσχει εἰς τὸν πεπαιτισμένον κόσμον, ἐν Αἰῶνι καὶ ὅν ὁ ἐρωσμός καθίσταται νομοθετὴς καὶ τὸ αἰσχρὸν ὕλικόν συμφέρον γίνεται ἄξιωμα ἤθικόν, διότι πρὸς ἀνθρωπίνους πράξεις.

Ἡμεῖς ἐκεῖνοι, οἵτινες, προτερηζόμενοι ἀποστολῆν ἀδελφῶν αὐτοῖς ἀκατονομήσαν. ζητοῦσι νὰ διέσωσι τὰς ἀπὸ τῆς ἀδικίας διὰ τὴν ἀδικίαν ἀκατονομήσαν ἀνθρώπους κατὰ τῶν ἀκατονομήσαν στέργων τῶν μικρῶν λαῶν. εἴτε αἱ κοινότητες ἐκείνων τῶν λαῶν τούτου τῆς ἡλικῆς ἰσχύος καὶ τῆς ἀρετῆς καταπίεσαν ἐν αὐτῇ αὐτῶν τῇ ἀδικίᾳ καὶ νοήσασιν, ὅτι ἡ ἡλικία τῶν λαῶν εἶνε δικαίον ὑπερτέρου παντὸς ἄλλου δικαίου καὶ ὅτι ἡ βία ἡ ἀσπουμένη ἐναντίον τῶν ἀθελῶν καὶ τῶν καταπιεζομένων εἶνε ἐγκλήμα μωσάρων, ὅπερ ἡ κοινωτικὴ δικαιοσύνη τιμωρεῖ διὰ τοῦ βραχίονος τῶν ἐλευθεροκόσμων.

Τὸ εὐαγγέλιον, ὅπερ ἐπέμψατε ἡμῖν ἐν ἡμέρῃ τῆς Ἀκαδημαϊκῆς συγκλήτου τοῦ Ἑθνικοῦ Πανεπιστημίου, ἐξέγειρεν ἐν τῇ καρδίᾳ ἡμῶν αἰσθημάτων βαθύως σεβασμοῦ καὶ ἀγνωστάτης συμπάθειας ὑπὲρ τῶν ἀτυχῶν ἐκείνων ἀνθρώπων, αἵτινες κατὰ τὴν ἡμετέραν ὥραν ἐκφράσιν ὑπὸ τοῦς μέλους τῶν ἑθνῶν τῶν ἡμετέρων ἐν παρακίσεως συμφορῆς ἀγνωρίζονται ὑπὲρ τῆς πίστεως καὶ τῆς ἀνεξαρτησίας αὐτῶν. Τὸ εὐαγγέλιον τούτου, ὅπερ εἶνε ἑυδοσία ἐπαύριος τῆς ἡρωικῆς ἰσχύος τῆς ἡμετέρας ψυχῆς καὶ τῆς ἐξήχου γενναιοῦσας τοῦ ἡμετέρου

ἐπιστημονικὰ καὶ διαλέξεις καθηγητῶν καὶ ὑφηγητῶν διαμέσου τῆν διάνοιαν καὶ τῆν καρδίαν τῶν κατ' ἀρχὰς ὑπερπεντακοσίων

χαρακτήρας, γυνῆ ἐν ἡμῖν τὴν πεποιθῆσιν, ὅτι ἡ Ἑλλὰς ἢ θριαμβήσῃ ἐν ταῖς νουήσας αὐτῆς ἀδελφῶσιν, ὅτι καὶ, ὁ ὅποιος ἐισχύσει ἐαυτὸν, ὅτι πρῶτος θαυμάσιμος εἰς ἑλευθερίαν, εἶνε λαός, ὅστις δὲν θύναται ν' ἀποθάνῃ, ὅτι εἶνε ὑθάνατος.

Ἐυχαριστήσαστε νὰ δεχθῆτε, κύριε Πρύτανι, τὴν διαβεβαίωσιν τοῦ ἡμετέρου εὐλακροῦσε σεβασμοῦ καὶ εἴπτε, ὅτι τῶν συμπάθειας ἡμῶν ἐν ἡμετέροις συμπάθειαι τῶν Πορτογαλικῶν συνοδουμένων αὐτοῖς ἐν τῇ ἀγῶνι ἡμῶν, ὅτι ὡς καὶ καλῶς εἴπατε, ὁ ἀνὴρ πῦρος εἶνε ὄχι τῶν ἀθελῶν καταπιεζομένων, ἀλλὰ τῶν δικαιοσύνης καὶ ἐλευθερίας.

Ἐπίσταται μακρὰ περὶ ὑπογραφῶν ἀκάτονον τῶν Συγκλητικῶν πατρῶν τῶν Πορτογαλικῶν Ἀκαδημαϊκῶν Λισβόνης, Πόρτου, Ἀμαρίντας, Ἀδέρου, Βίλας, Βράγας, Βραζάνσας, Καστίλου, Βολάγιου, Ἰθόρας, Φάρου, Αλαδέου, Λειρίας, Πορταλέγρης, Σανταρήμου, Βίλια, Ραῖλ, Πιζόου, Κούβρας.

Ἐγένετο ἐν Κοίμβρα 5 Ἀπριλίου 1897.

Πανεπιστήμιον Ἀθηνῶν

Οἱ φοιτηταὶ τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Κοίμβρας χαιρετίζουσιν ἐν ὄντι τὸν εὐγενῆ Ἑλληνικὸν ἥρωισμὸν. Ζήτω ἡ Ἑλλὰς!

Πανεπιστήμιον Ἀθηνῶν

Ζήτω ἡ Ἑλλὰς! Ἐλευθερία! Δικαιοσύνη!

Οἱ φοιτηταὶ τοῦ Πανεπιστημίου Neufhâtel.

Πανεπιστήμιον Ἀθηνῶν

Δέχθητε τὴν ἐκφράσιν τῶν συμπάθειων ἡμῶν. Ζήτω ἡ Ἑλλὰς!

Πρότυπον Διδασκαλείον ἐν Neufhâtel.

Πανεπιστήμιον Ἀθηνῶν

Τὸ Κοιμβῆτον τῶν ἐν Παρισίαις Ἀρμενίων φοιτητῶν, ἀποθαυμάζον τὴν διαγωγὴν τοῦ γενναίου λαοῦ τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Ἑλληνικῆς νιολαίας, διαπέμπει αὐτοῖς τῶν ἡμετέρων αὐτοῦ συμπάθειων τὴν ἐκφράσιν, ἐλπίζει δὲ εἰς τὴν ὅσον ἐπιτυχίᾳ τὸ ἔργον τῶν.

Πανεπιστήμιον Ἀθηνῶν

Οἱ ὑποφαινόμενοι φοιτηταὶ τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Ἐδιμβούργου διαβεβαίωσαν τὰς ἐνκαρδίως ἡμῶν συμπάθειαι πρὸς τὰς Ἑλλήνας ἐν τῷ ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας ἀγῶνι αὐτῶν καὶ ἴλια πρὸς τὰς ἡμετέρας συμφορὰς τοῦ Πανεπιστημίου τῶν Ἀθηνῶν, εὐχόμενοι αὐτοῖς πλήρη ἐπιτυχίαν.

Ἐπίσταται 600 ἑπιστολῶν ἐκλαμψοῦσας ὑπογραφῶν.

συνδρομητῶν, ἀλλὰ καὶ αἱ ἐν στενῷ συναδελφικῷ κύκλῳ συντε-
λούμεναι ἐσπεριναὶ διασκεδάσεις καὶ συζητήσεις ἐφαιδρυνόν αὐ-

Πανεπιστήμιον Ἀθηνῶν

Οἱ φοιτηταὶ τῶν Πανεπιστημίων τῆς Γλασκώης καὶ τοῦ Νότιγγαμ σπεύ-
δουσι νὰ ἐκφράσωμεν τὰς ἐγκαρδίας ἡμῶν συμπαθείας πρὸς τοὺς Ἕλληνας διὰ τὴν εὐγενῆ
αὐτῶν στάσιν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας τῶν Κρητῶν, εὐχόμεθα δ' αὐτοῖς πᾶσαν ἐπιτυχίαν ἐν τῷ
ἀγῶνι κατὰ τῆς τυραννίας τοῦ Γούρκου.

(Μετὰ 1500 ὑπογραφῶν ἐπισήμως ἐπαληθευθεῖσιν).

Πρὸς τὸν Πρύτανιν τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

Οἱ φοιτηταὶ τοῦ Πανεπιστημίου Βονωνίας, συμμετέχοντες τῶν ἐμφυλοπόλεμον τὴν ἐν Ἑλ-
λάδι καὶ τὸν πεπολιτισμένον κόσμον κίσθηράτων, ἐκφράζουσι τὴν ἀγανάκτησιν αὐτῶν ἐπι-
ταῖς ἀποτομηθεύσαις ἀνομίαις κατὰ τῆς ἐξοῆς αὐτῆς γῆς, μητρὸς σοφῶν καὶ ἡρώων, ἐξ ἧς
ἀπορρέει ὁ διανοητικὸς βίος ἀπάσης τῆς Εὐρώπης.

Οἱ φοιτηταὶ τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Βονωνίας εὐκρινῶς ἐλέθονται ἐπὶ τῷ ὅτι ἡ Ἰτα-
λικὴ Κυβέρνησις, προσχωροῦσα εἰς τὴν συμφωνίαν τῶν Ἰεσουαϊτικῶν Δυνάμεων, ἐνέργησε
παρὰ τὴν θέλησιν τοῦ ἔθνους ἐν ἀγῶνι κτήρι καὶ βαρβαρῶν καὶ ἐναντίῳ πρὸς τὸ διεθνὲς
δικαίον.

Ἐξ τὴν ἐκκλησίαν, ἣν ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους ἀπευθύνετε πρὸς τὰς καρδίας
καὶ τὰς διανοίας τῶν νείων καθ' ὅσας τὴν Εὐρώπην, αἱ ἐν Βονωνίᾳ φοιτηταὶ ἀποκρίνονται
ἀναγνωρίζοντες τὰ δίκαια ὑμῶν καὶ μεγάλῃ τῇ φωνῇ διαμαρτυρούμενοι κατὰ τοῦ βομβαρδι-
σμοῦ τοῦ Ἀκρωτηρίου καὶ τῆς Ἱεραπέτρας.

Ὁδμήρια δύναμις ἰσχύει νὰ καταπολεῖ αἰσθήματα εὐγενέστατα πηγάζοντα ἐκ τῆς καρ-
δίας τῶν πασχόντων καὶ νοούντων. Τὰς ὁσθεαῖς ἡμῶν δυνάμεις τίθειμεν ὑπὸ τὴν ὁμοτέραν
διέθεσιν, καὶ χαιρετίζοντες ὑμᾶς ὡς ὄψομεν τὴν φωνὴν ἡμῶν, καταδυναστευόμενοι, ὑπὲρ τῶν
καταδυναστευόμενων.

Ἡ τῶν φοιτητῶν τῆς Βονωνίας ἐπιτροπὴ.

Πρὸς τὸν Πρύτανιν τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

Ἄφ' ἧς ἡμέρας ἀπὸ τῶν ἀκτῶν τοῦ Ἰονίου ἐσεχθῆ ἀντηχήσασα ἡ κραυγὴ τοῦ Κρητι-
κοῦ λαοῦ κατὰ τῆς ἀπεχθοῦς τυραννίας, ἔγνω ἡ Ἰταλία ὅτι ἡ φωνὴ αὐτοῦ ἔγον ὑπὲρ πα-
τρίδος καὶ ἐλευθερίας φωνή, κίνησις, φρενίσαν ἀναδίδουσα, παρὰ τὰ πεπτῶν ἄνομα τῆς Ἑλ-
λάδος, τὸ ἀθανάτου μνήμης καὶ ἐνδοξοῦ καὶ ἐπίσημον, ὅπερ οἱ αἰῶνες τῆς δουλείας δὲν
ἴσχυσαν νὰ ἐξαλείψωσιν. Ἡ φωνὴ ἐκείνη ἦτο φωνὴ ἀνθρώπων ζητούντων πατρίδα καὶ παθόν-
των ἄνομα, δι' οὗ ἢ ἠβόησαντο νὰ παραστέλλῃ μεταξὺ τῶν ἐλευθέρων λαῶν.

Καὶ εἰς τὴν κραυγὴν αὐτὴν ἐλόκληρος ἡ Ἰταλία, ἐπ' ἕκαστον εἰς ἕκαστον, ἀπεκρίθη,
χαιρετίζουσα τοὺς ἀγωνιζομένους ὑπὲρ τοῦ δικαίου, τοὺς ὀπιδουμένους εἰς τὸν ἀγῶνα ὑπὲρ
ἐλευθερίας ἀγῶνα. Καὶ ἡ Μακεδονία, ἀγῶνι τελευτήσασα μεταξὺ τῶν Ἰταλιῶν πόλεμον, διὰ τοῦ

τούς, πανταχόθεν ἐκ τῶν περάτων τοῦ Ἑλληνισμοῦ συρρέουσας
καὶ ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ ὕψηλοῦ σκοποῦ τῆς ἐπιστημονικῆς αὐτῶν
ἀναπτύξεως ἐμφορουμένους. Δὲν ἐβράδυνε δὲ οὕτω νὰ εἰσδύσῃ εἰς
τὸν κύκλον αὐτὸν καὶ νὰ περισφίξῃ δι' εὐγενεῶς δεσμοῦ ἡ φιλία
καὶ ἡ ἀγάπη τὰ μέλη τῆς λέσχης. ν' ἀναπτύχῃ, δηλαδὴ μεταξὺ
αὐτῶν τὸ εὐγενὲς αἰσθημα τῆς συναδελφότητος, ὅπερ εἶναι διὰ
τὴν νεολαίαν ἡ βᾶσις τῆς ἐπιτυχίας τῶν ἐν τῷ μετέπειτα ἀν-
δρικῷ βίῳ ἀπὸ κοινοῦ ἰδεῶν καὶ τῶν ἀπὸ κοινοῦ ἔργων. Συγκι-
νητικωτάτην μοι παρέσχε τὴν παραμονὴν τοῦ Νέου Ἐτους εἰκόνα,
οἶονεὶ ἰδανικοῦ οἰκογενειακοῦ συνδέσμου, ἡ ἐκ τοσοῦτον ἑτερογε-
νῶν στοιχείων συγκεκριμένη, ὁμοιοῦσα καὶ τὸ ὕψος τῆς ἀκα-
δηματικῆς κοινωνίας συναισθανομένη ὁμήγουρις αὐτῇ, μετ' ἀφελοῦς
ἡδονῆς ἐπιτιδομένη εἰς τὴν πατροπαράδοτον ἐορτὴν τοῦ κοψίμα-
τος τῆς Βασιλοπαιτίας! Ἀλλὰ μετ' ὀλίγον ἐπέπρωτο νὰ ἴδω-
μεν καὶ ἄλλην φάσιν ἐνεργείας τῆς ἀκαδηματικῆς λέσχης. Ὡς
ἦτο ἐπόμενον, αἱ παραχαὶ τοῦ Πανεπιστημίου συνεκίνησαν καὶ
τοὺς ἐν τῇ λέσχῃ, χωρὶς ὁμῶς νὰ κατορθώσωσι νὰ παρασύρωσιν
αὐτοὺς εἰς πάθη καὶ ἀντιπαθείας. Μετ' οὐ πολὺ ὁμῶς ἡ φωνὴ

λαοῦ, διὰ τοῦ Πανεπιστημίου, διὰ τῶν φοιτητῶν αὐτῆς, ἀπήντησε καὶ αὐτῇ, εἰς τὴν ἐκκλη-
σίαν τῆς φιλανθρωπίας καὶ ἠδελφότητος μετ' ὅμοιον ἐν ἐνὶ καὶ τῷ αὐτῇ σκοπῷ.

Ὁ Πρύτανις τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Μασσαρίας.

Πρὸς τὸν Πρύτανιν τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

Ἐὸ Πανεπιστήμιον τῆς Σιένης συμμερίζεται ἐκθύμως τὴν γνώμην πάντων τῶν πεπολι-
τισμένων λαῶν ὑπὲρ τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς Κρήτης καὶ τῆς ἐνώσεως αὐτῆς μετὰ τῆς μη-
τρὸς πατρίδος. Πρὸς τῆς ἐνθουσιαστικῆς εὐχῆς αὐτῆς διακίρπει εὐλαδῆ χαιρετισμὸν πρὸς τὸν
Πρύτανιν τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν.

Ὁ Πρύτανις τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Σιένης.

Πρύτανιν Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

Οἱ φοιτηταὶ τοῦ Πανεπιστημίου καὶ τῆς Ἀνωτάτης Γεωργικῆς Σχολῆς τῆς Περαγίας
ἐκφράζουσι τὴν συμπάθειαν αὐτῶν πρὸς τὸν ἀγῶνα τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους, εὐελπιστοῦσαι
δὲ ὅτι ἡ ἐνωσις τῶν λαῶν θίξει κατισχύσει τῆς διπλωματικῆς ἀδελφότητος.

της ἐλευθερίας καὶ τῆς ἐπικειμένης δράσεως, εἰς τὴν λέσχην μάλιστα εὖρε σθεναρὰν ἤχῳ καὶ ἐκτοτε χρονολογεῖται ἡ ὄλιως ἐκτακτος δράσις αὐτῆς, ἣν βεβαίως καὶ ἡ ἱστορία τῶν γεγονότων τοῦ ἔτους τούτου μετ' ἰκανοποιήσεως θὰ μνημονεύῃ.

Εἶχε παραιτηθῆ τῆς τακτικῆς προεδρίας ἡ πάσης εὐγνωμοσύνης τῆς λέσχης ἄξιος, διοργανώσας αὐτὴν ὑφηγητῆς Γ. Σπρέτς καὶ ἀναλάβει αὐτὴν ὁ ὑφηγητῆς Γ. Καλλισπέρης, ὅτε, ἐκ τῆς ἠρωϊκῆς Κρήτης τοῦ συνθήματος δοθέντος, πνευὴ ἐλευθερίας καὶ διεκδικήσεως τῶν ἐθνικῶν πόθων ἤρξατο διασείουσα τὰ στήθη τῶν Ἑλλήνων ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Εἰς τὴν ἐκκλήσιν τοῦ Πανεπιστημίου ἡμῶν (1) πρὸς ἅπαντα τὰ Πανεπιστήμια τῆς Οἰκουμένης ἀπήντων τὰ ἀνωτέρω καταχωρισθέντα ἐνθουσιώδη τηλεγραφήματα τῶν ἀρχῶν καὶ συλλόγων καὶ τῶν φοιτη-

(1) Monsieur,

Le Sénat académique de l'Université nationale d'Athènes vient de voter la résolution suivante, que je vous prie de bien vouloir communiquer à Messieurs les Professeurs et à M^{rs} les Étudiants de votre Université :

L'Université nationale de Grèce, profondément émue de tous les témoignages de sympathie, qui lui arrivent de toutes parts à l'occasion de la lutte sanglante qui a lieu en Crète, vous prie d'être son interprète auprès de tous ces nobles cœurs, qui souffrent avec nous et nos frères.

Comprenant l'immense influence qu'exercent sur l'opinion publique les sentiments des milieux académiques, l'Université d'Athènes espère que les Universités du monde entier voudront bien lui continuer leur secours moral en faveur de la cause Hellénique, qui est celle du faible et de l'opprimé, réclamant pour lui justice et liberté.

Que la jeunesse européenne unisse sa voix aux cris de douleur et d'indignation de cette poignée d'hommes, qui, après avoir souffert pendant des siècles l'oppression des barbares, se voit bombardé par les nations chrétiennes, alors qu'ils combattent pour leur foi et leur indépendance !

Cette union de la Croix et du Croissant, s'unissant pour mitrailler des Chrétiens sera l'opprobre du XIXème siècle !

Quant à nous, notre devise restera : « Post tenebras lux ! »

Athènes le 10/22 Février 1897.

Le Racteur

D. A. C. CHRISTOMANOS.

τῶν τῶν ἀπανταχοῦ Πανεπιστημίων, Ἀκαδημιῶν καὶ Πολυτεχνείων, συλλαλητήρια συνεκροτοῦντο, πανηγυρικαὶ ἑφημερίδες, ποιήματα, εὐχαὶ συγχαρητήρια καὶ ἐνθαρρυντικαὶ ἐπέτελλοντο ἡμῖν καὶ μετ' ὀλίγον ἐδραμον εἰς τὴν Ἑλλάδα, εἰς τὴν ὑπὸ τῶν ἰσχυρῶν τῆς Γῆς πνιγομένην ἀρχαίαν κοίτην τῆς ἐλευθερίας καὶ τοῦ πολιτισμοῦ. οἱ πρῶτοι ἐξ Ἰταλίας, Γαλλίας καὶ Ἀγγλίας ἐθελονταί, γνήσιοι οὗτοι ὑπέρομαχοι τῆς ἰδέας τῆς ἐλευθερίας. Κατὰ τὴν στιγμὴν αὐτὴν λοιπὸν τοῦ ὑπερτάτου ἐνθουσιασμοῦ τοῦ ἔθνους ἡμῶν καὶ τῶν φιλελευθέρων στοιχείων παντὸς ἄλλου χριστιανικοῦ ἔθνους, ἡ ἀκαδημαϊκὴ λέσχη θαυμασίως ἐδράξατο αὐτοσχεδίου καὶ αὐθορμητοῦ, ἔσον καὶ ἔθνικοῦ προσρισμοῦ. Ὡς ἐκ συνθήματος εἶχεν ἐν ἀκαρεῖ μετασχηματισθῆ εἰς ἐντευκτήριον τῶν ἐκ τῆς ξένης ἐθελοντῶν φοιτητῶν. Προῦπαντήσασα ἐν πομπῇ καὶ ἀκρατῆτι ἐνθουσιασμῷ μετὰ σημαίων καὶ μουσικῶν τοὺς ἀπροσπίως ἔλως ἀφιχθέντας πρῶτους, διὰ τὴν Κρήτην προσρισθέντας Ἰταλοὺς φοιτητάς, ἤγαγεν αὐτοὺς ἐν θρισίμῳ εἰς τὰ ὑπὸ ἠλεκτρικοῦ φωτὸς ἀπαυγάζοντα προπόλαια τοῦ Πανεπιστημίου. Ἐνῶ δὲ ἡμεῖς προσεφωνοῦμεν αὐτοὺς εἰσέτι, μετεσκαύσασαν τὴν λέσχην εἰς κοιτόνας, ἐστιατόριον καὶ διαμονητήριον τῶν ἐθελοντῶν καὶ οὕτω συνεπλήρωσαν οἱ τῆς λέσχης μέγα κενόν, ὅπερ οὕτε ὁ Δῆμος, οὕτε τὸ Δημόσιον ἢ ἄλλη τις ἐξουσία καὶ ἀρχή, οὕτε τὸ Πανεπιστήμιον προέλαβον νὰ συμπληρώσωσιν, ὑποδεχόμενοι καὶ παρέχοντες ἄτυλον, κατάλυμα, περιθαλψὴν καὶ συνδρομὴν ἀπαραίτητον εἰς τοὺς ἑμαδὸν προσερχομένους ἐθελοντάς. Καὶ τὸν Στρατηγὸν Γαριβάλδην πρῶτη ἡ ἀκαδημαϊκὴ λέσχη ὑπεδέξατο, πανηγυρίσασα τὴν ἄξιζιν αὐτοῦ.

Εἰς τὴν λέσχην κατὰ τὸ ἔτος τῆς Πρωτανείας μου εἶχον ἐγγραφῆ τὸ μὲν χειμερινὸν ἐξάμηνον 213, τὸ δὲ θερινὸν μόνον 179 συνδρομηταί, κατὰ 300 ὁδηλαθὴ ὀλιγώτεροι τοῦ προηγουμένου ἀκαδημαϊκοῦ ἔτους καὶ αἱ πρὸς συντήρησιν αὐτῆς εἰσπράξεις ἀνηλθον μόνον εἰς δρ. 2352.

Ὁ ἔστω καὶ ἐνδοξὸς ἐκτροχιασμὸς τῆς λέσχης ἀπὸ τοῦ ἀρχικοῦ

αὐτῆς προορισμοῦ ἢ ἑνός, ἢ ἑτέρου δὲ τὸ πενιχρὸν τῶν πόρων πρὸς συντήρησιν αὐτῆς καὶ τινες ἐπισυμβᾶσαι ἀπαξίαι, ἐπέφερον κατὰ τὸ τέλος τῆς θερυνῆς ἑξαμηνίας χαλάρωσιν τινα τοῦ λαμπροῦ τούτου θεσμοῦ, ἣν ἡ Σύγκλητος ἠδύναται ν' ἀναχαιτίσει καὶ διὰ τὸν λόγον ὅτι τὸ Πανεπιστήμιον δὲν διαθέτει πόρους, ὅπως συνδράμη αὐτὴν, κατ' ἐλάχιστον ὄρον ἀπαιτοῦσαν πρὸς συντήρησιν αὐτῆς δαπάνην ἑτησίαν 6 ἕως 7000 δρ. ἄνευ τῶν ἐξόδων τῆς πρώτης ἐγκαταστάσεως. Τὸ Πανεπιστήμιον εἶχεν ἐνοικιάσει εἰς τὴν λέσχην τὴν μεγάλην ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Αἰόλου οἰκίαν τοῦ ἀειμνήτου εὐεργέτου Θεοδώρου Ἀρεταίου, ἣς αἱ πρόσοδοι ἀνήκουσιν, ὡς καὶ αἱ ἀπάσης τῆς λοιπῆς περιουσίας αὐτοῦ, εἰς τὸ ἐκ τῆς περιουσίας ταύτης ἀνεγερθὲν Ἀρεταίειον Νοσοκομεῖον· εἶναι ἄρα ἡ πρόσοδος αὕτη ἱερὰ καὶ δὲν δύναται οὔτε νὰ μειωθῆ οὔτε νὰ διατεθῆ ἄλλως. Ἐπειδὴ λοιπὸν οἱ πόροι τῆς λέσχης δὲν ἐπῆρκεσαν, ὅπως πληρωθῶσι τὰ ἐνοίκια εἰς τὴν περιουσίαν Ἀρεταίου, ἡ Σύγκλητος ἐπαύσει χρῆσθαι τὴν οἰκίαν ταύτην εἰς τὴν ἀκαδημαϊκὴν λέσχην καὶ ἐνοικίασεν αὐτὴν ἀλλαγῶν, εἶναι δὲ ζήτημα ἂν ἢ ἐκ τῆς καθυστέρησεως τῶν ἐνοικίων ζημία δύναται νὰ βαρύνῃ τὴν περιουσίαν Ἀρεταίου ἢ ἂν ἀφείλῃ ν' ἀποζημιωθῆ ὑπὸ τοῦ Πανεπιστημίου.

Ἀναλογιζόμενοι τὰ μεγάλα καταρθώματα τοῦ κοινοῦ ταμείου τῆς ἀλληλοβοηθείας τῶν φοιτητῶν τῶν Πανεπιστημίων τῆς Γερμανίας, οἵτινες δι' ἀσημάντου ὑποχρεωτικῆς ἢ καὶ αὐθόρμητου μηνιαίας καταβολῆς συντηροῦσι καὶ λέσχας καὶ νοσοκομεῖα καὶ οἰκονομικὰ συστήματα καὶ ἀναγνωστήρια, ἀποροῦμεν πῶς καὶ παρ' ἡμῶν δὲν ἀπεπειράθησαν τὴν ἰδρυσιν ταμειωτηρίου, ὅπερ, ἔχον κατ' ἔτος 3000 συνδρομητὰς, ἠδύνατο σὺν τῷ χρόνῳ νὰ φέρῃ λαμπρὰ ἀποτελέσματα.

Περὶ τῶν καθηγητῶν.

Μετ' ἐνδομύχου ἰκανοποιήσεως ἔξεστιν ἡμῖν νὰ βεβαιώσωμεν ἐνταῦθα ὅτι, μεθ' ὅλας τὰς δυσμενεῖς πρὸς ἡμεῖς διεξαγωγὴν ἐμβριθοῦς διδασκαλίας περιπτώσεις, ἅπαντες οἱ καθηγηταὶ ἐδίδαξαν μετὰ ζήλου κατὰ τὴν πρώτην καὶ κατὰ μέρος τῆς δευτέρας ἑξαμηνίας, ἂν καὶ ἴτως οὐχὶ ὁλόκληρον τὴν σειρὰν τῶν ἑαυτῶν μαθημάτων. Τούτου ἕνεκα ἐπεμείναμεν νὰ μὴ κλεισθῶσι διαρκούντος τοῦ πολέμου αἱ πύλαι τοῦ Πανεπιστημίου καὶ οὕτω δὲν ἀπωλέσθῃ τὸ ἔτος τοῦτο οὔτε διὰ τοὺς φοιτητὰς οὔτε διὰ τὴν διδασκαλίαν.

Μετ' ἀλγούσης ὁμῶς καρδίας ἀναμνησκόμεθα τῶν κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἀποβιωσάντων, οὐχὶ ἕλιγωτέρων τῶν πέντε, διὰ τῆς πολυτίμου αὐτῶν διδασκαλίας καὶ τῶν ἐξόχων αὐτῶν καὶ ἐκτός τοῦ Πανεπιστημίου εἰς τὴν κοινωνίαν καὶ τὸ κράτος παρεχομένων ὑπηρεσιῶν, δικαίως ὑπὸ τοῦ ἔθνους θρηνησόμενων καθηγητῶν.

Ὁ Παύλος Καλλιγᾶς, καταγόμενος ἐκ τῆς κομποπόλεως Καλλιγᾶτα τῆς Κεφαλληνίας, ἐγεννήθη τῷ 1814 ἐν Σμύρνῃ· ἠκολούθησεν ἐν Μονάχῳ 1833—35 φιλοσοφικὰ μαθήματα, μεθ' ἃ τὰ νομικὰ ἐν Βερολίνῳ, ἐνθα τῷ 1837 ἔτυχε τοῦ διδακτορικοῦ διπλώματος πρώτου βαθμοῦ. Ἀπὸ τοῦ 1838 μέχρι τοῦ 1843 ἦτο δικηγόρος καὶ ὑφηγητὴς συνάμα τοῦ Φυσικοῦ Δικαίου ἐν Ἀθήναις. Κατὰ τὴν μεταπολίτευσιν τοῦ 1843 ἐγένετο ἐπίτιμος καθηγητῆς τοῦ Ρωμαϊκοῦ Δικαίου, ἀλλ' ἐκλεχθεὶς τῷ 1845 βουλευτὴς τοῦ Πανεπιστημίου, ἀπηλλάγη τῆς θέσεώς του. Τῷ 1851 ἦτο εἰσαγγελεὺς παρὰ τῷ Ἀρείῳ Πάγῳ, τῷ δὲ 1854 ἐγένετο ὑπουργὸς τῆς δικαιοσύνης, μετὰ τρίμηνον δὲ ὑπουργίαν, ἀνέλαβεν αὐθις τὴν θέσιν τοῦ ἐπίτιμου καθηγητοῦ τοῦ Ρωμαϊκοῦ Δικαίου, οὗ ἐγένετο τακτικὸς καθηγητῆς τὴν 1 Ὀκτωβρίου 1862, ἐκλεχθεὶς μετ' οὗ πολὺ καὶ πληρεξούσιος Ἀθηνῶν ἐν τῇ 3ῃ ἐθνικῇ Συνελεύσει. ὡς ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν τῷ 1863 συνώδευσεν τὸν βασιλέα Γεώργιον εἰς τὴν τότε παραχωρηθεῖσαν εἰς τὴν

Ἑλλάδα Ἑπτάνησον. Ἀποτυχὼν ἐν ταῖς βουλευτικαῖς ἐκλογαῖς τοῦ 1865, ἀφιερῶθη μέχρι τοῦ 1879 εἰς τὴν διδασκαλίαν ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ, οὗ ἐξελέγη Πρόεδρος τοῦ ἔτους 1869/70. Κατὰ τὸ 1879 παρητήθη τῆς θέσεως τοῦ τακτικοῦ Καθηγητοῦ, διατηρήσας τὸν τίτλον τοῦ ἐπιτίμου, καὶ ἐγένετο βουλευτὴς Ἀττικῆς. Μετὰ τὴν προσάρτησιν τῆς Θεσσαλίας ἀνεδέχθη τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Οἰκονομικῶν ὑπὸ τὸν Χαρίλαον Τρικούπην, παραιτηθεὶς δὲ τῷ 1884, ἐξελέγη Πρόεδρος ἑὸς Συνέδρου τῆς Βουλῆς μέχρι τοῦ 1885, παρητήθη δὲ μόνον τῆς ἐνεργοῦ πολιτικῆς, ὅτε τὸ αὐτὸ ἔτος ἐξελέχθη ὑποδιοικητὴς τῆς ἐθν. Τραπεζῆς, ἧς ὑπῆρξεν ἀπὸ τῆς συστάσεως αὐτῆς νομικὸς Σύμβουλος. Τὸν Ἰούλιον 1890 ἐγένετο Διοικητὴς τῆς Τραπεζῆς ταύτης, παραμείνας τοιοῦτος μέχρι τῆς ἡμέρας τοῦ θανάτου του, 16 Σεπτεμβρίου 1896. Συνέγραψεν ὁ Παῦλος Καλλιγὰς τὸ κλασικὸν πεντάτομον Σύστημα Ρωμαϊκοῦ Δικαίου, πεντάκις ἀπὸ τοῦ 1848 μέχρι τοῦ 1881 ἐκδοθὲν, ἐν μυθιστόρημα Ὁλὸς Βλέκας (1854), Μελέτας Ἱστορικῆς (1882) καὶ Μελέτας Βυζαντινῆς Ἱστορίας (1894), ἐκδοθήσονται δὲ προσεχῶς εἰς 3 τομους Μελέται παραλιπούμεναι καὶ πολιτικοὶ λόγοι.

Ὁ Νικηφόρος Καλογεράς, ἐπίτιμος καθηγητὴς τῆς Θεολογίας καὶ Ἀρχιεπίσκοπος Παλαιῶν Πατρῶν, ἀποθανὼν τῇ 16 Ὀκτωβρίου 1896 ἐν Σπέτσαις, κατέλιπεν εἰς τὸ Πανεπιστήμιον 500 ὄρ. καὶ βιβλία πρὸς διανομὴν εἰς τοὺς φοιτητὰς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς. Διατελὼν α' Γραμματεὺς τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, διορίσθη 18 Αὐγούστου 1873 ἐπίτιμος καθηγητὴς τῆς Θεολογίας, ἐκτακτος δὲ τῇ 24 Μαΐου 1876 καὶ τακτικὸς τῇ 4 Φεβρουαρίου 1879.

Ὁ Δημήτριος Χασιώτης ἀπέθανε τῇ 1 Φεβρουαρίου 1897. Γεννηθεὶς τῷ 1815 ἐν Περίτῃ Ζαγορίου τῆς Ἠπείρου καὶ ἀριστεύσας ἐν ταῖς ἐγκυκλίαις μαθήμασι τῆς Ζωσιμαίας τῶν Ἰωαννίνων Σχολῆς, μετέβη ἐπὶ πενταετίαν τὸν διδασκαλὸν ἐν Καστανέῃ τῆς Καλαμπάκας. Σπουδάσας δὲ μετὰ ταῦτα ἐπὶ ἑξαετίαν τὴν Ἰατρικὴν ἐν ταῖς Πανεπιστημίαις τῆς Ἀλλῆς, Λειψίας καὶ

τοῦ Μονάχου, ἐγκατεστάθη ὡς ἰατρὸς ἐν Ἰωαννίνοις. Γενόμενος δὲ τῷ 1878 πληρεξούσιος τῶν Ἠπειρωτῶν, ὅπως ἐκθέσῃ πρὸς τὸ ἐν Βερολίνῳ Συνέδριον τὸν πόθον αὐτῶν πρὸς ἀπαλλαγὴν ἀπὸ τοῦ τουρκικοῦ ζυγοῦ, κατεδιώχθη ὑπὸ τῆς τουρκικῆς Κυβερνήσεως καὶ ἐγκατεστάθη ἐν Ἀθήναις, ἔθθα ἐγένετο τῷ 1880 ὕψιγγητῆς καὶ ἐπιμελητῆς καὶ τῷ 1890 τακτικὸς καθηγητὴς τῆς Ἱστολογίας καὶ Παθολογικῆς Ἀνατομίας, ιδρύσας τὸ ἐργαστήριον τῆς παθολογικῆς Ἀνατομίας καὶ ἐκλεχθεὶς δις κοσμήτωρ τῆς Ἰατρικῆς Σχολῆς· καταληφθεὶς δὲ ὑπὸ νόσου ἀνιάτου, ἑὸς ἔτη πρὸ τοῦ θανάτου, ἐπαύθη τῆς ὑπηρεσίας πρὸς τῆς τελευταίας του. Συνέγραψε πολλὰς πατριωτικὰς διατριβάς καὶ ὑπομνήματα περὶ Ἠπείρου, πραγματείας γερμανιστὶ περὶ βακτηριδίων ἐν τῷ κωτιαίῳ μυελῷ, παρατηρήσεις περὶ τῆς θεραπευτικῆς δυνάμεως τῆς κινήσεως, περὶ ρευματοειδῶν πυογενῶν παθήσεων, Μελετήματα Ἱστολογικὰ (1881—82) καὶ Ἔργα τοῦ παθολογικοῦ ἀνατομικοῦ.

Ὁ Ἀνδρέας Αναγνωστάκης ἀπέθανε τῇ 29 Μαρτίου 1897. Ἐγεννήθη τῷ 1826 ἐξ οἰκογενείας ἐκ Σφακίων τῆς Κρήτης, ἐγένετο τῷ 1849 διδάκτωρ τοῦ ἡμετέρου Πανεπιστημίου, ἐτελειοποιήθη ἐν Βερολίνῳ, Βιέννῃ καὶ Παρισίαις εἰς τὰς ὀφθαλμολογικὰς ἰδίως σπουδὰς, εἰσαγαγὼν εἰς τὴν ἐπιστήμην τὸ κατ' αὐτὸν ὀνομαστὴν ἀπλοῦν ὀφθαλμοσκοπίον. Γενόμενος ὕψιγγητῆς τοῦ ἡμετέρου Πανεπιστημίου κατὰ τὸ 1854 καὶ διευθυντῆς τοῦ παρ' αὐτοῦ ἰδρυθέντος Ὀφθαλμιατρείου, ὃ μέχρι τῆς τελευταίας αὐτοῦ διηρῶσεν εὐδοκίμως, διορίσθη τῷ 1856 καθηγητὴς τῆς ὀφθαλμιατρικῆς καὶ ὀφθαλμολογικῆς. Πρόεδρος δὲ ἐξελέγη τῷ 1877—78. Ἐν ἔτει 1856 ἀπεστάλη ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως εἰς Αἴγυπτον ἵνα αὐτοῦ μελετήσῃ τὰ τῶν ὀφθαλμικῶν ἐνδημικῶν νοσημάτων, μετέσχε τῷ 1857 ὡς ἀντιπρόσωπος τῆς Ἑλλάδος τοῦ διεθνοῦς Συνεδρίου τῶν Ὀφθαλμολόγων ἐν Βρυξέλλαις, ἀνακοινώσας σπουδαίας μελέτας περὶ ὀφθαλμολογικῶν ζητημάτων τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Αἰγύπτου, ἧς ὑπὸ τὴν αὐτὴν ιδιότητα

τῷ 1862 ἐν τῷ ὀφθαλμολογικῷ Συνεδρίῳ τῶν Παρισίων, ἀναγνώσας πολλῆς σημασίας ἐρεῖνας περὶ τῶν κοκκιάσεων, ἐξεφώνησε τῷ 1875 ἐντολῇ τοῦ Πανεπιστημίου πανηγυρικὸν περὶ τῆς διανοητικῆς καὶ πνευματικῆς ἀναπτύξεως τοῦ ἔθνους ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς τρίτης Ὀλυμπιακῆς Ἐκθέσεως, τῷ δὲ 1887 προήδρευε τοῦ ἐν Ἀθήναις Συνεδρίου τῶν ἀπανταχοῦ Ἑλλήνων ἰατρῶν καὶ ἀκόπως ὡς σκαπανεὺς τῆς ἑαυτοῦ ἐπιστήμης ἐργαζόμενος, συνέγραψεν Essais sur l'exploration de la Retine et des milieux de l'œil (1854), L'ophtalmologie en Grèce et en Égypte (1858), σύμμικτα ὀφθαλμολογικά (1861), Mélanges ophtalmologiques (1869), περὶ τῶν ὀφθαλμιακῶν παθῶν (1874), Μελέτας περὶ τῆς ὀπτικῆς τῶν ἀρχαίων (1878), Contributions à l'histoire de la Chirurgie oculaire chez les anciens (1872), sur l'extraction du Catarracte chez les anciens (1878), περὶ τῆς ἀντισηπτικῆς μεθόδου παρὰ τοῖς ἀρχαίους (1891) καὶ ἐπὶ πολλὰ ἔτη ἐξέδιδε μετὰ τοῦ Θεοδώρου Ἀφαντοῦλα τὴν ἰατρικὴν ἐφημερίδα. Ὡς ἐκεῖνος δὲ τὸ χάρισμα ποιητικῶν ἐμπνεύσεων κερτήμενος, ἐδημοσίευσεν ἑμμετρον μετάφρασιν τῆς τοῦ Schiller Μαρίας Στούαρτ (1896).

Ὁ Μάρκος Ρενιέρης ἐγεννήθη ἐν Τεργέστη κατὰ τὸ ἔτος 1815. Σπουδάζας ἐν ἰταλικαῖς Πανεπιστημίοις, ἀποκατεστάθη τῷ 1835 ἐν Ἑλλάδι ἐξασκήσας τὸ δικηγορικὸν ἐπάγγελμα, διορισθεὶς τῷ 1836 εἰσαγγελεὺς πρωτοδικῶν ἐν Λαμίᾳ, ἐφέτης ἐν Ἀθήναις τῷ 1837 καὶ ἀρεοπαγίτης τῷ 1841. Τῷ 1844 ἐπένελαβε τὸ ἐπάγγελμα τοῦ δικηγόρου, τῷ δὲ 1850 μέχρι τοῦ 1853 διετέλει πρέσβυς τῆς Ἑλλάδος ἐν Κωνσταντινπόλει. Κατὰ τὸ ἔτος 1855 διορίσθη τακτικὸς καθηγητῆς τοῦ γαλλικοῦ δικαίου καὶ τῆς συγκριτικῆς νομοθεσίας, διατελέσας τοιοῦτος μέχρι τοῦ 1864, ὅτε παρητήθη, ἀπὸ τοῦ 1861 ἀναλαβὼν τὴν ὑποδιείκησιν τῆς ἔθν. Τραπεζῆς, ἧς ἐγένετο μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Γεωργίου Σταύρου διοικητῆς, διατελέσας τοιοῦτος ἀπὸ τοῦ 1869 μέχρι τῆς ἡμέρας τοῦ θανάτου του, 11 Ἀπριλίου 1897.

Συνέγραψε δὲ ὁ ἀείμνηστος ἀνὴρ πλείστα ἐπιστημονικὰς διατριβάς εἰς διάφορα περιοδικά, ἰδίᾳ ἐν τῷ «Εὐρωπαϊκῷ Ἑρανιστῆ», καὶ ἄρθρα πολιτικὰ ἐν τῷ Spectateur de l'Orient, Φιλοσοφίαν τῆς ἱστορίας (1841), ἐρεῖνας καὶ εἰκασίας περὶ Βλοσίου καὶ Διοφάνους (1872), ἱστορικὰς Μελέτας καὶ βιογραφίαν τοῦ Ἑλληνος Πάπα Ἀλεξάνδρου τοῦ Ε' (1881) καὶ Μελέτας περὶ Μητροφάνους Κριτοπόου (1617—28) ἐν ἔτει 1893.

Ἡ ἀπώλεια τῶν ἐπιστημῶν τούτων διδασκάλων εἰς βαθὺ πένθος ἐπέβαλε τὸ Πανεπιστήμιον, ἀθροῖσι δὲ συνώδευσαν αὐτοῖς εἴτε καθηγηταὶ καὶ εἰ φοιτηταὶ μέχρι τοῦ τάφου. Ἡ δὲ Σύγκλητος, ἐκτιμῶσα τὴν ἐπιστημονικὴν δρασίαν καὶ τὴν σπουδαιότητα τῶν ἐν ἐνεργῷ ὑπηρεσίᾳ ἀποβιωσάντων καθηγητῶν Χασιώτου καὶ Ἀναγνωστάκη, ἐψήφισε νὰ γίνῃ ἡ κηδεία αὐτῶν τιμῆς ἐνεκεν ἀναλώμασι τοῦ Πανεπιστημίου καὶ νὰ δοθῇ βοήθημά τι χρηματικὸν εἰς τὴν γῆραν τοῦ πρώτου.

Τὴν ὀλίγον διὰ τὰς ἀπωλείας ταύτας, ἃς ὑπέστη τὸ Πανεπιστήμιον, δὲν ἦλθε δυστυχῶς σὺδερμία χαρὰ νὰ παραμυθῆσθαι, ἐξ ἐκείνων, ἃς δικαίως συναισθάνεται τὸ ἴδρυμα τοῦτο, ὅποτε συμπληρωθῆ κενόν τι ἐν τῷ συνόλῳ τῆς διδασκαλίας διὰ τῆς προσθήκης νέου καθηγητοῦ. Οὐ μόνον τὸν ἐκλεκτὸν αὐτῶν καὶ ἀξίον συνεργάτην καὶ συνάδελφον ποθεῖσιν οἱ καθηγηταί, ἀλλὰ καὶ τὴν συμπλήρωσιν τοῦ ἐπιστημονικοῦ εἰσοδομήματος τῆς διδασκαλίας, πειθόμενοι ὅτι, ἐὰν δὲν παρασχεθῆ πλήρης ἡ ἀκαδημαϊκὴ διδασκαλία εἰς τὴν ὀρίμως μορφωθεῖσαν νεολαίαν, τὸ μέρος ἢ μερικὴ τις ἐπιστήμη, ὅσονδήποτε τελείως διδασκόμενη, εἶναι ἀδύνατον ν' ἀποτελέσῃ τὸ σύνολον τῆς ἀκαδημαϊκῆς μορφώσεως, ἧς τὴν ἐν τῇ Ἀνατολῇ διὰ τοῦ Ἑλληνισμοῦ διάδοσιν καὶ κραταίωσιν ἔχει πρώτιστον προορισμὸν τὸ ἡμέτερον Πανεπιστήμιον.

Ἐν τῷ Προϋπολογισμῷ φέρονται νῦν 54 τακτικοὶ καθηγηταὶ τοῦ Πανεπιστημίου, κατέχοντες τὰς ἄλλοτε θεσπισθείσας ἰσαριθμούς ἐδρας τῶν τεσσάρων Σχολῶν. Ἄλλ' ἐν μόνον βλέμμα ἐπὶ τοῦ προγράμματος τοῦ Πανεπιστημίου πείθει πάντα εἰδότες

ὅτι αἱ Σχολαὶ δὲν καταρτίζονται πλήρεις, ἐὰν δὲν συμπληρωθῶ-
 σιν αἱ ἑδραὶ σπουδαιοτάτων μαθημάτων, ὧν ἡ ἔλλειψις ζημιᾷ
 τοὺς φοιτητὰς καὶ καθιστᾷ κολοβάς τὰς Σχολὰς. Καὶ ἐὰν ἀκόμη
 δὲν ὑπῆρχεν ὁ εἰδικὸς ἀνὴρ, ὁ κατέχων τελείως τὸ μάθημα, οὐ
 ἀνευ δὲν παρέχεται ἡ πλήρης διδασκαλία, πάλιν ἔπρεπε νὰ λη-
 φθῆ σύντομος φροντίς, ὅπως ἀνατεθῆ προσωρινῶς ἡ διδασκαλία
 τοῦ μαθήματος τούτου εἴτε εἰς καθηγητὴν ἄλλου μαθήματος εἴ-
 τε εἰς προσωρινὸν ἀναπληρωτὴν· διότι τὸ νὰ διδάσκηται θεμελι-
 ῶδὲς τι καὶ ἀπαραίτητον εἰς τὴν σύνταξιν τοῦ προγράμματος
 Σχολῆς τινος μάθημα ἀκαταλλήλως ἢ πλημμελῶς, εἶναι ἀπό-
 χρημα διὰ τὸ Πανεπιστήμιον, ἐνῶ ἐὰν ἐν Πανεπιστημίῳ ἀξιοῦνται
 νὰ ἔχη πλήρεις τὰς ἀκαδημαϊκὰς Σχολὰς, ἐλλείπει ἐντελῶς ποι-
 οῦτο μάθημα, ἡ τοιαύτη ἀπρονοητὰ εἶναι αὐτόχρημα ὀνειδὸς.
 Ἐκτός δὲ τούτου ἐφείλει ἡ Κυβέρνησις, ἐφελουσιν αἱ Σχολαί,
 συμβαδίζουσαι μετὰ τοῦ πνεύματος τῆς προόδου τῆς ἐποχῆς, νὰ
 προνοῶσι περὶ τῶν τοιούτων συμπληρώσεων καὶ περὶ τῆς προσ-
 θῆκης ἐδρῶν ἐπιβαλλομένων ὑπὸ τῆς προόδου τῆς ἐπιστημο-
 νικῆς ἀναπτύξεως. Πανεπιστήμιον δὲ, πρὸ 60 ἐτῶν ἱδρυθὲν καὶ
 εἰσέσι εἰς τὰς ἀρχικὰς ἑδρας περιοριζόμενον, εἶναι αὐτὸ τοῦτο
 ἀναχρονιστικόν, οἱ δὲ καρποὶ αὐτοῦ ἀναγκαίως προβληματικοί.
 Μάλιστα δὲ τὸ ἡμέτερον Πανεπιστήμιον, τὸ μοναδικὸν τοῦ Ἑλ-
 λησμοῦ, ἔπρεπε δι' ἔθνικοὺς καὶ πολιτικοὺς λόγους νὰ ἦναι
 πλήρες.

Οὕτως ἀπαιτεῖται διὰ τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν, ἕως τὴν το-
 σούτω σπουδαίαν διδασκαλίαν ἐκπροσωποῦσι νῦν τρεῖς μόνον κα-
 θηγηταί, νὰ συμπληρωθῆ διὰ τῆς προσθήκης τοῦλάχιστον 4 ἐπι-
 ἐδρῶν, ἀφοῦ ἡ Ἑβραϊκὴ γλῶσσα, ἡ ἐρμηνεία τῆς Παλαιᾶς Δια-
 θήκης, ἡ ἱστορία τῶν Δογμάτων, ἡ Πατρολογία, ἡ Ὀμιλητικὴ
 καὶ ἡ Κατηχητικὴ, ἡ Ποιμαντορικὴ, ἡ Λειτουργικὴ, ἡ Θρησκευτι-
 λογία καὶ ἡ Ἀπολογητικὴ οὐδέποτε διδάσκονται παρ' ἡμῶν.

Ἐν τῇ Νομικῇ Σχολῇ ἀπαιτεῖται πάντως ἡ προσθήκη ἐδρῶν
 τοῦ Συνταγματικοῦ Δικαίου καὶ τῆς Πολιτικῆς Οἰκονομίας.

Ἐν δὲ τῇ Ἱατρικῇ αἱ τῆς Ὑγιεινῆς καὶ Μικροβιολογίας, τῆς
 Ἱστολογίας καὶ Ἐμβρυολογίας, τῆς Δερματολογίας καὶ Συφιλιδο-
 λογίας, τῆς Γυναικολογίας, τῶν νοσημάτων τῶν ὠτων καὶ τοῦ
 λάρυγγος. Ἄλλ' αἱ πλείους τῶν ἐδρῶν τούτων ἠδύναντο νὰ
 καταληφθῶσι καὶ ὑπὸ ἐκτάκτων καθηγητῶν, προτιμοτέρου ὄντος
 ἕνεκα τῆς πληθῆος τῶν φοιτητῶν τοῦ ἡμετέρου Πανεπιστημίου
 νὰ ὑπάρχωσι πολλαπλαῖ ἑδραὶ τῆς Ἀνατομίας, τῆς Παθολογικῆς
 καὶ τῆς Χειρουργικῆς Κλινικῆς, τῆς Μαιευτικῆς καὶ Γυναικολο-
 γίας, τῶν βάσεων τούτων τῆς Ἱατρικῆς ἐπιστήμης, τῶν ὁποίων
 οἱ καθηγηταί νὰ διδάσκωσι συγχρόνως τὸ αὐτὸ μάθημα, οἱ δὲ
 λοιποὶ κλάδοι τῆς Ἱατρικῆς νὰ διδάσκωνται ὑπ' ὀλίγων, ἀλλ' εἰδι-
 κωτάτων καθηγητῶν. Οὐ γὰρ ἐν τῷ πολλῷ τὸ εὖ, ἀλλὰ τὸ ποιὸν
 ἰσοφαρίζει τὸ ποσόν. Οὕτως ἀρκεῖ πάντως εἰς καθηγητὴς τῆς Φυ-
 σιολογίας, αὐτὸς δὲ, ἐγκλειόμενος ἐν τῷ ἐργαστηρίῳ του, νὰ μὴ
 ἐξασκῆ συγχρόνως καὶ τὸ τοῦ ἱατροῦ ἐπάγγελμα.

Οὐκ ὀλίγας συμπληρώσεις ἀπαιτοῦσι καὶ τὰ τρία τμήματα
 τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς, ἰδίᾳ διὰ τὸ φυσικόν, ἐν τῷ ὁποίῳ ἕνε-
 κα τῶν γιγαντιαίων προσόδων τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν ἠλλαξαν τὰ
 πράγματα ἐκ θεμελιῶν καὶ δὲν δύνανται νὰ ἐπαρκέσωσι οἱ καθη-
 γηταί τῶν τῷ 1837 θεσπισθεισῶν ἐδρῶν. Ἀπαιτοῦνται ἐκτακτοὶ
 καθηγηταί διὰ τὴν μαθηματικὴν Φυσικὴν, διὰ τὴν ἀνόργανον ἢ
 τὴν ὀργανικὴν Χημείαν, διὰ τὴν ἀναλυτικὴν Χημείαν, διὰ τὴν
 Γεωλογίαν καὶ Παλαιοντολογίαν καὶ διὰ τὴν συγκριτικὴν Ἀνατομίαν
 καὶ Ἀνθρωπολογίαν, μολονότι προβλέπω ὅτι ἐπὶ μακρὸν ἔτι δὲν θά
 ἐκπληρωθῶσι αἱ εὐλαβεῖς αὗται εὐχαί, διὰ τε τὸ εἰς ἄκρον πολυ-
 δάπανον τῶν ἀναγκαίων πολλαπλῶν ἐργαστηρίων καὶ χημείων
 καὶ διὰ τὸ ἀκατόρθωτον τοῦ πολλαπλασιασμοῦ τῶν ἀκροάσεων
 καὶ ἐξετάσεων τῶν φοιτητῶν μας.

Τέλος δὲ ἐνδείκνυται ἀνυπερέβως ἡ προσθήκη καθηγητοῦ τῆς
 Φαρμακογνωσίας καὶ τῆς Φαρμακευτικῆς τέχνης, ὅπως σὺν τῷ
 μαθήματι τῆς φαρμακευτικῆς Χημείας συμπληρωθῆ τὸ σύστημα
 τῆς παρ' ἡμῶν φαρμακευτικῆς διδασκαλίας, ὑπερμέτρως πολλα-

πλασιασθέντος ἐσχάτως τοῦ ἀριθμοῦ τῶν φοιτητῶν τῆς φαρμακευτικῆς.

Τοιαῦται ἐν συνόψει εἰσὶν αἱ ἀναπόφευκτοι ἀνάγκαι τῶν Σχολῶν τοῦ ἡμετέρου Πανεπιστημίου. Ἐφ' ὅσον τοῦτο δὲν καταστῆ αὐτοσυντήρητον καὶ ἀνεξάρτητον ἀπὸ πάσης ἐπεμβάσεως τῆς Κυβερνήσεως εἰς τὸ ἔργον τῆς συντάξεως τοῦ ἰδίου διοργανισμοῦ, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἐλπίσωμεν ὅτι θέλει εἰσακουσθῆ ἑλευθέρως καὶ πρωτίστως ἡ γνώμη τῶν Σχολῶν περὶ τῆς ἀνάγκης τῆς ιδρύσεως νέων ἐδρῶν καὶ τῆς πληρώσεως αὐτῶν; τῆς κυβερνητικῆς ἐγκρίσεως δεσμευομένης ὑπὸ τῶν ὀρίων τοῦ προϋπολογισμοῦ τοῦ Κράτους. Ἄλλ' ὅμως, ὡς εἴπομεν, αἱ πλεῖστοι τῶν μνημονευθεισῶν ἐδρῶν ἠδύναντο νὰ ἀνατεθῶσιν εἰς ἐκτάκτους καθηγητάς, θεσπιζομένου ἐκτὸς τῶν τακτικῶν ἐδρῶν καὶ ἀριθμοῦ τινος ἐκτάκτων ἐδρῶν. Ἄλλ' ἐάν ἤδη τὸ κανονιστικὸν Β. Διάταγμα περὶ διορισμοῦ τῶν καθηγητῶν τοῦ Πανεπιστημίου τῆς 9ης Ἀπριλίου 1882, ἀναλαβὸν ἰσχὺν νόμου, περιορίσῃ τὴν ἀπόλυτον ἐλευθερίαν τῶν Σχολῶν νὰ προτείνωσιν ἐξ ἰδίας πρωτοβουλίας τὰς τε ἀναγκαίας ἑδρας καὶ τοὺς διορισθησομένους καθηγητάς, ὡς τοῦτο γίνεται ἀλλοῦ, ἔπρεπε δὲ καὶ παρ' ἡμῶν νὰ γίνηται, διότι ὑποτίθεται ὅτι αἱ Σχολαὶ τοῦ Πανεπιστημίου συγκροτοῦνται ὑπὸ τῶν ἀνωτάτων λειτουργῶν τῆς παιδείας, ἀπηλλαγμένων ἐν τῇ ἐκτελέσει τοῦ ὕψιστου αὐτῶν καθήκοντος παντὸς πάθους καὶ πάσης προσωπικῆς συμπαιδείας, ἐπηρεαζόντων πῶς τὴν ἀμερόληπτον κρίσιν περὶ τῆς ἀνευρέσεως τοῦ ἀληθοῦς συμφέροντος τῆς ἐπιστήμης, εἴ τι μᾶλλον ὁ περὶ τῶν ἐδρῶν καὶ μαθημάτων τοῦ ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου Νόμος τοῦ 1893, νομιμοποιήσας τὸν ἀριθμὸν τῶν τακτικῶν ἐδρῶν καὶ καταργήσας τὴν τάξιν τῶν ἐκτάκτων καθηγητῶν, ἔθετο φραγμὸν εἰς τὸν πολλαπλασιασμὸν τῶν ἐδρῶν καὶ τὴν σὺν τῇ προόδῳ τῶν ἐπιστημῶν ἐπιβαλλομένην ἀνάπτυξιν τῆς διδασκαλίας. Δὲν ἀμφιβάλλομεν ὅτι τὸ μέτρον ἦτο προσωρινὸν ἐν τῇ διακρίσει τῆς Κυβερνήσεως, ὡς τοῦτο τεκμαίρεται καὶ ἐκ τῆς ἐκτεσε καταργήσεως τοῦ Νόμου τούτου, σκοποῦν τὴν ἐν

χρόνῳ εὐθεπωτέρῳ εὐρυνσιν καὶ διάπλασιν καὶ τὸν περιορισμὸν πάσης ὑπερβολῆς· βέβαιον ὅμως εἶναι ὅτι σήμερον ἐπιβάλλεται πάντως ἡ σκέψις περὶ ἀνορθώσεως τοῦ Πανεπιστημίου διὰ τε συμπληρώσεως τῶν ἐδρῶν, καλουμένων νέων τακτικῶν καὶ ἐκτάκτων καθηγητῶν, καὶ διὰ τῆς παροχῆς εὐρυτέρων μέσων διδασκαλίας. Ἡ Ἐμβρυολογία, ἡ συγκριτικὴ Ἀνατομία, ἡ Ἀνθρωπολογία, ἡ μαθηματικὴ Φυσικὴ, ἡ ἀναλυτικὴ Χημεία, ἡ Βακτηριολογία καὶ Μικροβιολογία ἀπετέλουσιν μὲν πῶς εἰδικὰ κεφάλαια τῶν ὑπὸ τακτικῶν καθηγητῶν διδασκωμένων μαθημάτων, ἀνεπτύχθησαν δὲ νῦν εἰς πλήρεις καὶ αὐτοτελεῖς καὶ ἀνεξαρτήτους ἐπιστήμας, ἃς ἀπαραιτήτως ὀφείλει νὰ διδάσκηται ὁ μέλλον ἐπιστήμων, ἃς ὅμως οὔτε χρόνον ἐπαρκῆ ἔχει ὁ διδάσκων τὰ κύρια καὶ θεμελιώδη μαθήματα ἵνα διεξέρχηται ἐπαρκῶς, οὔτε δύναται πλέον ν' ἀπαιτήσῃ τις παρ' αὐτοῦ νὰ ἦναι καὶ εἰς αὐτὰς εἰδικῶς ἐντοπιθῆς. Αἱ ἑδραὶ τῶν ἐπιστημῶν τούτων εἶναι ἑσασὶ νὰ μὲνωσιν ἑδραὶ ἐκτάκτοι, εἰ δὲ εἰς αὐτὰς καλούμεναι, ἐφ' ὅσον διδάσκουσιν αὐτὰς τὰς ἐπιστήμας, ἑσασὶ νὰ μὲνωσιν ἐκτάκτοι καθηγηταί. Ἐννοεῖται ὅτι δύνανται οὗτοι νὰ προαχθῶσιν εἰς τακτικούς καθηγητάς, ὅπουταν κενωθῆ τακτικοῦ καθηγητοῦ ἑδρα καὶ νὰ διορισθῶσιν εἰς αὐτήν, οὐδέποτε ὅμως νὰ γίνῃ ἡ ἐκτακτος ἑδρα τακτικὴ καὶ ὁ ἐκείνην κατέχων τακτικὸς αὐτῆς καθηγητῆς. Ὑπὸ τοιοῦτους ὅρους ἡ ἐκτακτος καθηγησία εἶναι ἀναγκαιότατος σταθμὸς μετὰ τὸ ὑφηγητοῦ καὶ τακτικοῦ καθηγητοῦ. Ὁ ὑφηγητῆς θὰ προαλείφηται καὶ ὁ ἀναδεικνύηται, ὁ ἐκτακτος θὰ διδάσκη, ὁ δὲ τακτικὸς, τὸ τέλειον τοῦτο μέρος τοῦ Πανεπιστημίου, θὰ διδάσκη καὶ θὰ ἐξετάζῃ· ἐάν μάλιστα εἰσαχθῶσι ποτὲ καὶ τὰ διδάκτρα, οὐδεμίαν ἀμφισβησίαν ἔτι θὰ διδάσκη οὔτος καὶ τὰ μαθήματα τῶν ἐκτάκτων καθηγητῶν.

Ὅσον δ' ἀφορᾷ τὰς ἐν τῷ καθηγητικῷ προσωπικῷ μεταβολὰς, σχεδὸν οὐδεμίαν τοιαύτην ἔχω ν' ἀναφέρω ἐνταῦθα.

Ὁ διευθυντῆς τοῦ ἀστεροσκοπείου Δημήτριος Λιγνίτης διωρί-

σθη τὴν 19 Σεπτεμβρίου 1896 ἐπίτιμος καθηγητὴς τῆς Ἀστρονομίας, διαδεχθεὶς τὸν πολὺκλαυστον Δημήτριον Κοκκίδη. Εἰς τὸν καθηγητὴν τῶν μαθηματικῶν Ἰωάννην Χατζιδάκην ἀνετέθη προσωρινῶς ἡ διδασκαλία τῆς θεωρητικῆς Μηχανικῆς. Ὁ πρὸ ἔτους ἐκ νόσου ἀθεραπεύτου κατακείμενος καθηγητὴς τῆς παθολογικῆς Ἀνατομίας Δημήτριος Χασιώτης ἀπελύθη τῆς ὑπηρεσίας ἐλίγας ἐβδομάδας πρὸ τῆς θανάτου αὐτοῦ. Ὁ καθηγητὴς τῆς Θεολογίας Προκόπιος Οἰκονομίδης, ἐπαξίως τιμηθεὶς διὰ τῆς εἰς Μητροπολίτην Ἀθηνῶν καὶ Πρόεδρον τῆς Ἱεράς Συνόδου ἀναρρήσεως, ἀπηλλάγη μὲν τῆς τακτικῆς αὐτοῦ καθηγεσίας, ἐτήρησε δὲ τὸν τίτλον τοῦ ἐπισίμου καθηγητοῦ τῆς Θεολογίας. Τέλος δὲ οἱ τακτικοὶ καθηγηταὶ τῆς Ἱστορίας καὶ τῆς Μυθολογίας Δημήτριος Πατσάπουλος καὶ Νικόλαος Πολίτης, συμπληρώσαντες πενταετίαν τῆς σε διδασκαλίας καὶ τῆς φροντιστηριακῆς ὑπηρεσίας, ἔτυχον τῆς νομίμου ἀυξήσεως τῆς μισθοδοσίας αὐτῶν.

Δὲν δύναμαι νὰ παραλείψω ἐνταῦθα ὅτι κατήρτισα ἴδιον βιβλίον, Μητρώον τῶν Καθηγητῶν ἐπικληθέν, ἐν ᾧ ἐσκόπουν νὰ ἐγγράψω κατὰ χρονολογικὴν τοῦ διορισμοῦ αὐτῶν τάξιν ἅπαντας τοὺς ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως τοῦ Πανεπιστημίου μέχρι τῆς σήμερον χρηματίσαντας καθηγητὰς αὐτοῦ, τὸ ἔτος καὶ τὸν τόπον τῆς γεννήσεως αὐτῶν, τὴν ἱστορίαν τῶν σπουδῶν καὶ τοῦ δημοσίου βίου αὐτῶν, τὰς ἰδιωτικὰς ὑπηρεσίας, τὴν ἐπιστημονικὴν δραστην, τὰ συγγράμματα καὶ τὰς διατριβὰς, τὰ παράσημα καὶ τὰς τιμὰς, ἃς ἀπέλαυσαν.

Τὸ βιβλίον ἐξετυπώθη φιλοκάλως, τρεῖς δὲ δι' ἐγκυκλίου παρεκλήθησαν οἱ κύριοι καθηγηταὶ νὰ συμπληρώσωσι τὰς στήλας αὐτοῦ, ἀλλ' οὔτε εἰς εἰσέτι φαίνεται νὰ ἠσπάσθη τὸν ὅτι ἐν ἐγένετο σκοπὸν, ἐλπίζω δὲ ὅτι ὁ ἐπαξίως νῦν τὸ Πανεπιστήμιον ἰθύνων διάδοχος μου θέλει ἐπιτύχει τὸν καταρτισμὸν τῆς χροσῆς ταύτης βίβλου, ἧς ὀφθαλμοφανὴς εἶναι ἡ χρησιμότης. Ὡς ἐν κατόπρω ἠὰ κρίστανται ἐν αὐτῇ αἱ οἰκογενειακαὶ καὶ γενεαλογικαὶ σχέ-

σεις τῶν μελῶν τοῦ Πανεπιστημίου, θὰ ἐκτυλίσσηται δὲ ὁ ἐπιστημονικὸς βίος αὐτῶν ἀπὸ τοῦ σχολείου μέχρι τῶν τιμητικῶν ἀξιωματικῶν τοῦ Πανεπιστημίου καὶ θὰ ἐπιστημοποιῆται ἡ μνήμη τῶν ἔργων καὶ τῆς ὅλης δράσεως αὐτῶν. Κίσι μὲν ταῦτα ἀλησμόνητα, εἰσὶ ἡ ζῶσα μνήμη αὐτῶν εἰσὶν οἱ πανταχοῦ διαχεόμενοι μαθηταὶ καὶ τὸ ὄψος, εἰς ὃ ἀντήγαγον οἱ ἀκαδημαϊκοὶ διδάσκαλοι τοῦ ἔθνους τὴν ἐπιστήμην, εἶναι δὲ οὐχ ἥττον ἡ ποθουμένη αὐτῇ ἐν ἐνὶ βιβλίῳ συγκέντρωσις πασῶν τῶν ἐνδιαφερουσῶν πληροφοριῶν περὶ τῶν ὑπὲρ τοῦ ἀνοικτάτου τούτου ἐκπαιδευτηρίου καὶ τῆς ἐν αὐτῷ μαθητιώσεως νεολαίας μαχθησάντων διδασκάλων ἐκλαμπρον μνημεῖον, εἰς τὸ Πανεπιστήμιον δωρούμενον, ἐξ οὗ οἱ βιογράφοι ἀρυσθήσονται γνησίας πληροφορίας καὶ αἱ μέλλουσαι γενεαὶ αὐτῆν τὴν ἱστορίαν τῆς δράσεως τοῦ Πανεπιστημίου.

Καὶ ἐτέραν συμπλήρωσιν ἐλλείψεως ἐπεχειρήσαμεν, κατατάξαντες, τῇ συνδρομῇ τοῦ γράφαντος ἐπιτυχῶς τινὰς ἐξ αὐτῶν ζωγράφου Βύρωνος Κωντοπούλου, τὰς εἰκόνας τῶν ἀειμνήστων καθηγητῶν τοῦ Πανεπιστημίου, ἀριθμήσαντες αὐτὰς καὶ ἀναγράφαντες ἐν οὐστὶ πλαίσιοις, οἷον εὐρετηρίαις, τοποθετηθεῖσιν ἐν τῇ αὐτῇ μεγάλῃ αἰθούσῃ, τὰ ὀνόματα, τὴν πατρίδα, τὴν ἡλικίαν, τὴν ἣν ἐκαλλιέργησαν ἐπιστήμην καὶ τὴν ἡμερομηνίαν τοῦ θανάτου τῶν ἀποδημησάντων καθηγητῶν.

Περὶ ὕφηγητῶν.

Ὡς αὐτὸς οὗτος ὁ κανονισμὸς καὶ ὁ διοργανισμὸς τοῦ ἡμετέρου Πανεπιστημίου ἐλήσθη ἐκ γερμανικῶν προτύπων, οὕτω καὶ ὁ λαμπρὸς τῶν ὕφηγητῶν θεσμὸς εἶναι ἀντίγραφον ἐκ τοῦ Γερμανικοῦ. Ἀλλὰ μεταφευτέθῃ μεμονωμένος καὶ ἀνευ τῶν παραμαρτούντων καὶ ἀδιασπᾶστος συνδεομένων καὶ οὕτω πάντες συν-

ηγορούμεν ὑπὲρ αὐτοῦ, χωρὶς νὰ δυνηθῶμεν νὰ ἠμολογήσωμεν ὅτι ἐτελεσφόρησε παρ' ἡμῖν, ὅπως ἐν Γερμανίᾳ, διότι ἐτροποποιήσαμεν αὐτὸν ἐπὶ τὸ ἐλληνικώτερον, καταστήσαντες αὐτὸν ἤδη ἀγνώριστον. Ἐν Γερμανίᾳ ὁ θεσμὸς τῶν ὑφηγητῶν πληροῖ ἀνάγκην τοῦ Πανεπιστημίου ἀνυπερέδλητον, παρ' ἡμῖν δὲ ἱκανοποιεῖ τὰς ἀνάγκας τῶν ὑφηγητῶν. Ἐκεῖ ὁ ὑφηγητὴς διδάσκει καὶ ἐρευνᾷ ἐν τῇ ἐπιστήμῃ, εἴτε συμπράττων μετὰ τοῦ καθηγητοῦ εἴτε ἀνεξαρτήτως αὐτοῦ, καὶ ἀμείβεται διὰ διδάκτρων, οὐχὶ σπανίως ἀνωτέρων τῶν ἀπολαβῶν τοῦ καθηγητοῦ, παρ' ἡμῖν δὲ δὲν καλεῖ αὐτὸν ἡ ἀνάγκη τῆς διδασκαλίας, ἀλλ' ἡ προσωπικὴ ἐρεξίς τοῦ νὰ γίνῃ καθηγητὴς. Ἐν Γερμανίᾳ ὁ διαπρέψας ἐν τινι Πανεπιστημίῳ ὑφηγητὴς καὶ πλουτίσας διὰ τῶν ἐρευνῶν του τὴν ἐπιστήμην, καλεῖται νὰ διδάξῃ αὐτὴν εἴτε εἰς τὸ αὐτὸ Πανεπιστήμιον εἴτε εἰς ἄλλο ὡς καθηγητὴς, παρ' ἡμῖν δὲ ἐπιδεικνύει τὴν εἰς τὸ διδάσκειν καταλληλότητά του, ζητῶν οὕτω ν' ἀποκτήσῃ τίτλους καὶ δικαιώματα, ὅπως, ὅποσον θέσῃ τις καθηγητικὴ κενωθῆ, καταλάβῃ αὐτὴν ὡς ὁ εἰς τὴν διαδοχὴν ἐγγύτερος κληρονόμος. Ἡ φύσις τῶν πραγμάτων οὕτως ἔχει παρ' ἡμῖν, ἐνὸς καὶ μόνου ὑπάρχοντος Πανεπιστημίου καὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν θέσεων ὄντος περιορισμένου. Ἐἰς τούτους νέους ἐπιστήμονας, ὀρεγομένους νὰ διδάξωσι καὶ νὰ ἐπιδιώξωσι τὸ στάδιον τοῦ καθηγητοῦ, συναισθανομένους δὲ ἐαυτοὺς ἱκανοὺς καὶ ὄντας ἴσως πρᾶγματι ἱκανωτέρους τῶν πρὸ αὐτῶν καταλαβόντων τὰς θέσεις καθηγητῶν, δὲν μένει ἐπὶ τέλος ἀνοικτὴ ἄλλη ὁδὸς ἢ ἡ κατάταξις εἰς τὴν χορείαν τῶν ὑφηγητῶν. Πολλὰς μέχρι τοῦδε τὸ Πανεπιστήμιον ἠρύσθη ὠφελείας ἐκ τοῦ θεσμοῦ τῶν ὑφηγητῶν, διότι τινές, ἀναδειχθέντες διὰ συγγραφῶν καὶ διὰ τῆς διδασκαλίας, ἐγένοντο κατόπιν ἄριστοι καθηγηταί· ἀλλ' ὅμως οἱ λοιποί, γηράσαντες ἐν τῇ ὑφηγεσίᾳ καὶ τῇ προσδοκίᾳ, ἀναγκάως ἀπεγοητεύθησαν, ὁ ζήλος αὐτῶν ἐμαράνθη καὶ ἡ διδασκαλία, ἡ ἐπιστήμη καὶ ἡ ἐρευνα οὐδὲν ὠφελήθησαν ἐξ αὐτῶν. Ὅπως ἔχουσι παρ' ἡμῖν τὰ πράγματα ὀλίγοι καθηγηταί ὑπάρχουσι, προθύμως

ἐν τῇ ἐπιστημονικῇ ἐρεύρῃ συμπράττοντες μετὰ τῶν παραδοκούντων τὸν θάνατον, τὴν παραίτησιν ἢ τὴν ἀπόλυσιν αὐτῶν.

Ἀφ' ἑτέρου οὐκ ὀλίγον ζημιοῦται ὁ θεσμὸς τῶν ὑφηγητῶν ἐκ τῶν ὅλως παρερμηνευσάντων αὐτὸν, οἵτινες ἐπιεικῶς δεκτοὶ γενόμενοι, χωρὶς νὰ ἔδωκαν δείγματα τῆς ἐρευνητικῆς αὐτῶν ἐν τῇ ἐπιστήμῃ ἱκανότητος, εἴτε νέον τι εἰς ταύτην προσθέσαντες εἴτε κατὰ νέον ἢ πρωτότυπον πρόπον τὰ γνωστὰ ἐπανερευνήσαντες, περιορίσθησαν εἰς τὸ ἐναρκτήριον μόνον μάθημα ἢ εἰς μικρὸν ἀριθμὸν μαθημάτων. Ὁ ὑφηγητὴς, καὶ μάλιστα ὁ τοῦ ἡμετέρου Πανεπιστημίου ὑφηγητὴς, ὅστις ἐποφθαλμιᾷ θέσιν τινὰ κατεχομένην, δεόν νὰ ἐργάζεται πλειότερον, εἰ δυνατόν, καὶ αὐτοῦ τοῦ καθηγητοῦ, διδάσκων καὶ ἐρευνῶν. Διὰ μὲν τῆς ἐπιτυχοῦς ἐρεύνης ἐκτιμᾶται καὶ ἀναγνωρίζεται ὡς ἐπιστήμων, χρεῖται δὲ καὶ διὰ τοῦ μάλιστα παρ' ἡμῖν θαυματομένου χρίσματος τῆς ὑπὸ ἀλλοδαπῶν ἐκτιμήσεως, διὰ δὲ τῆς ἀδύνου διδασκαλίας εἴτε νέου μαθήματος εἴτε καὶ ἤδη διδασκομένου, ἀλλὰ κατὰ νέαν μέθοδον παρ' αὐτοῦ παραδιδόμενου, εἴτε φροντιστηριακοῦ μαθήματος, θέλει ἀποβῆ ὠφέλιμος τοῖς φοιτηταῖς καὶ ἀπαραίτητος εἰς τὸ Πανεπιστήμιον. Μέτριοι ἐπιστήμονες καὶ ράθυμοι δὲν ἔπρεπε νὰ ἐπιζητῶσι παρ' ἡμῖν ὑφηγεσίαν.

Ὅπως ἀληθῶς ὄραση ἡ ὑφηγεσία, ὠφελήθη δὲ ἐξ αὐτῆς τὸ Πανεπιστήμιον, ἡ διδασκαλία, ἡ νεολαία καὶ ἡ ἐπιστήμη καθ' ἑαυτήν, εἶδει νὰ ὑπάρχωσι πλειότερα ἀμιλλώμενα ἐν τῇ θεραπείᾳ τῆς ἐπιστήμης Πανεπιστήμια, νὰ ὑφίστατο ἡ πλήρης τῆς διδασκαλίας ἐλευθερία καὶ νὰ ὑπῆρχεν εἰσηγμένος καὶ παρ' ἡμῖν ὁ θεσμὸς τῶν διδάκτρων. Οἱ ὑφηγηταί τότε, οἱ ἄξιοι τῆς ἐπιστήμης καλλιεργηταί, καὶ χωρὶς νὰ κατέχωσι τὴν θέσιν τοῦ καθηγητοῦ, θὰ ἠδύναντο νὰ συναθροίσωσι μείζον τῶν τυχόν ραθύμων ἢ γεγηρακότων ἢ ἀνικάνων ἢ μὴ μετὰ τῆς προόδου συμβαδίζόντων καθηγητῶν ἀκροατήριον καὶ θὰ ἱκανοποιούντο.

Εὐχόμαι ὅπως τῇ φιλοτίμῃ τῶν ὑφηγητῶν χορεῖται τὴν ἐλευσιν τοιοῦτου χρυσοῦ αἰῶνος. Αὐτὸς θὰ ἦτο καὶ ὁ χρυσοῦς αἰὼν

τῆς ἀληθοῦς καλλιέργειας τῆς ἐπιστήμης παρ' ἡμῖν. Δὲν βλέπω ἄλλην λύσιν τοῦ ζητήματος τούτου, ὅπερ εἶναι καὶ ἐκ τῶν κοινωνικῶς σπουδαιωτάτων, προκειμένου περὶ τοῦ ἀνθους τῆς εἰς τὰς ἀνωτάτας ἐπιστήμας εὐδοκιοῦσθης νεολαίας, ἣτις νῦν ματαίως κατατρίβεται.

Ἐν οὐδενὶ Πανεπιστημίῳ τοῦ κόσμου εὐκολώτερον ἀνοίγονται αἱ πόλαι ἢ ἐν τῷ ἡμετέρῳ εἰς τὸν ἐμπορευόμενον ὑπὸ τοῦ ἱεροῦ ζήλου νὰ διδάξῃ ὡς ὑφηγητής. Διὰ τοῦτο ὑπερηυξήθη τοσοῦτον καὶ ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν. Κατὰ τὸ ἔτος τῆς Πρυτανείας μου ἠρίθμει τὸ Πανεπιστήμιον οὐχὶ ὀλιγωτέρους τῶν 96 εἰς τὸ πρόγραμμα ἀναφερομένους ὑφηγητάς, ἦτοι

- 5 τῆς θεολογίας
- 29 τῆς νομικῆς
- 42 τῆς ἰατρικῆς
- 20 τῆς φιλοσοφικῆς σχολῆς.

ὧν τινες πρὸ ἐτῶν διὰ τοῦ ἀνωτέρου λόγου εἶχον παύσει διδάσκοντας. Τὸ Ὑπουργεῖον, ἐπιθυμοῦν νὰ περιορίσῃ τὸν ὑπέρμετρον ἀριθμὸν αὐτῶν καὶ τὴν ματαίαν τιτλοφορίαν, διέταξε νὰ παύσωσιν ἀναγραφόμενοι οἱ πρὸ διετίας διακόψαντες τὴν διδασκαλίαν αὐτῶν, ἐπὶ τὸ ἐπιεικέστερον ἐφαρμόζον τὸ Βασιλικὸν Διάταγμα τῆς 26 Δεκεμβρίου 1869, ὅπερ διαγράφει τὸν ἐπὶ ἑξαμηνίαν μὴ διδάξαντα. Οὕτω δὲ διεγράφησαν 41 ὑφηγηταὶ ἦτοι

- 1 τῆς θεολογικῆς σχολῆς
- 13 τῆς νομικῆς
- 18 τῆς ἰατρικῆς
- 9 τῆς φιλοσοφικῆς

μένουσι δὲ εἰσέτι ἐν ἐνεργείᾳ 55 ὑφηγηταί, ὅηλαδὴ ὅσοι καὶ καθηγηταί, πάντες εἴτε ἐπιμελῶς διδάσκοντας εἴτε ἐντὸς τῆς τελευταίας διετίας διορισθέντες.

Κατὰ τὸ λήξαν ἔτος τοῦτο 4 νέοι ἐπιστήμονες προσε-

τέθησαν εἰς τὴν χορείαν τῶν ὑφηγητῶν, ἐγκριθέντες ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου: ὁ διδάκτωρ τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν Κωνσταντῖνος Μαλτέζος, γενόμενος ὑφηγητῆς τῆς πειραματικῆς Φυσικῆς καὶ ἀμέσως ἐπιληφθεὶς, ὡς ἐπιμελητῆς, τῆς φροντιστηριακῆς διδασκαλίας τῆς μαθηματικῆς ἰδίως Φυσικῆς καὶ οἱ διδάκτορες τῆς νομικῆς Κωνσταντῖνος Ζωγράφος, Σωτήριος Βεζανῆς καὶ Κωνσταντῖνος Βουρνάζος, γενόμενοι καὶ οἱ τρεῖς ὑφηγηταὶ τοῦ σπουδαίου καὶ ἀπὸ τοσοῦτου χρόνου ὑπὸ ἰδίου καθηγητοῦ μὴ διδασκομένου ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ μαθήματος τῆς Πολιτικῆς Οἰκονομίας.

Περὶ ἐπιμελητῶν καὶ βοηθῶν.

Ἰδιαιτέρα ὁλοῦς προσοχὴ θεμελιεῖται εἰς τὴν ἐκλογὴν ἀρίστων ἐπιμελητῶν καὶ βοηθῶν τῶν πειραματικῶς καὶ ἐμπράκτως διδασκομένων φυσικῶν καὶ ἰατρικῶν ἐπιστημῶν. Οὐ μόνον εἰς τὸν διδάσκοντα εἰσὶν ἀπαραίτητοι οἱ ἐπιμεληταὶ καὶ βοηθοί, προπαρασκευάζοντες τὸ μάθημα καὶ συμπράττοντες αὐτῷ, ἀλλὰ καὶ τὴν διδασκαλίαν προάγουσι, τέλος δέ, ὅπερ καὶ τὸ σπουδαιότερον, ἐνισχύονται ἐν τῇ ἐπιστημονικῇ μορφώσει καὶ γίνονται εἰδικοί.

Διὰ τὴν ἐν Ἑλλάδι πρόσοδον κατὰ πάσας τὰς ἐφικτάς διευθύνσεις, ἐν τῇ ἐπιστήμῃ, τῇ κοινωνίᾳ, τῇ δικαιοσύνῃ, ταῖς τέχναις καὶ τῇ βιομηχανίᾳ, ἀπαιτοῦνται μόνον θέλησις καὶ εἰδικότης. Πρὸ παντὸς πρέπει εἰδικότητος νὰ καλλιεργήσωμεν. Ὁ εἰδικὸς δὲν εἶναι ἐπιπόλαιος καὶ ἡμιμαθής· εἶναι τέλειος. Εἰδικοὺς λοιπόν, εἰδικοὺς πολλοὺς, πλείστους καὶ δι' ἅπαντας τοὺς κλάδους χρειαζόμεθα ἡμεῖς πρὸ πάντων, παρ' οἷς σπανίζουσιν οἱ ἀληθεῖς εἰδικοί.

Διὰ τοῦτο ἐνδομύχως χαίρομεν, δυνάμενοι κατόπιν τῆς ἐκ τοῦ σύναγγυς γενομένης ἀντιλήψεως νὰ διακηρύξωμεν ἐνταῦθα, ὅτι τὸ σύνολον τῶν ἡμετέρων ἐπιμελητῶν καὶ βοηθῶν τῶν φυσικῶν

καὶ ἱατρικῶν μαθημάτων διακρίνεται ἐπὶ ζήλῳ, ἐπιμελείᾳ καὶ φιλεργίᾳ καὶ ὅτι ἀπέκτηθεν εἰδικότητα περὶ τὴν ἐξάσκησιν τοῦ ἔργου. ἐξ ἧς προσημιζόμεθα τὰ βέλτεστα ὑπὲρ τῆς ἐπιδόσεως τῆς διδασκαλίας τῶν ἐπιστημῶν τούτων. Ἡ ἐμπρακτος διδασκαλία καὶ αἱ ἐξασκήσεις τῶν φοιτητῶν βαθμηδὸν εἰσῆχθησαν παρ' ἡμῶν καὶ ἀνύψωσαν τὸ ποιὸν τῆς διδασκαλίας. Βεβαίως ἠργήσαμεν νὰ εἰσαγάγωμεν αὐτήν, ἐπὶ τέλους ἕως ἐπεκράτησε καὶ ἔχω τὴν πεποίθησιν ὅτι μάλιστα ὑπὸ τὴν πεφωτισμένην καὶ φιλοπρόσδον διοίκησιν τοῦ κανὸν τῆς Παιδείας διευθύνοντος Ἰπουργοῦ Ἀνδρέου Παναγιωτοπούλου αὕτη οὐδέποτε πλέον θέλει ἀπιστοχωρήσει, ἀλλὰ σθεναρῶς τῷ βήματι βαδίζει πρὸς τὴν πρόσδον καὶ τὴν συμπλήρωσιν. Ὅτε ὕφηγητῆς ὢν ἐν ἔτει 1864 ἴδρυσα τὸ πρῶτον δι' ἐξόδων μου χημεῖον, εἰς ὃ ἤσκηθησαν τὸ πρῶτον ἐν Ἑλλάδι πολλοὶ νέοι, οἵτινες σήμερον ὡς ἱατροί, φαρμακοποιοὶ καὶ καθηγηταὶ αὐτοῦ τοῦ Πανεπιστημίου διαπρέπουσι, πλείστας εἶχον νὰ ὑπερνικήσω ἀντιστάσεις· σήμερον ὁμως εὐχαρίστως βλέπομεν ὅτι ἐποπλασιασθήσαν τὰ φροντιστηριακὰ μαθήματα μετ' ἀσκήσεων, μετὰ πειραμάτων καὶ ἐπιδείξεων. Θέλουσι δὲ ἀναμφιβόλως συμπληρωθῆ πρὸς θετικὴν ὠφέλειαν τῶν θετικῶν ἐπιστημῶν.

Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον εἶναι ἀπαραίτητος ἡ μόρφωσις καλῶν ἐπιμελητῶν καὶ βοηθῶν ἐκ τῶν ἀρτίως ἐν τοῖς ἐργαστηρίοις τῆς Ἑσπερίας τελειοποιηθέντων, ἀριστον δὲ θὰ ἦτο τὸ μέτρον τῆς ὑποχρεωτικῆς καὶ ἀνά πάσαν τετραετίαν ἐπαναλαμβανομένης ἀποστολῆς τῶν διευθυνόντων τὰ ἐργαστήρια καὶ παραρτήματα καθηγητῶν ἐπὶ ἑξάμηνον εἰς τὰ Πανεπιστήμια τῆς Γερμανίας πρὸς ἀνανέωσιν καὶ συμπλήρωσιν τῶν γνώσεων καὶ τῆς ἐμπειρίας αὐτῶν, κατ' ἐποχάς, καθ' ἃς ἡ ἐντεῦθεν ἀπουσία αὐτῶν δὲν ἔθελεν ἐπιφέρει διακοπὴν τῆς σειρᾶς τῶν μαθημάτων.

Εἰς τὴν σπουδαιότητα τοῦ βοηθητικοῦ προσωπικοῦ ἀποβλέπουσα ἡ Κυβέρνησις ἐθέσπισε διὰ Βασιλικοῦ Διατάγματος τῆς 14 Σεπτεμβρίου 1895 ὅτι τοῦ λοιποῦ οἱ διορισμοὶ τῶν βοηθῶν

καὶ ἐπιμελητῶν δὲν θέλουσι γίνεσθαι τῇ πρωτοβουλίᾳ τοῦ Ἰπουργοῦ, ἀλλὰ διὰ τῆς Πρυτανείας καὶ τῇ προτάσει τῶν οἰκείων καθηγητῶν.

Αἱ ἐν τῷ προσωπικῷ τῶν ἐπιμελητῶν καὶ βοηθῶν ἐπελθεῖσαι κατὰ τὸ λήξαν ἀκαδημαϊκὸν ἔτος μεταβολαὶ εἶναι αἱ ἀκόλουθοι: Ἀπελύθη ὁ ἐπιμελητῆς τοῦ φαρμακολογικοῦ ἐργαστηρίου, ἱατρὸς Ὀρέστης Δαλέζιος, ἐνεκα τῆς ἐν τῷ προϋπολογισμῷ τοῦ Κράτους διαγραφῆς τῆς σχετικῆς πιστώσεως, τοῦ καθηγητοῦ τῆς Φαρμακολογίας Ν. Μακκᾶ θεωρηθέντος περιττὴν τὴν θέσιν ἐπιμελητοῦ ἐργαστηρίου μήπω ἰδρυθέντος. Διορίσθη ὁ ἱατρὸς Δ. Κόκορης ἐπιμελητῆς τῆς ἐν τῷ νοσοκομείῳ χειρουργικῆς κλινικῆς τοῦ καθηγητοῦ Σπυρ. Μαγγίνα, ἀντὶ τοῦ ἱατροῦ Δημ. Μπαλάνου, παραιτηθέντος. Διορίσθη ὁ ἱατρὸς Κωνστ. Διγενῆς ἐπιμελητῆς τοῦ Μαιευτηρίου, ἀλλὰ τούτου μὴ ἀποδεχθέντος τὸν διορισμὸν, ἐπροτάθη ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ Δημ. Κόνσολα καὶ διορίσθη ὁ ὕφηγητῆς Ν. Γζανετόπουλος. Παρατάθη ἐπὶ ἐν ἔτι ἔτος ἡ θητεία τοῦ ἐπιμελητοῦ τῆς χειρουργικῆς κλινικῆς τοῦ καθηγητοῦ Ἰουλ. Γαλβάνη Εὐαγγέλου Καλλιωνίδη, ὕφηγητοῦ, ἐπιδείξαντος καὶ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ζήλον καὶ ἀφοσίωσιν εἰς τὸ φιλόανθρωπον αὐτοῦ ἔργον καὶ εὐ τὴν τυχούσαν εἰς τὰς ἐγχειρίσεις ἐπιδεξιότητα.

Καὶ τὸν θάνατον φιλέργου καὶ ἀκαμάτου ἐπιστήμονος ἐκ τῆς χορείας τῶν ἐπιμελητῶν ἔχει νὰ θρηνήσῃ τὸ Πανεπιστήμιον. Ὁ ἐν μέσῳ τῆς ἐνασκήσεως τῆς πολυμύχθου ὑπηρεσίας του ὑπὸ φρενικῆς νόσου τὴν 19 Σεπτεμβρίου 1897 ἀφαρπαγὴς χημικὸς Ἰωάννης Τρικαλιανὸς ἦτο ὁ ἀρχαιότερος τῶν ἐπιμελητῶν. Ἐπὶ διετίαν, κατὰ τὸ 1874—76 διατελέσας βοηθὸς τῆς Χημείας, ἐγένετο τῷ 1883, μετὰ τὴν ἐκ Παρισίων ἐπάνοδόν του, ἐπιμελητῆς τοῦ χημεῖου, συνέγραψε πολλὰς ἐπιστημονικὰς πραγματείας καὶ βιβλίον περὶ τῆς ἀναλύσεως τῶν οὖρων καὶ οὐρολίθων καὶ ἦτο ἔκτοτε ἐπὶ δεκατετραετίαν πιστὸς καὶ πολύτιμος μου συνεργάτης εἰς τὴν ἰδρυσιν τοῦ Νέου Χημεῖου καὶ τὴν διοργάνωσιν

της ἐν αὐτῷ διεξαγομένης διδασκαλίας τῆς ἀναλυτικῆς Χημείας, ἦν καὶ ἀπὸ τῆς ἔδρας ἐδίδασκεν ἐπιτυχῶς.

Παραιτηθέντος τοῦ Θωμᾶ Ἰωάννου, ἀδελφοῦ τοῦ αἰμυνηστοῦ καθηγητοῦ Παύλου Ἰωάννου, ἀπὸ τῆς θέσεως τοῦ βοηθοῦ ἐν τῷ Νοσοκομείῳ τῶν μεταδοτικῶν νοσημάτων, διορίσθη ὁ ἰατρός Γεώργιος Νικοκλῆς.

Παραιτηθέντος τοῦ βοηθοῦ τοῦ χημείου, διδάκτορος Φωτίου Παλιατσέα, ὅστις ἐξελέγη ὑπότροφος τοῦ Κασιματείου κληροδοτήματος καὶ σπουδάζει νῦν ἐν Ἀγγλίᾳ τὴν ἐφηρμοσμένην ἐπὶ τῆς γεωργίας τεχνικὴν χημείαν, διορίσθη βοηθὸς τοῦ χημείου ὁ τελειόφοιτος τοῦ φυσικοῦ τμήματος τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς Δημοσθένης Κροντηρᾶς. Διορίσθη βοηθὸς τῆς Ὄρυκτολογίας καὶ τοῦ ὀρυκτολογικοῦ μουσείου ὁ διδάκτωρ τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν Ἰω. Κουρῆς, ἀντὶ τοῦ Κ. Κανελλοπούλου, ἀποχωρήσαντος τῆς ὑπηρεσίας. Παραιτηθέντος τοῦ βοηθοῦ τῆς χειρουργικῆς κλινικῆς τοῦ καθηγητοῦ Σπυρ. Μαγγίνα Γρηγ. Κατσουράκη, διορίσθη ταυτοῦτος ὁ φοιτητὴς Γ. Παπασπυρίδωνος. Διορίσθη βοηθὸς τῆς παθολογικῆς Ἀνατομίας ὁ φοιτητὴς Γ. Δ. Νικολάου καὶ βοηθὸς τῆς ἐγχειρητικῆς καὶ τοπογραφικῆς Ἀνατομίας ὁ φοιτητὴς Γ. Φωτεινός. Ἀπελύθη δι' ἑλλείψιν πιστώσεως ὁ βοηθὸς τῆς Βοτανικῆς Ι. Μπελλόκας.

Μία εἰσέτι παρατήρησις ἐπιτραπήτω μοι ἐπὶ τοῦ σπουδαίου τούτου θέματος τῆς ἀποκτήσεως καλῶν καὶ ἐντιμῶν ἐπιμελητῶν καὶ βοηθῶν. Νεαροὶ ἐπιστήμονες, ἐγκαταλείποντες τὸ στάδιον τοῦ ἐν τῷ πρακτικῷ βίῳ πορισμοῦ τῶν πρὸς τὸ ζῆν καὶ καθ' ὅλοκληρίαν ἀφοσιούμενοι εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ διδασκαλίας, μοχθήσαντες δὲ ἐπὶ 6 - 7 ἔτη ἕως οὗ γίνωσι διδάκτορες καὶ ἀποκτήσωσι τὴν δι' ἣν διορίσθησαν ἐμπειρίαν, δὲν ἔπρεπε κατ' οὐδένα λόγον νὰ μισθοδοσῶνται δίκην ὑπηρετῶν ἢ μαγαίρων ἢ καθαριστῶν τῶν ὁδῶν. Ἐάν ἄλλοτε, πρὸ τῆς εἰσαγωγῆς τῶν ἐμπράκτων μαθημάτων καὶ τῶν

ἐργαστηρίων, οἱ βοηθοὶ τῶν δις ἢ τρις τῆς ἐβδομάδος διδασκόμενων πειραματικῶν μαθημάτων ἐμισθοδοτοῦντο διὰ τὴν προπαρασκευὴν τοῦ μαθήματος καὶ τὴν κατ' αὐτὸ παρουσίαν των, δὲν εἶναι λογικόν, ἀλλ' οὔτε φιλάνθρωπον οὔτε συμφέρον τῇ ὑπηρεσίᾳ ν' ἀπολαμβάνωσι σήμερον εἴτετι οἱ μετέχοντες νῦν εἰς τὴν διδασκαλίαν καὶ δι' ἀπάσης τῆς ἡμέρας καὶ καθ' ἑκάστην ἐπιστημονικῶς ὑπηρετοῦντες βοηθοὶ καὶ ἐπιμεληταὶ τὸν γλίσχρον καὶ ἀνεπαρκῆ μισθὸν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Οἱ ἐπιμεληταὶ τῆς Χημείας, τῆς φαρμακευτικῆς Χημείας, τῆς Ἀνατομίας, τῆς Φυσιολογίας καὶ τῆς παθολογικῆς Ἀνατομίας κατ' οὐδένα λόγον δύνανται νὰ ἐπαρκῶσιν εἰς τὰς ἑαυτῶν ἀνάγκας μὲ 150 ἢ μὲ 200 δραχμάς, διότι κατ' οὐδένα λόγον πρέπει καὶ δύνανται ν' ἀποδεχθῶσι καὶ ἑτέραν ἐκτὸς τῆς ἐπιμελητείας των ὑπηρεσίαν, ἂν ἄλλως πρέπει ν' ἀρροσιῶνται ὀλοφύχως εἰς αὐτήν. Ὁ ἐλάχιστος προσήκων αὐτοῖς μισθὸς εἶναι δραχμαὶ 250 κατὰ μῆνα μὲ τὸ δικαίωμα τῆς ἀξίσεως αὐτοῦ μετὰ τινα ἔτη καὶ τῆς συντάξεώς μετὰ 25ετῆ ὑπηρεσίαν. Οἱ δὲ βοηθοὶ τῶν ἀνωτέρω μαθημάτων, μισθοδοτούμενοι δι' 60 καὶ 70 δρ., ἀπολαμβάνουσιν ἀναντιρρήτως ὀλιγώτερα ἐκάστου παιδὸς ὀφθαλμοκμοιστοῦ ἢ παντὸς καθαριστοῦ ὑποδημάτων τῶν ὁδῶν. Ποῦ νὰ εὐρῆ ὁ ταυτοῦτος ἐπιστήμων ἀυταπάρνησιν καὶ ἐγκαρτέρησιν, ὅπως δι' ἕλης τῆς ἡμέρας καταπονῆται εἰς τὰ ὑψηλά καθήκοντα τῆς ὑπηρεσίας; Πολλάκις ἀνηνέχθη ἡ Πρυτανεία εἰς τὸ Ὑπουργεῖον ζητοῦσα τὴν θεραπείαν τοῦ ἀτόπου τούτου καὶ ἀποδεικνύουσα δι' ἀκαταμαχρήτων ὑπομνημάτων ὅτι ἐφ' ὅσον ὁ βοηθὸς δὲν εὐρίσκει ἐν τῷ μισθῷ του τὴν πλήρη ἱκανοποίησιν τῶν πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκῶν του, ἐφ' ὅσον δὲν δύναται ν' ἀποζῆ ἔκ τῆς θέσεώς του, δὲν δύναται ν' ἀπαιτηθῆ παρ' αὐτοῦ νὰ ζῆ διὰ τὴν θέσιν του. Ἐξάπαντος πρέπει ν' ἀξιεθῶσιν ἅπαντες οἱ μισθοὶ τῶν μὲν βοηθῶν τῶν μαθημάτων εἰς δραχμάς 120, τῶν δὲ παρασκευαστῶν εἰς δραχμάς 150 μὲ τὴν προσδοκίαν τῆς ἀξίσεως αὐτῶν μετὰ πάροδον τετραετίας. Ἄλλως θὰ ᾄσι βοηθοὶ οἱ τυχόντες καὶ θὰ

ἐγκαταλείπωσι τὴν θέσιν των εὐθὺς ὡς εὐρωπικὴ ἀλλαγὴ συμφέρειν, ἢ ὑπηρεσία ἀναγκαιῶς θά χωλαίνῃ καὶ ἡ διδασκαλία, δι' ἣν ἐπὶ τέλους προσλαμβάνονται οἱ βοηθοὶ καὶ γίνεται ἡ δαπάνη, θά ζημιώται ἀνεπανορθώτως.

Περὶ τῶν ὑπαλλήλων τοῦ Πανεπιστημίου.

Καὶ πρὶν εἰσέτι ἐγκριθῇ ὁ ὑπὸ τῆς Συγκλήτου τοῦ παρελθόντος ἔτους ψηφισθεὶς προϋπολογισμὸς τῶν ἐσόδων καὶ ἐξόδων τοῦ Πανεπιστημίου διὰ τὸ ἔτος 1896/7 παρετήρησα παρ' ἅπασιν τοῖς ὑπαλλήλοις τῆς κεντρικῆς ὑπηρεσίας ὑπέκωσον δυσαρτέκειαν ὡς ἐκ τῆς μὴ ικανοποιήσεως τῶν δικαίων αὐτῶν ἀξιώσεων.

Ἄσφτου μετὰ τὴν εἰσαγωγὴν τῶν ἐκπαιδευτικῶν τελῶν τῶν Δημόσιον εἶχεν ἀναλάβει τὴν μισθοδοσίαν τῶν ὑπαλλήλων ἡμῶν, ἐν μέρει μὲν ἐξομοιωσάν αὐτοὺς πρὸς τοὺς λοιποὺς δημοσίους ὑπαλλήλους, ἐν μέρει δὲ ὑποβιάσαν τὸν βαθμὸν καὶ ἐλαττώσαν τοὺς μισθοὺς αὐτῶν, τὸ Πανεπιστήμιον, πατρικῶς ὑπὲρ αὐτῶν μεριμνῶν, συνεπλήρωσε τὰς εἰς τὸ ἑπακρον σμικρυνθείσας ἀποδοχὰς τῶν ὑπαλλήλων δι' ἐκτάκτου πιστώσεως δραχμῶν 13725, ἐξ ἧς ἐπληρῶνοντο καὶ οἱ μισθοὶ 7 ὑπαλλήλων, μὴ συμπεριληφθέντων εἰς τὸν προϋπολογισμὸν τοῦ Κράτους, ἦν ἐπὶ δύο ἔτη τὸ ὑπουργεῖον ἐνέκρινε σιωπηρῶς. Τοιοῦτοτρόπως ἀνεκουφίσθησαν πως οἱ ὑπαλλήλοι, αἵτινες, ἐνῶ προσεδόκων αὐξήσιν τῆς γλίσχρας μισθοδοσίας, ἔπαθον ὑποβιάσμον, καθιστῶντα ἀδύνατον τὴν συντήρησίν των, δυσάρεστον δὲ ἦτο μόνον ὅτι ἡ ἐκ τῆς παρουσίας τοῦ Πανεπιστημίου ἐπανόρθωσις τῶν μισθοδοσιῶν δὲν ἦτο μόνιμος, ἀλλ' ὅτι ἐπεκρέματο δίκην Δαμοκλείου ξίφους ἡ ὑπουργικὴ ἐγκρισίς τοῦ προϋπολογισμοῦ ἐν ἀρχῇ ἐκάστου ἀκαδημαϊκοῦ ἔτους. Ἐκορυφώθη δὲ ἡ δυσαρτέκεια, ὅτε περὶ τὰ τέλη τοῦ Ὀκτωβρίου 1896 ἐκοινοποιήθη ἡμῖν ἡ ὅσον οὐδέποτε ἄλλοτε βραδύνασα ἀπό-

φασίς, δι' ἧς τὸ Ἵπουργεῖον, μεθ' ὅλας τὰς ἐγγράφους καὶ προφορικὰς ἐνστάσεις καὶ συστάσεις τῆς Πρυτανείας περὶ βελτιώσεως τῆς θέσεως τῶν ὑπαλλήλων τοῦ Πανεπιστημίου, ἀπέκοπτε πάσας τὰς συμπληρώσεις ταύτας τῶν μισθῶν, αἵτινες ἐχαρκτηρίστησαν ὡς ἐπιμίθια, καὶ περιόριζε τὰς μισθοδοσίας εἰς ποσὰ ὅπως ἀνεπαρκῆ καὶ ἀνάξια τῆς τε ἰκανότητος καὶ τῆς πολλῆς ὑπηρεσίας τῶν ὑπαλλήλων τούτων.

Οὕτως ὑποβιάσθη ὁ μισθὸς τοῦ γεγραμμένου καὶ ἐπὶ 45ετίαν ἀόκνως καὶ ὑπὲρ πάντα ἔπαινον εὐδοκίμως ὑπηρετήσαντος τοῦ Πανεπιστημίου ὑπογραμματέως Γ. Γιατρίδου ἀπὸ 300 δραχμῶν εἰς 240, ὁ τοῦ ἀληθοῦς φρέως πάσης ὑπηρεσίας τοῦ Πρυτανικοῦ γραφείου ὑπογραμματέως τῆς ἀλληλογραφίας Κωνστ. Ξανθοπουλίδου ἀπὸ 275 δραχμῶν εἰς 240, ὁ τοῦ ἐξόχως ἐπιμελοῦς καὶ εὐσυνειδήτου, τὴν πολυποικίλον ὑπηρεσίαν τῶν Σχολῶν καὶ τῶν ἐξετάσεων μετὰ παραδειγματικῆς ἀκριθείας διευθύνοντος ὑπογραμματέως τῶν Σχολῶν Πέτρου Κρυζάκη ἀπὸ 240 δραχμῶν εἰς 190 καὶ ὁ τῶν πλείστορον πάντων τῶν κλητῆρων παντὸς δημοσίου γραφείου ἐργαζομένων κλητῆρων τοῦ Πανεπιστημίου ἀπὸ 80 δραχμῶν εἰς 60! Ἵπῆρξεν στιγμῆ, καθ' ἣν οἱ πλείστοι τῶν ὑπαλλήλων τῆς κεντρικῆς ὑπηρεσίας ἐσκέπτοντο νὰ παραιτηθῶσι σύσσωμοι καὶ μόνον αἱ παροτρύνσεις καὶ ὑποσχέσεις τῆς Πρυτανείας ὅτι αὕτη καὶ ἡ ἀκαδημαϊκὴ Σύγκλητος ἤθελον ἐπιμείνειν παρὰ τῷ τότε Προέδρῳ τῆς Κυβερνήσεως, ὅπως ληφθῆ ῥιζικώτερον πρόνοια περὶ βελτιώσεως τῆς θέσεως αὐτῶν, ἀνεχαίτισαν αὐτοὺς. Καὶ ὄντως ἐδικαιοῦτο ἡ Πρυτανεῖα νὰ τρέφῃ χρηστὰς ἐλπίδας περὶ ἐπιτυχίας τῶν πολλῶν πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον διαβημάτων αὐτῆς, ἐνθαρρυνθεῖσα ὑπὸ ὄντως ἀξιωματημῶν λόγων τοῦ σεβαστοῦ τότε Προέδρου, ρητῶς αἰπόντως: «φέρετε τὸ Πανεπιστήμιον διὰ συνετῆς διαχειρίσεως, διὰ καταπαύσεως τῶν ἐκτάκτων καὶ συμπληρωματικῶν πιστώσεων, δι' ἀνυψώσεως τῆς διδασκαλίας καὶ πρὸ πάντων δι' αὐστηρῶν ἐξετάσεων, ὥστε νὰ περιβάλλωνται δι' ἀναμφιλέκτου κύρους οἱ καρποὶ αὐτοῦ, εἰς τὴν ὑψηλὴν θέσιν,

εἰς τὴν διανοούμεθα αὐτό, καὶ θεωρήσατέ με ὡς τὸν πρῶτον ἐπιστάτην καὶ βοηθὸν ὑμῶν!» Οὐδ' ἐπὶ στιγμὴν ἀμφέβαλλον. Ἰδὼν τὴν ἐκτεταμένην ιδιόχειρόν του ἐπεξεργασίαν ἐπὶ τοῦ προϋπολογισμοῦ καὶ τῶν ὑπομνημάτων μου καὶ τῶν νομοσχεδίων περὶ ἀπονομῆς συντάξεως εἰς τοὺς ὑπαλλήλους καὶ περὶ ἀπαλλαγῆς τοῦ Πανεπιστημίου ἀπὸ τοῦ ἐπαχθοῦς φόρου ἐπὶ τῶν οἰκοδομῶν, ὅν τοῦτο παραδόξως πληρώνει εἰς τὸ Δημόσιον, ὅτι πράγματι ὁ Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως εὐχρινῶς ἐπόθει νὰ ἔλθῃ ἀρωγὸς τοῦ Πανεπιστημίου. Ἐὰ ἐπελθόντα ἀτυχῆ γεγονότα, τὰ τοσοῦτον ζημιώσαντα τὴν ὅλην πατρίδα μας, ἔθεσαν δυστυχῶς τέρμα εἰς πάσας τὰς χρηστὰς ταύτας ἐλπίδας!

Μακρηγοροῦ περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου, εἰσὶ εἶναι ὄντως ζωτικὸν διὰ τὸ Πανεπιστήμιον καὶ μάλιστα διὰ τὴν ἀγαθὴν αὐτοῦ διοίκησιν ζήτημα τὸ τῆς ἀποκτήσεως καλῶν, ἀφωσιωμένων καὶ ἐντριβῶν ὑπαλλήλων, τοῦθ' ὅπερ εἶναι ἀδύνατον, εἰάν πρωτίτως δὲν ικανοποιῶνται οὗτοι, ἀπαλλασσόμενοι τῶν βιωτικῶν δυσχερειῶν δι' ἐπαρκοῦς ὀπωσοῦν μισθοδοσίας. Μακρηγοροῦ δὲ προσέτι, διότι τινὲς ἐκ τῶν ὑπαλλήλων ἐζήτησαν νὰ ἐπιρρίψωσιν ἀλογίστως ἐπὶ τὴν Πρυτανείαν, μὴ δεξιῶς δῆθεν ἐπιμείναςαν εἰς τὴν ἔγκρισιν τοῦ προϋπολογισμοῦ τοῦ ἔτους τούτου, ὡς οὗτος εἶχε ψηφισθῆ ὑπὸ τῆς τοῦ προηγουμένου ἔτους Συγκλήτου, τὴν αἰτίαν τῆς ἀξιοθρηνήτου ἐλαττώσεως τῶν πρὸς τὸ ζῆν αὐτῶν ἀπαραίτητων ἀποδοχῶν, ἐνῶ ἀκριβῶς αὐτὰ ἦσαν οἱ αἰτιοὶ τοῦ σκληροῦ οικονομικοῦ μέτρου τῆς τότε Κυβερνήσεως. Εἶχον ἀνακαλύψει «ἀγωνα» κληροδοτήματα, τιαῦτα δηλαδή, ὅλα βάρη μόνον καὶ οὐχὶ προσόδους ἐπέφερον εἰς τὸ Πανεπιστήμιον, ἐφορολόγησαν ταῦτα διὰ κρατήσεως 4% ἐκ τῶν εἰσοδημάτων αὐτῶν λόγῳ ὑπηρεσίας καὶ γραφικῆς ἐργασίας διὰ τὰ κληροδοτήματα ταῦτα, ἀπέτελεσαν οὕτω ποσὸν 3222 δραχμῶν κατ' ἔτος καὶ κατέπεισαν τὴν Σύγκλητον, πρόθυμον νὰ ικανοποιήσῃ αὐτοὺς διὰ τὰς ὄντως ὑπερόχους ὑπηρεσίας αὐτῶν, ν' ἀπονεύμῃ ἐξ αὐτοῦ ἐπιμισθία εἰς μὲν τὸν ταμίαν δραχμὰς 150, εἰς δὲ τὸν ὑπολογιστὴν δραχμὰς

110. Εἶχον προσέτι ἀνεύρει διὰ τὰς περγαμηνὰς μεμβράνας τῶν διπλωμάτων ἐσοδεύονται παρὰ τῶν διδασκῶν δραχμὰς 4800, ἐνῶ τὸ Πανεπιστήμιον διὰ τὴν ἀγορὰν τῶν μεμβρανῶν τούτων δὲν δαπανᾷ πλείοτέρας τῶν 2400 δραχμῶν καὶ κατέπεισαν τὴν Σύγκλητον νὰ ἐπιτρέψῃ τὴν διανομὴν τῶν πλεοναζουσῶν 2400 δραχμῶν, αἵτινες δύνανται καὶ νὰ μὴ θεωρῶνται ὡς τακτικὸν ἔσοδον τοῦ Πανεπιστημίου, μεταξὺ τῶν ὑπαλλήλων. Ὅταν ὁ διονυχίσας κυριαλεκτικῶς τὸν προϋπολογισμὸν τοῦ Πανεπιστημίου Πρόεδρος τῆς τότε Κυβερνήσεως ἔγνω τὰ τῶν ἐπιμισθίων τούτων, περὶ ὧν ἀπεφῆνατο ὅτι «*furtum est*» καὶ ἀντιβαῖνον εἰς τὸν λογιστικὸν νόμον νὰ πληρῶνηται ὑπάλληλος διὰ τὴν αὐτὴν θέσιν ἐκ δύο ταμείων δύο μισθοῦς, ρητῶς καὶ ἐν ἀγανακτήσει ἀπηγόρευσε τοῦτο, ἐπὶ δὲ τῇ ἐπανειλημμένῃ αἰτήσῃ τῆς Πρυτανείας περὶ τῶν ἐπιμισθίων τούτων, ὀλίγου δεῖν καὶ ἐδυσπίστει πρὸς τὴν εὐκρινεῖαν τῆς προθέσεως τῆς Πρυτανείας ν' ἀνορθώσῃ τὴν διοίκησιν τοῦ Πανεπιστημίου. Εἶναι βέβαιον ὅτι κατόπιν τῶν μέχρι φορτικότητος γενομένων ἐπανειλημμένων αἰτήσεων τῶν ὑπαλλήλων τούτων οὔτε ἡ Κυβέρνησις ἐκείνη, οὔτε ἡ διάδοχος αὐτῆς ἠθέλησαν νὰ σκεφθῶσι περὶ ὀργανικῶν μεταρρυθμίσεων τοῦ Πανεπιστημίου καὶ περὶ βελτιώσεως τῆς θέσεως τῶν ὑπαλλήλων, μάλιστα δὲ ἀφότου ἡ ἐξελεγκτικὴ ἐπιτροπὴ τῆς διαχειρίσεως τοῦ ἔτους 1895/96 τοσοῦτω ζοφεράν παρέστησε τὴν κατάστασιν αὐτῆς (1). Ὡς ἐκ συμφώνου ἐθεώρουν ἀνέφικτον τὴν αὐτοδιοίκησιν τοῦ Πανεπιστημίου, ἐξοκέιλαντος εἰς τὴν παραδοχὴν τοσοῦτον παρανόμων προσωπικῶν ἀξιώσεων. Καὶ ἡ τὴν Κυβέρνησιν ἐκείνην διαδεχθεῖσα καὶ ἡ σήμερον τὰς τύχας ἡμῶν διέπουσα, ἑμοφῶνως ἐκτρύχθησαν κατὰ τῆς παροχῆς ταύτης, εἰ καὶ ἡ τελευταία ἐκθύμως σκέπτεται νὰ βελτιώσῃ τὴν θέσιν τῶν ὑπαλλήλων ἡμῶν, ὡς ἐναργῶς ἀποδεικνύει ἡ κατόπιν ἐπιμόνων διαθημάτων μου ἐν τῷ προϋπολογισμῷ τοῦ Κρα-

(1) Ὅρα Ἐκθέσιν τῆς ἐξελεγκτικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς διαχειρίσεως τῆς περιουσίας τοῦ ἐθν. Πανεπιστημίου κατὰ τὸ ἔτος 1895—96, δημοσιευθεῖσαν ἐν τῇ λογοδοσίᾳ τοῦ Πρυτανικοῦ Α. Δ. Κυριακοῦ διὰ τὸ ἔτος 1895—96, σελ. 119—122.

τους αναγραφή του μισθοῦ τῶν κλητῆρων εἰς 80 καὶ ἡ δικαιοτάτη προαγωγή τοῦ εὐπαιδέυτου, νοήμονος καὶ φιλέργου, μέχρι τοῦδε μόνου 70 δραχμᾶς μισθὸν λαμβάνοντος βοηθοῦ τοῦ πρυτανικοῦ γραφείου Σταύρου Ἀποστολάκη, ὅστις μόνος καὶ μὴ βοηθούμενος σχεδὸν ὑπὸ τοῦ γηραιοῦ υπογραμματέως Γ. Πατριδίου, διεκπεραιοῦσάντων τὴν πολυδαίδαλον ὑπηρεσίαν τῆς ἐγγραφῆς τῶν φοιτητῶν καὶ τὴν ἀντιγραφὴν τῆς ἀλληλογραφίας, εἰς γραφεῖα Αἰῆς τάξεως μὲ μισθὸν δραχμῶν 120.

Μία τῶν πρωτίστων φροντίδων τῆς Πρυτανείας δεῖν πουντεῦσθαι νὰ ἦναι ἡ ἀπόκτησις καλῶν ὑπαλλήλων καὶ ἡ βελτίωσις τῆς θέσεως αὐτῶν, καθὼς καὶ τοῦ βοηθητικοῦ προσωπικοῦ τῆς διδασκαλίας.

Ὁ Πρύταμις, οὗ ποσοῦτον βραχεῖα εἶναι ἡ διάρκεια τῆς ὑπηρεσίας, δὲν δύναται, καὶ ὡς ἐκ τῶν λοιπῶν αὐτοῦ καθηγητικῶν καὶ ἰδιωτικῶν ἀσχολιῶν, τελείως καὶ μέχρι τῶν πολλάκις σπουδαιοτάτων αὐτῆς λεπτομερειῶν ν' ἀντιληφθῆ τῆς ὑπηρεσίας καὶ νὰ συνοικειωθῆ μετ' αὐτῆς ἀναγκαίως λοιπὸν ἐρεῖδεται ἐπὶ τῆς πείρας καὶ πρὸς τὸ Πανεπιστήμιον ἀφοσιώσεως τῶν ὑπαλλήλων. Αὐτοὶ μὲν εἰσιν οἱ ἐνδεδειγμένοι φορεῖς τῆς ὑπηρεσίας, ἧτις συνεχίζεται ἀπὸ ἔτους εἰς ἔτος, αὐτοὶ δὲ τὴν γενικὴν μόνον πορείαν χαράσσει κατὰ τὴν τοῦ πνεύματός του ἰδιουσίαν. Οὐχ ἥττον μόνος αὐτὸς φέρει πᾶσαν τὴν εὐθύνην τῆς διαχειρίσεώς του, ὑποτιθεμένου ὅτι κατὰ τὸ καλῶς αὐτῷ δοκοῦν χειρίζεται τὴν ὑπὸ τῶν ὑπαλλήλων προσφερομένην αὐτῷ γνώσιν τῶν λεπτομερειῶν τῆς ὑπηρεσίας. Ἐκ τούτου δὲ κατ' ἀνάγκην συνάγεται ὅτι οἱ ὑπαλλήλοι τοῦ Πανεπιστημίου δεῖν νὰ ᾖσι μόνιμοι, χρηστοὶ καὶ ἀφωσιωμένοι. Ἐκτὸς τῶν προσόντων τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων δεῖν νὰ κέκτηνται οὗτοι καὶ τὸ ἰδιάζον τοῦτο χαρακτηριστικόν, ὅτι ἐμφοροῦνται ὑπὸ τῆς πεποιθήσεως ὅτι ἐπίστανται τὴν εἰδικὴν αὐτῶν ὑπηρεσίαν καὶ ὅτι μετ' ἐνθουσιασμοῦ ὑπὲρ τοῦ ἀνωτάτου τούτου ἐκπαιδευτηρίου ἐργάζονται. Πρὸ πάντων ἔπρεπεν ὁ γραμματεὺς τοῦ Πανεπιστημίου, ἐν ὃ νομοθέτης ἠθέλησεν ἴσον τοῖς

καθηγηταῖς ὡς πρὸς τὸν βαθμὸν, νὰ ἦναι ὑπάλληλος μόνιμος, δεδοκιμασμένος καὶ εἰδήμων, ἐπὶ πᾶσι δὲ ἀπηλλαγμένος πάσης πολιτικῆς χρώσεως, οὐδὲν ἄλλο εἰμὴ μόνον τὸ συμφέρον τοῦ Πανεπιστημίου κατὰ νοῦν ἔχον καὶ τὴν διαίτησιν αὐτοῦ συνεχίζων, ἧς τὸ σκόπιμον καὶ τὴν ἐνότητά δὲν κέκληται νὰ μεταβάλλῃ ὁ ἐκάστοτε Πρύταμις, ἀλλὰ ν' ἀνερθεῖ μόνον καὶ νὰ ρυθμίζῃ ἐν πνεύματι προοδευτικῷ.

Ὅπως ἐσφαλμένον λοιπὸν μέτρον τῆς διοικήσεως ἦτο ἡ ὑπαγωγή τῶν ὑπαλλήλων τοῦ Πανεπιστημίου εἰς τὴν ἀμεσον δικαιοδοσίαν τοῦ Ἰπουργείου, ἐπλανῶντο δὲ τὰ Ἰπουργεῖα, ἐάν, ἀντικαθιστῶντα ἐκάστοτε τοὺς ὑπαλλήλους τούτους κατὰ τὰς πνοάς τῆς πολιτικῆς, ἐφρόνουν ὅτι οὕτως ἐν τῷ συμφέροντι τῆς ὑπηρεσίας τοῦ ἀνωτάτου ἡμῶν ἐκπαιδευτηρίου ἐνεργοῦσιν. Ὅπως ἀποκτήσῃ τὸ Πανεπιστήμιον χρηστοὺς ὑπαλλήλους, δεῖν νὰ ἐξασφαλίζῃ αὐτοῖς μονιμότητα, νὰ κτισθοῦσθαι αὐτοῖς γενναϊότερον τῶν λοιπῶν δημοσίων ὑπαλλήλων, ἀφοῦ ἐλλείπει αὐτοῖς στάδιον προαγωγῆς καὶ προόδου, καὶ νὰ παρέχῃ αὐτοῖς, ἀποχωροῦσι τῆς ὑπηρεσίας, δικαίωμα συντάξεως. Τὴν πολιτείαν ταύτην ὡς πρὸς τοὺς ὑπαλλήλους εἶχον ὑπογραμμὸν κατὰ τὴν Πρυτανείαν μου καὶ δὲν συνήνεστα εἰς οὐδεμίαν πολλάκις υποκινηθεῖσαν τοῦ προσωπικοῦ τῶν ὑπαλλήλων μεταβολήν, ἣν δὲν ἀπῆται τὸ συμφέρον τῆς ὑπηρεσίας, ὑπερασπιζῶν αὐτοὺς μὲ ζήλιον πολλάκις τῆς οἰοτιμίας μου.

Πάντως ἔπρεπεν, ἀφοῦ πλέον ἀνέλαβε τὸ Δημόσιον τὴν μισθοδοσίαν τῶν ὑπαλλήλων τοῦ Πανεπιστημίου καὶ ἀφοῦ θὰ ἦτο μάταιον διὰ πολλοὺς προσωπικοὺς καὶ πολιτικοὺς λόγους νὰ ἐπιμείνωμεν, ὅπως τὸ Πανεπιστήμιον ἀνευ τῆς ἐπεμβάσεως τοῦ Ἰπουργείου διορίζῃ καὶ παύῃ τοὺς ὑπαλλήλους του, ν' ἀποκτήσωμεν τοῦλάχιστον τὸ ἀναμνηστικῶς λογικὸν δικαίωμα νὰ διορίζωμεν καὶ νὰ παύωμεν ἡμεῖς τοὺς τὸ κατώτερον προσωπικὸν ἀπαρτίζοντας ὑπαλλήλους, οἷον βοηθοὺς, γραφεῖς, κλητῆρας καὶ ὑπηρετάς. Νὰ παρέχῃ δηλαδὴ τὸ Δημόσιον ὁλόκληρον τὴν σχε-

τικὴν πίστωσιν τοῦ προϋπολογισμοῦ τοῦ Κράτους εἰς τὴν Πρυτανείαν ἐπὶ ἀποδόσει λογαριασμοῦ, αὐτὴ δὲ νὰ διευθύνῃ τὰ τῶν κατωτέρων ὑπαλλήλων κατὰ τὰς ἀνάγκας τῆς ὑπηρεσίας καὶ συμφώνως τῇ γνώμῃ τῶν οἰκείων καθηγητῶν. Οὕτω μόνον θὰ ἔχωμεν καλοὺς ὑπαλλήλους, θὰ λείψῃ δὲ τὸ ἄτοπον, καθηγητῆς τις ν' ἀποπέμψῃ τοιοῦτους, τὸ δὲ ὑπουργεῖον εἴτε νὰ κωφεύῃ εἰς τὰς αἰτήσεις εἴτε νὰ βραδύνη ἐπὶ μῆνας ἕως οὗ ἀπαντήσῃ, ἐν τῷ μεταξύ δὲ νὰ ἀργῇ ἢ νὰ λειτουργῇ πλημμελῶς ἡ ὑπηρεσία.

Πεντάκις ὑπέβαλλον εἰς τὸ Ὑπουργεῖον ἠτιολογημένας ἐκθέσεις περὶ βελτιώσεως τῆς θέσεως τῶν ὑπαλλήλων, περὶ προσδιορισμοῦ τοῦ βαθμοῦ τῶν θέσεων καὶ περὶ ἀπονομῆς συντάξεως εἰς αὐτοὺς.

(*) Παρατίθεται ἐν τῶν ἐγγράφων τούτων, οἱ κατὰ διαφόρους ἐποχὰς ὑπεβλήθησαν εἰς τὸ Ὑπουργεῖον, διότι φρονῶ ὅτι ἡ ἐν αὐτοῖς προτεινομένη ἐξυμνήσις τῶν παλαιῶν θέσεων τῆς ὑπηρεσίας τοῦ Πανεπιστημίου πρὸς τοὺς βαθμοὺς τῶν δημοσίων λειτουργῶν εἶναι δίκαια καὶ ἰκανοποιητικὴ.

Ἄρ. 651 καὶ 2624 / 962 καὶ 1846

Ἐν Ἀθήναις τῇ 7 Δεκεμβρ. 1896.

22 Ἀυγούστ. 1897.

Πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐκκλ. πῶσιαιτικῶν κτλ.

Ἡ μονιμότης τῶν ὑπαλλήλων εἶναι ὁ σκοπιωτέρος παράγων πρὸς διαμόρφωσιν χρηστῆς ὑπαλλήλικας, ἰδρύματα δὲ, οἷον τὸ Πανεπιστήμιον, εὖ ἢ κυριώτατος σκοπὸς εἶναι μὲν ἡ παροχὴ πλήρους καὶ τελείας διδασκαλίας, σπουδαίας δὲ οὐχ ἥστου, εἰ καὶ οὐχὶ πάντοτε τοῦ καταλλήλου διευθύνοντος προσώπου τυγχάνουσι, εἶναι ἢ καλῶ, αὐτοῦ διαίτησις, — ἔχουσιν ἀνάγκην καλῶν καὶ χρηστῶν ὑπαλλήλων. Οἱ ὑπάλληλοι τοῦ Πανεπιστημίου εἶναι νὰ ὄσιν ἐξυμνημένοι πρὸς τὴν εἰδικὴν αὐτοῦ ὑπηρεσίαν, ἡρείουσι δὲ νὰ ἔχωσι μάλιστα εὐθύνην καὶ ἰκανότητα τῶν ἐν ἑτέροις γραφείοις τοιοῦτων, οὗ μόνον διότι κατ' ἔτος δυστυχῶς ἀλλάσσουσιν οἱ Πρυτάνεις, ἀλλὰ καὶ διότι οὗτοι, σπανίως μόνον ἀντιλαμβάνονται ἐν τῷ βραχεῖ τῆς ὑπηρεσίας των διακοσμήσει τῶν λεπτομερειῶν αὐτῆς, πάλαικις δὲ εἶναι καὶ ἀκατάλληλοι πρὸς τοῦτο. Πάντως οἱ ὑπάλληλοι τοῦ Πανεπιστημίου ἔπρεπε νὰ κέρτηται ἐκτός τῶν προσόντων τοῦ δημοσίου ὑπαλλήλου καὶ τὸ ἰδιάζον χαρακτηριστικὸν ὅτι ἐπίπτανται καλῶς τὴν εἰδικὴν αὐτῶν ὑπηρεσίαν καὶ ὅτι μετ' ἐνθουσιασμοῦ ὑπὲρ τοῦ Πανεπιστημίου ἐργάζονται. Τοιοῦτους ὅμως ὑπαλλήλους γενεῶ μόνον ἢ μονιμότης καὶ ἡ βεβαιότης ὅτι ἀναλόγως τῶν μέγιστων κούτων ἀνταμειβόνται οὗ μόνον διατελοῦντες ἐν τῇ ἐνεργῇ ὑπηρεσίᾳ, ἀλλὰ καὶ ἀποχωροῦντες ἐξ αὐτῶν μετὰ σειράν ἐτιόν, ἐν ἄλλαις λέξεσιν εἶναι ἀπαραίτητον, ὅπως ἀποκτήσῃ τὸ Πανεπιστήμιον εἰδικούς καὶ χρηστὸς ὑπαλλήλους, νὰ παρέχῃ αὐτοῖς α'. τὴν βεβαιότητα ὅτι καλῶς ὑπηρετοῦντες αὐτὸ δὲν ἀπολύονται, β'. ὅτι μισθοδοτοῦνται ἐπικρατῶς καὶ εἰς τρίτον ὡστε νὰ εὐνοῦται νὰ ἀποσώσωσιν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ Πανεπιστημίου ἅπαντα τὸν ἐκυστὸν χρόνον, τοῦτοσι προνομητικῶς καὶ δι' ἀνωτέρως πως ἢ οἱ τῶν λοιπῶν δημοσίων κλάδων ὑπάλληλοι.

πρέφω δὲ τὴν ἐλπίδα ὅτι, ὅ,τι τόσα δὲν ἦτο δυνατόν νὰ γίνῃ, θέλει συντελεσθῆ ἢ ἐν τῷ προσεχεῖ μέλλοντι.

Εἰς τὸ προσωπικὸν τῶν ὑπαλλήλων τῆς κεντρικῆς ὑπηρεσίας τοῦ Πανεπιστημίου ἐγένοντο αἱ ἀκόλουθα μεταβολαί.

Ἀπελύθη τῆς ὑπηρεσίας τῇ 17 Μαΐου 1897 ὁ γραμματεὺς

μισθοδοσίας, πρὸς τοῦτο λαμβανόμενος ὑπ' ὄψει δὲ μὲν τοῦ διοικητικοῦ ὑπαλλήλου τῆς ἀναγκαίας εἰδικότητος, διὰ δὲ τοῦς βοηθητικοῦς τῶν διδασκικῶν ὑπηρεσιῶν τῆς ἀναγκαίας ἐπιστημονικῆς μορφώσεως, καὶ γ'. ὅτι ἀρνηρησάντες εὐδοκίμως, δικαιούνται συντάξεως.

Ἐν τῷ ἀκολουθῶν πῆνασι ἐκτίθεται ἡ διακρίσις τῶν μισθῶν τῶν ὑπαλλήλων τοῦ Πανεπιστημίου ἐπὶ βάσειν ἀκατιστητων, ἥτις εἶναι μὲν πρωτίστως πρὸς τὴν παρούσῃ Συγκλήτῳ, εἶχε δὲ ἀποφασισθῆ κατ' ἀρχὴν καὶ ὑπὸ πλειοπέριον τοιοῦτων παρελθόντων ἑτῶν, ἐσχάτως ὅμως ἀνετρέθη διὰ τῆς ρητῆς ἀποφάσεως τοῦ Ὑπουργείου νὰ μὴ χαρακτηνται ἐπιμίσθια εἰς τοὺς ὑπαλλήλους, ἀλλὰ ν' ἀναγράφωνται οἱ μισθοὶ πάντων αὐτῶν ἐν τῷ προϋπολογισμῷ τοῦ Κράτους.

Οἱ μὲν βαθμοί, κατ' αὐτὸς ἐταξινομήθησαν οἱ ὑπάλληλοι παραλλήλως πρὸς τοὺς βαθμοὺς τῶν διοικητικῶν ὑπαλλήλων τοῦ Κράτους, εἰσὶν ἀναγκαῖοι εἰς τὸν καταλογισμὸν τοῦ δικαιώματος τῆς συντάξεως, οἱ δὲ μισθοὶ δὲν δύνανται ἄκριτος νὰ ἴσων ἀνάλογον πρὸς τοὺς τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων, τὸ μὲν διότι οὐ πλείστοι εἶναι εἰδικότεροι καὶ εἰδικοί ἐπιστήμονες, ἀπαιτητοὶ εἰς τὴν διεξαγωγὴν τῆς διδασκικῆς ὑπηρεσίας τοῦ Πανεπιστημίου, ἐργάζονται κατ' ἀνάγκην πλείοτερον ἑσθίων, ἀμειβουσι δὲ συνήμω νὰ κέρτηται ὑποπρῶτοντα, ζῆτι τὰ τε τοῦ δημοσίου ὑπαλλήλου καὶ τὰ τοῦ εἰδικῶ ἰδιοκτοῦ, χωρὶς νὰ ἔχωσιν ἐνώπιόν των στάδιον προβιβάσμου.

I. Τμηματάρχαι Α' τάξεως.

- 1. ὁ Γραμματεὺς τοῦ Πανεπιστημίου μὲ μνησίον μισθόν 85. 400
- 2. ὁ Ταμία 400

II. Τμηματάρχαι Β' τάξεως.

- 3. ὁ λογιστὴς τοῦ Πανεπιστημίου 320

III. Γραμματεῖς Α' τάξεως.

- 4. ὁ ὑπογραμματεὺς ἐπὶ τῆς ἀλληλογραφίας 280
- 5. ὁ ὑπογραμματεὺς τῶν ἐγγραφῶν 280
- 6. ὁ ὑπογραμματεὺς τῶν Σχολῶν 240
- 7. ὁ ἐπιμελητὴς τοῦ Φυσιογραφικῶ Μουσείου 240
- 8. ὁ ἐπιμελητὴς τῆς γενικῆς Χημείας 240
- 9. ὁ ἐπιμελητὴς τῆς φαρμακευτικῆς Χημείας 240
- 10. ὁ ἐπιμελητὴς τῆς Ὀρυκτολογίας καὶ Γεωλογίας 200
- 11. ὁ α' ἐπιμελητὴς τῆς Ἀνατομίας 200
- 12. ὁ β' ἐπιμελητὴς τῆς Ἀνατομίας 200
- 13. ὁ ἐπιμελητὴς τῆς Παθολογικῆς Ἀνατομίας 200

τοῦ Πανεπιστημίου Δημήτριος Κουτσομητόπουλος, ἀμα τῆ ἐλεύσει τοῦ Ὑπουργείου Πάλλη (ἔρα Βασιλικὸν Διάταγμα 16 Μαΐου 1897 καὶ τὰς ὑπ' ἀριθ. $\frac{4049}{5778}$ καὶ $\frac{4719}{5228}$ ὑπουργικὰς διαταγὰς).

Ἀπελύθη ὁ βοηθὸς τοῦ γραφείου τῆς Πρυτανείας Ἀλέξανδρος Γέροντας, οὗ ὁ μισθὸς ἐπληρώνατο ἐκ τῶν 13725 δραχμῶν ἐκεί-

IV. Γραμματεῖς Β' τάξεως.

14. ὁ ἐπιμελητὴς τῆς Φυσικῆς	150
15. ὁ ἐπιμελητὴς τοῦ Βοτανικοῦ Μουσείου	150
16. ὁ ἐπιμελητὴς τοῦ ἀνθρωπολογικοῦ Μουσείου	150
17. ὁ ἀρχιπέστον τοῦ Πανεπιστημίου	150
18. ὁ γραφεὺς-βοηθὸς τῶν Σχολῶν	150
19. ὁ α' παρασκευαστὴς τῆς Παθολογικῆς Ἀνατομίας	150
20. ὁ β' παρασκευαστὴς	150
21. ὁ βοηθὸς τῆς Μαιευτικῆς	120
22. ὁ " " Χειρουργικῆς	120
23. ὁ " " Ἱατρικῆς Κλινικῆς	120
24. ὁ " " "	120
25. ὁ " " Χειρουργικῆς Κλινικῆς	120
26. ὁ " " τοπογραφικῆς Ἀνατομίας	120
27. ὁ " " Ὀφθαλμιατρικῆς	120
28. ὁ " " Παιδιατρικῆς	120
29. ὁ " " Ἱατροδικαστικῆς καὶ Τξολογίας	120
30. ὁ βοηθὸς τοῦ γενικοῦ Χημείου	120
31. ὁ παρασκευαστὴς τῆς Χημείας	120
32. ὁ βοηθὸς τοῦ φαρμακικοῦ Χημείου	120
33. ὁ παρασκευαστὴς τῆς Φυσικῆς	120

V. Γραφεῖς Α' τάξεως.

34. ὁ βοηθὸς τοῦ Πρυτανικοῦ γραφείου	120
35. ὁ βοηθὸς τοῦ Δομιστηρίου	120

IV. Γραφεῖς Β' τάξεως.

36. ὁ βοηθὸς τῆς Χειρουργικῆς	90
37. " " Κλινικῆς	90
38. " " Συφιλολογίας	90

VII. Γραφεῖς Γ' τάξεως.

39. ὁ βοηθὸς τῆς Ὀρνιθολογίας	70
40. ὁ " " Βοτανικῆς	70
41. ὁ " " Φαρμακολογίας	70
42. ὁ α' " Ἀνατομίας	90
43. ὁ β' " "	90

νων, ἃς διέγραψε τὸ Ὑπουργεῖον (δρ. σελ. 82) δι' ἐλλείψιν πιστώσεως. Οἱ ἐκ τῆς ἐκτάκτου ἐκαίνης πιστώσεως τοῦ Προϋπολογισμοῦ τοῦ ἔτους 1895/6, τῆς προωρισμένης εἰς τὴν βελτίωσιν καὶ συμπλήρωσιν τοῦ μισθοῦ τῶν ὑπαλλήλων, πληρωσόμενοι ὑπάλληλοι ἦσαν ὁ ἐπιμελητὴς τοῦ φαρμακολογικοῦ ἐργαστηρίου

44. ὁ α' βοηθὸς τῆς Παθολογικῆς Ἀνατομίας	90
45. ὁ β' " " "	90
46. ὁ " " Ἑργαστηρικῆς καὶ Ἐπιθεωρητικῆς	70
47. ὁ " " Ὀφθαλμιατρικῆς	70

VIII. Τεχνίται.

48. ὁ τεχνίτης τοῦ Φυσικοῦ Γραφείου	150
49. ὁ τεχνίτης τοῦ Φυσιογραφικοῦ Μουσείου	150
50. ὁ βοηθὸς τοῦ τεχνικοῦ τοῦτου	70
51. ὁ ἐπιστάτης τῶν οἰκοδομῶν τοῦ Πανεπιστημίου	120

IX. Κλητῆρες.

52. ὁ κλητῆρ τοῦ Φυσιογραφικοῦ	90
53. ὁ " τοῦ γενικοῦ Χημείου	90
54. ὁ " τοῦ Φαρμακευτικοῦ Χημείου	90
55. ὁ α' " Ἀνατομείου	90
56. ὁ β' " Ἀνατομείου	90
57. ὁ κλητῆρ τοῦ Φυσιογραφικοῦ Μουσείου	60
58. ὁ " ὀρνιθολογικοῦ	60
59. ὁ " βοτανικοῦ "	60
60-65 οἱ ἕξ κλητῆρες τοῦ Πανεπιστημίου	90

X. Καθαριῶται, ὑπηρέται καὶ φύλακες.

66. ὁ καθαριστὴς τοῦ Χημείου	75
67. ὁ α' " τοῦ Πανεπιστημίου	75
68. ὁ β' " "	75
69. ὁ ὑπηρέτης τοῦ Παιδιολογικοῦ Ἀνατομείου	70
70. ὁ κτηνοτρόπος	70
71. ὁ ὑπηρέτης τοῦ Φυσικοῦ ἐργαστηρίου	60
72. ὁ " τοῦ Φαρμακολογικοῦ καὶ Ἱατροδικαστικοῦ	60
73. ὁ νοσοκόμος τοῦ Πανεπιστημίου	70
74. ὁ φύλαξ τῆς Βιβλιοθήκης	60
75. ὁ " τῶν Ἱατρικῶν ἐργαστηρίων	80

Τὸ ἕλρον 75 ὑπάλληλοι μὲ μνηκίον μισθῶν δραχμῶν 1005 ἔτσι ἐπέτιον δρ. 114.060 ἀντὶ τῶν σήμερον πληρωσόμενων δρ. 77520

ὁ Πρόεδρος

Α. Κ. Χρηστομάνος

Ὀρέστης Δαλέζιος, ὁ βοηθὸς τοῦ πρυτανικοῦ γραφείου Ἀλέξανδρος Γέροντας, ὁ παρασκευαστὴς τῆς Χημείας Νικόλαος Παζαράλης, ὁ κλητὴρ τοῦ φυσιολογικοῦ ἐργαστηρίου Π. Τράγαλος, ὁ ἐπὶ 23εσίαν κλητὴρ τοῦ Πανεπιστημίου Γ. Δασκαλάκης, ὁ βοηθὸς τῆς Βοτανικῆς Ι. Μπελλόκας καὶ ὁ φύλαξ τῶν ἰατρικῶν ἐργα-

Μετά τοῦ ἀνωτέρου ὑπονόηματος ἡ Πρυτανεία ὑπέβαλεν εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τὴν ἀκόλουθον πρότασιν περὶ ἀπονομῆς συντάξεως εἰς τοὺς ὑπαλλήλους τοῦ Πανεπιστημίου.

Σχέδιον Νόμου

Περί συντάξεως τῶν ὑπαλλήλων τοῦ Πανεπιστημίου.

Ἄρθρ. 1. Δικαίωμα συντάξεως ἔχουσι κατὰ τοὺς καίριονος περὶ συντάξεως τῶν πολιτικῶν ὑπαλλήλων νόμους ἐκείνους τῶν μέχρι τοῦδε τοιοῦτων ἀπακησάντων καὶ οἱ ἀκόλουθοι ὑπάλληλοι τοῦ ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου:

Α'. Ὁ ταμίαι μέχρι τοῦ βαθμοῦ τοῦ ἡμετεροῦ πρώτης τάξεως, ὁ ὑπολογιστὴς μέχρι τοῦ βαθμοῦ τοῦ ὑπουργικοῦ γραμματέως πρώτης τάξεως, οἱ βοηθοὶ μέχρι τοῦ βαθμοῦ ὑπουργικοῦ γραφέως πρώτης τάξεως.

Β'. Οἱ ἐπιμεληταὶ τῶν διαφόρων Χημείων, Ἐργαστηρίων καὶ Μουσείων μέχρι τοῦ βαθμοῦ ὑπουργικοῦ γραμματέως πρώτης τάξεως καὶ οἱ παρασκευασταὶ τῶν διαφόρων μαθημάτων μέχρι τοῦ βαθμοῦ τοῦ ὑπουργικοῦ γραφέως πρώτης τάξεως.

Ἄρθρ. 2. Εἰς τὸν διορισμὸν ἐκάστου τῶν ἀνωτέρων ὑπαλλήλων σημειῖται καὶ ὁ εἰς τὴν θέσιν αὐτῶν ἀντιστοιχοῦν βαθμὸς διὰ τὴν εἰς τὸ κεφάλαιον τῆς συντάξεως τῶν πολιτικῶν ὑπαλλήλων ἀνάλογον καταβολῆν τῶν.

Ἄρθρ. 3. Εἰς τὸν χρόνον τῆς πρὸς σύνταξιν ὑπηρεσίας τῶν ὑπαλλήλων λογίζονται καὶ αἱ προγενέστεραι αὐτῶν ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ ὑπηρεσίαι, ἡ δὲ βαθμὸς αὐτῶν ἔσται ὁ ἀμέσως ἀνώτερος τῆς ἐν σήμερον κατέχουσι θέσεως. Ὑποβάλλονται δὲ οὗτοι εἰς τὰς νομίμους κρατήσεις συμφώνως τῷ ἄρθρ. 1 τοῦ Νόμου ΦΣΒ τῆς 19 Ἰανουαρίου 1877. Ἡ ἐκκαθάρισις τῶν ὑπηρεσιῶν τούτων, καθὼς καὶ ἡ καταβολὴ τῶν κρατήσεων εἰς τὸ κεφάλαιον τῆς συντάξεως τῶν πολιτικῶν ὑπαλλήλων γενήσεται κατὰ τὰ περὶ τούτου κεκανονισμένα.

ἐν Ἀθήναις τῆς

Ὁ ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Ὑπουργός

Εἰθιμητικῆ Ἐκθεῆς

Πρὸς τὴν Βουλὴν

Διὰ διαφόρων εἰδικῶν Νόμων ἐγγραγῆς τὸ ἐπαινετικὸν δικαίωμα τῆς συντάξεως εἰς ὑπαλλήλους διαφόρων κλάδων τῆς δημόσιας καὶ μὴ ὑπηρεσίας, οἷον εἰς τοὺς τῆς Ριζαρίου Σχολῆς, τοὺς τῆς Βουλῆς καὶ τοὺς τοῦ ἐθνικοῦ Τυπογραφείου καὶ εἰς τινὰς μόνον ὑπαλλήλους τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου.

Ἐπειδὴ δὲ τοιοῦτοτρόπως ἀδικεῖται οἱ πλείστοι ὑπάλληλοι τοῦ ἰδρύματος τούτου, ὑπηρετοῦντες πρὸ χρόνων καὶ μὴ συμπεριληφθέντες εἰς τοὺς εἰδικούς τούτους Νόμους καὶ ἐπειδὴ ἡ ὑπηρεσία αὐτῶν εἶναι πολυτίμητος, ἐπαίρησαμεν δίκαιον ἢ Κυβέρνησις νὰ ἐπέλθῃ ἀρωγὴ καὶ τῶν ὑπαλλήλων τούτων, κατ' ἀκολουσίαν δὲ συνηστώμεν εἰς τὴν Βουλὴν τὴν ἐπιφύρασιν τοῦ ὑποβληθέντος εἰδικοῦ περὶ τούτου Νομοσχεδίου.

Ὁ Ὑπουργός

στηρίων Ν. Παρασκάκης. Μετὰ τὴν λήγοντος τοῦ Ὀκτωβρίου κοινοποίησιν τῆς ἐπὶ τοῦ προϋπολογισμοῦ τοῦ ἔτους 1896/7 ὑπουργικῆς ἀποφάσεως, δι' ἧς διεγράφη ἡ τῶν 13725 δραχμῶν πίστωσις, ἡ Πρυτανεία, κατόπιν ἀποφάσεως τῆς Συγκλήτου, ἐπιμενούσης εἰς τὴν διατήρησιν τῶν ὑπαλλήλων τούτων, ἀμέσως ἀνηνέχθη εἰς τὸ Ὑπουργεῖον, ἐξαιτουμένη τὴν διατήρησιν, ἂν οὐχὶ πλέον τῆς συμπληρώσεως τῶν μισθῶν, τοῦλάχιστον τοῦ μισθοῦ τῶν ὑπαλλήλων τῶν ἀπαραιτήτων ἐκείνων θέσεων, ἐξ ὧν παρελείφθη διὰ τοὺς ἀνωτέρω (σελ. 79) ἐκτεθέντας λόγους μόνον ἡ ἢ τοῦ ἐπιμελητοῦ τῆς Φαρμακολογίας. Τὸ δὲ Ὑπουργεῖον ἐνέκρινε μόνον τὰς δύο θέσεις τοῦ παρασκευαστοῦ τῆς γενικῆς Χημείας καὶ τοῦ Φυσιολογικοῦ, χωρὶς ν' ἀπαντήσῃ τι περὶ τῶν λοιπῶν 4 ὑπαλλήλων, Γέροντα, Δασκαλάκη, Μπελλόκα καὶ Παρασκάκη. Ἐπειδὴ λοιπὸν ἀφ' ἑνὸς αἱ ὑπάλληλοι οὗτοι ἦσαν ἀπαραίτητοι καὶ ἡ Σύγκλητος δὲν ἠνέκει νὰ παραιτηθῇ αὐτῶν, τὸ δὲ Ὑπουργεῖον ἀνέβαλε ν' ἀπαντήσῃ εἰς τὰς ἐπανειλημμένας ὑπὲρ αὐτῶν αἰτήσεις τῆς Πρυτανείας, αὐτὴ δὲ, μὴ διορίσασα αὐτούς, δὲν ἔδύνατο καὶ νὰ τοὺς ἀπολύσῃ ἄνευ ὀριστικῆς διαταγῆς τοῦ Ὑπουργεῖου, ἔμειναν οἱ ὑπάλληλοι οὗτοι χωρὶς νὰ μισθοδοτῶνται ἐν ὑπηρεσίᾳ, πλὴν τοῦ εἰς Κρήτην ἀγωνισθέντος Παρασκάκη, καὶ ἀπελύθησαν μόνον κατὰ Ἰούλιον 1897, κατόπιν ὀριστικῆς διαταγῆς τοῦ τότε Ὑπουργεῖου.

Διορίσθη ἐπιστάτης τῶν οἰκοδομῶν τοῦ Πανεπιστημίου καὶ τῶν παραρτημάτων ὁ ἐν τῇ κοινωνίᾳ γνωστὸς ἐργολάβος Γεώργιος Πέρρος κατόπιν ἐπισήμων ἐνδεικτικῶν ἰκανότητος καὶ συστάσεων τῶν πρωτευόντων παρ' ἡμῖν ἀρχιτεκτόνων καὶ μηχανικῶν, ἀντὶ τοῦ τέως ταιούτου Π. Κάρκα, διαπελοῦντος καὶ ἐπιστάτου τοῦ συλλόγου Παρνασσῶ, ἀπολυθέντος. Ὁ Γ. Πέρρος ἐδειξε κατὰ τὸ διάστημα τῆς Πρυτανείας μου ἄκραν τιμότητα καὶ ἐμπειρίαν.

Διορίσθη Βοσ καθαριστὴς τοῦ Πανεπιστημίου ὁ Κυριάκος Μαντζάρης ἀντὶ τοῦ Ἀριστείδου Μπελῆ, ἀπολυθέντος.

Διορίσθη ὁ Δουκῆς Σαρρῆς ὑπηρετὴς τοῦ φυσικοῦ ἐργαστηρίου

κατὰ πρότασιν τοῦ καθηγητοῦ τῆς Φυσικῆς, ἀντὶ τοῦ Γεωργίου Ἱατροπούλου, ἀπολυθέντος.

Διορίσθη ὁ Δ. Βαρελόπουλος κοινὸς ὑπὸ τῆς ἐν τῷ καταστήματι τοῦ χημείου ἐγκατεσταμένων ἐργαστηρίων τῆς Φαρμακολογίας καὶ τῆς Ἱατροδικαστικῆς καὶ Τοξικολογίας κατὰ πρότασιν τῶν καθηγητῶν Ν. Μακκᾶ καὶ Γ. Χ. Βάρα.

Περὶ τοῦ διορισμοῦ δευτέρου δικηγόρου τοῦ δικηγορικοῦ γραφείου τοῦ Πανεπιστημίου γενήσεται λόγος εἰς τὸ περὶ τῶν δικῶν τοῦ Πανεπιστημίου κεφάλαιον.

Ὡς ἦτο ἐπόμενον, καὶ τὸ γραφεῖον τῆς Πρυτανείας ἐπηρεάσθη ὑπὸ τῆς ὡς ἐκ τῶν περιστάσεων κρατούσης ἀνωμαλίας. Πρὸ πάντων δὲ ἡ ἐλλείψις ὑπαλλήλων ἦτο αἰσθητὴ. ἐπὶ πολὺ δὲ δὲν διεθέτομεν, μετὰ τὴν ἀπόλυσιν τοῦ γραμματέως Δημητρίου Κουτρομητοπούλου καὶ τὴν ἐθελουσίαν ἐπιστράτευσιν καὶ εἰς τὸν πόλεμον μετάβασιν τοῦ υπογραμματέως Κωνστ. Ξανθοπούλου, εἰμὴ μόνον ἓνα ὑπάλληλον, διὰ τὴν ἀλληλογραφίαν καὶ Συγκλητον, τὴν μὲ δραχμὰς 70 μισθοδοτούμενον γραφεῖα καὶ βοηθὸν τοῦ γραφείου Σταθρον Ἀποστολάκη. Καὶ εἰς τὸ γραφεῖον τῶν σχολῶν ἡ αὐτὴ ἐπεκράτει κατάστασις μετὰ τὴν εἰς τὸν πόλεμον ἀπὸ τοῦ Φεβρουαρίου μετάβασιν τοῦ υπογραμματέως Πέτρου Βουζάκη, ὅστις ὡς εἰρηδὸς ἀξιωματικὸς ἐπετέλεσε τὸ καθήκον του ἐν τοῖς πεδίοις τῆς μάχης.

Ὁ βοηθὸς τοῦ γραφείου τούτου Νικόλαος Ὀλύμπιος ἀνέλαβε καὶ διεξήγαγεν ἅπαντα τὴν ὑπηρεσίαν τῶν ἐξετάσεων, δι' ἧ καὶ ἠυξήθη τῇ προτάσει τῆς Πρυτανείας ὑπὸ τοῦ Ἱπουργείου ὁ μισθὸς τοῦ φιλοπόνου τούτου ὑπαλλήλου. Μόνον τὸ γραφεῖον τοῦ λογιστηρίου καὶ τὸ ταμεῖον ἔμειναν ἄθικτα, εἶχον δὲ εὐκαιρίαν νὰ ἐκτιμήσω τὰς ἀρετὰς τῶν διευθυνόντων τὰ γραφεῖα ταῦτα ὑπαλλήλων. Ὁ μὲν λογιστὴς Στ. Πλεμένος εἶναι γνώστης τῆς διοικητικῆς λογιστικῆς καὶ διὰ τὴν ἄκραν αὐτοῦ ἐντιμότητα ἐγγύησις τῆς ἀμέμπτου λειτουργίας τοῦ λογιστηρίου, ὁ δὲ ταμίας

Παντελῆς Γεωργαντᾶς, ὅστις ἐπίσταται κατὰ βάθος τὴν ὑπηρεσίαν γενικοῦ γραμματέως συνάμα καὶ λογιστοῦ καὶ ταμίου, εἶναι παράδειγμα φιλέργου καὶ εὐσυνειδήτου ὑπαλλήλου, ἐπὶ τῇ ἀποκτήσει τοῦ ὁποίου θέον νὰ σεμνύνηται τὸ Πανεπιστήμιον, ἐγὼ δὲ εἰλικρινῶς λυποῦμαι ὅτι ἠλαττώθησαν αἱ ἀποδοχαὶ του, ἐνῶ αἱ πολύτιμα ὑπηρεσίαι του ἤξιζον νὰ διπλασιασθῶσι τὰ ἐπιμισθιά του.

Περὶ τῶν ὑπαλλήλων τοῦ γραφείου τοῦ Πανεπιστημίου προκειμένου δὲν δύνάμην νὰ παραλείψω νὰ ποιήσω μνησίαν τῆς ἐνδελεχοῦς ἐπιθυμίας, ἀλλὰ καὶ τῆς παντελοῦς ἀποτυχίας μου ν' ἀποκτήσῃ τὸ Πανεπιστήμιον συντάκτην τοῦ, φρικτὸν εἰπεῖν, ἄχρι τοῦδε μὴ καταρτισθέντος, οὔτε δὲ κατ' ὄνομα ὑπάρχοντος ἀρχείου καὶ, μετὰ τὴν ἀπόλυσιν τοῦ γραμματέως τοῦ Πανεπιστημίου, κατάλληλον διάδοχον αὐτοῦ. Ἰσχυρίζομαι ὅτι μοὶ ἐπιβάλλεται τὸ καθήκον νὰ καταρτίσω πλήρες ἀρχεῖον τῆς ἀλληλογραφίας τῆς Πρυτανείας, τῆς ὑπηρεσίας τῶν Σχολῶν καὶ τῶν δικαστικῶν ὑποθέσεων ἀπὸ τοῦ ἔτους 1837 μέχρι σήμερον κατ' ἔτη καὶ καθ' ἕλην ταξινόμημένον καὶ ἐζήτησα ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρας τῆς ὑπηρεσίας μου παρὰ τοῦ Ἱπουργείου, δηλαδὴ παρ' ἀμφοτέρων τῶν Ἱπουργείων τοῦ ἔτους τούτου (1896) τὸν διορισμὸν τοῦ κατάλληλου συντάκτου, ἀλλὰ δυστυχῶς ἀνευ τινὸς ἐπιτυχίας, οὔδὲ κἂν ἀπαντήσεως ἀξιωθείς.

Τὸ μόνον ἀρχεῖον, ὅπερ ὑπάρχει σήμερον ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ, εἶναι τὸ τοῦ ταμείου, ὅπερ ὡσεὶ μηχανισμὸν ὠρολογίου κατήρτισεν ὁ Ταμίας. Ἐσκόπουν καὶ ἐγὼ προσωπικῶς νὰ ἐργασθῶ εἰς τὸ ἔργον τοῦτο, χρησιμοποιοῦν τὰς ὥρας τῆς νυκτός, ἀλλ' ἔπρεπε νὰ ἔχω βοηθόν, ἀφοῦ πάντες οἱ ὑπάλληλοι εἶχον διασκορπισθῆ. Πρῶτος ὁ Πρύτανης Κωνσταντῖνος Φρεαρίτης ἀπεπειράθη νὰ καταρτίσῃ ἀρχεῖον, ἐγὼ δὲ καὶ ὁ Κωνσταντῖνος Δηλιγιάννης, ὑφηγηταὶ ὄντες τῷ ἔτει 1863, εἰργάσθημεν ἐπὶ τούτῳ. Κατόπιν ἐτακτοποιήσεν εἰς φακέλλους τῷ 1885 κατὰ χρονολογικὴν τάξιν τὰ ἔγγραφα ὁ Πρύτανης Κωνσταντῖνος Δηλιγιάννης. Ἄλλ' ἔκτοτε οὐ μόνον οὔδὲν

εγένετο, ἀλλὰ καὶ τὰ γινόμενα ἀναστατώθησαν μὴ συντηρούμενα, εἰς τρόπον ὥστε δὲν ὑπερβάλλομεν διατεινόμενοι ὅτι τὸ Πανεπιστήμιον δὲν κέκτηται ἀρχεῖον. Ὡς δὲ τὰ λογιστικὰ βιβλία ἐτηροῦντο ἐν τάξει, ὁ δὲ ὑπογραμματεὺς Κ. Ξανθοπουλίδης ἐκ τοῦ προχείρου κατήρτισε μικρὸν ἀρχεῖον ἐκ νεωτέρων ἐγγράφων, χρήσιμον εἰς τὴν καθοδήγησιν τῶν ὑποθέσεων τῆς τρεχούσης ὑπηρεσίας. Ἐγὼ δὲ αὐτὸς εὗρον σπουδαίαν δωρητήριον ἐπιστολὴν ἀπρωτοκόλλητον καὶ συνεργικωμένην, ἐρριμμένην εἰς τινα φάκελλον ἀλλοίας δικαστικῆς ὑποθέσεως. Τίς εἶδεν ὅποιαν ἀποκαλύψεις θὰ φέρῃ εἰς φῶς ἢ ὑπὸ τοῦ νῦν Πρυτάνεως ἀρξαμένη καὶ ὡς διακαῶς ἐλπίζω εἰς αἰσίον πέρας ἀγομένη ἐργασία τῆς συντάξεως ἐπιστημονικῶς καταρτιζομένου γενικοῦ ἀρχείου! Ἐχοι δὲ ἀφορμὰς νὰ προσδοκῶ τοῦτο, ἀφοῦ ὁ νῦν Πρύτανης, εὐτυχέστερος ἐμοῦ, ἔτυχε προθύμου ἀρωγῆς παρὰ τοῦ ἐπὶ τῆς ἐκπαιδεύσεως Ἰπουργοῦ, διόρισαντος αὐτῷ ἅμα τῆ ἀιτήσεως του εἰδικὸν διὰ τὸ ἀρχεῖον ὑπάλληλον καὶ πρὸ πάντων ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ δημοφιλοῦς Κωστῆ Παλαμᾶ τὸν ἀρίστον καὶ προσήκοντα γραμματεῖα τοῦ Πανεπιστημίου.

Εἶναι αὐτόδηλον ὅποιαν σημασίαν κέκτηται διὰ τὸ ἡμέτερον μάλιστα Πανεπιστήμιον ἡ καταρτισμὸς τελείου ἀρχείου, θὰ ἦτο δὲ ἰδιαίτερον ἔργον τοῦ μονίμου καὶ τὴν ἐνδελέχειαν τῆς διοικήσεως τοῦ Πανεπιστημίου ἐκπροσωποῦντος γραμματεῖος ἢ συντάξεως αὐτοῦ. Διὰ τοῦτο ἐπόθησα παντὶ σθένει νὰ ἐπαναφέρω εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τὸν ἐκ τῆς σφύρονος καὶ ἀφωσιωμένης ὑπηρεσίας του τὰς ἀρίστας ἐντυπώσεις παρὰ τοῖς καθηγηταῖς ἐγκαταλείψαντα πρῶτον γραμματεῖα τοῦ Πανεπιστημίου καὶ ἀρχεῖον καθηγητῆν Ἰωάννην Βορτσέλλαν, ὃν τὸ ἄστοπον ἔθος τοῦ θεωρεῖν τὴν θέσιν τοῦ γραμματεῖος ὡς πολιτικὴν καὶ εἰς τὰς ἀλλαγὰς τῶν Κυβερνήσεων παρεπομένην, εἶχεν ἀπομακρύνει ἀπὸ τοῦ Πανεπιστημίου. Πρὸς τὰς τόσας ἀλλὰς ἀγαθὰς προθέσεις μου καὶ αὕτη ἔσχε τὴν τύχην νὰ ματαιωθῇ. Ὅ,τι δὲ ἦτο δυνατόν νὰ κατορθώσω τῆ ἐμῇ πρωτοβουλίᾳ καὶ χωρὶς νὰ παρακωλυθῶ ὑπὸ ἐνδελεχῶς ἀρνητικῶν ἀνωτέρων ἐγκρίσεων, αὐτὸ προσεπάθησα οὐχ ἔσπον νὰ συντελέσω· καὶ ὁ

κατήρτισα τῆ μὲν φιλοτίμῳ συνδρομῇ τοῦ ἀρχιτέκτονος Λουκιανοῦ Φιλιππίδου σχεδιογραφημένον κτηματολόγιον τῶν διαφορῶν ἀγρῶν, κτημάτων, οἰκιῶν, μαγαζείων καὶ παραρτημάτων τοῦ Πανεπιστημίου, περιλαμβάνον τὰ ὄρια, τὸ ἐμβαδὸν καὶ τὴν ἀξίαν τῶν διαφορῶν κτήσεων αὐτοῦ, τῆ δὲ συνεργασίᾳ τοῦ φιλοπόνου ὑπογραμματεῖος τῶν Σχολῶν Πέτρου Βρυζάκη, μόλις ἐκ τοῦ πολέμου ἐπιστρέψαντος, τὴν σύνταξιν εὐρετηρίου τῶν κυριωτέρων ἀπὸ ἐξηκονταετίας ἀποφάσεων τῶν Σχολῶν (*). Ἐκλιπόντων τῶν καθηγητῶν, ἐκλιπόντος καὶ τοῦ ποτὲ γραμματεῖος τῶν Σχολῶν Δαμιανοῦ Γεωργίου, οὗ ἡ μνήμη ἦτο ζῶν ἀρχεῖον, περιήλθον εἰς λήθην πολλαὶ τῶν ἀρχαιοτέρων ἀποφάσεων τῶν Σχολῶν, ἀποτελουσῶν εἶδος νομολογίας, χρησιμωπάτης εἰς τὴν διεξαγωγὴν τῆς ὑπηρεσίας τῆς διδασκαλίας καὶ τῶν ἐξετάσεων καὶ εἰς τὴν ἐρμηνείαν καὶ ἐφαρμογὴν τῶν νόμων καὶ διατάξεων.

Ἐπι μείζονος βεβαίως σπουδαιότητος θὰ ἦτο ἡ σύνταξις τοιοῦτου εὐρετηρίου τῶν ἀποφάσεων τῆς ἀκαδημαϊκῆς Συγκλήτου, ὅπερ δὲν ὑπάρχει εἰσέτι καὶ ἐνεκα τῆς ἐλλείψεως τοῦ ὁποῦ καθίσταται ἀδύνατος ἡ ἀναδρομὴ εἰς σχετικὰς ἀποφάσεις ἀρχαιοτέρας ἐποχῆς, ἐγκατεσπαρμένας εἰς τοὺς τόμους τῶν πρακτικῶν ἐξήκοντα προγενεστέρων Συγκλήτων.

Περὶ τῆς διδασκαλίας καὶ τῶν μέσων αὐτῆς.

Περὶ τοῦ πῶς διεξήχθη κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο τῶν συμφορῶν καὶ τῆς ἀπογοητεύσεως ἢ ἀκαδημαϊκῆ διδασκαλίας ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ, μεθ' ὅλον τὸν ζῆλον τῶν καθηγητῶν, καρτερικῶς παλαιόντων κατὰ τῆς φθοροποιῦ ἐπιδράσεως τῶν ὡς οὐδέποτε ἄλλοτε

* Τὸ καταρτισθὲν ἑξαριθμητικὸν εὐρετήριο τῶν πρακτικῶν τῶν τεσσάρων Σχολῶν καὶ τοῦ φαρμακευτικοῦ Σχολείου θέλει καταχωρισθῆ ἐν τῇ παρόσῃ λογαροδοσίᾳ μετὰ τὰς ἐκθέσεις τῶν διαφορῶν καθηγητῶν.

ἀπὸ τῆς συστάσεως τοῦ ἰδρύματος τούτου δυσμενῶν περιστάσεων, ἐπιτραπήτω μοι νὰ σιγήσω. Τὰ πλεῖστα μαθήματα ἔμειναν ἡμιτελεῖ, οἱ δὲ ὀλίγοι παραμείναντες ἀκροαταὶ καὶ αὐτοὶ οἱ καθηγηταί, ὡς εἶκος, ἀλλαγῶν εἶχον στρέψει τὴν προσοχὴν αὐτῶν. Ἄλλὰ τὸ πῶς ἔπρεπε νὰ διαξάγηται ἡ διδασκαλία καὶ τὸ πῶς ἔπρεπε ν' ἀντιλαμβάνονται αὐτῆς οἱ ὁμιληταί, εἶναι θέμα, ὅπερ ἐν παντὶ μὲν χρόνῳ, μάλιστα δὲ σήμερον ἐνδιαφέρει τὸν Ἕλληνα, συναισθανόμενον ὅτι καὶ ἐν τῷ κλάδῳ τῆς ἐκπαιδεύσεως ἐμείναμεν ὀπίσω, ἡ δὲ στασιμότης ἐν αὐτῷ σημαίνει σαφῶς, αὕτη δὲ ἀποκλείει τὴν πρόοδον. Ἢ δὲ πρόοδος ἐν παντὶ κλάδῳ καὶ κατὰ πᾶσαν διεύθυνσιν εἶναι παντὸς τοῦ ποθοῦντος τὴν ἀνόρθωσιν Ἕλληνας τὸ σύνθημα. Τὸ θέμα τοῦτο, τὸ ὑπὲρ πάν ἄλλο ἐνδιαφέρον, κατὰ κέρων συνεζητήθη καὶ διυλίσθη. Ἡμεῖς δὲ μόνον τὰ πρῶτα καὶ θεραπείας δεόμενα ἔχομεν καθήκον νὰ θίξωμεν.

Τὸ ἐλληνικὸν Πανεπιστήμιον κυρίως ἔπρεπε νὰ ἐκτρέφῃ μόνον τοὺς μέλλοντας μύστας καὶ καλλιεργητάς τῆς ἐπιστήμης, ἔργον πρῶτιστον αὐτοῦ ἔπρεπε νὰ ἦναι ἡ καλλιέργεια τῆς ἐπιστημοσύνης. Ὅπως δὲ παρ' ἡμῶν διάκειται ἡ κατωτέρα καὶ μέση ἐκπαίδευσις καὶ μέχρις οὗ δημιουργηθῆ καὶ τις πᾶσις ἀληθῶν ἐπιστημῶν, ἐχρησίμευσε καὶ χρησιμεύει καὶ νῦν εἰσέτι ὡς ἐκπαιδευτήριον ἐπαγγελμάτων. Δὲν ἀρνοῦμαι ὅτι οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ ἰατροί, οἱ δικηγόροι, οἱ διδάσκαλοι καὶ οἱ φαρμακοποιοὶ ὀφείλουσι νὰ μετέχωσι τοῦ χρίσματος τῆς ἀκαδημαϊκῆς διδασκαλίας, ἀλλὰ παραπονοῦμαι ὅτι αὐτὸς διατελεῖ ὁ μόνος προορισμὸς τοῦ ἡμετέρου Πανεπιστημίου, παρορᾶται δὲ εἰσέτι ὁ ἱερῶτερος σκοπὸς αὐτοῦ, ὁ τῆς ἐρεῦνης καὶ τῆς προαγωγῆς τῆς ἐπιστήμης. Τὸ τί ἀπαιτεῖται πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ σκοποῦ τούτου, δύναται δι' ὀλίγων λέξεων νὰ σκιαγραφηθῆ.

Ἰποχρεωτικὴ κατωτάτη καὶ κατωτέρα ἐκπαίδευσις δι' ὅλους τοὺς κατοίκους τοῦ Βασιλείου, δωρεὰν ἢ σχεδὸν δωρεὰν χρηγομένη. Ἐλάττωσις τῶν σχετικῶν τελῶν καὶ περιορισμὸς αὐτῶν εἰς ἀσήμαντα τέλη ἐγγραφῆς καὶ ἐξετάσεως. Διορισμὸς ἐμπείρων

καὶ καταλλήλων διδασκάλων εἰς τὰ δημοτικὰ καὶ τὰ ἐλληνικὰ σχολεῖα.

Συγχώνευσις τοῦ Ἑλληνικοῦ Σχολείου μετὰ τοῦ Γυμνασίου καὶ ἀποτελέσει γυμνασίον μὲ ἐννεαστὴ διδασκαλίαν. Ἀναδιοργάνωσις τῶν γυμνασίων, ἐπὶ τῇ βάσει τῶν γερμανικῶν ἢ αὐστριακῶν βιοτεχνικῶν γυμνασίων ἐκ τῆς ἑκτῆς τάξεως τῶν ὁπίων νὰ δύναται ὁ βουλούμενος νὰ ἐξέλθῃ εἰς τὸν πρακτικὸν βίον καὶ εἰς τὰ ἐπαγγέλματα. Τὰ τρία τελευταῖα ἔτη τῆς γυμνασιακῆς διδασκαλίας νὰ ἔχωσι διττὸν προορισμὸν: εἴτε τὴν προετοιμασίαν τῶν μελλόντων νὰ γίνωσι θεολόγοι, φιλόλογοι, νομικοὶ ἢ καθηγηταὶ διὰ τὴν ἀνωτάτην κλασικὴν ἐκπαίδευσιν, εἴτε τὴν προπαρασκευὴν τῶν ἀπειζόντων πρὸς τὸ στάδιον τοῦ ἱατροῦ, τοῦ φυσιολόγου, τοῦ φαρμακοποιοῦ, τοῦ ἀρχιτέκτονος, τοῦ μηχανικοῦ καὶ τοῦ βιομηχανοῦ διὰ τὴν ἀνωτάτην τῶν θετικῶν ἐπιστημῶν ἐκπαίδευσιν.

Ἐκ τῶν λαθόντων βαθμῶν τινα προόδου κατὰ τὰς ἀπολυτηρίου ἐξετάσεις τῶν γυμνασίων οἱ ὀρεγόμενοι καὶ δυνάμενοι νὰ μεταβῶσιν χάριν τῆς ἀνωτάτης καὶ εἰδικῆς αὐτῶν ἐκπαιδεύσεως καὶ τελειοποιήσεως εἰς τὸ Πανεπιστήμιον ἢ εἰς τὸ Πολυτεχνεῖον ἢ εἰς τὴν στρατιωτικὴν Σχολὴν, ὑποβάλλονται εἰς αὐστηρὰς εἰσθηρῶν ἐξετάσεις, ὧν τὸ ἀποτέλεσμα περιλαμβάνει δύο μόνον κατηγορίας, τὴν τοῦ «δικτοῦ» καὶ τὴν τοῦ «ἀπαραδέκτου». Οἱ διὰ τὸ Πανεπιστήμιον ἀπαραδέκτοι ὑποχρεοῦνται νὰ διακούσωσι τὰ μονοετοῦς διαρκείας μαθήματα συσταθησομένου προπαιδευτικοῦ Σχολείου καὶ νὰ ὑποβληθῶσιν εἰς νέας ἐξετάσεις, ὅπως ἐγγραφῶσιν εἰς τὸ Πανεπιστήμιον. Ἡ δὲ ἐνστάσις ὅτι αἱ εἰσιτήρια ἐξετάσεις τῶν 900 μελλοφοιτητῶν, ἐὰν γίνωσιν ἐπιτροχάδην, μᾶλλον ζημίας θὰ γίνωσι πρόξενοι, νομιμοποιῶνται τὴν ἀμάθειαν, δὲν φαίνεται ἡμῖν βᾶσιμος, διότι δύναται νὰ διεξαχθῶσιν ἐγγράφως καὶ κατὰ τοὺς μῆνας τῶν διακοπῶν.

Ἡ φοίτησις εἰς τὰς 4 τελευταίας τάξεις τοῦ γυμνασίου, εἰς τὸ προπαιδευτικὸν Σχολεῖον, εἰς τὸ Πανεπιστήμιον καὶ εἰς τὸ Πολυτεχνεῖον εἶναι προαιρετικὴ, συνεπάγεται ἕως τὴν πληρωμὴν

εκπαιδευτικῶν τελῶν, τῶν προδρόμων τούτων τῶν σωτηριωδῶν διδάκτρων. Ἐὰν εἰσαχθῶσι τὰ δίδακτρα, εἰσὶ περιτταὶ αἱ ἐνιαύσιοι ἐξετάσεις. Καὶ ἐνταῦθα δὲν εἶναι τὸ ποσὸν τῶν ἐξετάσεων, ἀλλὰ τὸ ποιὸν αὐτῶν τὸ συνεπαγόμενον τὴν ἐπιτυχίαν. Ἄρκουσι τότε αἱ ἐξετάσεις τῶν γενικῶν μαθημάτων καὶ αἱ διδακτορικαί, ἀρκεῖ νὰ ᾧσιν αὐστηραί ! Ἐν Αὐστρίᾳ ἐπὶ τούτῳ παρίσταται κατὰ τὰς ἐξετάσεις παντὸς βαθμοῦ πάντοτε καὶ ὁ ἀντιπρόσωπος τῆς Κυβερνήσεως, εἶδος βασιλικῆς ἐπιτρόπου μὲ τὸ δικαίωμα ψήφου. Μόνον οὕτω σωθήσεται τὸ μὲν Πανεπιστήμιον ἀπὸ τῆς πλημμυρούσης αὐτὸ καὶ παραλυούσης τὴν τελεσφόρον διδασκαλίαν πληθώρας τῶν φοιτητῶν, ἢ δὲ κοινωνία ἀπὸ τῶν πολλῶν ἡμιμαθῶν, ἢ δὲ πρόδος τοῦ ἔθνους ἀπὸ τῆς στασιμότητος καὶ τῆς ὑπισθοδρομήσεως. Ἄμοιρῆ ἢ πτωχῇ Ἑλλάδι βραχιόνων πρὸς καλλιέργειαν τοσοῦτων ἐκτάσεων καρποφόρου ἐδάφους, ἀλλ' εὐμοιρεῖ πληθῆος λεγομένων ἐπιστημόνων, οἵτινες καθίστανται ἐπιζήμιοι ὡς μὴ δυνάμενοι ἐπιστημονικῶς νὰ ἐξασκήσωσι τὴν ἐπιστήμην. Ἄμοιρῆ βιομηχάνων διὰ τῆς ἐργασίας τῶν ὁποίων πλοῦτος θὰ εἰσέφερεν εἰς τὸν τόπον καὶ ἐργασία θὰ ἐδίδοτο εἰς τοὺς νῦν ἀπὸ τῆς εὐνοίας τῶν ἰσχυρόντων ἀναμένοντες τὰ πρὸς ζημίαν τῶν συμφερόντων τοῦ Κράτους εἰς ἀναξίους διανεμόμενα ψυχία, ἀλλ' εὐμοιρεῖ κτηφῆνων, οὓς ἢ τῆς ἀμαθείας χεῖρων ἡμιμάθεια κατέστησε λυμεῶνας τῆς κοινωνίας. Ὁ περιορισμὸς τοῦ ἀριθμοῦ τῶν φοιτητῶν δὲν θὰ ἦτο λοιπὸν ζημία, τοῦναντίον θὰ ἦτο ἀνυπολόγιστον κέρδος ὑπὸ πᾶσαν ἐποψίν, διότι μετὰ τῶν πολλῶν ἀναγκαίως πολλοὶ οἱ ἀποτυγχάνοντες, διότι ἢ πρὸς πολλοὺς ἐν πλήθει ἀκροατηρίῳ γινομένη διδασκαλία οὐδέποτε τελεσφορεῖ ὡς ἢ πρὸς ὀλίγους ἀλλ' ἐκλεκτοὺς καὶ διότι διὰ τοῦ περιορισμοῦ θὰ ἀπεδίδοντο δυνάμεις εἰς τὰς πλουτοπαραγωγούς ἐνασχολήσεις τοῦ πληθυσμοῦ, καὶ εἰς αὐτὸν πλοῦτον προσπορίζουσαι καὶ τὸν ἔθνικόν πλοῦτον αὐξάνουσαι, ὡς οὐδὲν ἄλλο μέτρον διοικητικὸν ἢ χρηματιστικόν.

Ἡ ὑφιπετής καὶ γενναϊόφρων ἰδέα τῶν νομοθετῶν τοῦ ἡμετέ-

ρου Συντάγματος, τῆς δωρεᾶν παροχῆς τῆς ἀνωτέρας ἐκπαιδεύσεως, ἀποδεικνύεται σήμερον. μετὰ ἐφαρμογὴν ἐπὶ 55 ἔτη, μὴ συνάδουσα πρὸς τὸ θετικὸν καὶ πρακτικὸν πνεῦμα τῆς ἐποχῆς καὶ πρέπει ἐξάπαντος νὰ τροποποιηθῇ συνωδᾶ τῷ πνεύματι τούτῳ. Δὲν αἰσθανόμεθα ἔλλειψιν τῆς δωρεᾶν χορηγουμένης, εὐθηνῆς καὶ εὐώνου ἀνωτάτης ἐκπαιδεύσεως, ἣτις μάλιστα δαΰλιῶς ἐπεβλήθη ἡμῖν· αἰσθανόμεθα μᾶλλον τὴν ἔλλειψιν τῆς λιτῆς καὶ ἀπαραιτήτου ἐκείνης μορφώσεως τοῦ λαοῦ, ἣτις ἀποτελεῖ τὸν πρῶτον παράγοντα ἔθνους καλῶς διαπαιδαγωγηθέντος καὶ ἐν προόδῳ διατελοῦντος. Ἰπερεπληρώθησαν ἀκριβῶς ἐνεκα τῆς εὐθηνείας ταύτης τὰ ἐπιστημονικὰ στάδια ὑπὸ φορέων οὐχὶ πάντοτε τῶν ἀρίστων, καιρὸς δὲ εἶναι, μιμούμενοι τὰ ἄλλα, μᾶλλον ἡμῶν προοδεύσαντα ἔθνη, νὰ τραπῶμεν τὴν ὁδὸν πρακτικωτέρων τοῦ βίου σταδίων.

Τὸ Πανεπιστήμιον ἡμῶν πρὸ ἐξήκοντα ἀκριβῶς ἐτῶν ἐσχεδιάσθη καὶ οικοδομήθη ὅπως ἐπαρκέσῃ εἰς τὰς ἀνάγκας πληθυσμοῦ 2 ἢ 3 ἑκατομμυρίων, αἱ δὲ διαστάσεις αὐτοῦ προὑπελογίσθησαν δι' ἀριθμὸν οὐχὶ μείζονα τῶν 400 φοιτητῶν καλλιεργητῶν τῆς ἐπιστήμης. Οὕτε ἦτο ἄλλως λογικὸν νὰ προὑποθέσῃ ὁ ἀρχιτέκτων αὐτοῦ ὅτι ἤθελε δεκαπλασιασθῇ ὁ ἀριθμὸς οὗτος ἐν τοσοῦτῳ σμικρῷ χρονικῷ διαστήματι. Εἶναι ἀληθές ὅτι κατ' αὐτὸ τὸ διάστημα, διὰ λόγους παρ' ἡμῖν δυστυχῶς μὴ ὑφισταμένους εἰσέτι, καὶ τῶν πλείστων ἄλλων εὐρωπαϊκῶν Πανεπιστημίων ἐδιπλασιάσθη ἢ τὸ πολὺ ἐτριπλασιάσθη ὁ ἀριθμὸς τῶν φοιτητῶν, ἀλλὰ τοσοῦτον ὑπερμέτρως οὐδενὸς ἄλλου Πανεπιστημίου ἠῤῥῆσεν ἢ φοιτηταίς. Βεβαίως συνετέλεσεν εἰς τοῦτο ὅτι δὲν ἔχομεν δεῦτερον ἑλληνικὸν Πανεπιστήμιον καὶ ὅτι τοῦτο εἶναι τὸ μόνον ἐξυπηρετοῦν τὰς ἀνάγκας τῆς προσδευτικῆς νεολαίας ὁλοκλήρου τοῦ Πανελληνίου, ἀλλ' ὅμως δὲν ἀπατώμεθα δυσχυριζόμενοι ὅτι ὁ κυριώτερος λόγος τῆς πληθώρας τῶν φοιτητῶν εἶναι ἡ πληθώρα τῶν εὐκαλιῶν.

Μέχρι τινὸς ἐνομίζετο ὅτι μόνη ἡ ἀσυδοσία προσελκύει τοὺς νέους εἰς τὸ Πανεπιστήμιον καὶ, ὅπως ὀλιγοστεύσωσιν οὗτοι, συνάμα δὲ βελτιωθῶσιν ὡς ἐκ τούτου καὶ οἱ καρποὶ τῆς διδασκαλίας. τέλος

δὲ καὶ τὸ Κράτος ἀνακουρισθῆ οικονομικῶς, εἰσῆχθησαν τὰ ἐκπαιδευτικὰ τέλη. Φαινή ὄντως καὶ λαμπρὰ καὶ ἀξία τῆς μεγάλης ἐκείνης συλλαβούσης αὐτὴν διανοίας ἡ ἰδέα ὑπὸ οικονομολογικὴν ἔποψιν, ὡς τοῦτο γίνεται ὄφλον ἐκ τῆς διαρκούς καὶ πλήρους καὶ ἀσφαλούς ἐπιτυχίας τοῦ φορολογικοῦ τούτου μέτρου. Ἄλλ' ὅσον καὶ ἂν ἠύδοκίμησεν οικονομικῶς, εἰσχομίζον εἰς τὸ Δημόσιον ἐτησίαν πρόσοδον 690000 δραχμῶν, τουτέστι καθαρὸν κέρδος δραχμῶν 254400 μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τῶν ἐκ δραχμῶν 435600 ἐτησίων δαπανῶν τοῦ Δημοσίου, ὑπὸ διοικητικὴν ὁμῶς ἔποψιν, ὑπὸ τὴν ἔποψιν τοῦ προστατευτικοῦ ὑπὲρ τοῦ Πανεπιστημίου καὶ τῆς ἐν αὐτῷ διδασκαλίας μέτρου, δὲν ἐπέτυχε, τὸ μὲν διότι καὶ μετὰ τὴν ἐφαρμογὴν τῶν ἐκπαιδευτικῶν τελῶν δὲν ὠλιγόστευσεν ὁ ἀριθμὸς τῶν φοιτητῶν, ἀλλὰ τὸναντίον ἠῦξήσεν ἀκόμη, τὸ δέ, διότι ἡ ἐφαρμογὴ αὐτῶν δὲν συνετέλεσεν εἰς τὸ νὰ βελτιωθῶσιν οὔτε τὸ ποιὸν τῆς διδασκαλίας οὔτε τὰ μέσα αὐτῆς. Ἐν ὑπομνήματι (*) περὶ τοῦ θέματος τούτου

(1)

Ἐν Ἀθήναις τῆ 10 Ὀκτωβρίου 1897.

**Πρὸς τὸν Κύριον Ὑπουργὸν τῶν Ἐκκλησιαστικῶν
καὶ τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως**

Τυχὸν τῆς ὑμετέρας ἀδείας, λαμβάνω τὴν τιμὴν νὰ υποβάλω ἡμῖν τὸ ὄψι συνομνύον ὑπόμνημα περὶ μειζώσεως ἀναπτύξεως καὶ ἐντελεστέρως διεξαγωγῆς τῆς ἐμπράκτου διδασκαλίας τῶν φυσικῶν καὶ ἱατρικῶν ἐπιστημῶν ἐν τῷ ἡμετέρῳ Πανεπιστημίῳ διὰ τῆς πρακτικῆς τῶν φοιτητῶν ἐξασκήσεως, ὑποδεικνύων συνάμα καὶ τοὺς πόρους πρὸς ἰκανοποίησιν τῶν ἐντεῦθεν ἀναγκῶν.

Ἡ στιγμή καθ' ἣν τὸ ἔθνος σύμπαν, ἀπυστερόμενον τὰ τέως κακῶς κείμενα, ποιεῖ τὴν ἐπανόρθωσιν καὶ ριζικὴν βελτίωσιν πάντων τῶν κλάδων τῆς διοικήσεως, εἶνε καταλληλοτάτη πρὸς ἀνόρθωσιν τοῦ φυτορίου τῆς μελλούσης νὰ δράσῃ νέας γενεάς, οὐχὶ πλέον διὰ τῶν τοσάκις δοκιμασθεισῶν καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀποτυχησῶν διοργανωτικῶν ἐπινοήσεων ἐγχωρίου καταγωγῆς, ἀλλὰ διὰ τῆς συνετοῦς ἐφαρμογῆς τῶν μέσων, ἅτινα ἀλλαχῶ—πανταχοῦ ἠύδακίμησαν, προήγαγον ἐπιστήμας καὶ τέχνας καὶ παρεσκευάσαν εἰς τὰ ἔθνη, τέως ἔργαστον εὐημερίαν καὶ πόλισημῶν.

Τὰ εἰς μέσα ταῦτά εἰσιν αἱ φυσικαὶ ἐπιστήμαι καὶ αἱ ἐφαρμογαὶ αὐτῶν.

Εὐπειθέτατος ὁ καθηγητὴς τῆς Χημείας

Α. Κ. Χρυσορμάνος

πρὸς τὸν ὑπουργὸν τῆς Παιδείας ὑπέδειξεν αὐτῷ ἡ Πρυτανεία τὰ πρῶτὰ τῆς ἐφαρμογῆς τῶν ἐκπαιδευτικῶν τελῶν καὶ τὸ καθήκον ὃ ἔχει τὸ Δημόσιον, νὰ συνδράμῃ τὸ Πανεπιστήμιον εἰς τὴν ἀνόρθωσιν τῆς διδασκαλίας, ἥτις, χωρὶς νὰ ἐπαυσε νὰ εἶναι ἀρίστη, ὡς ἦτο ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως τοῦ Πανεπιστημίου, οὐχ ἦττον δὲν συμβαδίζει μετὰ τῆς συγχρόνου προσόδου τῶν ἐπιστημῶν, ἀκριβῶς

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΤΕΛΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΧΡΗΣΕΩΣ ΑΥΤΩΝ

Ἐν τῷ ἐγκριθέντι προϋπολογισμῷ τοῦ Πανεπιστημίου διὰ τὸ ἀκαδημαϊκὸν ἔτος 1897—1898 ἀναγράφεται ἡ ἐκ δραχ. 22,000 χορηγία τοῦ Δημοσίου ὑπὲρ τῶν πρακτικῶν ἀσκήσεων, οἷα ἐχορηγεῖτο καὶ κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος 1896—1897 καὶ κατὰ τὰ προηγούμενα.

Αἱ δραχ. 22,000 δι' ἑξῆς ἀσκήσεων δὲν ἀναπακρίνονται εἰς τὸν δι' ἐν χορηγοῦνται σκοπὸν. Οὐ μόνον πολυαριθμότεραι γίνονται κατ' ἔτος οἱ ἐξασκούμενοι φοιτηταὶ καὶ πολυδαπανώτεροι αἱ ἀσκήσεις αὐτῶν, ὥστε οὐδὲως ἐπαρκεῖ ἡ χορηγοῦμένη ποσότης, τῶν ἀναγκῶν κατὰ τὸν φιλοπρότερον ὑπολογισμὸν ἐνεργουμένων εἰς δρ. 53,000, ἀλλὰ καὶ πρακτικῶς τὸ Δημόσιον ἀδικεῖ τοὺς ἐκ τῶν περὶ τῆς Ἑλληνικῆς γῆς προσερχομένους φοιτητάς.

Ποτε πολεμημένη ἡ ἀρχὴ τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ ἄλλως μεγαλοφυοῦς μέτρου τῶν ἐκπαιδευτικῶν τελῶν, ὃ καταβάλλουσιν αἱ φοιτηταὶ, ἵνα ἐκπαιδεύονται, ἅτινα ὁμῶς μόνον ἡ ἐσχάτη τῶν οικονομικῶν δυσπραγιῶν τοῦ Κράτους ἔδυνάτο νὰ ἀκασιολογήσῃ, καὶ τοῦτο προσωρινῶς μόνον καὶ ἐρ' ὅσον ἤθελε διακρίσει ἡ κατάσταση αὐτῆ, καὶ νὰ ἐπιτρέψῃ ὑπὸς οἰκιστοπαίτηα αὐτὰ τὸ Κράτος χάριν κοινῆς φορολογικῆς καὶ οὐχὶ ἰδίως βελτιωτικῆς τῆς ἐκπαιδεύσεως σκοποῦ. Τὸ Δημόσιον εἰσπράττει τοιαυτοτρόπως πλέον τῶν 690,000 δραχμῶν κατ' ἔτος, ὅσας ἀγλατῆ θὰ εἰσπράττειν ἐκ τοῦ φόρου καταναλώσεως τῶν πνευματικῶν ποτῶν, ἐὰν ἐλειποῦργεῖ ἡ εὐλογος αὕτη φορολογία.

Ἄλλ' ἐνῶ ἡ φορολογία τοῦ αἰσθητικῆς θὰ εἴχε πλεῖστα ἄλλα εὐεργετικὰ καὶ σπουδαιότατα ἐκπολιτιστικὰ πλεονεκτήματα καὶ βαρυσημάντους κοινωνικὰς συνεπείας, ἡ διὰ τῶν ἐκπαιδευτικῶν τελῶν, ὡς μάλιστα ἐφηρμόσθη, μαρτίνει τὸν πρὸς παροχὴν καὶ ἀπόκτησιν ἀνωτέρως ἐκπαιδεύσεως ζῆλον, ζημιοῖ τὸ Πανεπιστήμιον τοὐλάχιστον 250,000 δρ. κατ' ἔτος καὶ δὲν προστέτει οὐδὲν εἰς τὸ ποιὸν τῆς διδασκαλίας. Ἐὰν δὲν ἦτο τὸ νόμισμα ἐν Ἑλλάδι εἰς τσαούτην ὑποτίμησιν, οἱ πλεῖστοι τῶν ἐξωθεν ἐρχομένων φοιτητῶν θὰ μετέβαινον εἰς Εὐρώπην. Διὰ τὸν αὐτὸν δ' ἀκριβοῦς λόγον καὶ ἡμεῖς οὐκ ἔδεν μεταβαίνοισιν εἰς τὰ Πανεπιστήμια τῆς Εὐρώπης, ἐνθα ἀντὶ δασκαστῶν ἴσων παρίσταν πρὸς τὰ ἡμέτερα ἐκπαιδευτικὰ τέλη, ἤθελον διδάσκεισθαι ἀσυγκρίτως τελειότερον. Τυτσο δὲ διὰ πολλὰς ἄλλας κίσεις, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν μεζῶνα τελειότητα καὶ ἀρθονίαν τῶν μέσων τῆς διδασκαλίας.

Ἐναργέστατα ὁμῶς ἐκλαύεται τὸ ἀκατάλληλον τοῦ τρόπου τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ μέτρου τῶν ἐκπαιδευτικῶν τελῶν εἰς τοὺς ἀσκούμενους ἐν τοῖς πρακτικαῖς ἐργαστηρίαις.

Πρὸ τῆς ἐπιβολῆς τῶν τελῶν τούτων τὸ Πανεπιστήμιον εἰσπράττει παράθελον τι λόγῳ ἀποζημιώσεως τῶν καταναλισσομένων ὑλῶν καὶ ὀργάνων καὶ ἐφοδισμῶν νὰ χορηγῆ ἐκ τε

ἐπειδὴ δὲν ἔπαυσε νὰ χορηγῆται καθ' ἕνα τρόπον ἐχορηγῆτο ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως τοῦ Πανεπιστημίου, ἐνῶ τὴν σήμερον ἡ ἔμπρακτος διὰ πειραμάτων καὶ ἀσκήσεων διδασκαλία εἰσῆχθη πανταχοῦ, παρ' ἡμῖν δὲ ἐλλείπουσι τὰ ἀπαραίτητα πρὸς τοῦτο ἄφθονα μέσα. Ἐπι πενταετίαν μέχρι τῆς σήμερον ἐφαρμοσθέντα τὰ ἐκπαιδευτικὰ τέλη τοῦ Πανεπιστημίου, ἄφησαν εἰς τὸ Δημόσιον ἐκ μόνων τῶν

τοῦ ποσῦ τούτου καὶ ἐξ ἰδίου χορηγήματος ἄφθονα τὰ μέσα τῶν ἀσκήσεων. Νῦν ὅμως οἱ φοιτηταὶ πληρύνουσι τὸ τριπλάσιον σχεδὸν εἰς τὸ Δημόσιον, ἢ περ καὶ ἐπὶ τῶν ἀσκήσεων ἐπέβαλε τέλος, ἀφελόμενον οὕτως ἐκ τῶν λοιπῶν τελῶν καὶ ἐκ τοῦ τῶν ἀσκήσεων, χωρὶς πᾶν νὰ παράσχη τὰ ἀναγκαῖα μέσα, οὐχὶ πρὸς βελτίωσιν, εὐρύνουσι καὶ ἀνύψωσιν τῶν ἀσκήσεων, ἀλλ' οὐδὲ κἄν πρὸς συντήρησιν αὐτῶν, αἱ δὲ ἀσκήσεις ἀναγκαῖαι γίνονται χειρότεραι, φειδωλοτέραι καὶ πλημμελεστέραι. Ἔνεκα τῆς ἁλλείψεως τῶν μέσων. Πρὶν δὲ ἐφαρμοσθῆναι οἱ φοιτηταὶ καὶ ἀνηκούοντο καλῶς, τῶρα δὲ ἀήρως φορολογοῦνται καὶ ἐξασκοῦνται κακῶς.

Κατὰ τὴν ἡδὴ ἐν σελ. 112 συντημένον πίνακα τὸ Δημόσιον εἰσέπραξε κατὰ τὰ πέντε τελευταῖα ἔτη 1892-93, 1893-94, 1894-95, 1895-96 καὶ 1896-97 ἐκ καταβολῶν τῶν φοιτητῶν τοῦ Πανεπιστημίου διὰ τὰ χορηγήματα τῶν ἐκπαιδευτικῶν τελῶν ἐν ὅλῳ δραχμὰς 3,450,058, ἐν αἷς δρ. 96,705 διὰ τὰς πρακτικὰς ἀσκήσεις, ἧτοι κατὰ μίσην ὄρον κατ' ἔτος ἐν συνόλῳ δρ. 690,012 καὶ διὰ τὰς ἀσκήσεις δρ. 19,341. Ἀπέναντι τῶν κολοσιαιῶν τούτων εἰσπράξεων τὸ μὲν Δημόσιον χορηγεῖ εἰς τὸ Πανεπιστήμιον ὑπὲρ τῶν ἀσκήσεων κατ' ἔτος μόνον δραχ. 22,000· τούτο δὲ πᾶν ἐδαπάνησεν ἐκ τούτων ὑπὲρ αὐτῶν εἰμὴ μόνον δραχ. 55,530 κατὰ τὴν τελευταίαν πενταετίαν ἧτοι ἐν ὅλῳ δραχ. 11,102 κατ' ἔτος. Ἐν ἄλλαις λέξεσι δὲν ἀρκεῖ ἢ ἡ χορηγία τοῦ Δημοσίου εἶναι ἀνεπαρκεστάτη, ἰδοὺ ὅτι καὶ τὸ Πανεπιστήμιον περιέτρεμεν αὐτὴν, κρατήσαν τὸ ἡμισυ τῆς εἰδικῆς χορηγίας ταύτης δι' ἄλλας τῆς ὑπηρεσίας αὐτοῦ ἀνάγκας.

Ἡ ἐν ταῖς ἐργαστηρίοις τῶν φυσικῶν καὶ ἱατρικῶν ἐπιστημῶν τανῶν ἀλλαγαὶ παρεχομένη διδασκαλία εἶνε ὁ πυρὴν τῆς ἐκπαιδεύσεως καὶ προάγει τὴν ἐπιστήμην. Ἐὰν θέλωμεν νὰ ἔχωμεν Πανεπιστήμιον, μὴ ἐντροπύμενον διὰ τοὺς καρπούς αὐτοῦ, ὀφείλομεν πάντως νὰ ἐνισχύσωμεν τὰς πρακτικὰς ἀσκήσεις.

Ἐν Γερμανίᾳ πρὸ 40 ἐτῶν ἤρξαντο ἐφαρμοζόμεναί κί πρὸς τὴν σκοπὸν τούτου ταῖνουσαι μεταρρυθμίσεις, ἐν Ἑλλάδι πρὸ 35 ἐτῶν, ἐν Αὐστρίᾳ πρὸ 25 ἐτῶν καὶ ἐν Γαλλίᾳ κατὰ Ἰούλιον τοῦ π. ἔτους 1896 εἰσῆχθησαν νομοθετήματα, βίτικῶς ἀναπλάττοντα τὴν ἀκαδημαϊκὴν διδασκαλίαν ἐν Βελγίᾳ καὶ Βουκουρασίᾳ λειτουργοῦσιν ἤδη παρεμφερεῖς νέαι θεσμοί, μόνον δὲ τὸ ἡμέτερον Πανεπιστήμιον καλλιτεργεῖ ὡς ἐν παρέργῳ τὰς φυσικὰς ἐπιστήμας διὰ μέσων καὶ μεθόδων ἐγκαταλειφθεισῶν ἐν τῇ Ἑσπερίᾳ πρὸ 40 ἐτῶν.

Ἐξ πρωτοβουλίας τοῦ Ad. Wurtz ἰδρύθη ἐν τῇ École de Médecine τῶν Παρισίων τὸ πρῶτον ἐν Γαλλίᾳ Χημεῖον τῷ 1873 καθ' ὑπόδειγμα τῶν γερμανικῶν διὰ τὰς πρακτικὰς ἀσκήσεις τῶν φοιτητῶν· ἀλλὰ μόνον κατὰ Ἰούλιον 1896 εἰσῆχθη ἡ ὑποχρεωτικὴ ἐξάσκησις τῶν φοιτητῶν τοῦ φυσικοῦ τμήματος καὶ τῆς Ἱατρικῆς Σχολῆς, ὑπερακοντίζει δὲ ὁ Νόμος τοῦ Certificat d'Études τοὺς γερμανικοὺς θεσμοὺς κατὰ τὴν κύστην. Μόνον ἄφου ἐπὶ διετίαν ἐξασκηθῶσιν οἱ φοιτηταὶ εἰς τὴν Ζωολογίαν, τὴν Βοτανικὴν, τὴν Φυσικὴν καὶ

εἰσφορῶν τῶν φοιτητῶν μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν πάντων τῶν διοικητικῶν ἐξόδων καὶ τῶν μισθοδοσιῶν τῶν καθηγητῶν καὶ τῶν ὑπαλλήλων καθαρὸν κέρδος ἀνερχόμενον εἰς δραχμὰς 1272000 ἧτοι δραχμὰς 254400 ἐτήσιως, ὡς ἐὰν δὲν ἦτο τὸ Πανεπιστήμιον καθὼς διὰ πᾶν Κράτος ἀντικείμενον πολλῶν δαπανῶν, ἀλλ' ἐπιχειρήσεις κερδοφόρος, ἐκ τῶν ἀσφαλεστάτων μάλιστα! Ἀμφιβάλλ-

τὴν Χημείαν καὶ ἐπιτύχουσι εἰς τὰς γενικὰς αὐτῶν ἐξετάσεις, δύνανται νὰ ἐγγραφῶσιν εἰς τὰς οἰκείας αὐτῶν σχολὰς. Τὰ ἄσκητρα, ὃ οἱ φοιτηταὶ καταβάλλουσι κατὰ τὴν διετίαν ταύτην, ἀνέρχονται εἰς 240 φρ., τὸ δὲ Δημόσιον δὲν ἀφαιρεῖ, ἀλλὰ παρίχει εἰς τὸ Πανεπιστήμιον χορηγίαν 600 φρ. δι' ἕκαστον ἐξασκούμενον κατὰ τὴν διετίαν ταύτην φοιτητὴν.

Κατὰ τὴν ἐπίσημον ἔκθεσιν τοῦ γάλλου καθηγητοῦ Bouchard, τῷ 1893 ἐδαπανῶντο ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τῆς Βόννης τῆς Πρωσσίας ἀριθμοῦντι μόνον 154 φοιτητὰς τῆς Ἱατρικῆς, δι' ἑξῆς ἀσκήσεων ἐν ταῖς ἐργαστηρίοις πρᾶγμα χρυσῶ 256,406 ἧτοι 420,000 φραχ. ἐνῶ ἡμεῖς ἔχομεν (1896-97) 1104 φοιτητὰς τῆς Ἱατρικῆς καὶ δαπανῶμεν διὰ τούτους καὶ διὰ 330 φοιτητὰς τοῦ φυσικοῦ τμήματος καὶ τῆς Φαρμακευτικῆς, ἧτοι ὁμοῦ διὰ 1434 φοιτητὰς, δραχ. 12,800 διὰ τὰς πρακτικὰς ἀσκήσεις κατ' ἔτος, ἀδύνατον νὰ ἔχωμεν τοὺς αὐτοὺς καρπούς!

Διὰ τῆς ἀγχιεσεως τοῦ παρ' ἡμῶν συναχθέντος προϋπολογισμοῦ τοῦ Πανεπιστημίου διὰ τὸ ἀκαδημαϊκὸν ἔτος 1897-98, ὃ κ. ἐπὶ τῶν Ἑκκλησιαστικῶν καὶ τῆς δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως Ἰπουργός προφανῶς ἠθέλησε νὰ ὑποδείξῃ εἰς τὸ Πανεπιστήμιον ὅτι ἐνισχύει τὴν ὑπὲρ τῆς ὅσον ἔνεστι τελειότερας παραχθῆ τῶν μέσων τῆς διδασκαλίας μέρειναι τῶν Ἀρχῶν τοῦ ἰδρύματος τούτου, ἐξ ἧσων δὲ ἡμεῖς εὐχεστέθητες νὰ μοι ἰνακτινώσασθε, ἠρώτησεν τὴν πεποιθήσιν ἢ ἐυπροσδέκτως θέλει εἰσακουσθῆ παρ' ὑμῶν ἡ φωνὴ τοῦ Πανεπιστημίου ἡμῶν, αἰτούσης τὰ ἀπαραίτητα μέσα, ὅπως ἐπιτυχῶς διεξάγῃται ἡ διδασκαλία τῶν πειραματικῶν καὶ ἐμπράκτικων διδασκόμενων φυσικῶν καὶ ἱατρικῶν ἐπιστημῶν καὶ ἀνυψοθῆ ἡ διδασκαλία αὐτῆ εἰς τὸ ὕψος τῆς εἰς τὰ λοιπὰ πεπολιτισμένα κράτη παρεχομένης διδασκαλίας.

Εἰς ἐπίρρωσιν τῶν ἀνωτέρω καὶ ὅπως ἀποδείξω ὑμῖν, Κύριε Ἰπουργέ, ὅποιαν σημασίαν ἀποδίδουσι ἢ τὰ Ἀκαδημαϊκῇ Σύγκλητος καὶ οἱ τῶν σχετικῶν μαθημάτων καθηγηταὶ τοῦ Πανεπιστημίου εἰς τὰ ζωτικὰ ταῦτα ζητήματα, ὧν ἡ ἀναβολὴ ζημεῖ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς διδασκαλίας τοῦ Πανεπιστημίου καὶ παρακαλοῦσι τὴν πρόθεσιν τοῦ ἀνωτάτου τούτου ἐκπαιδευτικοῦ ἰδρύματος, παραθέτω ἐνταῦθα ἀπόσπασμα ἀποράσεως τῆς ἀκαδημαϊκῆς Συγκλήτου καὶ σχετικῶν ὑπόμνημα ἐπάνω τῶν καθηγητῶν, ὅσοι διευθύνουσι πρακτικὰ ἐργαστήρια τῶν φυσικῶν καὶ τῶν ἱατρικῶν ἐπιστημῶν.

Ἀπόσπασμα τῶν πρακτικῶν τῆς 9ης συνεδρίας τῆς Ἀκαδημ. Συγκλήτου τοῦ ἔτους 1896—1897 (26 Νοεμβρίου 1896):

«Ἐἶτα ὁ κ. Πρώτανος ἀναφέρει ὅτι ἐν προηγουμένη συνεδρίᾳ ἀπαρτίσθη τῇ προτάσει του νὰ συζητηθῶσιν ἰδίᾳ θέματα, παρ' αὐτοῦ διατυπωθέντα, ἀφορῶντα τὸν προϋπολογισμὸν τοῦ Πανεπιστημίου καὶ τὴν μισθοδοσίαν τῶν ὑπαλλήλων. Εἰς τινὰ συνέντευξιν μετὰ τοῦ κ. προέδρου τῆς Κυβερνήσεως, λέγει, μοι εἶπεν οὕτως ὅτι δύο μισθοὶ εἶναι ὀδύνατον νὰ πληρῶνεται εἰς τοὺς ὑπαλλήλους τοῦ Πανεπιστημίου καὶ τὸ μέχρι τοῦδε γινόμενον ἔχα-

λω ἂν παρ' ἡμῶν ἢ ἐκ τῆς φορολογίας τῶν ἰδιωκῶν καφετειῶν καὶ τῶν θεάτρων καὶ ἵπποδρομιῶν ἐτησίᾳ πρόσθετος ὑπερβάλλη τὸ ἐκ τοῦ Πανεπιστημίου εἰσπραττέμενον καθαρὸν κέρδος.

Ἔως οὗτου θεσπισθῶσι τὰ πόσον δίκαια, ὅσον καὶ ὑπὸ παιδαγωγικῆν ἐποψίν ἀπαραίτητα διδάκτρα, ἐκ τῶν ὁποίων προσδοκᾶται ἢ τε βελτίωσις τῆς θέσεως τῶν καθηγητῶν καὶ κατ' ἀκολουθίαν ἢ

κτίρσις ὡς κατάχρησιν (factum est) εἶναι ἐναντίος τῶν ἐπιμεσιῶν καὶ ἐπομένως ἀδύνατον νὰ προνοήσῃ ὑπὲρ τῶν ὑπαλλήλων, ἐκτός ἂν ἡ Πρυτανεία καὶ ἡ Σύγκλητος ἔθελον ὑποδείξῃ τὰ πρὸς βελτίωσιν τοῦ μισθοῦ τῶν ὑπαλλήλων ἐντός τῶν ὁρίων τοῦ νομίμου κατ' ἄλλα μέτρα.

Τὰ θέματα ταῦτά εἰσι:

1. Ἡ σύνταξις ὑπομνήματος ἐπὶ τοῦ προϋπολογισμοῦ.
2. Ἡ ρύθμισις ἐφόρου τῶν ἀναγκαίων πιστώσεων πρὸς ἀγορὰν ὑγείων.
3. Ἡ ρύθμισις τῶν ὑποχρεωτικῶν ἀσκήσεων τῶν φοιτητῶν.
4. Ὁ ὁρισμὸς ἐν τῇ προϋπολογισμῇ τοῦ Κράτους τῶν θέσεων, τοῦ βαθμοῦ καὶ τῶν μισθῶν τῶν ὑπαλλήλων.

5. Ἡ ἀπαλλαγὴ τοῦ Πανεπιστημίου ἀπὸ τοῦ φόρου τῶν οικοδομῶν.

6. Ἡ σύνταξις νομοσχεδίου περὶ συντάξεως τῶν ὑπαλλήλων τοῦ Ἑθνικοῦ Πανεπιστημίου.

Βυζητήσεως γενομένης, προτάσει τοῦ κ. Μ. Χατζημιχάλη, ἡ Σύγκλητος ὁμοθυμαδὸν ἐξουσιοδοτεῖ τὸν κ. Πρύτανιν, ὅπως συνεννοηθῆσιν μετὰ τοῦ κ. Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως, νῦν δὲ καὶ Ὑπουργοῦ ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημοσ. Ἐκπαιδεύσεως, ἀναφέρει εἰς τὴν Σύγκλητον τὸ ἀποτέλεσμα τῶν ἐνεργειῶν ταύτων.

Ἰσοῦ καὶ τοῦ ὑπομνήματός τῶν καθηγητῶν τῶν ἐμπράκτως διδασκόμενων μαθητῶν.

Ἐπὶ τὸν κ. Πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως.

Οἱ εὐσεβέστατοι ὑπογεγραμμένοι καθηγηταὶ τοῦ Πανεπιστημίου καὶ διευθύνται τῶν πρακτικῶν ἐργαστηρίων καὶ κλινικῶν αὐτοῦ λαμβάνουσι τὴν τιμὴν ν' ἀπευθυνθῶσι πρὸς τὴν Ὑμ. Βέλοσητος καὶ νὰ παρακαλέσωσιν ὑμᾶς, ἵνα λάβητε ὑπ' ὄψει τὰς ἐπανειλημμένας δι' ἀναφορῶν τοῦ κ. Πρυτάνεως διατυπωθείσας αἰτήσεις περὶ συμπληρώσεως καὶ καταρτισμοῦ τῶν ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν ἡμῶν ἐργαστηρίων καὶ ἀρθῆτε εἰς τὴν πραγματοποίησιν τῶν ὑποδεικνυμένων μέτρων, ὅπως ταῦτα ἀπὸ τοῦ παρόντος ἀκαδημαϊκοῦ ἔτους τεθῶσιν ἐν ἐνεργείᾳ. Τὰ αἰτήματα ταῦτα ἐν ἀνακεφαλαιώσει εἰσι τὰ ἀκόλουθα:

1. Ἡ κῆσις κατ' ἐλάχιστον ὄρον μέχρι τῶν 34.000 δραχ. τῆς μέχρι τοῦδε χορηγουμένης πιστώσεως ἐξ 22.000 δραχ. ὑπὲρ τῶν πρακτικῶν ἀσκήσεων τῶν φοιτητῶν, ἥτις ἀπεδείχθη λίαν ἀνεπαρκῆς διὰ τὰς ἀνάγκας τῶν ἐργαστηρίων.

2. Δι' ἐκ τῶν τελῶν χαρτοσήμων εἰσπράξεις τῶν ἐν τοῖς ἐργαστηρίοις ἀσκουμένων εἶναι ἀπαραίτητον νὰ διατεθῶσι καὶ καταναλισκῶνται ὑπὲρ τῶν ἐργαστηρίων, ὑπὲρ ὧν εἰσπράττονται.

3. Νὰ ἐπιταθῇ ἢ ἐπιδοθῇ πένου χαρτοσήμου καὶ ἐπὶ τῶν ἀσκήσεων ἐν τοῖς ἐργαστηρίοις, ἐν οἷς εἰσέτι δὲν ἐπετέθηται οὐδὲν.

τῆς διδασκαλίας καὶ ἡ ἐλάττωσις τοῦ ἀριθμοῦ τῶν φοιτητῶν, ἐξάπαντως πρέπει νὰ χρησιμοποιοῦνται, καθ' ἃ νόμος εἰδικὸς προβλέπει, τὰ θησαυρίζόμενα καὶ μὴ χρησιμοποιούμενα καθαρὰ κέρδη ἐκεῖνα τῶν ἐκπαιδευτικῶν τελῶν εἰς τὴν προαγωγήν καὶ βελτίωσιν τῶν μέσων τῆς διδασκαλίας. Ἐάν δὲ τῆσάνθην ἱκανοποιήσιν τινα διὰ τὴν ἐπιτυχίαν οἰουδὲποτε παρ' ἐμοῦ προ-

4. Νὰ ἐπιτεθῇ τὸ τέλος τῶν ἀσκήσεων ἐν τοῖς ἐργαστηρίοις, ἐν οἷς τὸ νῦν εἰσπραττέμενον δὲν ἀνεπαρκῆται πρὸς τὰς ἀπαιτούμενας ἀνάγκας καὶ τὰς γινόμενας δαπάνας.

5. Νὰ διατεθῇ εὐνάμει τοῦ ἄρθρου 4 ἐδ. γ' τοῦ νόμου ΠΕΛ' τῆς 12 Ἰουλίου 1895 ἐκ τοῦ ποσῶ τῶν 890.000 δραχ. τοῦ εἰσπραττομένου, ὡς ἐμφαίνει ὁ μίσθος ὅρος τῆς τελευταίας πενταετίας, ἐκ τῶν φοιτητῶν καὶ μόνον, ποσὸν ἐκ δραχ. 135.000, αἵτινες καταμερίζονται ἰσοδύναμος ὑπὸ τῆς Συγκλήτου εἰς τὰ διάφορα πρακτικὰ ἐργαστήρια, εὐὰ παράσχωσι ποσὸν χρηματικὸν εἰς ἕκαστον ταύτων πρὸς συμπλήρωσιν αὐτῶν, ἀνευ τοῦ ὅποιου ἀποβαίνει ἀνίκανος ἢ κανονικὴ καὶ ἀπρόσκοπος λειτουργία αὐτῶν.

Ἐπὶ τῶν ἀνωτέρω ἡμετέρων αἰτημάτων, ἀπαραίτητον διὰ τὴν λειτουργίαν τῶν ἐργαστηρίων προϋπάρχει ἐργαστηρίων, παρακαλοῦμεν ὑμᾶς νὰ ἐπιστήσῃτε θεόντως τὴν ἡμετέραν προσοχὴν καὶ νὰ παρακαλέσωτε τὴν κομμοσυνέτην καὶ ἐπιμέλειαν ἐν συνδυασμῷ ἀπάντων ταύτων, ὅπως μερικῶς μόνον τινὰ τούτων ἐφαρμοζόμενα δὲν ἴδωσιν ἐπιβλαβὴ σκοπὸν καὶ εὐὰ ἀναγκασθῶσι καὶ πάλιν μετὰ λύπης οἱ διευθυνταὶ τῶν ἐργαστηρίων, ἀντὶ τῆς ἐντεταλῆς ἐν τῇ ἐπιστήμῃ πρακτικῆς μορφώσεως, νὰ παράσχωσιν ἀμφίβολον καὶ ἀτελεῖ μόνον ἐξέλιξιν εἰς τοὺς φοιτητάς, ἀπέδουσαν πρὸς τὸν ἀληθινὸν σκοπὸν τῶν πρακτικῶν ἐργαστηρίων, ὧν ὡς ἀξίωμα θεωρεῖται ἡ παροχὴ πλήρους ἐπιστημονικῆς μορφώσεως, οὗχὶ δὲ ὁ ἕνεκα τῆς ἀτελείας καὶ τῆς ἀνεπαρκείας τῶν χρησιμοποιούμενων μέσων ἐκρηκτικὸς ταύτης.

Ἐν Ἀθήναις τῆς 18 Δεκεμβρίου 1896.

Καταθέστας:

Οἱ καθηγηταὶ τῶν 15 ἐργαστηρίων

ὁ τῆς Φυσιολογίας	1. Ζαχοῦς
ὁ τῆς Ἀνατομίας	Ρ. Νικολαΐδης
ὁ τῆς Παθολογικῆς Ἀνατομίας	Ν. Πεζόπουλος
ὁ τῆς Τρίτολογ. καὶ Ἱατροδικαστικῆς	Γ. Βάφας
ὁ τῆς Φαρμακολογίας	Ν. Μαντζῆς
ὁ τῆς Γεν. Χημείας	Α. Χρηστομάνος
ὁ τῆς Φαρμακευτ. Χημείας	Α. Δαρβέρης
ὁ τῆς Φυσικῆς	Γ. Ἀργυρόπουλος
ὁ τῆς Ζωολογίας	Ν. Ἀποστολίδης
ὁ τῆς Βοτανικῆς	Σπ. Μηλιαράκης
ὁ τῆς Ὀρυκτολογικῆς καὶ Γεωλογικῆς	Κ. Μητρόπουλος
ὁ τῆς Ἱατρικῆς κλινικῆς	Ι. Καραμήτσος
ὁ τῆς Βιβλ. Νοσητικῆς καὶ Ἀστυκτικῆς	Μ. Χατζημιχάλης

Ὡς πρὸς μὲν τὰ λοιπὰ ὑπὸ τῆς ἀπαράσεως τῆς Συγκλήτου θεγόμενα ζητήματα ἐπιφυ-

ταθέντος μέτρου, αὐτὴ προήλθεν ἐκ τῆς ἀδυστάκτου ὑπὸ τε τῆς Συγκλήτου καὶ τοῦ ὑπουργείου γενομένης ἐγκρίσεως τῶν ὑπὲρ τῆς πρακτικῆς διδασκαλίας τῶν φυσικῶν καὶ ἱατρικῶν μαθημάτων ἀπαιτητῶν πιστώσεων, ἃς φέτος τὸ πρῶτον ἀναγράφει ὁ ἐπὶ ὄλως νέων βάσεων συνταχθεὶς προϋπολογισμὸς τοῦ Πανεπιστημίου, συμφωνοτέρων κάπως πρὸς τὰς πραγματικὰς ἀνάγκας αὐτοῦ. Εἰς τὸν ὑπὸ

λόγισμα νὰ ὑποβάλλω ἡμεῖς ἴσαν προσεχῶς τὰ ἀναγκαῖα ὑπομνήματα, ὡς πρὸς δὲ τὸ πλέον ζήτημα τῶν πρακτικῶν ἀσκήσεων τῶν φοιτητῶν καὶ τῆς συντηρήσεως αὐτῶν, παρακαλῶ νὰ μοὶ ἐπιτρέψετε νὰ πρᾶξιμι ἡμῖν τὴν ἀκόλουθα·

§ 1. Νὰ αὐξηθῇ ἡ ὑπὲρ τῶν ἀσκήσεων τῶν φοιτητῶν (ἀσκητρα) ἑτησία χρηρῖα τοῦ Δημοσίου ἀπὸ 22,000 δραχ. εἰς 34,000 δρ.

Σημ. Νὰ διατεθῶσι δὲ αἱ δραχ. 34,000 ὑπὲρ τῶν ἐργαστηρίων, ἐν αἷς τελούνται αἱ ἀσκήσεις, ὡς ἔπεται περίπου·

α.	διὰ τὸ Ζωολογικὸν Ἐργαστήριον ἑτησίως	Δρ.	1000
β.	Βοτανικὸν	"	1000
γ.	Ὄρυκτολογικόν	"	2000
δ.	τῆς Φυσικῆς	"	800
ε.	γεν. Χημείων	"	8000
ς.	Φυσιολογικόν	"	2000
ζ.	Ἀνατομείων	"	5000
η.	Παθολογ. Ἀνατομείων	"	5000
θ.	Φαρμακολογ. Ἐργαστήριον	"	1200
ι.	Τοξικολογικόν	"	2000
ια.	Φαρμακ. Χημείων	"	6000
			<u>34,000</u>

§ 2. Νὰ διατεθῶσιν ἴπαντα τὰ ἐκπαιδευτικὰ τέλη εἰς ἀσκητρα, εἰσπραχθησόμενα εἰς χαρτόσημον εἰδικὸν καὶ ὑπὸ τοῦ Δημοσίου ἐξαρτυρωτέον, τὸ γε νῦν ἔχον εἰς δρ. 19,341 κατ' ἔτος ἀνερχόμενα, ὑπὲρ τῶν ἐργαστηρίων δι' ἃ εἰσπραχθήσονται, καὶ νὰ γίνωνται τοῦ λοιποῦ ἀποκλειστικῶς ἐκ τοῦ ἐσόδου τούτου ἀπασαί κί δαπάναι δι' ἔξοδα διδασκαλίας καὶ περιοδικῶν τῶν ἐργαστηρίων, καθὼς καὶ αἱ ἀγοραὶ καὶ προμήθειαι ὀργάνων καὶ παρασκευασμάτων πρὸς πλουτισμὸν τῶν συλλογῶν τῶν ἐργαστηρίων ἑτησίως.

Σημ. Ταιουτατρόπως ἀπαλλάσσεται τὸ Πανεπιστήμιον ἐκαστὴ πάλσις ἐκ τῆς ἑαυτοῦ περιουσίας δαπάνης δι' ἔξοδα διδασκαλίας, δι' ἔξοδα ἀσκήσεων, δι' ἀγορὰν περιοδικῶν καὶ ὀργάνων, δι' ἃ δαπανᾷ νῦν (1897—98) δραχ. 79,400 ἔτσι·

εἰς ἔξοδα διδασκαλίας	Δρ.	8050
" " ἀσκήσεων	"	18100
" ἀγορὰν περιοδικῶν	"	4300
" " ὀργάνων	"	<u>48450</u>
		<u>79,400</u>

τοῦ θετικοῦ πνεύματος τῆς προόδου ἐμφερούμενον Ὑπουργὸν τῆς Παιδείας Ἀνδρέαν Παναγιωτόπουλον, καθὼς καὶ εἰς τὸν γενικὸν γραμματεῖα τοῦ Ὑπουργείου Κωνσταντῖνον Μ. Ράλλην ἐφείλεται ἢ τε αὐξήσις τῶν χρηρῖων τοῦ Δημοσίου καὶ ἡ ἐκτίμησις τῶν ἀναγκῶν τῆς πρακτικῆς διδασκαλίας καὶ δὲν ἀμφιβάλλω ποσῶς ὅτι ἡ Κυβέρνησις θέλει υἰοθετήσῃ τὴν αἴτησιν τῆς Πρυτανείας καὶ

§ 3. Νὰ αὐξηθῶσι τὰ ἐκπαιδευτικὰ τέλη τῶν ἀσκήσεων καὶ νὰ ἐπιβληθῶσι τέλη εἰς τὰς ἀσκήσεις ἐκείνας, δι' ἃς εἰστέτι δὲν εἰσπράττονται τοιαῦτα (τὰ κατωτέρω διὰ τὴν μειούμενα).

Σημ. Ὅρισθήτωσαν τὰ ἐκπαιδευτικὰ τέλη τῶν ἀσκήσεων·

α.	Διὰ τὸ Ζωολογ. ἔργαστήριον	Δρ.	10
β.	" τὴν Βοτανικὴν	"	10
γ.	" Ὄρυκτολογικόν	"	10
δ.	" τὸ Φυσικ. ἔργαστήριον	"	15
ε.	" Γεν. Χημείων	"	50
ς.	" Φαρμ. Χημείων	"	50
ζ.	Φυσιολογ. ἔργαστήριον	"	20
η.	Ἀνατομείων	"	30
θ.	Παθολ. Ἀνατομείων	"	40
ι.	" Φαρμακολογικὸν ἔργαστήρ.	"	10
ια.	" Τοξικολογ.	"	15

Ἀυξανόμενον οὕτως εὐλόγως τῶν τελῶν ἀσκήσεων, θέλει προκύβῃ καὶ μείζον τοῦ σημερινοῦ ἐκ δρ. 19,341 ποσὸν πρὸς ἀγορὰν ὀργάνων καὶ πλουτισμὸν τῶν συλλογῶν, ἀποκλειστικῶς ὑπὲρ αὐτῶν δαπανηθησόμενον (κατὰ τὴν § 2).

§ 4. Νὰ χρηρῖσθῃ τὸ Δημοσίον ἐκ τῶν ἐκπαιδευτικῶν τελῶν τοῦ Πανεπιστημίου (ἕνα Νόμον ΒΤΕ τῆς 12 Ἰουλίου 1895) ἐφάπαξ δρ. 100,000 διὰ τὴν ἀπαραίτητον συμπλήρωσιν καὶ ἐγκατάστασιν τῶν συλλογῶν καὶ ὀργάνων τῶν διαφόρων ἐργαστηρίων.

Σημ. Ἐφ' ὅσον ἐργαστήριον τι δὲν εἶνε πλήρες οὔτε νὰ λειτουργήσῃ ἄρτίως δύναται, οὔτε νὰ συμπληρωθῇ ἐκ τῶν ἐσθίων πιστώσεων. Ἡ ἐφάπαξ γεννησόμενη ἐκ τοῦ προϋπολογισμοῦ τοῦ Κράτους χρηρῖα αὕτη, δύναται νὰ καταμεληθῇ ὡς ἔπεται εἰς τὰ διάφορα ἐργαστήρια·

α.	εἰς τὸ Ζωολογικόν	Δρ.	3000
β.	" Βοτανικόν	"	3000
γ.	" Ὄρυκτολογικόν	"	4000
δ.	" Φυσικόν	"	10000
ε.	" Χημείων	"	15000
ς.	" Φαρμ. Χημείων	"	12000
ζ.	" Φυσιολογείων	"	8000
η.	" Ἀνατομείων	"	5000
			<u>50000</u>

παραχωρήσει εκ των καθαρών κερδών εκείνων τουλάχιστον 100000 δραχμάς ἐφ' ἅπαξ ὑπὲρ τῆς συμπληρώσεως τῶν φυσικῶν καὶ ἰατρικῶν ἐργαστηρίων καὶ ὁλόκληρον τὸ ἀπαιτούμενον ποσὸν πρὸς ἀνέγερσιν Φυσιογραφείου ἐπὶ τοῦ οἰκοπέδου τοῦ Χημείου, ἐν ᾧ νὰ διδάσκωνται θεωρητικῶς καὶ ἐμπράκτως ἡ Φυσική, ἡ Ζωολογία, ἡ Βοτανική καὶ ἡ Ὄρυκτολογία καὶ νὰ ἐγκατασταθῶσιν ὀριστικῶς

β.	Παθολ. Ἀνατομείον	δρ.	50000
γ.	Φαρμακολογικόν	"	8000
α.	Τοξικολογικόν	"	10000
δ.	ἐκ τῆν Κλινικῆν Καραμάντα	"	6000
ε.	Ἀστυκλιλικήν	"	2000
ς.	Κλινικῆν Δηληγιάννη	"	2000
ζ.	" Μαγγίνα	"	1000
η.	" Γαλθάνη	"	3000
θ.	Μαιευτικὴν	"	3000
ι.	Ἐγχειρητικὴν	"	2000
			100000

§ 5. Ἐκ τῶν αὐτῶν εἰσπράξεων τῶν ἐκπαιδευτικῶν τελῶν τὸ Δημόσιον νὰ χορηγήσῃ ἐφ' ἅπαξ ἑτέρας 120 ἢ 200,000 δραχ. διὰ τῆν ἀνέγερσιν ἰδίου Φυσιογραφείου, ἕθα νὰ μεταποσθῶσιν αἱ συλλογαὶ καὶ τὰ ἐργαστήρια τῆς Ζωολογίας, Βοτανικῆς, Ὄρυκτολογίας καὶ Φυσικῆς, συνεισφέροντος ἐν ἀνάγκῃ ἴσως καὶ τὸ Πανεπιστήμιον ἐκ τῆς αὐτοῦ περιουσίας τῆν λοιπὴν δαπάνην (ἑτέρας 100 ἢ 120,000 δραχ.). Εἰς τὸ νέον Φυσιογραφεῖον δεόν νὰ κατασκευασθῇ νέον ἀμφιθέατρον τῶν παραδόσεων τῆς φυσικῆς. Τότε δὲ αἱ νῦν ἐν τῇ γεν. Χημείῳ ἐνεχόμενα: Φαρμακολογία καὶ Τοξικολογία νὰ ἐγκατασταθῶσιν εἰς τὸ παράρτημα τῶν ἐργαστηρίων τῆς Ἰατρικῆς σχολῆς (Ἀνατομείον), ἡ Φαρμακευτικὴ Χημεία εἰς τὸν ἰσόγειον ἄρπον τοῦ γενικοῦ Χημείου καὶ ἡ ὠσαύτως ἐν αὐτῷ ἐνεχόμενῃ Φυσικῇ εἰς τὸ νέον Φυσιογραφεῖον.

Δι' ἐπιμετρήσεως αὐταὶ δεῖν ἄπασαι νὰ συντελεσθῶσι, Κύριε Ὑπουργέ, εἰάν ἴσως θέλωμεν νὰ ἀνορθώσωμεν τὴν κατκειμένην ἀκαθεματικὴν διδασκαλίαν. Ἐάν δὲν ἐκτελεσθῶσιν ἀμελλητί, αἱ συνέπειαι θὰ ὦσιν ὀλέθριαι, αἱ δὲ βραδύτρον γινόμεναι προσπάθειαι καὶ παλυδαπανώτεραι θὰ ἀποθῶσι, χωρὶς νὰ δυναθῶσι νὰ θεραπεύσωσι τὰς ἐκ τῆς βραδύτητος ἀνεπανορθώτους ζημίας. Ἄλλ' ἔχω τὸ θάρρος νὰ προσπαθῶ ν' ἀποδείξω ὑμῖν, ὅτι ἄρειστα ἡ Κυβέρνησις νὰ προβῇ ἀπὸ τῆς σήμερον εἰς τὰς ἀναμνηστικὰς ταύτας μεταρρυθμίσεις, οὐ μόνον διότι πᾶσι τοιοῦτοτρόπως ὕψιστα συμφέροντα, ἠθικὰ καὶ ὠκιστὰ τοῦ Κράτους καὶ τοῦ Ἔθνους, ἀλλὰ καὶ διότι δεσμεύεται ἐκ τοῦ Νόμου, πᾶσα δὲ περαιτέρω ἐγκαταλείψει τῆς ἀκηδίας εἶναι αὐτόχρημα περινομία.

Δι' ἀκόλουθοι ἐπὶ ἀλανθίστων καὶ ἀνεπιδέκτων διαμφορήσεως στατιστικῶν ἀριθμῶν βραδύμεναι, ἐνεσθῶσι πρωτότυποι σκέψεις, πέπεισμαι ὅτι θέλωσι μεταπίσει ὑμᾶς τοιοῦτο μᾶλλον, ὅσον εἶναι πασίγνωστον, ὅμοι; δὲ αὐτὸς μοὶ τὸ εἶπατε, ὅτι τὸ πρόγραμμα τῆς Κυ-

τὰ φυσιογραφικὰ Μουσεία. Οὕτως, ἐνῶ ὁ προϋπολογισμὸς τοῦ ἔτους 1896/7 ἀναγράφει χορηγίας τοῦ Δημοσίου μόνον δραχμάς 22000 ὑπὲρ τῶν ἀσκήσεων καὶ 15000 διὰ τὴν πληρωμὴν μέρους τῶν ἐπιμισθίων τῶν καθηγητῶν διὰ τὴν φροντιστηριακὴν διδασκαλίαν αὐτῶν, ἤτοι τὸ ὅλον δραχμάς 37000, ὁ τοῦ ἔτους 1897/8 ἀναγράφει χορηγίαν δραχμῶν 49900 συμπεριλαμβάνων, ὡς εἶναι δίκαιον, ἅπαντα τὰ ἐπιμισθία. Ἐνῶ προσέτι ὁ προϋπολογισμὸς τοῦ 1896/7 ἐνέχει πιπτώσεις ἐκ δραχμῶν 34920 ἐν συνόλῳ διὰ τὰ ἐξόδα τῆς διδασκαλίας, τὰς προμηθείας ὀργάνων καὶ τὰ ἐξόδα τῶν ἀσκήσεων τῶν φοιτητῶν, ὁ τοῦ ἔτους 1897/8 περιλαμβάνει τὰς δαπάνας διὰ τὴν πειραματικὴν καὶ πρακτικὴν διδασκαλίαν τῶν φυσικῶν καὶ τῶν ἰατρικῶν μαθημάτων εἰς ἰδιαίτερον κεφάλαιον καὶ ἀνέρχεται εἰς δραχμάς 90950. Ἀλλὰ καὶ εἰς ἅπαντας τοὺς λοιποὺς κλάδους τῆς διδασκαλίας καὶ τὴν χορηγίαν τῶν μέσων τῆς διδασκαλίας εἶναι γενναῖος ὁ προϋπολογισμὸς τοῦ ἔτους 1897/8, ἐν ἡ Συγκλήτος τοῦ 1896/7 ἐψήφισε. Δι' ἀγορὰν βιβλίων καὶ περιοδικῶν ὁ περυσινὸς προϋπολογισμὸς ἀναγράφει δραχμάς 13220, ὁ δὲ φετεινὸς δραχμάς 22210, διὰ τὴν συντήρησιν τῶν Μουσείων ὁ μὲν 4610, ὁ δὲ 6600, διὰ τὴν Ἀστυκλιλικὴν ὁ μὲν δρ. 3210, ὁ δὲ δρ. 5000 κ.ο.κ.

θερηλώσεως ὑμῶν εἶναι ἡ ἐγκατάλειψις τῶν πεπατημένων τριτίων καὶ ἡ ἀνορθώσις παντὸς κλάδου τῆς διοικήσεως διὰ προδευτικῶν ἀναμνηστικῶν ὁ δὲ σπουδαιότερος κλάδος εἶναι ὁ τῆς Ἐκπαιδεύσεως.

Ὁ ἀκόλουθος πίναξ παριστᾷ τὸ ἀποτέλεσμα τῶν ἐξ ἐκπαιδευτικῶν τελῶν χρησιμῶν εἰσπράξεων τῆς τελευταίας πενταετίας, ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς ἐφαρμογῆς αὐτῶν. Ἐκτὸς βεβαίως ἐμφαίνει σταθερὰν αὔξησιν τῶν εἰσπράξεων τούτων, ἀποδεικνύει ἐνεργῶς ὅτι τὸ Δημόσιον πορίζεται μίγα καθαρὸν κέρδος ἐκ τοῦ Πανεπιστημίου, ἀνερχόμενον κατ' ἔτος εἰς δραχμάς 254,400, ἐνῶ πλὴν τῶν μισθῶν τῶν καθηγητῶν καὶ τῶν ὑπαλλήλων παρέχει αὐτῷ μόνον ἐπιχορηγίαν δραχ. 37,000 (ἤτοι 22,000 δρ. δι' ἄσκητρα καὶ 15,000 δρ. δι' ἐπιμισθία τῶν καθηγητῶν). Εἰς αὐτὸν ἄλλο κράτος συμβαίνει παράμοιον τι. Ὁ καθηγητὴς Ηνωμένης Βασιλείας «Βανδάλισμὸν» τὸ δὲ τὸ Πανεπιστήμιον ἐξοδεύει ἐκ τῆς ἰδίας αὐτοῦ περιουσίας εἰς τὰς ἀνάγκας τῆς ἀνωτάτης ἐκπαιδεύσεως, ὅτι τὰ ἐκπαιδευτικὰ τέλη δὲν χορηγοῦνται ὡς διδάκτρα καὶ βεὶ τὸ Δημόσιον χρησιμεύει χρηματικὴν ἀνάγκαν ἐκ τοῦ Πανεπιστημίου, ἀντὶ νὰ φέρῃ πάσα; τὰς δαπάνας τῆς συντηρήσεως αὐτοῦ.

Υπόμεια ἀμφιβολία ότι φέτος ἐν τοῖς ἐργαστηρίοις θὰ τελεῖται

Ἐκπαιδευτικὰ τέλη τοῦ Πανεπιστημίου

κατὰ τὰ ἔτη 1892—93, 1893—94, 1894—95, 1895—96, 1896—97
καὶ πίστωσης ἀσκήσεων

Ἔτος	Τέλη ἐγγραφῆς καὶ ἐξετάσεων										
	Τέλη ἐγγραφῆς	Τέλη ἀναελάσεων	Διδακτορικαὶ ἐξετάσεις	Χαρτῆσιμα ἀποδείξεων ἀκρόσεως	Χαρτῆσιμα διδασκ. διπλωμάτων	Γενικαὶ ἐξετάσεις	Πρακτικαὶ ἐξετάσεις ἰατρῶν	Πιστοποιητικὰ	Ξένα διδάκτορες	Σύνολον	
1892—93	66100	302440	143900	36000	12000	8000	9000	1100	800	579340	
1893—94	93600	359100	129080	36000	12000	χαρ. 8000	9000	1100	800	654180	
1894—95	91900	381200	151600	36000	12000	χαρ. 8000	9000	1100	800	691660	
1895—96	103700	390450	169770	36000	12000	χαρ. 3400	9000	1200	1200	733320	
1896—97	88800	412550	107050	34000	8800	χαρ. 9680	12000	1500	800	92853	
	148100	1831240	701160	178000	58300	χαρ. 2673	48000	8000	4400	3353353	
Μέσαι ὄροι	89620	366248	140292	35600	11360	60353	12071	9600	1200	880	670674

Ἔτος	Τέλη ἀσκήσεων							Σύνολον ἐκπαιδευτικῶν σελῶν	Ἀσκήσιμα χορηγούμενα ὑπὸ τοῦ ὑπουργείου	Πιστώσις ἀσκήσεων προϋπολογισμοῦ Πανεπιστ.
	Ἀνατομείου	Παθολογικῶν ἀνατομείου	Παθολογικῶν χειρῶν	Γενικ. χειρῶν	Φαρμακ. Χημείου	Φυσικῆς	Σύνολον			
1892—93	7200	4225	2860	2800	3900	—	20985	600325	18080	9500
1893—94	5680	3300	2240	2700	3100	140	18160	672340	18000	12800
1894—95	7400	3025	3460	3300	3400	260	20845	712505	22000	8800
1895—96	4450	3390	2050	3840	3040	370	17140	752460	22000	12800
1896—97	5380	3945	2130	4040	3880	200	19575	712428	22000	11610
	30110	17885	13740	16680	17320	970	96705	3150058	—	55510
Μέσαι ὄροι	6022	3577	2748	3336	3464	194	19341	690012	—	11102

ἡ πρακτικὴ διδασκαλία πληρέστερον καὶ διὰ τῶν πλουσιωτέρων πῶς πιστώσεων καθίσταται δυνατὴ ἢ συμπλήρωσις καὶ αὐξήσις τῶν τυλλογῶν καὶ ὁργάνων. Μόνον ἐν ἐργαστηρίοις καλῶς καταρτισθεῖσι διεξάγεται ἐπιωφελῶς ἡ ποιαύτη διδασκαλία ἄλλως

Προβαίνει εἰς σύντομον εἰσέτι ἀνάλυσιν τῶν κοινῶν τούτων τοῦ ἀνωτέρου πίνακος.

Τέλη ἐγγραφῆς καὶ ἐξετάσεων.

Αἱ πρῶται ἐννεα στήλαι τοῦ πίνακος ἐμφαίνουσι τὴν ἀξίαν τοῦ χαρτοσήμου τῶν τελῶν τῆς πρώτης ἐγγραφῆς, τῶν ἀναελάσεων καθ' ἑξαμηνίαν, τῶν διαφόρων ἐξετάσεων καὶ πιστοποιητικῶν καὶ τῶν ἀποδείξεων ἀκρόσεως, ἡ δὲ δεκάτη τὸ ἔξοσιμα αὐτῶν.

Τὰ τέλη αὐτὰ ἀνῆλθον κατὰ τὰ τελευταῖα πέντε ἔτη ἀπὸ τοῦ 1892 μέχρι τέλους Αὐγούστου 1897 εἰς δραχ. 3,352,353 ἤτοι κατὰ μέσον ὄρον εἰς δρ. 670,671 κατ' ἔτος. Τὸ ἀκαθαρμακὸν ἔτος 1896—97 ὑπερέβη τὸν μέσον ὄρον τούτων κατὰ δρ. 7182.

1. Ἐνεγράφησαν τὸ πρῶτον εἰς τὸ μητρώον 888 φοιτηταὶ πρὸς δρ. 100 ὄρ. 88800

2. Ἀναελάσαν τὴν ἐγγραφὴν κατὰ τὸ χωριεπὶν ἑξάμηνον
2627 φοιτηταὶ πρὸς δρ. 100 ὄρ. 262700
κατὰ τὸ θερικὸν ἑξάμ. 2997 φοιτηταὶ πρὸς δρ. 50 ὄρ. 149850 412550

3. Ὑπέστησαν διδακτορικὰς ἐξετάσεις 220 πρὸς δρ. 40 εἰς τὸ δίπλωμα ὄρ. 8800

4. Ὑπέστησαν διδακτορικὰς προλήτους καὶ φαρμακοποιῶν ἐξετάσεις 475 ἤτοι τῆς Νομικῆς Σχολῆς 108 πρὸς δρ. 250 ὄρ. 27000
" Ἱατρικῆς 160 " 250 ὄρ. 40000
" φιλοσοφικῆς 77 " 150 ὄρ. 11550
" θεολογικῆς 13 " 150 ὄρ. 1950
" Φαρμακευτικῆς 27 " 150 ὄρ. 4050

5. Ὑπέστησαν γενικὰς ἐξετάσεις 242 τῆς Ἱατρικῆς Σχολῆς 184x40—7360 ὄρ. 9680
" φιλοσοφικῆς 55x40—2200 ὄρ. 12000
" θεολογικῆς 3x40—120 ὄρ. 800

6. Πρακτικαὶ ἐξετάσεις 120 ἰατρῶν πρὸς 100 ὄρ. 12000

7. Ἐξετάσεις διδακτορικῶν ξένων Πανεπιστ. 2x400 ὄρ. 800

8. Ἐξεδόθησαν πιστοποιητικὰ 54
22 τῶν 10 δραχ. 220 ὄρ. 1500
32 " 40 " 1280 ὄρ.

9. Χαρτόσημα γενικῶν ἐξετάσεων
184 ἰατρῶν πρὸς 11 δραχ. 2024 ὄρ.
50 φιλοσοφ. " 11 " 616 ὄρ.
3 θεολογ. " 11 " 33 ὄρ. 2673

10. Χαρτόσημα ἀποδείξεων ἀκρόσεως 3483 φοιτητῶν πέντε κατ' ἐλάχιστον ὄρον μαθημάτων πρὸς δραχ. 2 ὄρ. 34000

Δραχ. 677853

εργαστήριον πενιχρόν και άτελές δεν δικαιούται του όνόματος του επιστημονικού εργαστηρίου και φέρει μόνον ζημίαν. Χαίρω δε ότι μοι ήτο επιτετραμμένον να εξασφαλίσω και δια τδ μέλλον τήν παροχήν έπαρκών μέσων εις τά εργαστήρια ήμων. Είχον αναγράψει έν τῷ προϋπολογισμῷ του έτους 1897)8 αύξησιν τής

Τέλη άσκήσεων.

Δι έπόμενοι έπτά στήλαι περιλαμβάνουσι τά εις τά ειδικά εργαστήρια πληρουόμενα τέλη άσκήσεων. Κατά τήν τελευταίαν πενταετίαν οι άσκούμενοι φοιτηταί κατέβαλον έν ύλην δραχ. 60705 διά τās άσκήσεις των, ήων έξάγεται μέσος όρος έτησιος δραχ. 19341.

Εις τās άσκήσεις ταύτας ήσκήθησαν κατά τά πάντα ταύτα έτη έν όλαις φοιτηταί 4716 ήτοι:

	189 2/3	189 3/4	189 1/6	189 5/8	189 7/8
Έν τῷ γενικῷ Χημείῳ	56	54	60	96	101
Φαρμ. Χημείῳ	78	62	68	76	97
Ανατομείῳ	351	284	430	445	538
Παθολ. Χημείῳ	143	162	178	205	213
Ανατομείῳ	169	132	124	226	263
Έργαστ. Φυσικῆς	—	24	26	37	20
	797	708	894	1085	1232

έν τῷ γεν Χημείῳ 373, έν τῷ Φαρμακευτικῷ 381, έν τῷ Ανατομείῳ 2058, έν τῷ παθολογικῷ Χημείῳ 896, έν τῷ παθολογ. Ανατομείῳ 941, έν τῷ εργαστηρίῳ τῆς Φυσικῆς 97. Κατά μέσον όρον άσκούνται 943 φοιτηταί κατ' έτος.

Οι 943 φοιτηταί οὗτοι, οι έπί πενταετίαν διά τās άσκήσεις αὐτῶν 96707 δρ. καταβαλόντες, βεβαίως έπλήρωσαν όλιγώτερον τῶν έν Εὐρώπῃ συναδέλφων, οὗτοι εις έκαστον έξ αὐτῶν άναλογούσι δραχ. 20 και 51 λεπτά κατ' έτος. Γι δέ συνεισέφερον ύπέρ του σπουδαίου τούτου μέσου τῆς έκπαιδευσεως τῆς Δημόσιας Δρ. 22000 κατ' έτος, ήτοι δραχ. 23.33 κατ' έτος κατὰ φοιτητήν! Τὸ δέ Πανεπιστήμιον εκ τῆς χορηγίας ταύτης τῶν 22000 δραχ., ήν εισέπρακτεν, έπλήρωσε διά τās πρακτικὰς άσκήσεις μόνον 11102 δρ κατ' έτος, ήτοι δραχ. 11.77 δι' έκαστον φοιτητήν δι' άπάσας τās ένός έτους άσκήσεις. Είμαι αὐτόδηλον ότι με τοιαύτην έπιχορήγησιν είναι άδύνατον νά έπιτευχῆ αὐτοδύνατον άγαθόν άποτέλεσμα. Τὸ δέ χειρίστην είναι: ότι, ένῷ ο φοιτητῆς δαπανᾷ διά τήν έξάσκησιν του δρ. 20.51, ήμεῖς, παρέχοντες μόνον μέσα δρ. 11.77, σφρασιζόμεθα δρ. 8.73 εκ τῆς καταβολῆς του φοιτητου, ένῷ άφείλεν ού μόνον αὕτη άμείωσις νά χρησιμοποιοηῆ, αλλά και ιδιαιτέρα έπιχορήγησις του τε Δημοσίου και του Πανεπιστημίου νά προσνευχῆ ύπέρ τοσούτου ύψηλοῦ σκοπου.

Σύνολον εκπαιδευτικῶν τελῶν.

Τὰ τέλη έγγραφῆς, έξετάσεων και άσκήσεων συνεποσούντο κατά τὸ διάστημα τῶν 5 έτων από 1 Σεπτεμβρίου 1892 μέχρι 31 Αύγουστου 1897, εις δρ. 3450058 ήτοι κατὰ μέσον όρον έτησιως εις δρ. 690012.

εκ δραχμῶν 22000 χορηγίας του Δημοσίου ύπέρ τῶν πρακτικῶν άσκήσεων εις δραχμάς 34000. Τὸ ύπουργειον δεν ήδυνήθη νά εγκρίνη διά τὸ ακαδημαϊκόν έτος τοῦτο και τήν αύξησιν ταύτην, έδέχθη όμως αὕτην διά τὸν προϋπολογισμὸν του Κράτους του έτους 1898 και συνεπῶς θέλει αναγραφῆ εις τὸν προϋπολογισμὸν τῶν εσόδων

Δαπάνη ύπέρ του Πανεπιστημίου.

"Ισομην νῦν τί άπέμεινε τῶν κατ' έτος εισπραττομένων 690012 δραχμῶν δαπανᾷ τῶ Δημόσιον.

Τήν 31 Αύγουστου 1897 ύπάρχον έν ενεργείῃ:

α' 26 καθηγηταί με μισθόν δραχ. 450	ήτοι δρ. 11700
11 " " " 400	" " 4400
15 " " " 350	" " 5250
1 " " " 100	" " 100
Μισθοί καθηγητῶν κατὰ μήνα	21450
ήτοι έτησιως	257400
β' υπάλληλοι τῆς κεντρικῆς ύπηρεσίας κατὰ μήνα	1940
" " τῶν παραρτηρημάτων	4520
ήτοι έτησιως	6460
	77520

Τοις μισθοῖς ταύτοις, καθὼς και μέρος του εις δρ. 27000 άνερχομένου έπιμεσίου τῶν καθηγητῶν (δρ. 15000) άνέλθειον από του έτους 1894 τῶ Δημόσιον.

Από του έτους 1894 ώσαύτως χορηγεῖ τὸ Δημόσιον, από τὸν τίτλον "άσκητρα" εκ τῶν εκπαιδευτικῶν τελῶν δρ. 22000 εις τὸ Πανεπιστήμιον ύπέρ τῶν άσκήσεων.

Τίλος δέ αναγράφεται έν τῷ προϋπολογισμῷ του Κράτους πιστώσις 83080 δραχ. διά τὰ έξεταστρα τῶν καθηγητῶν, αλλά τὸ ποσόν τοῦτο οὐδέποτε έπληρώθη όλόκληρον. Η χρῆσις τῆς από 1 Σεπτεμβρίου 1892 μέχρι τῆς 31 Αύγουστου 1897 πενταετίας έπαρουσίασε τοις ακόλουθοις μέσους όρους τῶν πληρουθέντων έξετάσεων :

Έτος	Θεολ.	Σχολή	Νομική	Φιλοσοφ.	Ίατρ. και Φαρμ.	Σύνολον
1892-93	795		20739	8865	20025	50415
1893-94	410		23835	12590	30400	66165
1894-95	606		22450	13070	34400	70526
1895-96	410		23380	9070	37295	71055
1896-97	485		21400	7855	31680	60100
	2701		110815	51360	153780	317356
Μέσ. όρος έτησ, 540		22163	10272		30756	63691

Ανακεφαλαιώνοντας τοις άνωτέρω εκ τῶν έπιστήμων βιβλίον και έγγραφον λαφθέντας αριθμοῖς, φέρνουμεν εις τὸ ακόλουθον συμπέρασμα:

Τὸ Δημόσιον εισπράττει παρά τῶν φοιτητῶν του Πανεπιστημίου εις τέλη χορηγίαι

του Πανεπιστημίου δια τὸ ἔτος 1898]9 ἡ χορηγία 34000 δραχμῶν τοῦ Δημοσίου ὑπὲρ τῶν ἀσκήσεων. Ἐὰν δέ, ὅπως ἐν τῷ περὶ ἐκπαιδευτικῶν τελῶν ὑπομνήματί μου διαλαμβάνω, προστεθῶσιν εἰς αὐτάς καὶ ἅπαντα τὰ ἐκπαιδευτικὰ τέλη, ἅτινα πληρώνουσι σήμερον οἱ φοιτηταὶ διὰ τὰς πρακτικὰς ἀσκήσεις ἐκ παρανοήσεως βεβῶλως εἰς τὸ δημοσίον Ταμεῖον, τότε ἀνέτως πλέον θὰ διεξάγῃται τοῦ λοιποῦ αἱ πρακτικαὶ ἀσκήσεις. Οἱ Ὑπουργοί, ἐνώπιον τῶν ὁποίων ἔτυχεν ἡ ὑπερασπίσω τὴν ἰδέαν τῆς ἐκ μέρους τοῦ Δημοσίου παροχῆς ἀφθονωτέρων μέσων διδασκαλίας, προθύμως συγκατένευσαν, οὐ μόνον διότι κατενόησαν τὴν μεγάλην σημασίαν τῶν ἐργαστηρίων ὡς μέσων διδασκαλίας, ἀλλὰ καὶ διότι διέβλεπον ἐν τῷ μέτρῳ τούτῳ τὸν μόνον φραγμὸν κατὰ τῶν κατ' ἔτος αὐξανομένων αἰτήσεων περὶ ἐκτάκτων καὶ ἀναπληρωματικῶν

κατ' ἔτος ἐν συνόλῳ

δρ. 690019

Τὸ Δημοσίον ἔσπανον ὑπὲρ τοῦ Πανεπιστημίου

α'. εἰς μισθοὺς καθηγητῶν

δραχ. 257400

β'. " " τοῦ προσωπικοῦ

" 77520

γ'. " ἐπιμίσθια καθηγητῶν

" 15000

δ'. " ἀσκήματα

" 22000

ε'. " ἐξέταστρο καθηγητῶν

" 63691

δρ. 435611

Τὸ Δημοσίον ἀπολαμβάνει περίσσειμα 7 μῶλλον καθαρὸν κέρδος

ἐκ τῆς ἐπιχειρήσεως τοῦ Πανεπιστημίου

Δρ. 254400

Οὐδεὶς φθόνος, εἰὰν τοῦλάχιστον ἀπάναναι τοιαύτου κέρδους ἐχρηγήτο ἔρτιον τὸ σύστημα τῆς ἀνωτάτης ἐκπαίδευσως καὶ ἄρτια τὰ πρὸς τὴν σημερινὴν πρόβδον τῶν ἐπισημῶν ἀπαραιτήτως ἀπαιτούμενα διδακτικὰ μέσα εἰς τοὺς φορολογουμένους φοιτητάς.

Ἐπὶ πενταετίαν ἤδη εἰσπραγθεῖσαι αἱ 254400 δρ. ἀποτελοῦσι κεφάλαιον δρ. 1272000.

Κατὰ τὸν νόμον ΒΤΙΕ' τῆς 12 Ἰουλίου 1896 περὶ ἐκπαιδευτικῶν τελῶν καὶ ὡς ἐν τῷ ἄρθρῳ 4ῳ ἐδ. γ. σαφῶς καὶ ρητῶς ὀρίζεται, τὸ κεφάλαιον τοῦτο προορίζεται ἀποκλειστικῶς εἰς βελτίωσιν καὶ τῆς ἐν τῷ Ἑθνικῷ Πανεπιστημίῳ διδασκαλίας. Ὑπάρχει ἄρα καὶ ἐν ἄλλῳ «ἀλλὰ» Ἀλλὰ, μέχρι οὗ δι' εἰδικῶν νόμων κανονισθῶσι λεπτομερῶς τὰ πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν ἐν τοῖς ἀνωτέρῳ ἑδαφίοις ἀναφερομένων βελτιώσεων καὶ συμπληρώσεων, ἐπιτρέπεται νὰ διακρίβηται ἐκ τοῦ κεφαλαίου τούτου τὰ ἀπαιτούμενα ποσά, ὅπως βαρμηδῶν οἰκοδομηθῶσι τὰ ἀναγκασιῶντα κτίρια διὰ τὰ ἐν πᾶσι τοῖς δήμοις ὑπάρχοντα δημοτικὰ σχολεῖα.

Ἐνταῦθα νομίζομεν ὅτι ἐπιτρέπεται καὶ ἡμῖν ἐν «ἀλλὰ». Ἀλλὰ, τούτων τῶν κριρίων καὶ ἐκείνων τῶν βελτιώσεων οὗτε γενομένων οὔτε εἰσῆτι κατὰ διάνοιαν φερομένων, ἐπιτίλλεται νῦν πρωτίστως ἡ ριζικὴ βελτίωσις τῆς ὑπὲρ τῆς φορολογουμένης οἱ φοιτηταὶ πανεπιστημιακῆς διδασκαλίας. Οἱ μόνον δὲ κλάδοι τῆς ἀνωτάτης ἐκπαίδευσως, αἵτινες σὺν τῷ πνεύματι τῆς ἀπανταχοῦ πρόβδου τῶν ἐπιστημῶν ἀνεπτυχθήσαν τοσοῦτω γιγαντικῶς, ὥστε νὰ

πιστώσεων. Αἱ τοιαῦται πιστώσεις, ὑπερβάσαι ἐνίοτε καὶ αὐτὸ τὸ διπλάσιον τῆς ἀρχικῆς τοῦ προϋπολογισμοῦ πιστώσεως, ἐπέφερον μεγίστην ἀνωμαλίαν καὶ ἀταξίαν λογιστικὴν καὶ διοικητικὴν, ἐκτὸς ὅτι ἐδίδον ἀφορμὴν εἰς ὑπονοήσας περὶ τῆς ἀγνότητος τοῦ προϋπολογισμοῦ, ἀνατρέπουσαι ἄρθην αὐτῶν. Τὸ ἄτοπον τοῦτο δὲν θέλει ἐπαναληφθῆ ἐν τῷ μέλλοντι, ὁ δὲ ἄρτιος καὶ σοβαρῶς μελετηθεὶς προϋπολογισμὸς δεόν νὰ πρόβλεψη πάσας τὰς ἀνάγκας τοῦ Πανεπιστημίου.

Σημειοῦμεν ὡς σπουδαίαν καὶ εὐέλπιδα πρόβδον τῆς πανεπιστημιακῆς διδασκαλίας τὴν εἰς ἀπάσας τὰς Σχολὰς εἰσαχθεῖσθαι καὶ ὠφελιμώτατα διεξαγομένην φροντιστηριακὴν καὶ τὴν πρακτικὴν ἐν τοῖς ἐργαστηρίοις διδασκαλίαν. Δὲν περιορίζεται ὁ φοιτητῆς εἰς τὴν ἀκρόασιν μόνον τοῦ ἀπὸ τῆς ἑδρας μαθήματος, ἀλλὰ συνεργαζόμενος καὶ συζητῶν μετὰ τῶν καθηγητῶν, αὐτενεργῶν

μὴ ἐπιτρέπεται ἡ στασιμότης, εἰσὶν αἱ ἀρχαῖοι φυσικαὶ καὶ ἰατρικαὶ ἐπιστῆμαι, ὧν αἱ πρῶται καὶ ἐχρηματικὰ σημεῖνους τανῦν τὸν πολιτισμὸν. Ἐπὶ τῆς ἀναρτίσεως τούτων, κατακειμένῳ σήμερον, ἄς μὴ ἀρκεῖται, παρ' ἑμῶν, ἔλαθον τὸ ἄρτιον νὰ ἐπιστήσω τὴν σύνταξιν ὑμῶν προσοχὴν καὶ μέριμναν, Κύριε Ὑπουργί, ἀξιοθεῖς δὲ τῆς τιμῆς νὰ γνωρίσω ὑμᾶς καὶ τὰς περὶ ἀναμορφώσεως τῆς ἐκπαίδευσως σωτηριώδεις ἰδέας ὑμῶν, ἐμφορῶμαι ὑπὸ τῆς ἐλπίδος ὅτι θὰ εὗρητε τρόπον νὰ υἰοθετήσῃτε τὸ παρὸν ὑπόμνημα καὶ νὰ μὴ ἐπιτρέψῃτε νὰ θεωρηθῶσι τὰ ἐκπαιδευτικὰ τέλη χαρτοσήμου ὡς κοινὰ τέλη χαρτοσήμου, ὧν τὴν ἀσφαλῆ πρόβδον ἠθέλωντο ἴσως οἱ ὀμολογητοὶ δανεισταὶ τῆς Ἑλλάδος νὰ προτιμήσωσι, προκειμένῳ περὶ ἐγγυήσεων διὰ τὸν ἐπιχειρηματικὸν συμβιβασμὸν.

Τὴν ἀναμόρφωσιν τῆς ἐμπράκτου διδασκαλίας τῶν φυσικῶν καὶ ἰατρικῶν ἐπιστημῶν ἀπαιτεῖ τὴν χρησιμοποίησιν τοῦ εἰς αὐτὴν κατὰ τὸ ἐδ. γ', ἄρθρον ἢ τοῦ ΒΤΙΕ' νόμου εἰδικῶς ἀναλογουμένου μέρους τοῦ ἐσόδου καὶ ἀδιαθέτου κεφαλαίου τῶν 1272000 ἀρχαίων, ἀρκεῖται δ' ἐπὶ τοῦ παρόντος, ὅπως τὰ γραφέντα ἀνακεφαλαιώσωμεν :

1. εἰς τὴν ἀξίησιν τῆς ὑπὲρ τῶν ἀσκήσεων χορηγίας τοῦ Δημοσίου ἀπὸ δρ. 22000 εἰς 34000,
2. εἰς τὴν ὑπὲρ τῶν ἐργαστηρίων δόξασιν τῶν ἐκπαιδευτικῶν τελῶν τῶν ἀσκήσεων,
3. εἰς τὴν συμπλήρωσιν τῶν ἐκπαιδευτικῶν τελῶν τῶν ἀσκήσεων καὶ τὴν ἐπιβολὴν νέων τοιαύτων καὶ διὰ τὰς εἰσῆτι μὴ υμνοθετηθείσας ἀσκήσεις,
4. εἰς τὴν ἐφέκατῃ χορηγίᾳ δρ. 100000 πρὸς συμπλήρωσιν τῶν συλλογῶν καὶ ὀργάνων τῶν ἐργαστηρίων καὶ
5. εἰς τὴν ἀνάγεσθαι δαπάναις τοῦ Δημοσίου ἐκ τῶν ἀνωτέρῳ τελῶν ἰδίου μεγάρου τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν ἤτοι τοῦ Φυσιογραφείου.

Εὐσεβέστατος

A. K. Χρηστούμνος.

Ἀντιπρόεδρος.

οὕτως εἶπεν καὶ ἐφαρμόζων τὰ θεωρητικῶς ἀποκτηθέντα καὶ ἐν τῇ πράξει, βασανίζει καὶ ἐξασκεῖ τὰς γνώσεις αὐτοῦ καὶ ἀποκτᾷ πεποιθήσεις, αἵτινες δὲν θὰ βραδύνουσι νὰ καταρτίσωσι τοὺς φοιτητὰς ἡμῶν κατὰ πολὺ τελειότερους ἢ μέχρι τοῦδε. Δὲν εἶναι ζήτημα ὅτι τὰ φροντιστήρια καὶ τὰ ἐργαστήρια, ὡν πρῶτον πάντων ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ ἐλειτούργησεν ἀπὸ τοῦ ἔτους 1864 μέχρι τοῦ 1868 τὸ ἐμὸν ἰδιωτικὸν τότε χημεῖον, ἐβελτίωσαν σημαντικῶς τὴν διδασκαλίαν, καθὼς δὲν εἶναι ἐπίσης ζήτημα, ὅτι πάντες οἱ ἐπιμελεῖς καὶ ἐντως τὴν ἐκπαίδευσιν αὐτῶν ἐπιθυμοῦντες φοιτηταὶ δύνανται, ἀρτίως λειτουργούντων τῶν φροντιστηρίων καὶ ἐργαστηρίων, ἀπὸ τοῦ νῦν νὰ ἐκπαιδεύωνται παρ' ἡμῶν ἐνταῦθα ἐπίσης καλῶς ὡς ἐν τοῖς μεγάλοις Πανεπιστημίοις τῆς Ἑσπερίας.

Ἡς τὸ μέγα ἀποτέλεσμα τοῦτο ἀπέβλεπεν ἡ πρώτη εἰσαγωγή ἐργαστηρίων καὶ πρακτικῆς διδασκαλίας παρ' ἡμῶν, καθὼς καὶ ἡ ἐπιμονὴ τῆς Πρυτανείας τοῦ 1896)7 νὰ χορηγηθῶσιν ἐπαρμίστερα τὰ μέσα τῆς διδασκαλίας. Ἐὰν δὲ ἐγενικεύθησαν κατόπιν τὰ φροντιστήρια, δὲν ἐγένετο τοῦτο χάριν τῶν ἐπιμιθίων, ὡς τινες κατηγοροῦσι τῶν καθηγητῶν. Καὶ ἐὰν ἴσως πού τοιοῦτος ἦτο ὁ σκοπός, οὐδεὶς φθόνος, διότι ἡ ἐκ τῆς ἐμπράκτου διδασκαλίας ὠφέλεια, ἀνύψωσε τὴν ἐπιστημοσύνην τοῦ Πανεπιστημίου.

Περὶ ἐπιμιθίων προκειμένου, κρίνω ἀναγκαίαν μικρὰν τινα παρατήρησιν χάριν τῆς δικαιοσύνης. Ἦτο ἀτοπὸν νὰ ἐξισωθῶσιν οἱ διευθυνταὶ τῶν θεολογικῶν, φιλοσοφικῶν, ἱστορικῶν καὶ φιλολογικῶν φροντιστηρίων πρὸς τοὺς διευθυντὰς τῶν πρακτικῶν ἐργαστηρίων. Ἐνῶ ἐκεῖνοι διδάσκουσι μόνον ἅπαξ ἢ δις τῆς ἐβδομάδος μόνωρον μάθημα ἐν τῷ ἑαυτῶν φροντιστηρίῳ, ὀφείλουσιν οἱ καθηγηταὶ τῆς Χημείας, τῆς φαρμακευτικῆς Χημείας, τῆς Ἀνατομίας, τῆς παθολογικῆς Ἀνατομίας καὶ τῆς Φυσιολογίας νὰ διευθύνουσι δι' ὅλης τῆς ἡμέρας καθ' ἑκάστην τὰς ἀσκήσεις τῶν φοιτητῶν. Καὶ οἱ καθηγηταὶ τῆς Φυσικῆς, τῆς Ζωολογίας, τῆς Βοτανικῆς καὶ τῆς Ὀρυκτολογίας, καίτοι ὀλιγώτερον τῶν πέντε τελευταίων, ἐργάζονται ὅμως πολλῶ πλείοτερον τῶν πρώτων. Θὰ

εὐρεθῆ τις ποτὲ νὰ προσμετρήσῃ ἐν πνεύματι δικαιοσύνης τὸ ἐκάστῳ ὀφειλόμενον ἐπιμίθιον; Ἐγὼ δὲν τὸ κατώρθωσα, οὔτε ἐτόλμησα νὰ τὸ ἀποπειραθῶ!

Οἱ μὲν ἐπιμελεῖς φοιτηταί, εἰπομεν πρὸ ὀλίγου, ὠφελοῦνται ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ οἱ δὲ ράθυμοι, καθὼς καὶ οἱ διὰ προστασιῶν ἢ πλαγίων ἐνεργειῶν ἐπιζητοῦντες τὴν ἀπόκτησιν ἀκαδημαϊκῶν βαθμῶν καὶ διπλώματος, ὡς διὰ πολιτικῶν μέσων ἀποκτῶνται αἱ δημόσιαι θέσεις; Αὐτοὶ ἐννοεῖται ὅτι οὔτε ἐν τῇ Ἑσπερίᾳ θὰ ὠφελοῦντο. Ἄλλ' ὅπως ἀναγκάσωμεν αὐτούς, διότι δυστυχῶς εἶναι πολλοί, νὰ γίνωσιν ἐπιμελεῖς καὶ ἀκόντες, δέον νὰ ἐφαρμόσωμεν πλὴν τῶν αὐστηροτάτων ἐξετάσεων μέτρον τι, ἄλλως νομοθετημένον, δυστυχῶς ὅμως παρημελημένον. Νὰ μὴ δίδωμεν ὀχλοὺς ἀβασανίστως ἀποδείξεις ἀκροάσεων. Ὅποταν εἰσαχθῶσι παρ' ἡμῶν τὰ δίδακτρα, ἡ τακτικὴ φοίτησις θὰ εἶναι φυσικῆ συνέπεια. Οὐαὶ τότε εἰς τὸν ράθυμον καθηγητὴν, ἐν θὰ καταδιώκωσιν οἱ πληρώσαντες αὐτὸν διὰ τὸ μάθημα φοιτηταί. Ἄλλοτε ἕκαστος καθηγητῆς ἐνεργαφει εἰς ἴδιον κατάλογον τοὺς ἀκρατάς του καὶ ἐδίδεν αὐτοῖς μετὰ τὸ τελευταῖον μάθημα τὴν δέουσαν ἀπόδειξιν ἀκροάσεως. Νῦν ὅμως 4 ἢ 5 μόνον καθηγηταὶ τηροῦσι κατάλογον, 1 ἢ 2 μόνον ἐξελέγγουσι τὴν φοίτησιν. Προτέρουσιν εἶχον ἐγγεγραμμένους 817 ἀκρατάς, μετὰ δὲ τὸ Πάσχα ἔμεινα μὲ 40 καὶ τὴν 1 Ἰουνίου ἀπεπεράτουν τὸ μάθημά μου ἐνώπιον 17 μόνον φοιτητῶν! Ὅλοι οἱ Πρυτάνεις παραπονοῦνται διὰ τὴν ἀξιοβήρητον ταύτην ἀραίωσιν τῶν φοιτητῶν, ἧς ἔνεκα πολλοστρημόριον μόνον ἀκούει ἐλόκληρον τὴν σειρὰν τοῦ μαθήματος, ὁ δὲ καθηγητῆς ἀναγκάζεται συνήθως νὰ παραλείψῃ οὐσιώδη κεφάλαια τῆς διδασκαλίας. Ἐκτός δὲ τούτου εἶναι ἡ ἐκδοσις τῶν ἐπὶ διδράχμου χαρτοσήμου ἀποδείξεων ἀκροάσεως μέτρον φορολογικόν, ἐξ οὗ ἔπρεπε ν' ἀποκομιζῆ τὸ δημόσιον ταμεῖον 34000 δραχμᾶς κατ' ἔτος. Ἀναχωρούντων δὲ τῶν φοιτητῶν ἐντεῦθεν καὶ μὴ λαμβανόντων τὰς ἀποδείξεις εἰμὴ μετὰ ἔτη καὶ πρὸ τῶν διδακτορικῶν ἐξετάσεων, τὸ Δημόσιον προφανῶς ζημιοῦται. Πρὸς θεραπείαν τοῦ ἀτόπου τούτου ἔπρεπε νὰ ἐξελέγ-

χρηται ή τακτική φοίτησις τῶν φοιτητῶν καί νά μή δίδωνται αὐτοῖς αἱ ἀποδείξεις ἀκροάσεως εἰμή ἰδιοχείρως ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ πρὸς τὸν ἴδιον φοιτητὴν καὶ κατόπιν τοῦ τελευταίου μαθήματος. Τὰ νέα εἰσιτήρια καὶ τὰ διαπιστευτήρια θὰ διηρυκόλυνον τὸν ἔλεγχον τοῦτον, ὅν, μὴ εὐκαιροῦντων ἢ βαρυνομένων τῶν καθηγητῶν, ἠδύνατο νά ἐκτελῆ ἄριστα τὸ γραφεῖον τῆς Πρυτανείας καὶ ὁ Γραμματεὺς. Ὅντως ἔπρεπε νά ἐφαρμόζηται τοιοῦτος ἔλεγχος τῆς φοιτήσεως παρ' ἡμῖν, ἀφοῦ ἐν Ρωσσίᾳ οἱ φοιτηταὶ μόνον δι' εἰσιτηρίων εἰσέρχονται εἰς τὰς παραδόσεις, ἐν Αὐστρίᾳ καὶ Γερμανίᾳ ἕκαστος φοιτητὴς ἔχει τὴν ἠριθμημένην θέσιν του ἐν τῇ ἀκροατηρίῳ, ὡς ἐκ τῶν ἐθιμοτυπιῶν δὲ ἐκεῖ οὐ μόνον εἶναι ἀδύνατον ν' ἀπουσιάζωσι δι' ὄλου τοῦ ἑνιαυτοῦ, ὑπάλληλοι ὄντες δικαστηρίου πινος ἢ ὑγειονομίου ἢ τελωνείου ἢ σιδηροδρόμου ἐν τινι μεμακρυσμένῃ ἐπαρχίᾳ ἢ νά ἐκτίνωσι ταῦτοχρόνως τὴν στρατιωτικὴν αὐτῶν θητείαν, καθ' ὅν χρόνον ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τρέχει τὸ δικαίωμα τῆς λήψεως τῶν ἀποδείξεων ἀκροάσεως, τῶν παρ' ἡμῖν μόνον ἀδατανίστως καὶ ἀναξελέγκτως παρεχομένων. ἀλλ' ἔτι μᾶλλον ἀδύνατον εἶναι νά προάγωνται εἰς ἐξετάσεις καὶ ἀκαδημαϊκοὺς βαθμοὺς τόσον οἱ ἀμαθεῖς ὅσον καὶ οἱ κατὰ τῶν ἰσχυόντων τύπων ἀσεβοῦντες.

Μένει νά συμπληρώσωμεν τὴν βραχείαν ταύτην περὶ τῆς διδασκαλίας σκιαγραφίαν δι' ὀλίγων περὶ τῶν ἐξετάσεων παρατηρήσεων, ἃς θὰ παρενέρωμεν ἐν τῷ περὶ ἐξετάσεων κεφαλαίῳ, δεφίλωμεν ἔμως ἐνταῦθα νά ποιήσωμεν μνείαν τῶν ἐνεργειῶν τῆς Πρυτανείας περὶ διαιρέσεως τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς εἰς δύο ἀνεξαρτήτους ἀπ' ἀλλήλων Σχολάς, τὴν κυρίως Φιλοσοφικὴν καὶ Φιλολογικὴν καὶ τὴν Φυσικομαθηματικὴν, ἣν ἐν τῷ περὶ ὀργανισμοῦ τοῦ ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου Νομοσχεδίῳ τῆς 4 Μαρτίου 1896 παρεδέξατο καὶ ἐπρότεινεν ὁ ὑπουργὸς τῆς Ἐκπαιδεύσεως Δημήτριος Πετροβίδης. *)

*) Τὸ σχετικὸν ὑπόμνημα, ὃ τῇ ἐπιτελῆ τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς συνεστάθη καὶ ὑπακλήθη εἰς τὸ Ὑπουργεῖον, ἔχει ὡς ἀκολουθεῖ :

Ἡ Πρυτανεία ἀπὸ τῶν πρώτων ἡμερῶν τοῦ Σεπτεμβρίου 1896 ὑποβαλοῦσα πλήρη κανονισμὸν τῶν δύο τούτων Σχολῶν, ὡς εἶχεν ἀποφασίσει αὐτὸν ἡ Φιλοσοφικὴ Σχολὴ ἐν τῇ συνεδριάσει

πρὸς τὸν κ. Πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως
καὶ Ὑπουργὸν τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημοῦ Ἐκπαιδεύσεως.

Υ Π Ο Μ Ν Η Μ Α

Περὶ τῶν εἰσιτηρίων ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ ἐξετάσεων
καὶ τοῦ χωρισμοῦ τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς εἰς Σχολὴν Φιλολογικὴν
καὶ Σχολὴν Φυσικομαθηματικὴν.

Ι. Εἰσιτήρια ἐξετάσεις.

Ἡ ὕψος ἔσται: τελειότερα ἐγκυκλοπαιδικὰ μέρησις εἶνε ἡ βάση τῆς τοῦ ἀτόμου ἀνεργείας, οὐ μόνον καθέστω τοῦτο θελεῖ καύτην μόνον χρησιμοποιήσει πρὸς πορισμὸν τῶν τοῦ βίου, ἀλλὰ καὶ ὅταν, καὶ κυρίως τότε, ὅταν πρόκειται ἡ ἐγκυκλοπαιδικὴ μέρησις ν' ἀποτελέσῃ τὴν πρώτην βαθμίδα τελειότερας περὶ τὰ γράμματα ἀναπτύξεως αὐτοῦ. Ἄνευ τῆς ὅσον εἶναι το τελεία ἐγκυκλοπαιδικῆς μέρησις ἢ ἀνωτέρου παιδείας, καθ' οἷσιν ὅλησθε τρόπον ἐκτελουμένη, ἔνθα θὰ θυνῆν ν' ἀποφίη τοὺς προσδοκωμένους καρπούς. Ἀυστυχῶς παρ' ἡμῖν εἶναι ἄνευ ὑπερβολῆς ἰσχυρολογημένον ὅτι: ἔν τοῖς Ὑμνασίοις διδασκαλίαι ἀτελειστάτη καὶ πλημμελοστάτη τυγχάνει, πρὸς ταύτην δὲ ἡ ἔνοχος ἐπιείκεια, ἡ διὰ διαφορῶν μέσων ἐπιτυγχνομένη, συμπληροῦσα τὸ ἔργον τῆς ἀτελοῦς διδασκαλίας, ἐπαυξάνει τὴν πλήμμερὴν τῆς ἀμαθείας. Οὕτω δὲ οἱ οἱ ἀνωτέρας σπουδῆς ἐπιδοδόμενοι, στραβδῶς διδασκόμενοι, οὐ μόνον τῆς βάσεως πρὸς κατανοήσιν ἀνωτέρων μαθημάτων στερούνται, ἀλλὰ καὶ τὴν διδασκαλίαν αὐτὴν ἐκ μέρους τῶν καθηγητῶν τοῦ Πανεπιστημίου κατ' ἀνάγκην καθίστασι σχολικὴν διδασκαλίαν, πολὺ ἀπέχουσαν τῆς ἀπὸ πανεπιστημιακῆς ἔδρας ἐννοουμένης τοιαύτης.

Πρὸς περιστολὴν τοῦ καθ' ἡμέραν ἀνεπαρκείου κακοῦ ἔπασαι αἱ πρὸς ἐπιθεώρησιν τῶν γυμνασίων ἐξ ἀκριβῶν ἐν τοῖς γράμμασι προσώπων συγκατορηθεῖσαι ἐκαστοτε ἐπιτροπαί, αἱ ὁμαρῶνως φέγουσαι τὴν χειρίστην κατάστασιν τῶν γυμνασίων, ἐν χορῷ ἔπασαι ὑπέδειξαν ὡς πρόχωμα ἀποτελεσματικὸν κατὰ τοῦ ρεῦματος τῆς ἀκμείας, τοῦ κατακλύζοντος κατ' ἔτος τὸν ἄγρον τῆς ἀνωτέρας ἐκπαιδεύσεως, καὶ ἐπρότειναν τὰς εἰσιτηρίους ἐξετάσεις. Τὴν γνώμην ταύτην τῶν ἐπιτροπῶν καὶ ἡ Φιλοσοφικὴ Σχολὴ, προτείνουσα πέρους, κατ' ἀπαίτησιν τοῦ Ὑπουργείου, τὰ πρὸς βελτίωσιν τῶν τοῦ Πανεπιστημίου κρινόμενα ὑπ' αὐτῆς ὡς συντελεστικὰ μέτρα διεντύπησε καὶ ὡ. ἴδιαν αὐτῆς γνώμην ὡς ἔστι: « Πρὸς ταῦτα (τὰ τῶν ἐξετάσεων τῶν φοιτητῶν) συνιστάται ὡς ἀναγκαῖστατον μέτρον, ὅπως νομοθετηθῶσιν εἰσιτηριαὶ ἐξετάσεις διὰ τοῦς προσερχομένους ὅπως ἐγγραφῶσιν ὡς φοιτηταὶ τοῦ Πανεπιστημίου, καθέστω θὰ συντελέσωσι τὰ μένιστα, κατὰ τὴν γνώμην τῆς Σχολῆς, εἰς τὸ νά προσέρχωνται οἱ φοιτηταὶ δεόντως κατηρτισμένοι καὶ προσκεκασμένοι πρὸς περαιτέρω ἐπιτημονικὴν σπουδὴν, ὅπως εἶνε καὶ τὸ κυριότατον πρὸς τὴν ἀληθῆ προκοπὴν τοῦ Πανεπιστημίου καὶ ἄνευ τοῦ ὁποῖου πᾶν ἄλλο μέτρον καὶ πᾶσα φρονεσίς πρὸς διόρθωσιν τῶν τοῦ Πανεπιστημίου θὰ ἦτο καὶ ἄσκοπος καὶ ματαίαν.

της 5 Ιουνίου του αυτού έτους, ματαίως προσεδόκα μετά της τότε Κυβερνήσεως την επιψηφισιν υπό της Βουλής. Τα επελθόντα γεγονότα και το βήμα τουτο έν τη όδω της πρόδου άνέπρεψαν

Ήδη άπόκειται τη Σ. Κυβερνήσει όπως, έν τη πρός την πανεπιστημιακήν παιδευσιν στοργή αύτης, μεριμνήσῃ περί καταλλήλου νομοθετήματος ρυθμίζοντας τά του θεσμοῦ τούτου. "Αν έπιτρέπεται εις ήμάς νά ξενεγκώμεν γνώμη» επί των ποιούτων, ως προϊστάμενοι σήμεραν των του Πανεπιστημίου, ήθέλομεν προτείνει όπως, έν τώ μέτρον άποδῆ τελοφύρον, αί εισιτήρια έξεσάσεις γίνωνται έν τῷ Πανεπιστημίῳ υπό έπιτροπήν εκ καθηγητῶν αυτού, εκλεγομένων κατ' έτος υπό των Σχολῶν. Νομίζομεν ότι αί καθηγηταί του Πανεπιστημίου κή- κτηνται τά πλεονά έξέγγρα ακριβοῦς και δικαίας εκτιμήσεως των γνώσεων των μελλόντων νά ακολουθήσωσιν άνωτέρας σπουδάς, άπότερον έστάμενοι καρά πᾶν άλλο πρόσωπον των συνή- θων έπηρεασμῶν και πανταίδων πίεσεων εκ μέρους των κακίως δουλεύόντων τά συμφέροντα άνοήτων γονέων και αύτής της νεολαίας. Είς την γνώμην ταύτην, ήτις είνε και γνώμη της Φιλοσοφικής Σχολής, παρακαλοῦμεν θερμῶς όπως δοθῆ ή δέουσα εκτίμησις, όστις πεπεισμεθα ότι ό τρόπος ούτος των εισιτηρίων έξεσάσεων νά είνε ή μόνος όστις ήθελεν άπαλλάξει ήμάς άπό του νά ποιστάμεθα άναγνώσταί διγροσίχου λ. χ. αναφορῆς φακτηρίων, βριθούσης ήρθο- γραφικῆν σφαλμάτων και σολοικισμῶν, οὐδ' εις μαθητάς (λληνικῶν σχολείων έπιτροπομένων. Έν πάση περιπτώσει εϊμένα πρόθυμοι ήπαι παράσχωμεν τοίς άρμοδίαις και προφορικῶς τάς γνώμας ήμῶν και προκαλέσωμεν και λεπτομερέστερον τάς γνώμας των Σχολῶν επί του σπουδισιατάτου τούτου διδ' την έν γένει παιδευσιν εντήματός.

II Χωρισμός του Φυσικοῦ και Μαθηματικοῦ τμήματος εις ίδίαν Σχολήν.

Ήδω κατάδειξιν της άπαραίτητου ανάγκης του χωρισμοῦ της Φιλοσοφικής Σχολῆς εις Σχολήν Φιλολογικήν και Σχολήν Φυσικομαθηματικήν, όπως δηλαδὴ τὸ Φυσικόν καί Μαθη- ματικόν τμήμα συσταθῶσιν εις ίδίαν Σχολήν πρός έξουθερωτέραν άνέργειαν έν τῷ Πανε- πιστημίῳ, εις επιδόξιν του προορισμοῦ αύτων έν τῷ πεδίῳ των εις εύρίστον κύκλον αναπτυχθεισῶν άλλιαχῶ φυσικομαθηματικῶν επιστημῶν, κρίνομεν έπαρκῆ την υποθέσιν προς ήμάς έν άνταγρῶν του ύπομνήματος του Φυσικοῦ τμήματος, ύπερ πέρυσι, σύν ταῖς προ- ταθείσαις υπό της Φιλοσοφικής Σχολῆς μεταρρυθμίσεσιν, ύπεδλήθη προς τὸ Σ. Υπουργεῖον της Πατρίδας.

"Ότε τὸ πρώτον κατὰ τὸν δέκατον τέταρτον αἰῶνα ιδρύθησαν και έν Γερμανίᾳ Πανεπι- στήμια, έν εποχῇ θεπλεγματοποιήσῃ, άπεγορήσθησαν αἱ τότε καλούμεναι θετικαί επιστήμας από των λοιπῶν και υπήχθησαν εις την Φιλοσοφίαν. Προϊόντος δὲ του χρόνου και πλεθονο- μένων των γεγονότων, ότινα ή έρευνα εις φῶς προήγαγε, διαμορφώθησαν εκ των άποσε- λούτων τους διαφόρους κλάδους της Φιλοσοφίας ήτοι επιστήμαι, όσον έννοσιν ήμισυή και όμογενή, μόνοι άντικείμενα έρευνῆς συμπεριλαμβάνουσαι. "Όταν δὲ και τούτων τὴ έρια άπε- δείχθησαν στενότερα της πληθύος της εις αύτας καταυυμεμένης ύλης, προέκυψαν δὲ και αίσιαί- θες διαφοραί μεταῦ των τῶν όμογενῶν δοκούντων γεγονότων, όν ή εξήγησις και ή αιτιο- λογία ήγαγον εις νέας διευθύνσεις έρευνῆς και ώδήγουν εις νέα πεδία δυτιλήφεις. τότε και αἱ πρώται έπίται της Φιλοσοφίας επιστήμαι ύποδιαιρέθησαν εις νέους και άνεξαρτήτους άπ' άλλήλων κλάδους, μένον δὲ κατ' όνομα εἰς τὴν έπταετο ή χαρακτηρησθέντες αυτων ως φιλοσο-

ή τουλάχιστον άνεγαίττισαν. Ή πρόσδος των φυσικῶν επιστημῶν και αἱ άπειροπληθεῖς επί των βίον του ανθρώπου εφαρμογαί αυτων εκ βάθρων άνεμόρφωσαν τάς επιστήμας ταύτας και δι' αυτων

φικῶν μαθήσεων, επειδή ή σκοπὸς αυτων και ή τρόπος της διδασκαλίας ήτο ή άνεκαθεν υπό της Φιλοσοφίας εγκολπωθεῖς, ή της λογικῆς έρευνῆς επί των ύψιστων άτικωμένων της διανοίας.

Ή δὲ αυτοτέλεια και άνεξαρτήτις, ήν ταιοντοτρόποις άνυλάρθων οι τῶνς ύποθεστέροις και ύποταταγμένοι κλάδοι των μαθήσεων, αἱ νέαι ύδαί, εις ός μεταηαχθή το πνεῦμα του έρευνῶντος ανθρώπου, ταχίως παρέσχον εις την δικαιοδικήν έρῆσιν αυτου στάδια άνάλπι- στα: τά μέσα της έρευνῆς έπολλαπλασιάσθησαν και έτελειοποιήθησαν, αἱ δὲ νέαι επιστήμαί άνεπτυχθησαν νοσούτων, ώστε οὐδεῖς πλέον σύνδεσμοι συγγενικοί συνάπτει αυτας προς την κυρίως Φιλοσοφίαν, έξ της ποτε άπεσπάσθησαν.

Μάλιστα δὲ αἱ φυσικαί Επιστήμαι μεταηριώθησαν εις ύψη οὐδὼς προβλεπόμενα Ήξυ- πηρετήσασα: άλλοτε την σκόπιμον λειτουργίαν της Δημιουργίας, σκοποῦσι σήμεραν ν' άγά- γωσιν εις την περι ταύτης έρευναν. Ήξηγησάι και έξουνοῦσαι άλλοτε συντηρητικῶς την φύ- σιν ως διδ' τον άνθρωπον πλαστικῶσιν, χειραγωγῶσι σήμεραν αυτην οὐ μόνον νά κατανοήσῃ αυτην, εισδύων εις τά τῶνς αίνιγματώδη μυστήρια της φύσεως, αλλά και νά κυριαρχῆ αυτης, εκμεταλλευόμενος της παρ' αυτου ανακαλυφθεισας δυνάμεις και αναγκῶν αυτας νά έξυ- περετωσιν αυτην εις βίον όσοχηρίως δραστηριότερον και κολλασχολώτερον, πολλῶν πῶρον ή άλλοτε πολυκύκλιον και περιπετειῶν, πύλοτελέστερον, ήρημικώτερον και προδευτικώτε- ρον. Δι' ηχητικῶσαι πρώτοις του σημερινου πολιτισμοῦ, προς τις χωρεῖ άκατασχέτως ή άν- θρωπότης, έν ήτο δυνατόν νά συντελεσθῶσιν άνευ της καταπληκτικῆς πρόσδου των Φυσικῶν Επιστημῶν. Ή ύπεριάτη δὲ τούτων καλλιέργεια και ή εφαρμογή αυτων εις τὸς πολλα- πλασιασθείσας άνάγκας του βίου, αυτὸ κυρίως άποτελεῖ τον πολιτισμόν του καθ' ήμῶς κἄνωσ.

Κατὰ την έπαχην της ιδρύσεως και του ήμετέρου Πανεπιστημίου αἱ σφοδ' ιδρυταί αυ- του, καλῶς ποισούντες,δὲν εκανωτομησαν, αλλά πιστῶς άνετήρασαν θεσμούς και κανονισμούς άλλιαχῶ εὐδοκισμῶντας, όπως λειτουργήσωσι και παρ' ήμῶν. Ή μόνον ιδιόχον, ύπερ εἶχ- τῶτε τὸ ήμετέρον Πανεπιστήμιον, ήτο ότι ιδρύομενον επί σποδῶ και τάφρον αίμοπηγῶν και έρετιῶν ύπομνηματικών τὸ κλίμα των προγόνων, κλέος, οὐ ή παράδοσις διεσπῶη εις τον έπίλοιπον κόσμον και οὐ ή, άνάμνησις εξήγαγε τὸ εύγενέστερον αἰθέριμα του λήγοντος αἰῶνος, τὸ του φιλελήθρισμοῦ, όσοις τριτίστας νά μεριμνήσῃ περί της δικαιοσεως του χαρακτη- ρος του έθνους. Διότι: οι ιδρυταί έπίστευον ότι εἶχομεν μέν προγόνους, όν τὸ μεγαλειον εἰσέτι εἰσογόναι ήμῶς, αλλά δὲν υπήρχον άπόγονοι αυτων: ότι εἶχομεν εὐλοβορωθή ρυλετικῶς, ότι ή μακροχρόνιος δουλεία και αἱ άλλιαπάλληροι έπιδρομαί έένον στοιχείων εἶχον εκφυλίση τους άλλους καταίκους της οημβαλσῆς χωρας: ότι οὐτε τὸ θάνατα μεγατεῖα των μεγάλων εκείνων προγόνων εἶχον περιορή, καί επικρατουῦντα την ταυτότητα ήμῶν και συγγένειαν προς εκεί- νους, οὐτε ή λαλιή ήμῶν ήτο ή εύγενῆς και υπερήφανος εκείνη γλώσσα των άρχαίων προ- πατόρων, ήν ήμῶς μέν παραμεμορφωμένην έν πολλοῖς έψελλίζομεν, ή δὲ επίλοπος και μὴ ής ήμῶς καταδυναστευθεί: κόσμος, ή δὲ αυτης εκπολιτισθεί: εἶχῃ διατηρήσει και διαφυλάξει. Ένδοξοῦντες ύπερ της κλασικῆς εκκαλιύσεως, ής έν τη έσπερία έτυχον, οι σφοδ' του ήμετέρου Πανεπιστημίου ιδρυταί, έρόνουν ότι: ή μίγας προορισμός του ήμετέρου Πανεπι-

στικῆς ἅμα ἐνασχολήσεως τῆς ἀνθρωπότητος, δὲν ἔδύνατο τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Ἑλλάδος, τὸ καὶ Πανεπιστήμιον τοῦ Πανελληνίου, παρ' ᾧ παρεμελήθη, ὡς μὴ ὤφειλε, πᾶσα πρὸς ἰδρύσιν

Καὶ ὅμως ἐπιλαμβάνονται τῆς διανοητικῆς ἀνατροφῆς τῆς νεολαίας, περιοριζόμενοι εἰς μόνον τὰς γλωσσικὰς καὶ ἀρχαίμηνους ἐπιστήμας, ἀφίνονας καὶ παρελείποντας, ὡς ἐκ τῶν πλημμελῶν κανονισμῶν τῶν ἐκπαιδευτηρίων τῆς μέσης καὶ ἀνωτέρας ἐκπαίδευσης, πλείοντα τῶν δύο τρίτων τῆς κατὰ τὸν αἰῶνα τοῦτον ἵππαιτήτως ἐπιβαλλομένης διδασκαλίας ὕλης, ἢ ἄνευ ἢ ἀνθρώπου δὲν διδάσκειται ἀνθρωπισμῶν!

Ἴνα αἱ φυσικαὶ ἐπιστήμαι καταστῶσιν ἐρῶδες τοῦ μεμορφωμένου ἀνθρώπου καὶ τοῦ λαοῦ καθόλου, δεόν νὰ διδάσκονται ἤδη πρὸς τὴν στοιχειώδη μόρφωσιν. Συνεπὸς δὲ μετὰ τῆς ἀναρρήσεως τοῦ μαθητοῦ εἰς ὑψηλότερα στρώματα τῆς ἐκπαίδευσης, δεόν νὰ προσάγονται αὐτῷ καὶ πάλιν, τῶρα ὅμως εἰς βαθμὴν τελειότερον αἱ φυσικαὶ ἐπιστήμαι. Ὅπως λοιπὸν ὄντως πραγματοποιηθῆ κατὰ τὸ πρὸς τὴν φιλοσοφικὴν Σχολὴν ἔγγραφον τοῦ Ἐπιουργίου ἢ ἀγαθῆ τῆς Κυβερνήσεως ἐπιθυμία, τὸ φυσικὸν τμήμα φρονεῖ ὅτι ἄριστος ἀνυπερέβλητος εἶνε νὰ διδάσκονται αἱ φυσικαὶ ἐπιστήμαι ὑπὸ διπλωματούχων τοῦ φυσικοῦ τμήματος:

α' ὡς στοιχειωδῶς ἐν τοῖς Ἑλλησιν. σχολαίαις, β' ὡς κῆπως εἰδικώτερον καὶ κεχωρισμέναι εἰς τὰ γυμνάσια ἐπὶ οριστὴν καὶ γ' ἢ νὰ ἀποτελῆ μέρος τῆς διδασκαλίας ταύτης ἐν τοῖς Ἑλλησιν. σχολαίαις καὶ τοῖς Γυμνασίοις καὶ ἡ πειραματικὴ χημεία, ἥτις εἶνε ἡ βάση τῶν λοιπῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν.

Καθὸς ἡ καθόλου φυσιογνωσία, ἡ ἐρῶδης τὰ σώματα καὶ τὰς δυνάμεις τῆς φύσεως, εἶνε εὐρύτατη καὶ ἀπέραντος, ὡς καὶ αὐτὴ ἡ Δημιουργία, οὕτω καὶ ἡ διδασκαλία αὐτῆς δεόν νὰ διεξάγῃται ἐπὶ τὸ εὐρύτερον. Ἴνα δὲ ἡ τοιαύτη διδασκαλία καταστῆ τελειότερη καὶ ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ μετὰ τὴν ἐν τοῖς κατωτέροις ἐκπαιδευτηρίοις, δεόν ἐν αὐτῷ νὰ παρέχεται εἰς τὰς φυσικὰς ἐπιστήμας πρὸ παντός ἡ ἀπαιτούμενη προσοχὴ καὶ ἡ εὐκαιρία πρὸς ἀνάπτυξιν τῆς τε διδασκαλίας καὶ τῆς ἀπαιτουμένης αὐτοτελεῦς ἐπιστημονικῆς ἐρεῖνης.

Τοῦτο δὲ μόνον διὰ πλήρους διοικητικῆς καὶ ὑλικῆς ἀνεξαρτησίας ὀφείλει εἶσθαι δυνατὸν.

Κατὰ τὸν αἰῶνα ἡμῶν, τὸν κατ' ἐξοχὴν αἰῶνα τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν καὶ τῶν ἀπειρακτικῶν καὶ εὐγενετικῶν ἐφαρμογῶν αὐτῶν, δεόν ν' ἀποτελεῖται καὶ ἐν τῷ μοναδικῷ ἡμῶν Ἑλλησιν. Πανεπιστημίῳ αἱ φυσικαὶ ἐπιστήμαι, ἠνωμέναι μετὰ τῶν μαθηματικῶν, αὐτόπαρκτον ἐπιστημονικὸν σωματεῖον, ἐν ἴσῃ μορῇ διατελοῦν πρὸς τὴν Θεολογίαν, τὴν Ἱστορίαν καὶ τὴν Νομικὴν. Ἡ δὲ πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον εὐθετατέρα στιγμή ἐπέβλεπεν, ἐπ' ἧς ἡ Κυβέρνησις ἔλαβεν ἐπιστακμένως τὴν πρωτοβουλίαν τῆς εἰσαγωγῆς νέου βελτιώσεως καὶ μᾶλλον εἰς τὸ πνεῦμα τοῦ αἰῶνος ἀρμολογῆτος ὄργανισμοῦ τοῦ Πανεπιστημίου.

Ἐν ἁπασί τῃ Γαλλίᾳ ἀνάκαθεν, ἐν Ἀγγλίᾳ, ἐν Βελγίῳ, ἐν Γερμανίᾳ καὶ ἐν Ἀμερικῇ πρὸ πολλοῦ ἡ διαίρεσις ἐπετέθη καὶ παρέχονται διδακτορικὰ διπλώματα τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν. Παρ' ἡμῖν δὲ, καίτοι ἔχομεν τέλειον Πανεπιστήμιον, ἡ πολλὴ κόσμος ἄγνοεὶ ὅτι ὑπάρχει τμήμα Φυσικῶν, χορηγοῦν διδακτορικὰ διπλώματα.

Ἄν δὲ ἐν τοῖς Πανεπιστημίοις τῆς Γερμανίας ἐπικρατεῖ εἰσαίτι ὁ μεσαιωνικὸς Νόμος τῆς ὑπαγωγῆς τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν εἰς τὴν Φιλοσοφικὴν Σχολὴν καὶ οὐχὶ εἰς ἴδιαν, ἐκαὶ αἱ φυσικαὶ ἐπιστήμαι πρωταγωνιστοῦσι καὶ δὲν ἀποσπίνονται ἢ ὑπὲρ τῶν συμφερόντων καὶ τῆς προόδου αὐτῶν ἀνακαταστάσι ἐπίκλησις ὑπὸ τοῦ ὄγκου τῶν κλασικῶν ἐπιστημῶν.

καὶ ἐμφύχασιν ἐθνικῆς βιομηχανίας ἐνέργεια, νὰ παρίδῃ οὔτε τὰ ἀλλαγῶν γινόμενα οὔτε τὰ θαυμάσια ἀγαθὰ, τὰ ἐκ τῆς ἐφαρμογῆς τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν πηγάζοντα. Τὸ μέχρι τοῦδε εἰς τὴν τῶν Φιλοσόφων Σχολὴν συγγωνευθὲν φυσικομαθηματικὸν Τμήμα,

Ἄλλ' ὅμως τὴν ἀνάγκην τοῦ χωρισμοῦ τῶν τμημάτων καὶ τῆς διαίρεσως τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς εἰς Σχολὴν Φιλοσοφικοφιλολογικὴν καὶ Σχολὴν Φυσικομαθηματικὴν καταβοῦσα καὶ ἡ Γερμανικὴ Κυβέρνησις, ἤρξατο ἀναδιοργανοῦσα τὰ ἑαυτῆς Πανεπιστήμια, ἔγκαθιδρύουσα πάντε Σχολὰς. Ἐν Τυβίγγῃ, Γρεϊφσβάλλῃ, Ἐρλάνγγῃ καὶ Στρασβούργῳ πρὸ πολλοῦ λειτουργεῖ τὸ σύστημα τοῦτο, τὸ δὲ μέγα Πανεπιστήμιον τῆς Ἑξελιθένης πόλεως ἐφόρμησε διὰ πλειονοψηφίας τὴν Ἱδρύσιν καὶ πέμπτης Σχολῆς, καίτοι κληροδοτήματα καὶ προνομία πρὸ αἰώνων ἰσχύοντα, οὐκ ὄλγας ἐπέφεραν διςχερεῖς διοικητικὰς.

Ἐν τέλει δὲ φρονεῖ τὸ φυσικομαθηματικὸν τμήμα ὅτι ἡ Ἱδρύσις καὶ πέμπτης Σχολῆς, τῆς Φυσικομαθηματικῆς, οὐδόπως ἀντιβαίνει πρὸς τὸν ἰσχύοντα τοῦ Πανεπιστημίου ἡμῶν Νόμον, οὐδὲ ὀφείταται ἀνάγκη ἰδίῳ νομοθετήματος, διότι καὶ τὸ ἰσχύον Β. Διατάγμα τῆς 14 Ἀπριλίου 1837 ἀνέστηκεν εἰς τὴν Σύγκλητον νὰ συντάξῃ τὰς ὁριστικὰς διατυπώσεις τῶν ἐξετάσεων καὶ τοῦ χωρισμοῦ ἢ μὴ τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς, ὡς ἀκολουθεῖ:

Ἄρθρον 3 ἐδάφ. 8. (παρ. 29 Νόμων Ἐθν. Πανεπιστημίου ὑπὸ Ἄρ. Βαρμπᾶ).

«Περὶ δὲ τοῦ ἂν ἦναι καταλλετότερον ἢ ὄχι, ἀπὸ τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς νὰ τεθῶσι δύο ἄλλαι, ἡ νὰ διαρεθῇ αὐτὴ εἰς τμήματα ὅταν ὁ ὄγκος τῶν μαθῶν τῆς περισεύσῃ, τοῦτο, ὡς καὶ ἡ δέξις τῶν εἰς ἐκάστην Σχολὴν ἀνηκόντων κλάδων, ἀπόκειται εἰς τοὺς ὀρισμοὺς τῶν ὁριστικῶν διατυπώσεων τοῦ Πανεπιστημίου, αἱ ὁποῖαι ἐκδοθήσονται παρ' ἡμῶν ἐπομένως καὶ πρὸς σύνταξιν τῶν ἁποικίων θέλομεν συστάσῃ μετ' αὐτοῦ ἰδιαιτέρως ἐπιτροπὴν. (Κατὰ τὰς διατυπώσεις τῆς Συγκλήτου, ἀρθ. 6 § 3 «ἡ Φιλοσοφικὴ σχολὴ περιέχει τρία τμήματα, α' τὸ φιλολογικόν, β' τὸ μαθηματικόν καὶ γ' τὸ φυσικόν».)

Ἐπειδὴ δὲ αἱ διατυπώσεις αὗται ὑπὸ μεταγενεστέρων διαταγμάτων καὶ ὑπουργικῶν ἐγκυκλίων οὐσιωδῶς μετεβλήθησαν, πολλὰ δὲ γενικὰ μαθήματα καταργήθησαν καὶ προσετέθησαν φροντιστήρια καὶ νέα μαθήματα, φρονεῖ τὸ φυσικομαθηματικὸν τμήμα, ὅτι ἐπίσης διὰ Β. Διατάγματος δύναται ἡ Φιλοσοφικὴ Σχολὴ νὰ διαρεθῇ εἰς δύο Σχολὰς, συμφώνως πρὸς τὸ μνησθὲν ἄρθρον 3 τοῦ Β. Δ.

Τοῦτο δὲ εἶνε ὁ διακτικὸς πόντος τῶν ἐν Ἑλλάδι τὰς φυσικὰς ἐπιστήμας καλλιεργούντων, διότι ἄλλως εἶνε ἀδύνατον ἐν τῇ πατρίδι ἡμῶν νὰ προαχθῶσιν αἱ φυσικαὶ ἐπιστήμαι, αἵτινες κυρίως συντελοῦσιν εἰς τὴν διανοητικὴν μόρφωσιν καὶ τὴν ὑλικὴν εὐημερίαν τῶν λαῶν.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 24 Ὀκτωβρίου 1895.

Οἱ Κηρύχται

Ἄ. Χρηστομάνος

Κ. Μητσόπουλος

Τ. Ἄ. Ἀργυρόπουλος

Ε. Μηλιαράκης

Ν. Ἀποστολίδης

Α. Κ. Δαμβέργης

εις ἰδίαν Σχολὴν ἀνυψούμενον, θέλει ἀποκτήσει τὴν ἐμπρέπουσαν ἀνάπτυξιν καὶ σπουδαιότητα, διοικητικῶς δὲ μᾶλλον ἀνεξάρτητοι γινόμενοι αἱ φυσικαὶ ἐπιστῆμαι, θέλουσιν ἀνεπτύσσασθαι ἀνεπηρέαστως καὶ προσλάβει τὴν σημασίαν ἐκείνην, ἣν δυστυχῶς παρ' ἡμῶν εἰσέτι δὲν κέκτηνται. Διὰ τῶν μεταρρυθμίσεων τούτων, τῆς υποχρεωτικῆς φοιτήσεως εἰς τὰ σχολεῖα καὶ τὰς πρώτας τάξεις τοῦ γυμνασίου, διὰ τῆς εἰσαγωγῆς ὁλοκλήρου τῆς σειρᾶς τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν εἰς ἀπάσας τὰς τάξεις τῆς κατωτέρας καὶ μέσης καὶ ἀνωτέρας ἐκπαιδεύσεως καὶ διὰ τῆς ἀνωτάτης διδασκαλίας αὐτῶν, εἰς τρόπον ὥστε οἱ καρποὶ αὐτῆς νὰ ἠδύναντο νὰ γεννήσωσι καὶ νὰ προαγάγῃσι ἔθνην βιομηχανίαν μεγάλην, ὅταν ἀκούομεν ὅτι υφίσταται ἀλλαγὴ, ἐσκοπεῖτο οὐδὲν ἧττον ἢ ὁ δὲ ἑνὸς γενναίου ἄλματος, ἀνταξίου τῆς ἐποχῆς ἡμῶν, προβιδασμὸς τῆς μερψώσεως καὶ ἐκπαιδεύσεως ὁλοκλήρου τοῦ Ἑλληνισμοῦ.

Ἄς ἐλπίσωμεν ὅτι αἱ ἐπιβαλλόμενα αὐταὶ κοινωνικῆς πλέον ἀνάγκης μεταρρυθμίσεις δὲν θὰ βραδύνωσι πραγματοποιούμεναι. Αἰσχυνόμεθα δὲ ὁμολογοῦντες ὅτι παρ' ἡμῶν οἱ διδάκτορες τῶν μαθηματικῶν καὶ τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν ἀναγκάζονται νὰ ὑπερρετήσωσιν ὡς σχολάρχαι ἢ διδάσκαλοι ἑλληνικῶν Σχολείων, ἀλλότρια διδάσκοντες, καὶ ὅτι οἱ τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν παύονται καὶ ἀπολύονται καὶ ἐξ αὐτῶν τῶν ὑποδεεστέρων θέσεων, ἀκριβῶς διότι εἶναι διδάκτορες τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν (*). Μόνον ἄγνοια

[*] Σχετικῶς πρὸς τὰ ἀνωτέρω ἡ Πρυτανεὶα ὑπέβαλε τὴν ἀκόλουθον διαμαρτυρίαν πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον τῆς Παιδείας :

Ἐν Ἀθήναις τῇ 31 Ἰουλίου 1897

Ἀριθμ. { προπ. 2469
Δισπ. 1716

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἡ Πρυτανεὶα τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου

πρὸς τὸ ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως Ὑπουργεῖον.

Ὡς ἡτοιχότερος τῶν Καθηγητῶν τοῦ Φυσικοῦ Τμήματος τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς λαμβάνω τὴν τιμὴν νὰ διαβιβάσω ὑμῖν ἐπιγόντως παράκλησιν ἐκ μέρους τῶν

τῆς ἀλλαγῆς προσόδου καὶ τῶν αἰτίων αὐτῆς καὶ ἀδικαιολόγητος ὑποτίμησις τῆς σπουδαιότητος τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν, ὡς τε παραγόντων παιδαγωγικῶν καὶ ὡς ἐκπολιτιστικῶν, δύνασαι νὰ ἐξηγήσωσι κάπως τοιαῦτα ὀλισθήματα, οὐχὶ ὅμως καὶ νὰ δικαιολογήσωσιν αὐτά.

Ἐμμεθα ἔθνος ἐν ἀναγεννήσει διατελοῦν. Κυριώτατος μοχλὸς τῆς διαπαιδαγωγήσεως αὐτοῦ εἶναι τὸ Πανεπιστήμιον τοῦτο διὰ τῶν τεσσάρων αὐτοῦ Σχολῶν. Ὑψηλὰ ἔχοντες τὸ λάβαρον τῆς πίστεως

Καθηγητῶν τοῦ Τμήματος τούτου, ὅπως μὴ προβῆτε εἰς τὴν ἀπόλυσιν τῶν Καθηγητῶν τῶν διαφόρων Γυμνασίων διδασκόντων τὰ μαθηματικὰ καὶ φερόντων διπλωμα τοῦ Φυσικοῦ Τμήματος, διότι οὐ μόνον νῦν κατ' ἀπόφασιν τῆς Σχολῆς διδάσκονται οὗτοι καὶ ἐξετάζονται αὐστηρῶς εἰς τὰ Μαθηματικὰ καὶ ἐπαρκοῦσιν αἱ γνώσεις αὐτῶν εἰς τὴν ἐν τοῖς Γυμνασίοις διδασκαλίαν τῶν στοιχειωδῶν Μαθηματικῶν, ἀλλὰ καὶ καταλληλότεροι τῶν εἰδικῶν μαθηματικῶν ἀναδεικνύονται πρὸς διδασκαλίαν τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν, ὅς, ἐν περιπτώσει ἀποκλειστικῶν διδασκόντων τῶν Μαθηματικῶν, ἀναγκασίως θέλετε ἀναθέσει εἰς τοὺτους.

Προκειμένου νὰ βελτιώσῃτε καὶ ἀνωρθώσῃτε τὴν διδασκαλίαν τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ, εἶναι ἀπαραίτητον, καθ' ἃ πολλῶν ἢ τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς ἀνήνεγκεν ὑμῖν, νὰ δοθῇ ἢ ἔσον ἔνεστι, μείζον ἀνάπτυξις εἰς τὴν ἐν τοῖς Γυμνασίοις διδασκαλίαν τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν. Εἶναι αἰσόχρημα ἀνεγχεσθῆναι νὰ μὴ διδάσκῃται ἐν τοῖς Γυμνασίοις ὁλοκλήρως ἡ σειρά τῆς Ζωολογίας, φυτολογίας Ὀρυκτολογίας, Φυσικῆς καὶ Χημείας. Πρὸς τοῦτο δὲ, οὔτε οἱ διδάκτορες τῶν Μαθηματικῶν εἰσὶ κατάλληλοι, οὔτε οἱ διδάκτορες τῶν φυσικῶν ἐπαρκοῦσιν, εἰν ἀνατεθῇ αὐτοῖς καὶ ἡ διδασκαλία τῶν Μαθηματικῶν. Καὶ ἔμως ἡ διδασκαλία αὕτη εἶναι ἀπαραίτητος, ὅσον διὰ τοῖς εἰς τὸ Πανεπιστήμιον εἰσερχομένοις, ὅσον καὶ διὰ τοῖς ἐκ τῶν Γυμνασίων εἰς τὸν πρακτικὸν βίον ἐπερχομένοις.

Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἀποβλέποντες, ὃν βεβαίως καὶ τὸ Ὑπουργεῖον, τὴν ἀναμέρφωσιν ποθοῦν, ἀπαίξεται, ὅσον, ἐὰν τὸ Ὑπουργεῖον σκοπῇ νὰ διορίσῃ διὰ τὴν διδασκαλίαν τῶν καθαρῶν Μαθηματικῶν εἰδικούς μαθηματικούς, νὰ διορίσῃ ἀφεύκτως εἰς ἕκαστον Γυμνάσιον καὶ ἀνά ἓνα τῶν δοκιμωτέρων διδασκόντων τοῦ Φυσικοῦ τμήματος, διότι ἄλλως ἢ ὑπαρξίς ἰδίου τμήματος Φυσικοῦ τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς δὲν ἔχει λόγον.

Εὐπειθέστατος

Ἐπιτολῇ τῶν Καθηγητῶν τοῦ Φυσικοῦ Τμήματος τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς

Ὁ Πρόεδρος

Α. Κ. Κρηστομάνος

καὶ τῆς πατροπαράδοτου θρησκείας ἡμῶν, ὑπογραμμὸν δὲ τὰ διδάγματα τῶν ἀρχαίων προγόνων, τὰ ἀφορῶντα τὴν γλῶσσαν καὶ τὴν διαμόρφωσιν τῆς διανοίας, γινόμεθα ἱκανοὶ νὰ ἐννοῶμεν καὶ ν' ἀπονεύωμεν τὴν δικαιοσύνην καὶ νὰ σώζωμεν τὴν κοινωνίαν ἀπὸ τοῦ κινδύνου τῶν νόσων καὶ τῆς σωματικῆς ἐκφυλίσεως. Μετὰ δὲ τὴν ἐπικράτησιν τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν καὶ τῶν ἀπειροπληθῶν ἐφαρμογῶν αὐτῶν ἐπὶ τὸν βίον, ὀφείλομεν πάντως νὰ ἐγκαταστήσωμεν αὐτὰς παρ' ἡμῶν ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τούτῳ καὶ ἐν ἰσῆ μοίρᾳ πρὸς τὰς λοιπὰς Σχολὰς. Ὁ προσρισμὸς τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν, ὧν ἡ ἐφαρμογὴ οἰκοδομεῖ πλοῦτον, εὐημερίαν καὶ πολιτισμόν, εἶναι ἐφάμιλλος τοῦ τῶν νομικῶν καὶ τῶν ἰατρικῶν ἐπιστημῶν. Ἐνισχύτωμεν παντὶ σθέγει τὴν διδασκαλίαν αὐτῶν! Καλῶς διδαχθέντα θὰ ποιήσωσι καλὴν χρῆσιν τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν τὰ τέκνα ἡμῶν, ἡ δὲ ἀρίστη τῶν χρήσεων αὐτῶν εἶναι ἡ ἐμπρακτος ἐφαρμογὴ τῆς χώρας ἡμῶν παρεχούτης πάσης τὰς συνθήκας τῆς εὐδοκίμησεως τῶν ἀλλοχρῶθ' ἠριαμθεουσῶν ἐφαρμογῶν, ὁρθολοφανές εἶναι ὅτι ἡ πρόδος τῆς πατρίδος ἡμῶν καὶ τὸ εὐδαίμον μέλλον αὐτῆς περισυλλεγομένης, ἐξαρτῶνται ἐκ τῆς ἐπιδόσεως τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν.

Ἴνα δὲ οὐδεμίαν ἐνέργειαν παραλείψω τῆς Ἡρυτανείας τοῦ ἔτους 1896)7 ἀναφέρω καὶ τὰς προσπάθειάς μου περὶ τῆς ἐνάρξεως τῆς λειτουργίας τῆς Συναίας Ἀκαδημίας τῶν Ἐπιστημῶν. Ἦτο αὕτη τὸ τελευταῖον ἀντικείμενον, ἐφ' οὗ συνειργάσθη μετὰ τοῦ ἀειμνήστου ὑπουργοῦ Πετρίδου.

Ἐπρόκειτο νὰ ὀνομασθῶσιν 20 ἐπὶ τοῦ παρόντος ἀκαδημαϊκοί, φιλόλογοι, ἀρχαιολόγοι καὶ φυσικοί, ὑπόχρεοι νὰ συνεδριάξωσιν εἰκοσάκις καὶ νὰ παρουσιάζωσιν ἕκαστος ἐν τοῦλάχιστον πρωτότυπον ἔργον ἢ διατριβὴν κατ' ἔτος, ἀποζημιούμενοι διὰ δεκαδράχμου διὰ πᾶσαν συνεδρίασιν. Βίς γραφεὺς μὲ μισθὸν 120 δραχμῶν καὶ εἰς κλητῆρ τοῦ Πανεπιστημίου μὲ ἐπιμίσθιον 25 δραχμῶν θ' ἀπετέλουσαν τὸ βοηθητικὸν προσωπικόν, δραχμαὶ δὲ 14260 προ-

πελογίσθησαν δι' ἑξοδα γραφικῆς ὕλης, φωτισμοῦ καὶ ἐκδόσεως τῶν Πρακτικῶν τοῦ τε φιλοσοφικοῦ καὶ φιλολογικοῦ καὶ τοῦ φυσικομαθηματικοῦ τμήματος τῆς Ἀκαδημίας. Οὕτως ἀντὶ 20000 μόνον δραχμῶν θὰ ἐπίθετο ἐπὶ τοῦ παρόντος εἰς ἀποπειρατήριον ἐνέργειαν ἡ Ἀκαδημία, ἥς αἱ ἀπαρχαὶ τῶν ἐργασιῶν, περὶ τούτου εἶμαι πεπεισμένος, θὰ ἐπρομήνυσον σπουδαίαν ἐπίδοσιν καὶ οὐκ ὀλίγην ὀφέλειαν εἰς τὴν καθόλου ἐπιστήμην. Αἱ πολλαπλαῖ ἀνακοινώσεις ἑλλήνων ἐπιστημόνων εἴτε εἰς ξένα περιοδικά, εἴτε εἰς τὸν Παρνασσόν, εἴτε εἰς τὰς ἐνταῦθα ξέναις ἀρχαιολογικαῖς Σχολαῖς, αἱ καὶ νῦν γινόμεναι χωρὶς νὰ ὑπάρχη εἰσέτι ἡ Ἀκαδημία, ἠδύναντο ν' ἀποτελέσωσιν ὕλην οὐκ εὐκαταφρόνητον. Μεγίστην ὅμως θὰ εἶχε σημασίαν συστηματικὴ τις ἐργασία τῶν ἡμετέρων Ἀκαδημαϊκῶν εἰς τὴν ἐκπόνησιν ἐπιστημονικῶν τεχνικῶν ὄρων κατὰ τοὺς κανόνας τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης διὰ τὰς νεωτέρας φυσικὰς ἐπιστήμας, ὡς οἱ ἀρχαῖοι ἠγγόνων. Βεβαίως θὰ ἐπεκράτει ἡ τριαύτη ἑλληνικὴ ἐπιστημονικὴ ὀνοματοθεσία πάσης ἄλλης τὴν σήμερον εἰς τὴν ἐπιστήμην εἰσαχθεῖσης.

Περὶ τῶν ἐξετάσεων.

Ἐὰν ἐξετάσεις αὐστηραὶ εἰσιν ἡ λυδία λίθος τῆς λειτουργίας παντὸς ἐκπαιδευτηρίου, πρέπει νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι παρ' ἡμῶν ἐπικρατεῖ μεγάλη ἐπιείκεια. Ἴσως ὅμως καὶ οἱ φοιτηταὶ μας εἶναι ἀνώτεροι τῶν φοιτητῶν πάντων τῶν Πανεπιστημίων τῆς ὕψηλῆς καὶ εὐδοκίμοισι πλείοτερον αὐτῶν. Ἐνῶ ὑπῆρξαν ἔτη καθ' ἃ ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τῆς Βιέννης μόνον 50% τῶν εἰς τὰς ἐξετάσεις προσελθόντων ἐπετύγγανον, παρ' ἡμῶν ὑπάρχουσι Σχολαί, ἐν αἷς κατ' ἔτος εἴτε οὐδεὶς εἴτε εἰς καὶ μόνος ὑποψήφιος σημειοῦται ὡς ἀπορριφθεὶς. Μᾶς ἐνθυμίζει ὁ ἀθάνατος οὗτος ἀπορριφθεὶς τὸν ἕνα καὶ μόνον ἀθάνατον ἐκείνον νεκρὸν Τοῦρκον, ἐν κατόπιν ἐκάστης μάχης τοῦ παρυσικοῦ ἑλληνοτουρκικοῦ πολέμου ἐσημείου ὡς πε-

σόντα γερμανική τις ἐφημερίς, δημοσιεύουσα τὰ ἐκ τοῦ τουρκικοῦ στρατοπέδου τηλεγραφήματα. Εἰς τοὺς παρὰ τοῦ ἀειμνήστου Τρικούπη ζητοῦντας τὴν μεταρρύθμισιν τοῦ ὄργανισμοῦ τοῦ Πανεπιστημίου, οὗτος ἀπήντα στερεοτύπως: «ἡ περὶ τοῦ Πανεπιστημίου νομοθεσία εἶναι ἀρίστη, τὸ δὲ μόνον φάρμακον εἶναι αἱ αὐστηρόταται ἐξετάσεις». Καὶ ἔντως εἰς ἀγνοεῖ ὅτι διδακτορικὸν δίπλωμα τῆς ἐν Βιέννῃ φερ' εἰπεῖν ἰατρικῆς Σχολῆς εἶναι ἐγγύησις τῆς ἀξίας τοῦ φέροντος αὐτὸ ἰατροῦ; Ὁ ἀληθῶς ἀγαπῶν τὸ ἡμέτερον Πανεπιστήμιον ἔπρεπε νὰ τείνῃ εἰς τὸ νὰ μεταρρυθμισθῶσιν αἱ περὶ τῶν ἐξετάσεων διατάξεις καὶ νὰ εἰσαχθῆ παρ' ἡμῶν ἀκριβὲς ἀντίγραφον τῆς διεξαγωγῆς τῶν ἐξετάσεων τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Βιέννης. Τότε ὁ διδάκτωρ τοῦ ἡμετέρου Πανεπιστημίου θὰ ἦτο ἐφάμιλλος τῶν διδασκῶν πάντων τῶν Πανεπιστημίων. Δὲν θέλομεν βεβαίως μετρίους ἢ κακοὺς διδασκῶν: ὅθεν ἐν καὶ μόνον «κακῶς» ἔπρεπε ν' ἀπορρίπτῃ τὸν ὑποψήφιον, διότι, ὅπως οὗτος χρισθῆ διὰ τοῦ βαθμοῦ τοῦ διδασκῶν, πρέπει νὰ εὐρεθῆ τελείως κάτοχος τῆς ἐπιστήμης σου καὶ οὐχὶ ἐν μέρει μόνον ἢ μετρίως. Ἀφ' ἑτέρου κατὰ τὰς ἐξετάσεις λ. χ. τῶν γενικῶν μαθημάτων τῆς ἰατρικῆς Σχολῆς ἐξετάζονται ἐν μιᾷ ὥρᾳ 10 ὑποψήφιοι εἰς πέντε οὐσιώδη διὰ τὴν μόρφωσιν τοῦ μέλλοντος ἰατροῦ μαθήματα καὶ γίνονται δεκτοὶ καὶ ἐὰν λάβωσι 5 μετρίως. Θὰ ἦτο προτιμότερον ἂν, οὐχὶ πολλοὶ ὁμοῦ καὶ συγχρόνως, ἀλλ' εἰς ἐκάστοτε μόνος καὶ κατ' ἰδίαν ἐξητάζετο ἐν τινι αἰθούρῃ ἢ ἐν τῷ γραφείῳ τοῦ καθηγητοῦ καὶ αὐστηρότερον: ἡ δὲ ζημία, ἐὰν τότε ἐχαρίζετο καθηγητῆς τις ὑπὲρ τοῦ ἐξεταζομένου, θὰ ἦτο μηδὲν ἀπέναντι τῆς βεβαίας ζημίας καὶ καταπτώσεως, ἥτις ὡς ἐκ τῆς ἐπιπολαίου ἐξετάσεως μεγάλου ἀριθμοῦ ὑποψηφίων προσγίγνεται εἰς τοὺς ἐξεταζομένους καὶ εἰς τὴν ἐπιστήμην. Ἀντὶ τῶν μηδὲν ἐκφραζόντων πολλῶν καὶ ποικίλων βαθμῶν, βεβαίως προτιμότερον θὰ ἦτο νὰ ὑπῆρχον αἱ δύο μόνον βαθμοί: «ἐπαρκῶς» καὶ «ἀνεπαρκῶς» καὶ νὰ προσετίθετο τὸ χαρακτηριστικὸν «ἀρίστα» εἰς τὸ ἐπαρκῶς τοῦ ἐν ἅπασιν τοῖς μαθήμασιν ἀριστεύσαντος.

Ἐσχάτως ἐνομοθετήθη (Ἰούλιον 1893) καὶ ἐφηρμόσθη (Ἰούλιον 1896) γενναῖα μεταρρύθμισις τῶν ἰατρικῶν γενικῶν ἐξετάσεων ἐν τοῖς γαλλικαῖς Πανεπιστημίοις διὰ τῆς εἰσαγωγῆς τοῦ Certificat d'études, συνεπαγομένου καὶ πρακτικᾶς ἀσκήσεως εἰς ἅπαντα τὰ γενικά μαθήματα, τῆς Χημείας δηλαδή, τῆς Φυσικῆς, τῆς Ζωολογίας καὶ τῆς Βοτανικῆς. Ἐξωμοίωσαν ἐν ἄλλαις λέξεσι τὰς ἐξετάσεις ταύτας, ἃς ἡμεῖς διεξάγομεν τοσοῦτον ἐπιεικῶς, πρὸς τὸ Tentamen physicum τῶν γερμανικῶν Πανεπιστημίων καὶ τὰς προκαταρκτικὰς ἐξετάσεις καὶ μέρος τοῦ Aon Rigorosum τῶν αὐστριακῶν καὶ ὑπεργκόντισαν αὐτὰς κατὰ τὴν αὐστηρότητα.

Ἐξητάσθησαν κατὰ τὸ ἔτος 1896)7 :

A. ἐν τῇ Θεολογικῇ Σχολῇ 13 ὑποψήφιοι, ἔλαβον δὲ

4 τὸν βαθμὸν ἀρίστα τοῦ προσλύτου

5 » » λίαν καλῶς καὶ

4 » » καλῶς

Δὲν ἀπερρίφθη δὲ οὐδεὶς.

B. ἐν τῇ Νομικῇ Σχολῇ 197 ὑποψήφιοι, ἔλαβον δὲ

2 τὸν βαθμὸν ἀρίστα τοῦ διδασκῶν

32 » » λίαν καλῶς »

114 » » καλῶς » καὶ

32 » » μετρίως τοῦ τελειοδιδάκτου.

17 δὲ ἀπερρίφθησαν.

Γ. ἐν τῇ Ἰατρικῇ Σχολῇ 160 ὑποψήφιοι, ἔλαβον δὲ

20 τὸν βαθμὸν ἀρίστα τοῦ διδασκῶν

114 » » λίαν καλῶς »

25 » » καλῶς »

1 δὲ ἀπερρίφθη

Δ. ἐν τῇ Ἰατρικῇ Σχολῇ εἰς τὰς πρακτικὰς ἐξετάσεις ἐξητάσθησαν 107 ὑποψήφιοι καὶ ἔλαβον ἄδειαν τοῦ μετέρχεσθαι τὸν ἰατρὸν

4	μέ	τὸν	βαθμὸν	ἄριστα
79	»	»	λίαν	καλῶς
24	»	»	καλῶς	»

Ε. ἐν τῷ Φιλολογικῷ τμήματι τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς ἐξετάσθησαν 44 υποψήφιοι, ἔλαβον δὲ

4	τὸν	βαθμὸν	ἄριστα	τοῦ	διδάκτορος
9	»	»	λίαν	καλῶς	»
15	»	»	καλῶς	»	»
15	»	»	μετρίως	τοῦ	τελειοδιδάκτου
1	ἀπερρίφθη.				

ΣΤ. ἐν τῷ φυσικῷ τμήματι τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς ἐξετάσθησαν 8 υποψήφιοι καὶ ἔλαβον

3	τὸν	βαθμὸν	ἄριστα	τοῦ	διδάκτορος
3	»	»	λίαν	καλῶς	»
2	»	»	καλῶς	»	»

Ζ. ἐν τῷ μαθηματικῷ τμήματι τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς ἐξετάσθησαν 19 υποψήφιοι, ἔλαβον δὲ

3	τὸν	βαθμὸν	ἄριστα	τοῦ	διδάκτορος
3	»	»	λίαν	καλῶς	»
9	»	»	καλῶς	»	»
1	»	»	μετρίως	τοῦ	τελειοδιδάκτου
2	ἀπερρίφθησαν.				

Η. ἐν τῷ Φαρμακευτικῷ Σχολείῳ ἐξετάσθησαν υποψήφιοι 27, ἔτυχον δὲ πτυχίου

9	μέ	τὸν	βαθμὸν	ἄριστα
13	»	»	λίαν	καλῶς
5	»	»	καλῶς	»

ἤτοι ἐν συνόλῳ ἐξετάσθησαν 575, ἔτυχον τοῦ βαθμοῦ ἄριστα 49 καὶ ἀπερρίφθησαν ἐν μὲν ταῖς λοιπαῖς 4, ἐν δὲ τῇ Νομικῇ Σχολῇ 17.

Ὅσον ἀφορᾷ τὰς ἐξετάσεις τῶν γενικῶν μαθημάτων τῆς Ιατρικῆς

καὶ Σχολῆς, ἔλαβεν ἡ Πρυτανεία τὴν πρωτοβουλίαν δι' ἐγγράφου τῆς πρὸς τὴν Κοσμητείαν νὰ δώσῃ τὴν ἐμπρέπουσαν νύξιν ὅπως παύσωσι τοῦ λοιποῦ πολλὰ ὑπερβασίαι, ἀνατρέπουσαι τὴν σοβαρότητα τοῦ θεσμοῦ τούτου, εἰ δὲ κηδόμενοι τῆς ὑπολήψεως τῆς Σχολῆς δύο κοσμητῆρες τοῦ παρελθόντος καὶ τοῦ ἐνεστῶτος ἔτους, ὡς καὶ ὁ Ὑπουργός, δραστηρῶς ἐνεργήσαντες, διεφύθησαν τὰς ἐξετάσεις ταύτας ἐπὶ τὸ σκοπιμώτερον. Ἡ δὲ ἐφαρμογὴ τοῦ νέου Β. Διατάγματος ἀρχεται ἀπὸ τοῦ ἐπιόντος ἀκαδημαϊκοῦ ἔτους 1898/9. Φοβούμαι ὁμως ὅτι ἄνευ Βασιλικῆς Ἐπιτρέπου, ὡς ὁ τῶν αὐστριακῶν Πανεπιστημίων, δὲν θὰ ἐπέλθῃ ριζικὴ βελτίωσις.

Περὶ δὲ τῆς εἰσαγωγῆς τῶν εἰσατηρίων ἐξετάσεων, καταπρατικῶς ἐγνωμάτευσεν ἤδη ἡ φιλοσοφικὴ Σχολή, ἡ δὲ Πρυτανεία ὑπέβαλε τὴν γνώμην ταύτην εἰς τὸ Ὑπουργεῖον διὰ τοῦ αὐτοῦ ὑπομνήματος (ὄρα ἀνωτέρω σελ. 121), δι' οὗ διεβιβάσθη καὶ ἡ περὶ τῆς διαίρεσεως τῆς φιλοσοφικῆς Σχολῆς εἰς δύο χωριστὰς Σχολὰς πρότασις. Εὐχῆς ἔργον νὰ εἰσαχθῶσιν ἄνευ ἀναβολῆς τὰ σωτηριώδη μέτρα ταῦτα!

Περὶ τῶν Παραρτημάτων καὶ Ἐργαστηρίων καὶ τῆς λειτουργίας αὐτῶν.

Ἐν τοῖς φροντιστηρίοις, τοῖς ἐργαστηρίοις καὶ τοῖς παραρτήμασι τοῦ Πανεπιστημίου κορυφῶνται καὶ τεκμαίρεται ἰδίως ἡ ἐπιστημονικὴ δράσις τοῦ ἡμετέρου Πανεπιστημίου. αἱ δὲ περὶ ταύτης ἐνιαύσιαι ἐκθέσεις τῶν καθηγητῶν εὐγλώττως μαρτυροῦσι τὴν ἀδιαφιλονείκητον πρόοδον, ἧς δὲν θὰ βραδύνωσι νὰ προκύψωσιν ἀπὸ ἀποτελέσματα, ὅπόταν τὰ τῆς προτάσεως μου ὑπὸ τῆς Συγκλήτου ψηφισθέντα ἐπαρκῆ ὅπως οὖν μέτα ἐπιτρέψωσι νὰ γίνηται πληρεστέρα ἡ διδασκαλία.

Κατὰ τὸ ἀτυχὲς ἔτος τῆς ἐμῆς Πρυτανείας ὀλίγας μόνον καὶ ἐλλειπεῖς ἐργασίας τῶν φοιτητῶν ἔχω ν' ἀναφέρω, ἐνῶ τοῦ-

ναντίον οι καθηγηταὶ τῶν ἐργαστηρίων ἐπωφελῶς ἐργάσθησαν.

Διὰ τῆς εἰς τὸν προϋπολογισμὸν ἀναγραφῆς ἐσόδου καὶ δαπάνης διὰ τὰς ὑπὸ τῶν φοιτητῶν θραυσμένας κατὰ τὰς πρακτικὰς ἀσκήσεις ὑαλίνας συσκευάς, ἃς οὗτοι ἀποζημιούσι, καταβάλλοντες τὸ τίμημα εἰς τὸ Ταμεῖον τοῦ Πανεπιστημίου, ἐπιτεύχθη ν' ἀγοράζωνται αὐταὶ πάλιν ὑπὸ τοῦ Πανεπιστημίου καὶ νὰ τηρῶνται οὕτω πάντοτε ἄρτια· αἱ ὠρισμένοι τὸν ἀριθμὸν καὶ εἰς τοὺς φοιτητὰς ἐκδανειζόμεναι συσκευαί. Οὕτω δὲ ἐπιτευχθήτετα· μεγάλη οἰκονομία εἰς τὰς ἐτησίας δαπάνας πρὸς ἀγορὰν ὀργάνων διὰ τὰς ἀσκήσεις, ἅτινα ἄλλως μετὰ πάροδον ὀλίγων ἐτῶν ἔπρεπεν ἐκ νέου ν' ἀγοράζωνται, καθίστανται δὲ συνάμα οἱ καθηγηταὶ καὶ διευθυνταὶ τῶν ἐργαστηρίων ὑπεύθυνοι διὰ τὰ ὠρισμένα τὸν ἀριθμὸν ὄργανα τῶν ἀσκήσεων.

1. Ἐν τῷ φιλοσοφικῷ φροντιστηρίῳ ὁ καθηγητὴς Μαργαρ. Εὐαγγελίδης ἐξήσκησεν 93 φοιτητὰς περὶ τὴν πρὸ τοῦ Σωκράτους φιλοσοφίαν καὶ τὴν Μεταρυσικήν τοῦ Ἀριστοτέλους, ζητεῖ δὲ δικαίως πίστωσιν πρὸς ἀγορὰν τῶν συγγραμμάτων τῶν Ἑλληνικῶν φιλοσόφων.

2. Ἐν τῷ ἑλληνικῷ φροντιστηρίῳ ὁ καθηγητὴς Γ. Μιστριώτης ἐξήσκησεν 122 φοιτητὰς.

3. Ἐν τῷ παιδαγωγικῷ φροντιστηρίῳ ὁ καθηγητὴς Ἰω. Παναζίδης ἐξετέλεσε μὲν τὰς συνήθεις ἀσκήσεις, ὁμολογεῖ δὲ ὅτι ἔνεκα τῶν διαρκῶν ἀνωμαλιῶν αὐταὶ ἀπέβησαν οὐχὶ ἀνελλιπεῖς.

4. Ἐν τῷ φιλολογικῷ φροντιστηρίῳ τοῦ καθηγητοῦ Κωνστ. Κόντου ἠσκήθησαν 85 φοιτηταὶ τοῦ γ. καὶ δ. ἔτους εἰς τὸ ἐλληνοστί γράφειν καὶ εἰς τὰ τῆς κριτικῆς.

5. Ἐν τῷ γλωσσολογικῷ φροντιστηρίῳ τοῦ καθηγητοῦ Γ. Χατζιδάκι ἐνεγράφησαν 85, ἠσκήθησαν δὲ 45 πρῶτοετείς καὶ τεταρτοετείς.

6. Ἐν τῷ φροντιστηρίῳ τῆς λατινικῆς φιλολογίας ἐτέλεσεν ὁ καθηγητὴς Σπυρ. Βάσης ἀσκήσεις περὶ τὸ λατινοστί γράφειν. λυπεῖται δὲ ὅτι κατηργήθη ἡ μικρὰ ἀμειβὴ τῶν ἀριστευσάντων.

7. Ἐν τῷ ἀρχαιολογικῷ φροντιστηρίῳ τοῦ καθηγητοῦ Νικολάου Πολίτου ἐνεγράφησαν 92 φοιτηταὶ τῆς φιλολογίας καὶ ἠσκήθησαν εἰς τὴν ἑρμηνεῖαν τῶν Ἀπτικῶν τοῦ Πausανίου.

8. Ἐν τῷ ἀρχαιολογικῷ φροντιστηρίῳ τοῦ καθηγητοῦ Ἀ. Οἰκονόμου ἠσκήθησαν 80 φοιτηταὶ τῆς φιλολογίας εἰς τὴν ἀνάγνωσιν ἐπιγραφῶν.

9. Ἐν τῷ ἱστορικῷ φροντιστηρίῳ τοῦ καθηγητοῦ Σπ. Λάμπρου ἠσκήθησαν 50 φοιτηταὶ, ἐπλουτίσθη δὲ ἡ βιβλιοθήκη αὐτοῦ δι' ἱστορικῶν περιοδικῶν καὶ διὰ φωτογραφικῶν πανομοιούτων ἑλληνικῶν κωδίκων τοῦ Ἐσκουριάου τῆς Ἰσπανίας.

10. Ὁ καθηγητὴς Παῦλος Καρολίδης ἐν τῷ ἱστορικῷ φροντιστηρίῳ αὐτοῦ εἶχεν ἐγγράψει 116 φοιτητὰς τοῦ γ. καὶ δ. ἔτους τῆς φιλολογίας, ἠκολούθησαν δὲ τακτικῶς τὰς φροντιστηριακὰς ἐργασίας 80, ἀσκηθέντες εἰς τε τὴν λύσιν εἰδικῶν ζητημάτων ἐκ τῆς ἑλληνικῆς ἱστορίας καὶ εἰς τὴν κριτικὴν μελέτην τῶν πηγῶν τῆς ἑλληνικῆς ἱστορίας, ὡς θέματος ληφθέντος τοῦ προομίου τοῦ Θεουκυδίδου.

11. Ἐν τῷ μαθηματικῷ φροντιστηρίῳ τοῦ καθηγητοῦ Ἰωάννου Χατζιδάκι ἐνεγράφησαν μὲν 18 πρῶτοετείς καὶ τεταρτοετείς φοιτηταὶ, ἐξησκήθησαν δὲ μόνον 10 εἰς ζητήματα τῆς ἀναλύσεως, τοῦ μεγίστου καὶ ἐλαχίστου καὶ τῶν καμπύλων.

12. Ἐν τῷ μαθηματικῷ φροντιστηρίῳ τοῦ καθηγητοῦ Κυπαρίστου Στεφάνου ἠσκήθησαν εἰς τὴν ἀνωτέραν Ἀλγεβραν 10 φοιτηταὶ καὶ 2 φοιτήτριαι.

13. Ἐν τῷ Ἀστεροσκοπεῖῳ πολλὴ κατεπονθήθη ἐργασία καὶ ἐπιτεύχθησαν ἀποτελέσματα μαρτυροῦντα περὶ τῆς νέας ζωῆς καὶ προσόδου, ἣν ἠδυνήθη νὰ ἐμπνεύσῃ εἰς τὴν λειτουργίαν τοῦ ἰδρύματος ὁ διευθυντὴς αὐτοῦ καθηγητὴς Δ. Αἰγινήτης, κατορθώσας διὰ γενναίων δωρεῶν τοῦ φιλογενοῦς καὶ πρὸς πάντα ὑψηλὸν σκοπὸν ἀριωγὸν χεῖρα τείνωντος Ἀνδρέου Συγγροῦ καὶ τὴν βιβλιοθήκην νὰ πλουτίσῃ δι' 140 τόμων καὶ τὸ ἀναγνωστήριον διὰ 14 ἐπιστημονικῶν περιοδικῶν καὶ τὰ κτίρια ν' αὐξήσῃ.

ἀνεγείρων αἴθουσαν διὰ τὰς μεσημβρινὰς παρατηρήσεις, ἐν ἣ θέλει τοποθετηθῆ ὁ νέος μεσημβρινὸς κύκλος, καὶ τὰ ὄργανα νὰ συμπληρωθῇ δι' ἑνὸς ἀκριβοῦς χρονιογράφου πρὸς προσδιορισμὸν τοῦ γεωγραφικοῦ μήκους τῶν Ἀθηνῶν καὶ ἑνὸς ἀρίστης κατασκευῆς ἀστρικοῦ ἐκκρεμοῦς, προσέτι δὲ συλλέξας διὰ τῆς ἐπὶ τούτῳ συσταθείσης ἐπιτροπῆς 50000 δραχμὰς χρησιμοποιοησάμενας εἰς ἀγορὰν νέου ἰσημερινοῦ τηλεσκοπίου.

Ἐν μὲν τῷ Ἀστρονομικῷ τμήματι ἐγένοντο 300 παρατηρήσεις Μεσημβρινῶν, 289 Zenithiakai πρὸς προσδιορισμὸν τοῦ γεωγραφικοῦ πλάτους καὶ τῆς ἀποκλίσεως τοῦ φωτός, παρατηρήθη τὸ ζωδιακὸν φῶς ἐπὶ τοῦς 4 πρώτους μῆνας τοῦ ἔτους 1897, ἀνεκαλύφθη κατὰ Δεκέμβριον 1896 ἑνὸν καὶ παρατηρήθησαν 7 γνωστὰ σμήνη διαττόντων ἀστέρων, ἐξηκολούθησεν ἡ ἀνίχνευσις νέων κομητῶν δι' ὅλου τοῦ ἔτους, ἐμελετήθησαν τὰ χρονόμετρα τοῦ Β. Ναυτικοῦ καὶ ἐδημοσιεύθη ἐν ταῖς Comptes Rendus τῆς Ἀκαδημίας τῶν Παρισίων ἡ τοῦ νέου σμήνους διαττόντων παρατήρησις, γαλλιστὶ δὲ ἐξεδόθη ὁ ἐκ 50 τυπογραφικῶν φύλλων Ἀρσένος τῶν Annales de l'observatoire national d'Athènes.

Ἐν δὲ τῷ Μετεωρολογικῷ τμήματι ἐσυνεχίσθησαν αἱ καθ' ἑκάστην γινόμεναι παρατηρήσεις τοῦ ἀστεροσκοπίου καὶ τῶν ἐν Ἑλλάδι σταθμῶν αὐτοῦ καὶ ἐν τῷ Γεωδυναμικῷ τμήματι ἐμελετήθησαν αἱ ἀπὸ τοῦ 1893—1897 σεισμολογικαὶ παρατηρήσεις ὑπὸ τῶν 22 μετεωρολογικῶν σταθμῶν, τῶν 174 τηλεγραφικῶν γραφείων καὶ 53 ἰδιωτῶν παρατηρητῶν.

14. Ἐν τῷ Ἀνθρωπολογικῷ Μουσείῳ, ὁ μετ' ἀφοσιώσεως ἐργαζόμενος ἐπιμελητὴς αὐτοῦ Κλων Στέφανος, ἐγκατασταθεὶς τῇ ἐμῇ πρωτοβουλίᾳ εἰς ἰσραϊκὴν μεσημβρινὴν αἴθουσαν τῆς Σιναίας ἀκαδημίας, κατέστησεν αὐτὸ προσιτὸν εἰς τοὺς ἐνδιαφερομένους ἐπισκέπτας, προσεκτήσατο δὲ 6 σκελετοὺς τῆς παναρχαίας νεκροπολεως Ἐλευσίνος, πλεῖστα κρανία ἱστορικοῦ ἐνδιαφέροντος καὶ 631 τόμους ἐκ τῶν συγγραμμάτων τοῦ ἱατροῦ καὶ μεσαιωνολόγου Ἀλεξ. Πασπάτη, οὓς πρὸς τῆς πέρουσι δωρηθείσης βιβλιο-

θήκη αὐτοῦ, ἐδώρησατο ἡ χήρα αὐτοῦ Ἀργυρῆ. Κατήρτισε δὲ ἀνθρωπολογικὴν βιβλιογραφίαν, ἐποίησε παρατηρήσεις δυναμομετρικὰς ἐν τῷ ἑλληνικῷ ναυτικῷ καὶ παρὰ ταῖς πρόσφυξι Θεσσαλοῖς καὶ ἠρεύνησε τὰ φωνητικὰ φαινόμενα τῶν κατὰ τόπους ἐν Ἑλλάδι ἰδιωματῶν.

15. Ἐν τῷ Φυσιολογικῷ Μουσείῳ ὁ ἀσκνος καὶ ἐπιστημονικὴν τάξιν εἰσαγαγὼν καθηγητὴς Νικόλαος Ἀποστολιδῆς προσέθηκε δι' ἀγορῶν ἐκ τῆς εἰδικῆς τοῦ Πανεπιστημίου πιστώσεως καὶ διὰ δωρεῶν παρὰ διαφόρων πολλὰ σπουδαῖα εἶδη καὶ δείγματα, 4 συγγράμματα νέα καὶ 15 πίνακας ζωολογικοῦς, ἐν δὲ τῷ ζωολογικῷ Φροντιστηρίῳ 2 μικροσκοπία Nachet μετὰ τῶν παραρτημάτων αὐτῶν δαπάναις τοῦ Πανεπιστημίου. Ἐν τῷ φροντιστηρίῳ τούτῳ ἕνεκα τῶν ταραχῶν καὶ τῆς μετὰ ταῦτα ἐπιστρατεύσεως ὀλίγοι μόνον καὶ ἐπὶ βραχὺ ἐξησχθήσαν φοιτηταί.

16. Ἐν τῷ βοτανικῷ Μουσείῳ καὶ Ἐργαστηρίῳ μετ' ὄλην τὴν διαθέσιν, ἣν πρὸς τούτο εἶχον, ὁ ἐμβριθεὶς ὑπὲρ τῆς φυτολογίας ἐν Ἑλλάδι ἐργαζόμενος καθηγητὴς Σπυρίδων Μηλιαράκης δὲν κατορθώσας νὰ ἐκπληρώσῃ τοὺς πόθους τοῦ ὡς πρὸς τὸν διορισμὸν τοῦ δεινοῦ συστηματικοῦ ἐρευνητοῦ τῆς ἑλληνικῆς χλωρίδος Θεοδώρου Χέλδραϊχ, πολλὰς προσενεγκόντος ἐρεῖνας ὑπὲρ τῆς ἐν Ἑλλάδι ἐπιστήμης, εἰς τὴν θέσιν τοῦ ἐπιμελητοῦ τοῦ εἰσέτι ἀτακτοποιήτου, ἀλλ' ὅμως πολυτιμοτάτου βοτανικοῦ Μουσείου καὶ ὡς πρὸς τὴν ἀπόκτησιν καταλλήλου χώρου διὰ τὸ βοτανικὸν ἐργαστήριον. Τὸ ὑπὸ τὴν μεγάλην αἴθουσαν τῆς Νομικῆς Σχολῆς κάθυστρον καὶ σκοτεινὸν ὑπόγειον, εἰς ὃ τοῦτο νῦν εὐρίσκεται, εἶναι ὅλως ἀκατάλληλον πρὸς μικροσκοπικὰς παρατηρήσεις καὶ ἐρεῖνας καὶ ἐπιβάλλεται ἡ σύντομος μέριμνα τοῦ Πανεπιστημίου καὶ τοῦ Ὑπουργείου (ἔρα ὑπόμνημα σελ. 110), ὅπως ἀναπτυχθῇ ἀξιοπρεπῶς καὶ ἡ σπουδαιοτάτη δι' ἡμᾶς διδασκαλία τῆς Βοτανικῆς. Διὰ τῆς ζελοτιώτεως τοῦ προϋπολογισμοῦ τοῦ ἐργαστηρίου τούτου προσεπάθησα νὰ συνδράμω κατὰ τι τὰς φιλοπροόδους προσπάθειας τοῦ ἐπιμελοῦς συναδέλφου.

17. Ἐν τῷ ὄρυκτολογικῷ, γεωλογικῷ καὶ παλαιοντολογικῷ Μουσείῳ καὶ Ἐργαστηρίῳ ὁ καθ' ἑαυτὸ ἰδρύσας αὐτὰ εἰδήμων καθηγητῆς Κωνσταντῖνος Μητσάπουλος, βοηθούμενος ὑπὸ τοῦ ἐπιμελητοῦ Θεοδώρου Σκούφου, ἐταξινόμησεν ἀπάσαις τὰς συλλογὰς καὶ ἐτοποθέτησεν ἐντὸς νέων ἐρμαρίων, ἡ δὲ Πρυτανεία προθύμως παρέσχεν ἐκ τῆς πιστώσεως δι' ἐπισκευὰς τῶν παραρτημάτων τὰ μέσα πρὸς χρωματισμὸν καὶ ἐξωραϊσμὸν τῶν αἰθουσῶν τοῦ Μουσείου, ὥστε νῦν ἀξιοπρεπῶς πως εἶναι ἐκτεθειμένον μέγα μέρος τῶν ὄρυκτῶν καὶ ἀπολιθωμάτων. Ἄλλ' ἀκριβῶς οὐς λόγους προβάλλει ὁ καθ. Μηλιαράκης, αὐτοὺς εὐρίσκομεν καὶ ἐνταῦθα ἐπιπροσθεύοντας οὐ μόνον εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῶν δύο Μουσείων τῆς Βοτανικῆς καὶ τῆς Ὀρυκτολογίας καὶ τὴν διδασκαλίαν παρακαλύοντας, ἀλλὰ καὶ κυρίως ζημιούντας τοὺς κλάδους τούτους τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν παρ' ἡμῖν. Εἶναι ἡ ἔλλειψις χώρου διὰ τὰ Μουσεία, ἅτινα ἠδύναντο καὶ ὤφειλον νὰ γνωρίσωσιν εἰς τὸν λαὸν τὰ προϊόντα τῆς φύσεως καὶ νὰ διδάξωσιν αὐτὸν τὰ χρήσιμα φυτὰ καὶ ὄρυκτὰ τοῦ τόπου, εἶναι καὶ ἡ ἔλλειψις τῶν μέσων τῆς διδασκαλίας καὶ τῆς ἐρεῦνης· ἀμφότερα δὲ καταμαρτυροῦσι τὴν ἐπικρατοῦσαν δυστυχῶς παρ' ἡμῖν ἀδιαφορίαν καὶ ἐπιπολαιότητα ὡς πρὸς τὰς φυσικὰς ἐπιστήμας, παρ' ἧν, καλλιεργουμένων δεόντως, ἔπρεπε κυρίως νὰ προσδοκᾷ ὁ λαὸς τὴν βελτίωσιν τῆς τύχης του. Ἀναξιοπαθεῖται παρ' ἡμῖν αἱ φυσικαὶ ἐπιστήμαι καὶ μὴ ἐκλαίκευόμεναι, ἀδυνατοῦσι νὰ παράσχωσι τὰς ἐθνικοφελεῖς αὐτῶν ἐφαρμογὰς. Ἄλλ' ἐὰν κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἐνεκα τῶν συμβάντων δὲν ἦτο δυνατόν νὰ διεξαχθῶσι πλήρεις αἱ ὄρυκτολογικαὶ ἀσκήσεις τῶν φοιτητῶν, ὁ ἐπιμελητῆς αὐτοῦ ὁμοῦς ἐπλούτισε τὸ Μουσεῖον διὰ σκελετοῦ Μεγαθηρίου προϊστορικοῦ ἐκ τῆς τάξεως τῶν παμφάγων, εὐρεθέντος εἰς βάθος 143 μέτρων ἐν τῷ ἀνθρακωρυχείῳ τῆς Κύμης.

18. Ἐν τῷ Ἐργαστηρίῳ τῆς Φυσικῆς ἠσκήθησαν ὑπὸ τὴν ἐδήξιαν τοῦ καθηγητοῦ Τιμολέοντος Ἀργυροπούλου 20 μόνον φοιτηταὶ τοῦ φυσικοῦ καὶ τοῦ μαθηματικοῦ τμήματος τῆς φιλο-

σοφικῆς Σχολῆς εἰς τὴν ἐκτέλεσιν πειραμάτων, ἐνῶ αἱ ἀσκήσεις αὗται δὲν εἶναι προαιρετικαὶ καὶ ἔπρεπεν ἅπαντες οἱ φητηταὶ τῶν τμημάτων τούτων νὰ ἐξαπικῶνται εἰς τὴν Φυσικὴν, ἣν, καθηγηταὶ ποτε γινόμενοι, θέλουσι διδάξει πειραματικῶς. Ὁ καθηγητῆς Ἀργυρόπουλος εἶναι εἰς τῶν δεξιωτέρων πειραματιστῶν, ἀγαπῶν δὲ τὴν ἐπιστήμην του καὶ τὴν ἐκλαίκευσιν αὐτῆς, προάγει αὐτὴν παρ' ἡμῖν διὰ δημοδῶν μαθημάτων καὶ ὠραίων πειραμάτων. Οὕτως, ἐνῶ ἐν τῷ τόπῳ τῆς ἀνκαλύψεως αὐτῶν σχεδὸν ἐλησμονήθησαν αἱ ἀκτῖνες τοῦ Roentgen καὶ ὀλίγοι μὴ εἰδικοί ἐπιστήμονες εἶδον αὐτάς, παρ' ἡμῖν ὀλίγοι ὑπάρχουσιν Ἀθηναῖοι, οἱ ὅποιοι νὰ μὴ ἐτέρφθησαν καὶ ἐδιδάχθησαν κατὰ τὰ δύο τελευταῖα ἔτη διὰ τῶν μετὰς συσκευῶν τοῦ Πανεπιστημίου ἐκτελεσθέντων πειραμάτων τούτων. Ὁ δαιφιλῆς νέος προπολογισμὸς θέλει ἐπιτρέψει τὸν πλουτισμὸν τῆς συλλογῆς τῶν φυσικῶν ὀργάνων, εἰς ἡν τύχησα νὰ προσθέτω ἐπὶ τῆς Πρυτανείας μου τὴν πλήρη συσκευὴν τῶν ἀκτῶν Roentgen τῆς ὑπὲρ τῶν τραυματιῶν τοῦ πολέμου φιλανθρώπου ἀποστολῆς τοῦ νοσοκομείου τῆς ἀγγλικῆς ἐφημερίδος «Ὁ Ἡμερήσιος Χρόνος», ἣν οὗτος ἐδωρήσατο εἰς τὸ Πανεπιστήμιον καὶ δι' ἧς ὁ ἡμέτερος καθηγητῆς πολλὰς διηυκλόνησε χειρουργικὰς διαγνώσεις.

19. Ἐν τῷ γενικῷ Χημείῳ ἐδιδάχθη δλόκληρος ἡ ἀνόργανος χημεία καὶ ἠσκήθησαν ἐμπράκτως 40 φοιτηταὶ τοῦ β' καὶ γ' ἔτους τοῦ φυσικοῦ τμήματος τῆς φιλοσοφικῆς Σχολῆς καὶ 61 πρωτοετῆς φαρμακοποιοί, φιλοτίμως παρασχόντων τὴν ἑαυτῶν συνδρομὴν εἰς τὴν ἐξάσκησιν αὐτῶν ἐπὶ τινὰ χρόνον κατὰ τὴν ἀσθένειαν τοῦ ἐπιμελητοῦ τοῦ χημείου Ἰωάννου Τρικαλιανοῦ τῶν χημικῶν Κωνσταντῖνου Ζέγγελη, Προκοπίου Ζαχαρία καὶ Γεωργίου Μαθαισπούλου. Ἐκ δὲ τῶν ἰδιαιτέρων ἐπιστημονικῶν ἐργασιῶν τοῦ Χημείου ἀναφέρω τὴν εἰς τὰ Comptes Rendus τῆς Ἀκαδημίας τῶν Παρισίων καὶ εἰς γερμανικὰ περιοδικὰ δημοσιευθεῖσαν ἀνακάλυψίν μου νέου ὄρυκτοῦ ἐν Λαυρίῳ, τοῦ ἀμόρφου Γρη-

νοκίτου, νέας ιδιότητας τοῦ τεχνητοῦ πάγου καὶ τὴν παρατήρησιν πρωτοφανοῦς χαλαζῆς ἐν Κηφισσίᾳ.

20. Ἐν τῷ φαρμακευτικῷ Χημείῳ ἠτκήθησαν 97 φοιτηταὶ τοῦ β. καὶ γ. ἔτους τοῦ φαρμακευτικοῦ Σχολείου, ἐκ τῶν ὁποίων μόνον 45 συνεπλήρωσαν ὁλόκληρον τὸ πρόγραμμα τῶν ἐργασιῶν, οἱ δὲ λοιποὶ ἕνεκα τῶν ἀνωμάλων περιστάσεων δὲν εἰργάσθησαν ὡς ἔπρεπεν, ἂν καὶ τὸ Χημείον τοῦτο δι' ὅλου τοῦ ἀκαδημαϊκοῦ ἔτους δὲν ἔπαυσε λειτουργοῦν. Ὁ ἀόκνος τὴν νεωτέραν Φαρμακευτικὴν διὰ πολλῶν συγγραφῶν καὶ τῆς διδασκαλίας εἰσάγων καθηγητῆς Ἀναστάσιος Δαμβέργης, ὅστις συνενοῖ ἐν τῷ μαθηματικῷ του ὁλόκληρον τὴν σειρὰν τῶν εἰς τὸν φαρμακευτικὸν κλάδον ἀπαραιτήτων ἐπιστημονικῶν ἐργασιῶν, δικαίως παραπονεῖται ὅτι κατόπιν τῆς γιγαντιαίας ἀναπτύξεως ἣν ἔλαβον ἐσχάτως αἱ φαρμακευτικαὶ σπουδαὶ παρ' ἡμῖν, τριπλασιασθέντος τοῦ ἀριθμοῦ τῶν φοιτητῶν, οὔτε ἔτι ὑπὸ τοῦ φαρμακευτικοῦ Χημείου κατεχόμενος χώρος εἶναι ἐπαρκής, οὔτε τὰ χορηγούμενα μέσα, οὔτε τὸ βοηθητικὸν προσωπικόν, εἰ καὶ μετ' ἀφοσιώσεως συμπράττει αὐτῷ ὁ ἀριστος τῶν ἐπιμελητῶν, ὑφηγητῆς Τηλέμ. Κομνηνός. Ἡ Πρυτανεὶα ἐχορήγησεν αὐτῷ εὐρείας πιστώσεις καὶ εὐχεσθαι μετ' αὐτοῦ τὴν ἐγκατάστασιν τοῦ φαρμακευτικοῦ Χημείου εἰς τὸν πρῶτον ὄροφον τοῦ γενικοῦ Χημείου, ὅπου, ὡς ἐλπίζει, τὸ Ὑπουργεῖον εὐδοκήσῃ ν' ἀνεγείρῃ τὸ νέον Φυσιογραφεῖον (ἄρα σελ. 110). Πληθὺς ἐπιστημονικῶν ἐργασιῶν ἐξῆλθον εἰς φῶς ἐκ τοῦ ἐργαστηρίου τούτου, ὅπερ, ἄριστα διευθυνόμενον, θέλει καταστῆ εὐφάμιλλον τῶν τῆς Ἑσπερίας φαρμακευτικῶν χημείων, ἐάν τύχῃ τῆς δεούσης ὑποστηρίξεως.

21 Ἐν τῷ Ἀνατομικῷ φροντιστηρίῳ ὁ ἐπαξίως καὶ μετ' ἀκρας εἰδικότητος διευθύνων αὐτὸ καθηγητῆς τῆς Ἀνατομίας Γρηγόριος Νικολαΐδης ἐξηκολούθησε τὰς πρακτικὰς ἐπιπρωμάτων ἀσκήσεις 396 φοιτητῶν τῆς ἰατρικῆς καθ' ὅλον τὸ ἔτος καὶ εἰς τὸ πείσμα τῶν ὡς ἐκ τῶν περιστάσεων ἀδιακόπων αὐτοῦ ἐνοχλήσεων, καταληφθέντος τοῦ ἀμφιθεάτρου τοῦ Ἀνατομείου ἐπὶ 4 μῆνας

ὑπὸ ἐθελοντῶν καὶ στρατωνιζομένων χωροφυλάκων. Οὐχ ἔττον κατώρθωσεν, ἂν οὐχὶ ἀπασαν τὴν Ἀνατομικὴν καὶ Ἐμβρυολογίαν, τοῦλάχιστον μὲγα μέρος αὐτῆς νὰ διδάξῃ καὶ ἀπὸ τῆς ἔδρας.

22. Ἐν τῷ Φυσιολογικῷ ὁ αὐτὸς καθηγητῆς Γρηγόριος Νικολαΐδης, τῶν μαθημάτων τοῦ ὁποίου σπουδαίως ἡ Πρυτανεὶα ἠτύχησε νὰ εὐρύνῃ τὰς πιστώσεις καὶ χορηγίας, δὲν κατώρθωσεν ἕνεκα τῶν γνωστῶν λόγων νὰ ποιήσῃ τὰς συνήθεις ἀσκήσεις τῶν φοιτητῶν, ἐξέτελεσεν ὅμως πειραματικὰς φυσιολογικὰς ἐρεῦνας.

23. Ἐν τῷ Παθολογικῷ Ἀνατομικῷ ὁ καθηγητῆς Νικόλαος Πεζόπουλος, προαγαθὸν τοῦ ἰδρύματος τούτου τὴν δράσιν, βοηθούμενος ὑπὸ τῶν ἀξίων τῆς ἐπιστήμης μυστῶν Λεων. Ἀραπίδου, Λ. Κατάνωφ καὶ Α. Σπίρλα, διεύθυνε τὰς ἐν τῷ παθολογικῷ καὶ ἱστολογικῷ καὶ τῷ χημικῷ τμήματι περατωθείσας ἀσκήσεις 180 τριτοετῶν καὶ τεταρτοετῶν φοιτητῶν τῆς ἰατρικῆς, τῶν λοιπῶν μέχρι τοῦ ἀριθμοῦ τῶν 476 ἐν ὅλῳ ἐγγραφέντων, ἕνεκα τῶν γνωστῶν λόγων μὴ προσελθόντων. Τὸ τρίτον τοῦτο ἐργαστήριον ἐξέτελεσε τὰς μικροσκοπικὰς ἐργασίας καὶ νεκροψίας τῶν κλινικῶν τοῦ δημοτικοῦ Νοσοκομείου καὶ ἐρεῦνας ἀξίας λόγου ἐπὶ τῶν ἐν τῷ αἵματι μικροβίων καὶ τῆς διαφορικῆς διαγνώσεως νόσων μικροβιακῆς φύσεως.

24. Ἐν τῇ Ἀστυκλινικῇ ἐχορηγήθη ἰατρικὴ συνδρομὴ εἰς 3618 πάσχοντας ἐξ Ἀθηνῶν, Πειραιῶς καὶ τῶν περιχώρων καὶ ἠτκήθησαν πρακτικῶς 70 διδάκτορες τῆς ἰατρικῆς τὸ νόμιμον ἑνεάμηνον διάστημα πρὸ τῶν πρακτικῶν αὐτῶν ἐξετάσεων.

25. Ἐν τῇ χειρουργικῇ Κλινικῇ τοῦ δημ. Νοσοκομείου ἡ Ἑλπίς ὁ καθηγητῆς Σπυρ. Μαγγίνας ἐκθέτει ὅτι ἐνοσηλεύθησαν 345 ἄρρωστοι, 288 ἄρρνες καὶ 57 θήλειαι, ὧν ἴαθησαν 244, ἐξῆλθον βελτιωθέντες 42, ἀπέθανον 23 καὶ παρέμειναν ὑπὸ νοσηλείαν 36. Κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ὁ καθηγητῆς ἐπέφερε σπουδαίαν εὐρυσίαν καὶ πλείστας βελτιώσεις εἰς τὸ ἐν τῇ κλινικῇ του ἐγχειρητήριον καὶ ἐπλούτισεν αὐτὸ διὰ νέων συσκευῶν ἐπὶ τὸ τελειότερον, τὸ δὲ Πανεπιστήμιον δι' ἐκτάκτων πιστώσεων, ἀνελήουσῶν εἰς δραχμὰς

4600, συνέδραμε τὴν φιλοπρόδοον ἔφρσιν αὐτοῦ, ἔπως καταστήσῃ τὸ ἐγχειρητήριον τοῦτο πρότυπον ἐν Ἑλλάδι.

26. Εἰς τὴν χειρουργικὴν Κλινικὴν τοῦ καθηγητοῦ Ἰουλίου Γαλδάνη ἐν τῷ δημοτικῷ Νοσοκομείῳ προσήλθον 413 ἀσθενεῖς, ἐξ ὧν 66 γυναῖκες, καὶ ἐνεργήθησαν 215 μεγάλαι ἐγχειρήσεις, ὧν 11 ἀπέληξαν εἰς θάνατον. Ἐνοσηλεύθησαν καὶ 66 τραυματῖαι τοῦ πολέμου λαθέντες. Ἐξωτερικοὶ δὲ προσήλθον 450, ὧν 190 θήλειαι ἐπ' αὐτῶν ἐγένοντο 311 μικραὶ ἐγχειρήσεις. Κατὰ καθήκον ἀναφέρω ἀπὸ τοῦ βήματος τοῦτου πρὸς ἐνθάρρυνσιν τῶν ἐργαζομένων ὑφηγητῶν καὶ ὡς μόνην ἠθικὴν ἀμειβήν, ἣν δύναμαι νὰ παράσχω, τὸν ἐπιμελητὴν τῆς κλινικῆς ταύτης Εὐάγγελον Καλλιωντζίην διὰ τὴν ἐγχειρητικὴν δεξιότητα καὶ τὴν καρποφόρον διδασκαλίαν αὐτοῦ.

27. Ὁ καταρτίζων τὸ ἰατροδικαστικὸν καὶ τοξικολογικὸν ἐργαστήριον καθηγητῆς Γ. Βάφας, ὑποβάλλων κατάλογον πάντων τῶν εἰδῶν καὶ ὀργάνων, ἃ ἐκ τῶν μέχρι τοῦδε πενηχρῶν πιστώσεων διὰ τὸ μάθημά του κατώρθωσε μετὰ πενταετείς μόχθους νὰ προμηθευθῇ, βεβαίῳ ὅτι ἐάν δὲν καταρτισθῇ πλήρες τὸ ἐργαστήριον τοῦτο, οὔτε εἰς εἰδικὰς ἐρεῦνας καὶ μελέτας, ἀλλ' οὔτε εἰς ἀσκήσεις τῶν φοιτητῶν δύναται νὰ χρησιμεύσῃ.

28. Ὁ καθηγητῆς τῆς Φαρμακολογίας Νικόλαος Γ. Μακκῆς ἐξαιτεῖται γῶρον, ὄργανα καὶ συμπλήρωσιν τῶν συλλογῶν αὐτοῦ, ἀνευ τῶν ὁποίων οὐδὲ λόγος κἂν δύναται νὰ γίνῃ περὶ φαρμακολογικοῦ ἐργαστηρίου καὶ ἀσκήσεων. Κυρίως εἰς δύο τμήματα δεῖν νὰ διαιρεθῇ τὸ φαρμακολογικὸν ἐργαστήριον, περιλαμβάνον ἐν τῷ Α' τὸ φαρμακογνωστικὸν μέρος, ἐν δὲ τῷ Β' τὸ ἰδίως φαρμακολογικόν. Τὸ μὲν Α' ὑποδιαιρετέον εἰς τὸ μικροσκοπικὸν τμήμα καὶ τὸ χημικόν, διὰ τὴν ἐξέτασιν καὶ ἀναγνώρισιν τῶν φαρμάκων καὶ τῶν ἰδιοτήτων αὐτῶν, τὸ δὲ Β' θέλει ἐκτελεῖ τὰς πρακτικὰς ἀσκήσεις, καθ' ἃς πλὴν τῶν ἐπιστημονικῶν φαρμακοδυναμικῶν ἐρευνῶν θέλουσιν ἐξασκεῖσθαι οἱ φοιτηταὶ καὶ εἰς τὴν μελέτην τῆς ἐνεργείας τῶν φαρμάκων ἐπὶ ζώων. Ἀπαιτοῦνται δὲ συλλογαὶ καὶ

ὄργανα εἰδικὰ ἀξίας τοὐλάχιστον 20000 δραχμῶν, ἔπως δυναθῇ νὰ λειτουργήσῃ τὸ ἐργαστήριον.

29. Ἐν τῷ Μαιευτηρίῳ ὁ ἀριθμὸς τῶν τεχασῶν ἀνῆλθεν εἰς 104, ἐτέχθησαν δὲ 105 βρέφη, ὧν τὰ 98 ζῶντα. Ἐξήλθον ὑγιεῖς ἀπασαι αἱ λεχωίδες, 47 δὲ βρέφη ἐστάλησαν εἰς τὸ Βρεφοκομεῖον. Μαθήτριά τῆς μαιευτικῆς Σχολῆς ἐνεγράφησαν 27 καὶ ἀπολυτήρια ἐδόθησαν εἰς 21, ἡσκήθησαν δὲ κατὰ σειράς καλούμενοι οἱ διδάκτορες, οἱ τελειόφοιτοι καὶ οἱ τεταρτοετείς φοιτηταί. Δι' ἐκτάκτου ἐκ μέρους τῆς Πρυτανείας πιστώσεως ἠγοράσθησαν νέα προπλάσματα καὶ ἀνδρείκελον.

30. Εἰς τὸ Ὀφθαλμιατρικὸν προσήλθον ἐν ὄλῳ 1145 ἀσθενεῖς, 179 μὲν μέχρι τέλους Μαρτίου 1897, προϊσταμένου τοῦ ἀειμνήστου καθηγητοῦ Ἀνδρέου Ἀναγνωστάκη, 966 δὲ ἀπὸ 1 Ἀπριλίου μέχρι τέλους Αὐγούστου, ἐξ ὧν 119 ἐνεχειρήθησαν ὑπὸ τοῦ ὑφηγητοῦ Ἡλ. Φιλιππακοπούλου.

31. Ἐν τῷ Νοσοκομείῳ τῶν μεταδοτικῶν νοσημάτων ὁ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἀειμνήστου καθηγητοῦ Παύλου Ἰωάννου ἀναλαβὼν τὴν διεύθυνσιν αὐτοῦ ὑφηγητῆς Εὐάγγελος Καλλιωντζίης ἀναφέρει ὅτι 200 τεταρτοετείς φοιτηταὶ τῆς ἰατρικῆς ἡσκήθησαν εἰς τὴν θεραπείαν τῶν ἀφροδισίων παθῶν, ἐνοσηλεύθησαν δὲ 610 γυναῖκες καὶ προσήλθον εἰς τὴν Πολυκλινικὴν 74 ἀρρενες.

32. Ἐν τῷ ἀνατομικο-χειρουργικῷ Μουσείῳ ἐδιδάχθη ἅπαν τὸ γενικὸν μέρος τῆς ἐπιδησιολογίας, ἐν δὲ τῷ φροντιστηρίῳ ἐνεγράφησαν μὲν 254 τεταρτοετείς φοιτηταὶ τῆς ἰατρικῆς, ἡσκήθησαν δὲ 226 ἐπὶ τινα χρόνον.

33. Ἐν τῷ θεραπευτηρίῳ τοῦ Βρεφοκομείου ὁ καθηγητῆς τῆς κλινικῆς τῶν παιδῶν Ἀ. Ζίνης ἀναφέρει ὅτι ἐνοσηλεύθησαν 385 βρέφη, ἐκφράζει δὲ τὴν εὐγνωμοσύνην του διὰ τὴν περὶ χορηγίας τῶν ὀργάνων τοῦ μικροσκοπικοῦ ἐργαστηρίου πρόνοιαν τοῦ Πανεπιστημίου.

34. Ἐν τῷ ἐθνικῷ Νομισματικῷ Μουσείῳ εἰτέχθησαν 3452 νέα νομίσματα, ἐξ ὧν 135 ἠγοράσθησαν ὑπὸ τοῦ Πανεπιστημίου, καὶ

23 συγγράμματα, έπερατώθη δέ υπό του δραστηρίου διευθυντού Ιωάννου Σβορώνου ή σύνταξις των καταλόγων των Νομισμάτων.

35. Έν τῇ ἐθν. Βιβλιοθήκῃ ανέλαβε μετά τήν απόλυσιν του Γ. Κωσταντινίδου ο Έμμανουήλ Ροΐδης τήν Έφορίαν, εὔρε δέ τήν στενοχωρίαν των από του έτους 1874 κατά 80000 τόμους αύξηθέντων βιβλίων μεγίστην, ενώ ή Βαλλιάνειος οικοδομή ούδέ-λως προχωρεί. Έπλουτίσθη ή Βιβλιοθήκη κατά τὸ έτος τούτο διά 12000 τόμων, έν αὐς ή δωρεά της κυρίας Βικτωρίας Ιωάννου και ή λαμπρά βιβλιοθήκη του άειμνήστου Μάρκου Ρενιέρη, συνισταμένη έξ 9000 τόμων αἰσείται δέ προσέτι αύξησιν της πιστώσεως πρὸς σύμπληξιν των βιβλίων. Ένταῦθα (*) μνημονεύομεν

(*) Υπάλληλος τις της ἐθν. Βιβλιοθήκης, προσελθὼν δὲ ὑπηρεσίαν εἰς τὸ γραφεῖον της Πρυτανείας, εἶδεν ήμέραν τινα θέμα συγγραμμάτων ἔχει ἀφεχθὲν ἐκ Δευφίας και προσηρισμένον διὰ τὸν καθηγητὴν της Ἀρχαιολογίας, περὶ ὧν ἐξεφράσθη ὅτι εἶναι κατόχονος ή αγορά αὐτή, ὀφείλοντος τοῦ καθηγητοῦ εἰς ἴδιον νὰ προμηθεύηται και νὰ κατέχη τὰ θεμελιώδη της ἐπιστήμης του συγγράμματα. Μὴ ἀρκεσθεὶς εἰς τὴν αὐτοκλήτον γνωμάτωσιν του ταῦτην, μετέβη εἰς τὸ Ὑπουργεῖον και προκάλεσε τὸ κατωτέρω δημοσιευόμενον ἔγγραφον της 17 Ἰουλ. 1897, ἡπερ βεβαίως μόνον εἰς τὴν ἐφαλμένην ταύτην εἰσήγησιν ὀφείλεται και εἰς τὴν ἄγνοιαν των συμβαινόντων, δύναται ὅμως νὰ ἔχη χειρίστας συνεπείας διὰ τὰς χρησιμώτατας εἰδικὰς βιβλιοθήκας των φροντιστηρίων κτλ. Ἡ ἀνάγνωσις των διαμειφθέντων ἔγγραφων θέλει ἀπαδείξει ὅτι ή Πρυτανεία υπό σύρυντέραν ἔννοιαν ἔκρινε τὸ ζήτημα, ἐπιμείνασα νὰ μὴ ὑποβληθῇ υπό τὴν κυβερνοίαν των ὑπαλλήλων της Βιβλιοθήκης, προκειμένου περὶ των ἐκ της οὐσίας του Πανεπιστημίου ἀγοραζόμενων βιβλίων της πανεπιστημιακῆς Βιβλιοθήκης και περὶ της οὐσίας, ἣν ἔχει ή Πρυτανεία, διαχειριζομένη τὰς πιστώσεις του προϋπολογισμοῦ του Πανεπιστημίου.

Έν Ἀθήναις τῇ 17 Ἰουλίου 1897.

Ἄριθμ. $\left\{ \begin{array}{l} \text{πρωτ. 8244} \\ \text{δικ. 5600} \end{array} \right.$

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Τὸ Ὑπουργεῖον των Ἐκκλησιαστικῶν και της Δημ. Ἐκπαιδεύσεως
πρὸς τὴν Πρυτανείαν του Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου.

Ἀφορμὴν λαβόντας ἐκ των προσφάτως ζητηθεισῶν πιστώσεων πρὸς πληρωμὴν βιβλίων πρὸς χρῆσιν των παραρτημάτων του ἔθνικοῦ Πανεπιστημίου, παρατηρήσαμεν ὅτι ή προμήθεια αὐτῶν γίνεται κατὰ παράβασιν των σχετικῶν διατάξεων του νόμου ΣΜΗ' περὶ της ἔθνικῆς Βιβλιοθήκης, καθ' ἣς αὐτή γίνεται τῇ γνωμοδοτήσει του Ἐφόρου της ἔθνικῆς Βιβλιοθήκης και των κοσμητόρων των Σχολίων του Πανεπιστημίου.

ἐπεισόδιον, δυνάμενον νὰ ἔχη δυσάρεστους συνεπείας διὰ τὰς ἐν τῇ καταρτίζεσθαι εὑρισκομένας εἰδικὰς βιβλιοθήκας των Παραρτημάτων, Ἐργαστηρίων και Φροντιστηρίων.

Δι' ἡ δηλοῦμεν ἑμῖν, κ. Πρύτανι, ὅτι ἐφεξῆς οὐδεμίαν τοιαύτην πίστωσιν θέλομεν ἐγκρίνει γινομένην κατὰ παράβασιν των διατάξεων του προμηνημονευθέντος Νόμου.

Ὁ Ὑπουργός
Ἄθ. Εὐταξίας.

Έν Ἀθήναις τῇ 22 Ἰουλίου 1897.

Ἄριθμ. $\left\{ \begin{array}{l} \text{πρωτ. 2383} \\ \text{δικ. 1655} \end{array} \right.$

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἡ Πρυτανεία του Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου

πρὸς τὸ ἐπὶ των Ἐκκλησιαστικῶν και της Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως
Ὑπουργεῖον.

Κατανοῦν πληρῶστα τὴν ἀναγκάστην Ὑμῶν, Κύριε Ὑπουργέ, ἐπὶ ταῖς ἀδικλείπτους ὑπερβάσεις των πιστώσεων του Προϋπολογισμοῦ και ταῖς ἐντεῦθεν ἀνωμαλίαις ἐν τῇ διαχειρίσει των του Πανεπιστημίου. Ὁσαύτως συναισθάνομαι τὸν φλέγοντα Ὑμῶν πόθον νὰ θέσῃτε τέρμα εἰς τὰς ἀνωμαλίας ταύτας και νὰ φέρητε τάχιστα εἰς τὰ του κλάδου τούτου τῆς διοικήσεως του Πανεπιστημίου.

Ἄλλ' ἐπιτρέψατέ μοι νὰ παρατηρήσω Ὑμῖν ἐμπρότοις γενικώτερον, ἕτερον δέ και εἰς ἀπάντησιν της ὑπ' ἀρ. $\frac{8244}{5600}$ ἀπὸ 17 Ἰουλίου ε. ἔ. διαταγῆς Ὑμῶν, ὅτι

αἱ ὑπερβάσεις των πιστώσεων εἶναι φυσικὴ συνέπεια των ἕσον ἀνεπαρκῶν, τῶσον και ἀδεξίως μέχρι τοῦδε και μὴ σκοπίμως συντασσομένων Προϋπολογισμῶν του Πανεπιστημίου και των οὕτως εἰπεῖν ἐχθρικός πρὸς τὴν ἀνάπτυξιν της ἐπιστημονικῆς διδασκαλίας ἐν αὐτῇ γινομένων ἐκάστοτε ἐγκρίσεων αὐτῶν. Ἐἴαν, ὡς ὀφείλαμεν, ἔχωμεν τὴν δέουσαν ἐμπιστοσύνην πρὸς τὴν ἐντιμότητα και εἰδικὴν ἰκανότητα των ὑπὸ της Κυβερνήσεως διοριζομένων καθηγητῶν, ὀφείλαμεν και νὰ ὑποστηρίζομεν τὰς ὑπὲρ της πλήρους και ἐπιστημονικῆς διδασκαλίας προσπάθειας αὐτῶν και νὰ παράσχομεν αὐτοῖς τὰ μέσα, ὅπως καταστήσωσιν ἐν Ἑλλάδι τὴν ἐπιστημονικὴν διδασκαλίαν ἐνήμερον πρὸς τὰς ἀλλοχῶν προόδους αὐτῆς. Με προϋπολογισμὸν 1000 δραχμῶν, ὃν ἐνέκρινεν ή προκάτοχος κυβέρνησις, περικόπουσα πίστωσιν 5500 δραχμῶν ζητηθεισῶν διὰ τὴν διδασκαλίαν της Φαρμακευτικῆς Χημείας, ἣτις τσαχῶτα λυσιτελεῖ φάρμακα προήγαγεν ἐσχάτως, ἀδυνατεῖ πρόγματι

Κληροδοτήματα καὶ δωρεαί.

Ἡ σχετικῶς μεγάλη περιουσία τοῦ Πανεπιστημίου εἶναι ἀποτέλεσμα ἐράνων, δωρεῶν καὶ κληροδοτημάτων, ἡ δὲ γνησιωτάτη

ὁ καθηγητὴς νὰ ἐκτελῇ τὸ ἑαυτοῦ καθήκον, εἴαν ἔχη συναίσθησιν τινα αὐτοῦ. Εἶναι ὄντως προτιμότερον νὰ μὴ διδάσκηται ἐπιστήμη, τις, παρὰ νὰ διδάσκηται ὡς ἐδιδάσκετο πρὸ 15 ἢ 20 ἐτῶν καί, εἴαν πεισθῶμεν ὅτι ὁ ἐν λόγῳ καθηγητὴς δὲν εἶναι καταχραστὴς, εἰρήλομεν νὰ συντελῶμεν εἰς πᾶν ὅ,τι κρίνῃ ἀναγκαῖον πρὸς ἀνάπτυξιν τῆς διδασκαλίας του.

Ἐντεῦθεν λοιπὸν αἱ ἀέννοι ὑπερβάσεις. Διὰ τοῦτο δὲ ἐφρόντισα νὰ συντάξω τὸν προϋπολογισμὸν τοῦ ἔτους 1897—98 τοιοῦτον, ὥστε νὰ ἰκανοποιῇ τὰς ἀνάγκας ταύτας, ἀδιάφορον ἂν φανῶσι πολλὰ τὰ ἀναγραφόμενα ἐξόδα. Ἄν ταῦτα ὑπερβαίνωσι τὰς δυνάμεις καὶ τοὺς πόρους τῆς περιουσίας τοῦ Πανεπιστημίου, δέαν τὸ Δημόσιον, ὅπερ παραδόξως ὠφελεῖται χρηματικῶς ἐκ τοῦ Πανεπιστημίου ἀπὸ τῆς ἀπαρῆς ὑπὲρ αὐτοῦ, νὰ προσέλθῃ ἄρωγόν διὰ παροχῆς ἀφθόνων μέσων. Ὁ ὑποβληθὴσόμενος Ὑμῶν κατ' αὐτὰς νέος Προϋπολογισμὸς δὲν θὰ γεννήσῃ βεβαίως τὴν ἀνάγκην ὑπερβάσεων.

Ὅσον δ' ἀφορᾷ εἰς τὴν ἐν τῷ μνημονευμένῳ ἐγγράφῳ Ὑμῶν τῆς 17 Ἰουλίου διὰ ἀπαντᾶσθαι ὡς κατὰ παράθεσιν γινομένην προμήθειαν βιβλίων διὰ τὰ παραρτήματα τοῦ ἔθν. Πανεπιστημίου, φρονῶ ὅτι πλανᾶται τὸ σεβαστὸν Ὑπουργεῖον, συγγέν τὰς κατὰ τὴν § 1 τοῦ ἄρθρ. 2 τοῦ νόμου ΣΜΗ' τῆς 24 Νοεμβρίου 1897 γινόμενας ἀγορὰς πρὸς πλουτισμὸν τῆς Βιβλιοθήκης, μετὰ τῶν προμηθειῶν διὰ τὰς εἰς ἕκαστον τῶν ἐπιστημονικῶν παραρτημάτων, μουσείων καὶ ἐργαστηρίων ἀνηκούσας καὶ πρὸ πολλοῦ ὑφισταμένας εἰδικὰς βιβλιοθήκας, αἵτινες οὐδεμίαν σχέσιν ἔχουσαι πρὸς τὴν ἐθνικὴν, πανεπιστημιακὴν ἢ τοῦ δημοσίου βιβλιοθήκην, εἰσὶν ἀναπόσπαστοι ἀπὸ τοῦ σχετικοῦ παραρτήματος.

Ἡ διδασκαλία ταυῶν δὲν γίνεται ἀπὸ τῆς ἐδρας μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐμπρακτος, ἡ δὲ πρακτικὴ διδασκαλία καὶ ἡ ἐξάσκησις τῶν φοιτητῶν, δι' ἣν τοσαῦτα δαπανῶσι σήμερον τὰ κράτη, εἶναι τοσοῦτον ἀπαραίτητος, ὥστε, εἴαν ἐπρόκειτο νὰ περιεσοσθῆ ἡ διδασκαλία εἰς μόνον τὸν πρὸ τοῦ ἔτους 1860 ἐν Γερμανίᾳ καὶ πρὸ τοῦ 1875 ἐν Γαλλίᾳ τρόπον, προτιμότερον θὰ ἦτο νὰ διεγράφοντο ἐκ τοῦ ἡμετέρου Πανεπιστημίου τὰ μαθήματα τῆς Χημείας, φαρμακευτικῆς Χημείας, Φυσικῆς, Ζωολογίας, Βοτανικῆς, Ὀρυκτολογίας, Φυσιολογίας, Ἀνατομίας, παθολογικῆς Ἀνατομίας, τῶν διαφόρων κλινικῶν κτλ. Αἱ δὲ τὰ μαθήματα ταῦτα ἀπαιτούμενοι δαπάναι, αἱ ἐπιμόνοι δὲν θέλουσι νὰ ἐννοήσωσι τινες τῶν καθηγητῶν καὶ τινες τῶν κ. κ. Ὑπουργῶν, εἶναι αἱ ἰδίως αὐθάνασαι τὴν σήμερον τὰς δαπάνας ἐν τῷ προϋπολογισμῷ τοῦ Πανεπιστημίου.

Πᾶσα ὁμῶς νεωτέρα πρακτικὴ διδασκαλία ἀναγκάτως δὲν δύναται νὰ εἶναι πρωτότυπος, οὔτε ἐν τοῖς ἐπιστημονικοῖς κέντροις, οὔτε δὲ, καὶ ἐτι μᾶλλον, παρ' ἡμῖν,

Ἐνδείξις εὐγνωμοσύνης πρὸς τὰ φιλόμουσα τέκνα τῆς Ἑλλάδος, τὰ ἐν τῇ ὑπὲρ τῆς πατρίδος στοργῇ ἀφιερῶσαντα εἰς τὸ ἀνώτατον τοῦτο ἐκπαιδευτήριον τοῦ ἔθνους τὰ ἀγαθὰ αὐτῶν, μικρὰ ἢ μεγάλα, τὸ προῖόν τοῦτο τῶν μόχθων τοῦ βίου των, εἶναι ἡ συνεπὴ

ἀλλ' ὀφείλει νὰ προβαίῃ ἐπὶ τῇ βῆσει τῶν ὑπὸ ἄλλων, προγενεστέρων, σοφωτέρων καὶ ρηξικλευστοτέρων χροχθαιῶν τροχιῶν. Ἄλλοτε μὲν συνέτρεχον πρὸς τοῦτο τὰ νεώτατα συγγράμματα καὶ ἐγχειρίδια, νῦν δὲ ἀρῶνται οἱ διδάσκοντες ἐκ τῶν νεωστὶ μεγίστην καὶ ταχυτάτην διάδοσιν ἀποκτησάντων ἐπιστημονικῶν ἐφημερίδων καὶ περιοδικῶν. Δὲν δύναται λοιπὸν οἰονδήποτε ἐργαστήριον νὰ στερηθῆ ἂντε ἐπὶ μίαν στιγμὴν πλήρους βιβλιοθήκης τῆς συγγενοῦς φιλολογίας καὶ πρὸ πάντων τῶν εἰδικῶν περιοδικῶν. Τοῦτου ἕνεκα ἰδρύθησαν ἐν ἅπασιν τοῖς παραρτήμασι ἰδίαι εἰδικαὶ βιβλιοθήκαι καὶ σειραὶ τῶν ἀναγκαίων περιοδικῶν, ἵνα ἄνευ οὔτε κἄν ἐπιτρέπεται νὰ λαλοῦμεν περὶ ἐργαστηρίων τοῦ ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου.

Τοιαύτας βιβλιοθήκας, ὑπὸ τοῦ νόμου προβλεπομένας, ἀπὸ τῆς ἰδρύσεώς των ἔχουσι τὰ παρ' ἡμῖν φυσιολογικὰ κτλ, μουσεῖα, τὸ Χημεῖον καὶ ἅπαντα τὰ ἐργαστήρια, καθὼς καὶ τὰ διάφορα φροντιστήρια δι' αὐτὰς κατ' ἔτος γίνονται ἀγοραὶ βιβλίων καὶ περιοδικῶν, ὅπως εἰδικῶς χρησιμεύσωσιν εἰς τὴν διδασκαλίαν ταύτην. Οὔτε ἐπιτρέπεται ἡμῖν, οὔτε ἐννοεῖ τὸ Πανεπιστήμιον νὰ κατασγῆται αὐτὰς, βεβαίως δὲ καὶ Ὑμεῖς, ἐν θεωρῶ ὑπέρμαχον τῆς προόδου παρ' ἡμῖν, θὰ θίξητε τὰ καλῶς μέχρι τοῦδε γινόμενα.

Παρακαλῶ λοιπὸν Ὑμᾶς, Κ. Ὑπουργέ, ἐν νεωτέρῳ ἐγγράφῳ Ὑμῶν νὰ ποιήσῃτε διαστολὴν τῶν τῆ ἐγκρίσει τοῦ ἐφόρου τῆς Βιβλιοθήκης καὶ τῆ γνωμοδοτήσαι τῶν τεσσάρων κοσμητῶρων τῶν Σχολῶν ἀγοραζομένων πρὸς πλουτισμὸν τῆς ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης βιβλίων καὶ τῶν βιβλίων διὰ τὰς εἰδικὰς βιβλιοθήκας τῶν ἐπιστημονικῶν παραρτημάτων καὶ ἐργαστηρίων τοῦ Πανεπιστημίου. Εὐχῆς δὲ ἔργου ἤθελεν εἶσθαι νὰ περιβάλλητε τὰς βιβλιοθήκας ταύτας διὰ νέου κύρους, ἐκδίδαντες Διάταγμα τι, κανονίζον τὰ τῆς προμηθείας καὶ τοῦ ἐλέγχου.

Ὁ Πρόεδρος
Α. Κ. Χρηστομάνος.

Ἀριθμ. { πρωτ. 2381
 { διακπ. 1662

Ἐν Ἀθήναις τῇ 23 Ἰουλίου 1897

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἡ Πρυτανεία τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου

πρὸς τὸ ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως
Ὑπουργεῖον.

Εἰς συμπλήρωσιν τοῦ ὑπ' ἀρ. 2383 τῆς 22 Ἰσταμένου ἐγγράφου ἡμῶν καὶ πρὶν
1655

καὶ ἀδόλους διαχειρίσεις καὶ χρησιμοποήσεις τῆς περιουσίας ταύτης.
Ἡ δεινὴ τοῦ Κράτους ἡμῶν οἰκονομικὴ καχεξία μοιραίως ἐπέ-
φερε καὶ τὴν τῶν ἀξιών καὶ χρεωγράφων τοῦ Πανεπιστημίου ἐκ-
πτώσιν, ἡ δὲ ἐφαρμογὴ τῶν ἐκπαιδευτικῶν τελῶν ὑπὲρ τοῦ Δη-

ἡ εἰσέτι τροποποιήσῃτε τὴν ὑπ' ἀριθ. $\frac{8244}{5600}$ ἀπὸ 17 Ἰουλίου Ὑμετέραν διαταγὴν
περὶ τῶν βιβλιοθηκῶν τῶν παραρτημάτων, φέρομεν εἰς γνώσιν Ὑμῶν, ὅτι ἅμα τὴν
Πρυτανεῖαν ἀναλαβόντες, ἀπερὸν ἔχοντες δι' ἐγκυκλίου πρὸς τοὺς κυρίους κοσμητόρους
τῶν Σχολῶν, ἀπαγορεύοντες τοῖς καθηγηταῖς τὴν προμήθειαν βιβλίων ἢ συγγραμ-
μάτων διὰ τὰ φροντιστήρια, ἅτινα εἴτε αὐτοὶ οἱ καθηγηταὶ ὤφειλον νὰ κατέχω-
σιν, εἴτε ὑπάρχουσιν ἐν τῇ ἐθνικῇ Βιβλιοθήκῃ, καὶ συνιστῶντες αὐτοῖς τὴν διὰ τῆς
Πρυτανείας προμήθειαν μόνον ἐκείνων τῶν ἐκδόσεων καὶ πινάκων, ὡς ἀναγκαίως
οἱ φοιτηταὶ θέλουσι ποιῆσαι χρῆσιν κατὰ τὰς ἀσκήσεις.

Δυστυχῶς ὁμοῦ δὲν εἰσηκούσθημεν καὶ σήμερον, λαβόντες τὰ παραγγελλόμενα
συγγράμματα, παρατηρήσαμεν, ὅτι ὄντως μεταξὺ αὐτῶν ὑπάρχουσι τοιαῦτα, οἷα θὰ
ἦτο ἔγκλημα ἂν δὲν κατεῖχεν ἤδη ὁ ἀρμόδιος καθηγητὴς καὶ οἷα ἀδύνατον εἶναι
νὰ χρησιμοποιοῦσιν αὐτοὶ οἱ φοιτηταὶ.

Ἀφορμὴν λαμβάνων ἐκ τοῦ ἐγγράφου Ὑμῶν, θεωρῶ σκόπιμον νὰ ποιῶ δι'
ἐγκυκλίου γνώσιν τὴν ἀπόφασιν ὑμῶν ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου καὶ παρακαλῶ
νὰ μοι ἀνακοινώσῃτε τὸ ταχύτερον τὴν γῆρας ζητηθεῖσαν γνώμην Ὑμῶν, τοῦτο δὲ
ἰδίως, διότι: κειθόμεθα ὅτι οὐχὶ τὰς ἀπαραιτήτως ἀναγκαίας βιβλιοθήκας τῶν ἐπι-
στημονικῶν παραρτημάτων, ἀλλὰ τὰς ἀδικαιολογήτως προμηθείας βιβλίων διὰ τὰ
φροντιστήρια ἀφεῖρα ἡ Ὑμετέρα τῆς 17 Ἰουλίου διαταγὴ.

Ὁ Πρύτασις
Α. Κ. Χρηστούμανος.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 4 Αὐγούστου 1897

Ἀριθμ. } πρωτ. 2480
 } δευτ. 1728

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἡ Πρυτανεῖα τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου

πρὸς τὴν Ἐφορίαν τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης.

Κατὰ τὸ ἀρθρ. 2 ἐδ. 1 τοῦ ΣΜΗ' Νόμου τῆς 14 Νοεμβρ. 1867 τῆς Ἐθνικῆς
Βιβλιοθήκης ἡ Ἐθνικὴ Βιβλιοθήκη πλουτίζεται δι' ἀγορῶν γανομένων τῇ γνωμοδο-
τήσῃ τοῦ Ἐφόρου καὶ τῶν Κοσμητόρων.

Ὅθεν παρακαλοῦμεν Ὑμᾶς, ἕως συμπίωνως πρὸς τὸ εἰρημένον ἀρθρον, γνω-
μοδοτήσῃτε περὶ τῶν ὑπὸ τοῦ κ. Κοσμητόρος τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς προτενο-

μοσίου ἠλπίτωσε σημαντικῶς καὶ τὰ εἰσοδήματα αὐτοῦ, εἰς
τρόπον ὥστε ἀπεμακρύνθημεν παρασάγγας ἕλας ἀπὸ τῆς πραγμα-
τοποιήσεως τοῦ ὄνειρου νὰ καταστήσωμεν τὸ Πανεπιστήμιον
οἰκονομικῶς ἀνεξάρτητον ἀπὸ τοῦ Δημοσίου. Ἄλλ' ὅμως οὐδέ-

μένων πρὸς ἀγορὰν βιβλίων ἐκ τοῦ Κεφ. Ε', ἀρθρ. 1, ἐδ. γὰ' τοῦ προϋπολογισμοῦ
τοῦ Πανεπιστημίου. Ἄν νομίζητε ὅτι τὰ βιβλία ταῦτα δὲν εἶναι χρήσιμα ἢ ὑπάρ-
χουσιν ἤδη ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ, παρακαλοῦμεν νὰ δηλώσῃτε ἡμῖν τοῦτο ἐγγράφως
πρὸς τὴν Πρυτανεῖαν.

Ἐπισυνάπτομεν τὴν ἀναφορὰν τοῦ Κοσμητόρος τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς ἐπὶ
ἐπιστροφῇ.

Ὁ Πρύτασις
Α. Κ. Χρηστούμανος

Ἐν Ἀθήναις τῇ 11 Αὐγούστου 1897

Ἀριθμ. } πρωτ. 9348
 } δευτ. 6307

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημ. Ἐκπαιδεύσεως

πρὸς τὸν κ. Ἐφορον τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης.

989
Ἀπαντῶντες εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 273 καὶ ὑπὸ ἡμερομηνίαν 5 Αὐγούστ. ε. ἔ.

Ὑμέτερον ἔγγραψον, γνωρίζομεν ὑμῖν, ὅτι ἡ πλουτισμὸς τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης δι'
ἀγορᾶς νέων βιβλίων δέον νὰ γίνηται συμφώνως πρὸς τὸν Νόμον καὶ οὐχὶ κατὰ τὰς
ἐξιώσεις τῶν ἐκάστοτε Πρυτάνων. Ἐπὶ τοῦ προκειμένου δὲ ἡ Νόμος εἶναι τοσοῦτον
σαφής, ὥστε ἀποροῦμεν πᾶσι ἀνεφύη τοιοῦτον ζήτημα, διότι τὸ μὲν «περὶ ἐνώσεως
τῆς Δημοσίας καὶ Πανεπιστημιακῆς Βιβλιοθήκης» Β. Διάταγμα ἀπὸ 25 Φεβρουα-
ρίου 1866 διαλαμβάνει ἐν ἀρθρῷ Γ', ὅτι «πᾶσα ἀγορὰ νέων βιβλίων διὰ τὴν Ἐθνι-
κὴν Βιβλιοθήκην θέλει γίνεσθαι τοῦ λοιποῦ κατὰ πρότασιν τοῦ Ἐφόρου αὐτῆς καὶ
ἐπιμελεῖσθαι αὐτὸς». Τὸ δὲ περὶ κανονισμοῦ τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης
Β. Διάταγμα τῆς 23 Μαρτίου 1868 ἐν ἀρθρῷ 26 ἐδάφ. γ' ῥητικῶς ὁρίζει, ὅτι
ὁ Ἐφορὸς φροντίζει περὶ παντὸς συμφορέντος τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης, ἰδίως δὲ
περὶ συμπληρώσεως τῶν ἐλλειπῶν βιβλίων, περὶ προμηθεύσεως τῶν μὴ ὑπαρχόντων
κλπ. Ἀπέναντι δὲ τοσοῦτον σαφῶν καὶ κατηγορηματικῶν διατάξεων τοῦ Νόμου,
οὐδεμίαν ἰσχὺν δύναται νὰ ἔχῃ κεφάλαια τοῦ Προϋπολογισμοῦ τοῦ Ἐθνικοῦ
Πανεπιστημίου, οὐ μόνον ἀντικρυς αὐτῶν ἰστάμενα, ἀλλὰ καὶ ἄρθρον αὐτὰς
ἀνατρέποντα.

Παραγγέλλομεν ἐπομένως ὑμᾶς, ὅπως ἐξακολουθήσῃτε καὶ ἐφεξῆς ἐφαρμό-
ζοντες ὡς καὶ πρότερον τὸν Νόμον, ἵνα μὴ εἴ καὶ ἐν τῷ μέλλοντι ἀναφορῇ τοιοῦτον

ποτε μέχρι τούδε συνέβη νὰ ἐλαττωθῆ ἡ ἱερὰ αὐτῆ περιουσία εἴτε ἐκ δόλου εἴτε ἐξ ἀσυνεσίας τῆς διοικήσεως τῶν πανεπιστημιακῶν Ἀρχῶν, οἱ δὲ παλαιοὶ δωρηταὶ καὶ οἱ μέλλοντες οὐδεμίαν ἔχουσιν ἀφορμὴν ὡς ἐκ τούτου νὰ στερῶσιν ἡμᾶς τῆς ἐμπιστοσύνης των.

ζήτημα, θέλομεν διατάξαι τὴν Πρυτανείαν, ὅπως ἐν τοῖς προϋπολογισμοῖς τοῦ ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου ἢ ἐπικεφαλῆς τοῦ Ε' Κεφαλαίου μὴ ἀναγράφεται παρανόμως, ὅπως νῦν ἔχει, ἀλλ' ὅπως συμφώνως πρὸς τὸν Νόμον ἀναγράφεται κατὰ τὰ παραλθόντα ἔτη.

Ὁ Ὑπουργὸς
ἈΘ. Εὐταξίας

Ἀριθμ. { πρωτ. 994
 { δεκτ. 276

Ἐν Ἀθήναις τῆ 14 Αὐγούστου 1897.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ὁ Ἐφορὸς τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης

πρὸς τὴν Πρυτανείαν τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου.

Ἐἰς ἀπάντησιν τοῦ ὑπ' ἀριθ. $\frac{2485}{1728}$ καὶ ἀπὸ 2 Αὐγούστου ε. ε. ὑμετέρου ἐγγράφου, πέμπομεν ὑμῖν ἐπισυνημμένως ἀντίγραφον τοῦ ἐπὶ τῆς προκειμένης υποθέσεως ὑφ' ἡμῶν προκληθέντος ἐγγράφου τοῦ παθ. ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημ. Ἐκπαιδεύσεως Ὑπουργείου, ἐπιστρέφομεν δὲ ὑμῖν τὰς πρὸς τὴν Πρυτανείαν ἐγγράφους πρὸς ἀγορὰν βιβλίων προτάσεις τῶν καθηγητῶν κ. κ. Ι. Χατζιδάκι καὶ Α. Χρηστομάνου, αἵτινες πρέπει ν' ἀπευθυνθῶσιν εἰς τὴν Ἐφορίαν.

Ὁ Ἐφορὸς
Ἐμ. Π. Ροῖδης

Ἀριθμ. { πρωτ. 2586
 { δεκτ. 1814

Ἐν Ἀθήναις τῆ 14 Αὐγούστου 1897.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἡ Πρυτανεία τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου

πρὸς τὸ ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημόσιας Ἐκπαιδεύσεως Ὑπουργεῖον.

Τὴν 19 καὶ 22 Ἰουλίου ε. ε. οὗς Καθηγηταὶ τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς, ε. κ. Χατζιδάκις καὶ ε. κ. Α. Κ. Χρηστομάνος, ἐξητήσαντο παρὰ τῆς Πρυτανείας τὴν

Διὰ τοῦτο δὲ ἦτο μέλημα ἐκ τῶν πρωτίστων καὶ μᾶλλον κατεπειγόντων τῆς Πρυτανείας μου καὶ τῆς Συγκλήτου ἡ ἐξακριβώσις δύο δυσπαρέστων ὑποθέσεων, ἐξελιχθεισῶν κατὰ τὴν προηγουμένην τῆς ἐμῆς Πρυτανείαν, ὧν αἱ συνέπειαι περιήλθον εἰς τὴν ἐμὴν

ἀγορὰν συγγραμμάτων ἐκ τῆς πιστώσεως Κεφ. Ε'—1—γ' καὶ δ' τοῦ προϋπολογισμοῦ τοῦ Πανεπιστημίου διὰ τὸ ἔτος 1896—97.

Ἡ Πρυτανεία ὑπ' ἔφει λαβοῦσα τὸν ἰσχύοντα περὶ τῆς ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης Νόμον ΣΜΠ' τῆς 24 Νοεμβρίου 1867, ὃν οὐ μόνον τὸ Ὑπουργεῖον ἐπιτελεῖται ἐν τῷ ἀπὸ 17 Ἰουλίου ε. ε. ὑπ' ἀριθ. $\frac{8244}{5600}$ ἐγγράφῳ, ἀλλὰ καὶ ἡ Ἐφορία τῆς ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης ἐν τῷ ἀπὸ 29 Μαΐου ε. ε. ὑπ' ἀριθ. $\frac{967}{251}$ ἐγγράφῳ αὐτῆς, ἀπερίθωνε τῆ 1 Αὐγούστου ε. ε. διὰ τοῦ ὑπ' ἀριθ. $\frac{2385}{1728}$ ἐγγράφου πρὸς τὴν Ἐφορίαν τῆς ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης τὴν ἀνωτέρω τῶν δύο Καθηγητῶν ἀναφορὰν, φέρουσαν τὴν ἔγκρισιν τοῦ Κοσμητῆρος τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς, ὅπως καὶ ἡ Ἐφορία γνωμοδοτήσῃ, κατὰ τὸ Κεφάλ. Α' ἄρθρ. 2 § 1 τοῦ Νόμου ΣΜΠ', περὶ τῆς ἀνάγκης ἢ μὴ τῶν προτεινομένων ἀγορῶν.

Ἄλλ' ἀπὸ ἐγγράφου ἀπαντήσεως ἡ Ἐφορία ἀπέστειλεν ὑπέλληλόν τινα αὐτῆς, ὅστις συγγέων τὴν ἀγορὰν βιβλίων ὑπὲρ τῆς ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης διὰ χρημάτων τοῦ Πανεπιστημίου μετὰ τῆς προμηθείας βιβλίων χρησίμων εἰς τὰ φροντιστήρια καὶ ἐπιστημονικὰ παραρτήματα τοῦ Πανεπιστημίου, ἤρξατο μετὰ στόμου καὶ ἀπειλῶν, λέγων ὅτι θὰ καταγγεῖλῃ καταχρήσεις καθηγητῶν, ἀποδοκιμάζων τὴν ἐνέργειαν ταύτην τῆς Πρυτανείας, διατεινόμενος ὅτι διὰ τῆς Ἐφορίας δεόν νὰ γίνηται ἡ παραγγελία τῶν αἰτηθέντων ὑπὸ τῶν ἀνωτέρω μνημονευθέντων Καθηγητῶν βιβλίων καὶ οὐχὶ ἐπιμελεία τῆς Πρυτανείας.

Ἐπειδὴ δὲ ἐν τῷ ἐγγράφῳ ὑμῶν πρὸς τὴν Ἐφορίαν τῆς Βιβλιοθήκης τῆς 11 Αὐγούστου καὶ ὑπ' ἀριθ. $\frac{9318}{6307}$, ὅπερ αὐτῇ αὐτῇ διεδίδασεν ὑμῖν διὰ σήμερον αὐτῆς ἐγγράφου, ἀπαντῶσι τὰ χωρὶς ὅτι

«Ὁ πλουτισμὸς τῆς Βιβλιοθήκης δεόν νὰ γίνηται συμφώνως πρὸς τὸν Νόμον καὶ οὐχὶ κατὰ τὰς ἀξιώσεις τῶν ἐκάστοτε Πρυτάνεων».

«Ὁ νόμος εἶναι τασούτος σαφῆς, ὥστε ἀποροῦμεν πῶς ἀνεφύη τοιοῦτον ζήτημα.»

«Κατὰ τὸ διάταγμα τῆς 25 Φεβρουαρίου 1866 ἡ ἀγορὰ νέων βιβλίων θέλει γίνεσθαι τῆ προτάσει καὶ ἐπιμελείᾳ τοῦ Ἐφόρου.»

«Ὅτι ἀπέναντι τοῦ Β. Δ. τῆς 28 Μαρτίου 1868 τὰ κεφάλαια τοῦ προϋπολογισμοῦ τοῦ ἐθν. Πανεπιστημίου ἵστανται ἀντικρως τῶν διατάξεων τοῦ Νόμου καὶ ἄρδην ἀνατρέπουσιν αὐτάς.»

Πρυτανείαν, διότι οὐκ ὀλίγην ἰδύναντο νὰ παράσχωσιν ἀφορμὴν, ὅπως ἐκληφθῆ ὡς μὴ ἐλλεικρινῆς ἢ ὀρασίς τῆς πανεπιστημιακῆς Ἀρχῆς. Ἐννοῶ τὴν ὑπόθεσιν τοῦ συμβιβασμοῦ μετὰ τῶν κληρο-

« Ὅτι θέλετε διατάξει τὴν Πρυτανείαν νὰ μὴ ἀναγράφηται παρανόμως ἢ ἐπικεφαλῆς τοῦ Ε' Κεφ. τοῦ προϋπολογισμοῦ τοῦ Πανεπιστημίου, » οὐδαμῶς δὲ ἐν τῷ ἐγγράφῳ τούτῳ γίνεσθαι μνεία τοῦ νόμου ΣΜΗ, ἐπιτετέφατέ μοι. Κύριε Ὑπουργέ, νὰ φέρω εἰς τὴν μνήμην Ὑμῶν περιχοπὴν ἐκ τῆς συνοδουμένης τὸν προϋπολογισμὸν τοῦ Πανεπιστημίου διὰ τὸ ἔτος 1897-8 ἀναφορὰς μου τῆς 10 Αὐγ. ε. ε. ὑπ' ἀριθ. $\frac{2554}{1803}$, ἀκριβῶς τὸ ζήτημα τοῦτο θίγουσαν.

Κεφ. Δ' ἀγορὰ βιβλίων ἀριθ. 1—3 καὶ Κεφ. Ε' βιβλία φροντιστηρίων. Διὰ τῆς ἀπὸ 22 Ἰουλίου ε. ε. ἀναφορᾶς ἡμῶν, προκληθείσης διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. $\frac{8244}{5600}$ διαταγῆς τοῦ Ὑπουργείου, κατεδείξαμεν τὴν ἀναπόφευκτον ἀνάγκην τῆς υπάρξεως ἰδιαιτέρων βιβλιοθηκῶν διὰ τὰ ἐργαστήρια, ἐν οἷς τελοῦνται πρακτικαὶ ἀκρίβειαι τῶν φοιτητῶν. Περὶ τούτων προνοοῦσι τὰ σχετικὰ ἐδάκια τῶν Κεφ. Β καὶ Γ' τοῦ προϋπολογισμοῦ, ἐννοεῖται δὲ ὅτι αἱ βιβλιοθήκαι αὗται δεόν νὰ καταρτίζωνται ἀποκλειστικῶς σχεδὸν ἐκ περιοδικῶν, λεξικῶν καὶ ἐγκυκλοπαιδιῶν τῶν φυσικῶν καὶ ἱατρικῶν ἐπιστημῶν. Ἐγγειαιδία ἡμῶς διδακτικὰ τοῦ μαθήματος αὐτοῦ οφείλει πάντως νὰ ἔχη ἰδίαις δαπάναις ὁ διευθύνων τὸ ἐργαστήριον καθηγητής.

Τὰ δὲ ὑπὸ τοῦ Κεφ. Ε' προβλεπόμενα βιβλία, εἰσὶν ἰδίως πολλαπλᾶ κείμενα πρὸς χρῆσιν τῶν φοιτητῶν ἐν τοῖς φιλολογικαῖς φροντιστηρίοις καὶ πίνακες πρὸς ἐπίδειξιν κατὰ τὰς παραδόσεις. Τὰ βιβλία ταῦτα, καὶ ἂν ὑπάρχουσιν ἐν τῇ ἐθνικῇ Βιβλιοθήκῃ πολλαπλᾶ ἀντίτυπα, εἰσὶν ἀναποσπάστως συνδεδεμένα μετὰ τῆς διδασκαλίας, ὅργανα αὐτῆς οὕτως εἶπεῖν, καὶ δεόν ἐξάπαντος νὰ μένωσιν ὑπὸ τὴν ἀμεσον φύλαξιν καὶ χρῆσιν τοῦ διδάσκοντος καθηγητοῦ, τοῦ βοηθητικοῦ προσωπικοῦ καὶ τῶν ἐξασκουμένων φοιτητῶν.

Ὅλος διάφορος ἦμος εἶναι ὁ προορισμὸς τῶν διὰ τοῦ Κεφ. Δ' προβλεπομένων βιβλίων, ἅτινα πρόκεινται νὰ κατατίθενται καὶ νὰ πλουτίζωσι τὴν ἐν τῇ ἐθνικῇ Βιβλιοθήκῃ Πανεπιστημιακῇ Βιβλιοθήκῃ καὶ ἀγοράζονται διὰ χρημάτων τῆς περιουσίας τοῦ Πανεπιστημίου, κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ ΣΜΗ' Νόμου. Τὰ βιβλία ταῦτα προτείνονται εἰς τοὺς κοσμητῆρας τῶν Σχολῶν ὑπὸ τῶν εἰδικῶν καθηγητῶν, ὑπὸ δὲ τῶν κοσμητῶρων εἰς τὸν Πρύτανιν. Οὕτως, ἀγνοῶν ἂν κατέχη αὐτὰ ἢ μὴ ἢ ἐθν. Βιβλιοθήκη, ἢ ἂν ἐξεδόθησαν κρείσσονες ἐκδόσεις, ἐρωτᾷ τὸν ἔφορον τῆς Βιβλιοθήκης περὶ τῆς ἀγορᾶς αὐτῶν ἢ μὴ, ὃ δὲ ἔφορος γνωμοδοτεῖ. Ταῦτα κελεύει ὁ σαφὲς Νόμος ΣΜΗ' οὐχὶ διὰ τὰ ὑπὸ τοῦ Ἐφόρου ὑπ' εὐθείας ἀγοραζόμενα καὶ παραγγελόμενα πρὸς πλουτισμὸν τῆς ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης βιβλία, ἀλλὰ μόνον δι' ἐκεῖνα, ἅτινα ἐκ τῆς περιουσίας τοῦ Πανεπιστημίου καὶ τῆς γνωμοδοτήσεως τοῦ Ἐφόρου καὶ τῶν κοσμητῶρων ἀγοράζονται διὰ τὴν Βιβλιοθήκην. Μετὰ τὴν

νόμων τοῦ ἀειμνήστου Δωροθέου Σχολαρίου καὶ τὴν τῆς ἀνοικοδομήσεως τοῦ Ἀρεταίου Νοσοκομείου. Δι' αἰσῶν τῶν σχετικῶν ἐγγράφων περὶ τῶν δύο τούτων ὑποθέσεων, ὧν ἡ εἰς ἴδιον τεύχος

διαδικασίαν ταύτην ὁ Πρύτανις παραγγέλλει, παραλαμβάνει, πληρώνει καὶ ἀποστέλλει πρὸς τὸν Ἐφορον τὰ παρ' αὐτοῦ ἐγκριθέντα βιβλία τῆς κατηγορίας ταύτης. Οὐδῶς λοιπὸν συμφέρει αὐτὸ συμφωνεῖ πρὸς τὸ πνεῦμα τοῦ νόμου νὰ ἔχη τὸ δικαίωμα τοῦτο ὁ Ἐφορος ἢ οἱ ὑπάλληλοι τῆς Βιβλιοθήκης, οἵτινες χειρίζονται τὰ βιβλία μόνον βιβλιογραφικῶς, οὐχὶ δὲ καὶ ἐπιστημονικῶς, πολὺ δὲ ὀλιγότερον εἰσὶν ἀρμίδιοι νὰ διαχειρίζωνται τὴν περιουσίαν τοῦ Πανεπιστημίου, ὡς ἐσχάτως τις προεπάθησε νὰ πείσῃ Ὑμῶς, καυχώμενος ὅτι προκάλεσε τὸ μνημονευθὲν ὑπ' ἀριθ. 8244 ἐγγράφον Ὑμῶν, ἐλαυνόμενος ἴσως μόνον ὑπὸ ὑπερμέτρου ζήλου ὑπὲρ τῆς ἐθν. Βιβλιοθήκης. Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ παρακαλῶ Ὑμῶς, Κύριε Ὑπουργέ, καὶ πάλιν νὰ καθορισθῆ καὶ καθαρῶς τὸ σπουδαῖον τοῦτο ζήτημα δι' ἐγκυκλίου Ὑμῶν ἐρμηνευτικῆς, πρὸς τὸ συμφέρον τῆς ὑπηρεσίας.

Ἡ περικοπὴ αὕτη φρονῶ ὅτι ἀρχαῖως διαφωτίζει τὸ ζήτημα.

Ἰὰν οἱ περὶ τὴν Βιβλιοθήκην ἐπικαλοῦνται τὸ ἀπὸ 25 Φεβρουαρίου 1866 γενικώτερον Β. Δ., συνηγορεῖ ἡμῶς ὑπὲρ τῆς ἐμῆς γνώμης (ἢ τῆς τῶν ἐκάστοτε Πρυτανείων) ἢ ἐρμηνεία τοῦ νόμου ΣΜΗ' τῆς 24 Νοεμβρίου 1867 οὕτως τὰ Κεφ. Α' ἀριθ. 2 § 1 (περὶ τῆς σημασίας τοῦ ἐποίου ὄρα σελ. 166 τῆς συλλογῆς τῶν νόμων Α. Βαρμπῆ), ἔτι δὲ συνηγοροῦσιν αἱ ἐν τῷ ἀναφερομένῳ ἐγγράφῳ Ὑμῶν πρὸς τὴν ἐφορίαν προεπικαλούμεναι διατάξεις τοῦ Β. Δ. τῆς 23 Μαρτίου 1868 ἀριθ. 26 ἐδ. γ', τὸ ἐποῖον ὡς φαίνεται δὲν ὑπεβλήθη ὑμῖν ὀλοκλήρον, διότι ὀλίγον κατωτέρω ὑπάρχει ρητῶς ὅτι ὁ ἔφορος φροντίζει καὶ περὶ ἰδιαιτέρας καταγραφῆς τῶν εἰς τὸ Πανεπιστήμιον ἀνηκόντων βιβλίων εἴ ἀγορᾶς ἢ ἄλλως προσαποκτωμένων, τοῦθ' ὅπερ βεβαίως δηλοῖ ὅτι τὸ Πανεπιστήμιον δύναται νὰ ἀγοράζῃ βιβλία, ἀφοῦ ἐκ τῆς ἰδίας αὐτοῦ περιουσίας πληρῶναι αὐτὰ, καὶ ὅτι πᾶν ἄλλο ἢ παρανόμως (ὡς εὐχετητήθητε νὰ ἐκφρασθῆτε ἐν τῷ πρὸς τὴν ἐφορίαν ἐγγράφῳ προκειμένου περὶ ἀρχῆς αἰε εἶναι ἢ Πρυτανεία) ἀναγράφεται ἢ ἐπικεφαλῆς τοῦ Κεφ. Ε' τοῦ προϋπολογισμοῦ τοῦ Πανεπιστημίου, ἢ τις καὶ θὰ διατηρηθῆ.

Ἐπαναλαμβάνω Ὑμῖν, κύριε Ὑπουργέ, ὅτι τὰ ἐκ τῆς περιουσίας τοῦ Πανεπιστημίου προμηθεύμενα ὑπὸ τοῦ ἀνωτέρου περιοριστικοῦ ἔτους συγγράμματα δεόν ἀφεικτικῶς τῇ ἐπιμελείᾳ τοῦ Πρυτανείου ν' ἀποκτιῶνται, ἐὰν δὲν θέλωμεν νὰ πλουτίζηται, ὡς πολλάκις μέχρι τοῦδε, ἡ Βιβλιοθήκη διὰ σωρείας ἀσκόπων βιβλίων, διότι ἔχω τὴν πεποίθησιν ὅτι ἐν ἐναντίῳ περιπτώσει αὐδαμῶν δυσκολίαν θέλει αἰσθανθῆ ἢ Σύγκλητος νὰ διαγράψῃ καθ' ὀλοκλήριον τὴν πίστωσιν τοῦ Κεφ. Ε' ἐκ τοῦ προϋπολογισμοῦ τοῦ ἔτους 1896—97 καὶ τὴν τοῦ Κεφ. Δ' ἐκ τοῦ προϋπολογισμοῦ τοῦ ἐπιόντος ἀκαδημαϊκοῦ ἔτους 1897—98.

Ὁ Πρύτανις

Α. Κ. Χριστομάνος.

ἐκτύπωσης ἤρξατο ἐπὶ τῆς ὑπουργίας Ἀθ. Κυτάξου καὶ διεκόπη μετὰ τὴν παραίτησιν τοῦ Ὑπουργείου Ράλλη, θέλουσι συμπεριληφθῆ εἰς τὰς περὶ τῶν δικῶν τοῦ Πανεπιστημίου ἐκθέσεις.

Τὸ Πανεπιστήμιον εἶχε συμβιβασθῆ τῇ 28 Φεβρουαρίου 1896 μετὰ τῆς ἀδελφῆς τοῦ Δωροθέου Σχολαρίου, ἀκύρου θεωρηθείσης παρὰ τῆς τότε Πρυτανείας τῆς διαθήκης τούτου, καὶ ἐπλήρωσεν αὐτῇ 92500 δρ., κατόπιν ἐγκρίσεως τοῦ Ὑπουργείου, δὲν συνεβιάσθη ὅμως καὶ μετὰ τοῦ Δήμου Τρικκάλων, διὰ τὸν συμβιβασμὸν καὶ μετὰ τοῦ ὁποῖου τὸ Ὑπουργεῖον εἶχεν ἐγκρίνει ἑτέρας 40000 δρ., διὰ τῶν δύο τούτων συμβιβασμῶν θεωροῦν ἐξηραλισμένον τὸ Πανεπιστήμιον κατὰ τῶν ἀπαιτήσεων τοῦ μέλλοντος καὶ εἰάν ἀκόμη ἤθελεν ἀκυρωθῆ ἡ διαθήκη. Ἀλλ' ὅμως ἡ διαθήκη εὑρέθη ἐγκυρὸς καὶ νομιμωτάτη, εἰς ἐπίμετρον δὲ ὁ συμβιβασμὸς, ἐν σπουδῇ γενόμενος, ἡμιτελής καί, ὡς ἐκ τῶν ὑστέρων ἀποδεικνύεται, ὄλως περιττός. Ἀπαίτησις τόκου 8% ἀντὶ τῶν 1% ἢ τὸ Πανεπιστήμιον συνήνει νὰ πληρώνη εἰς τινα κληροδόχον, ἀφοῦ διὰ τοῦ συμβιβασμοῦ ἠλαττώθη ἡ περιουσία τοῦ κληροδοτήματος Δωροθέου Σχολαρίου, ἤγαγε τὴν ὑπόθεσιν ταύτην πάλιν ἐνώπιον ἐμοῦ καὶ τῆς Συγκλήτου.

Ἐχὼν ὑπ' ὄψει τὰς γενομένας ἐν τῇ Βουλῇ συζητήσεις καὶ τὸν ἐν ταῖς ἐφημερίσι θόρυβον ἐπὶ τῆς περὶ διεκδικήσεως τῆς κληρονομίας Δωρ. Σχολαρίου συμβιβαστικῶς λυθείσης διαφορᾶς καὶ ὅτι αὐταὶ δὲν ἀφῆσαν ἀλώβητον τὴν ἠθικὴν ὑπόληψιν αὐτοῦ τοῦ ἱεροῦ ἰδρύματος, παρὰ πλείστοις δὲ ἐπαγίωσαν τὴν ἰδέαν ὅτι δὲν ἐλήφθη κατὰ τὴν ὑπεράσπισιν τῶν συμφερόντων τοῦ Πανεπιστημίου ἡ προσήκουσα μέριμνα καὶ ὅτι ἀδίκως τοῦτο ἐζημιώθη τὰς 92500 δραχμάς, ἐπιθυμῶν δὲ μετὰ τῆς Συγκλήτου νὰ διαλευκανθῆ ἡ ὑπόθεσις αὕτη, ἵνα ἀπαλλαγῶσι καὶ τῆς ἐλαχίστης ὑπονοίας ἐπὶ ἀμελείᾳ ἢ ἄλλῳ τινὶ λόγῳ αἱ ὀπωσδῆποτε ἀναμιχθέντες εἰς τὴν διεξαγωγὴν αὐτῆς ἀρμόδιοι, διότι ἄλλως ἔπρεπε παρ' αὐτῶν νὰ ζητηθῶσιν αἱ νόμιμοι εὐθύναι, ἀπαλλαγῆ δὲ καὶ τὸ Πανεπιστήμιον τῆς ἔστι καὶ ἐλαχίστης ὑπονοίας ὅτι γίνονται καὶ

συγκαλύπτονται ἐν αὐτῷ καταχρήταις, ἐθεώρησα καθήκον ἐπιβαλλόμενόν μοι, ὡς ἀμέσως μετὰ τὸν συμβιβασμὸν ἀναλαβόντι τὴν Πρυτανείαν, ν' ἀναζητήσω τὴν ἀπ' ἀρχῆς ἐξέλιξιν τῆς διαφορᾶς ταύτης. Ἀνέθηκα λοιπὸν ἐκ συμφώνου πάντας μετὰ τῆς Συγκλήτου τὴν ἀναψηλάφησιν τῆς ὑποθέσεως ταύτης εἰς ἐγκρίτους δικηγόρους, οὗτοι δὲ ἀπεφάνθησαν ὅτι ἦτο βεβαία ἡ ὑπὲρ τοῦ Πανεπιστημίου ἐκθεσις τῆς δίκης, ὅτι ἀνευ ἀνάγκης ἐγένετο ὁ συμβιβασμὸς καὶ ὅτι μόνον τὸ Πανεπιστήμιον βαρύνεται μὲ τὸ πληρωθῆν δι' αὐτὸν ποσὸν τῶν 92500 δραχμῶν, οὐχὶ δὲ καὶ οἱ κληροδοχοί. Ἐπειδὴ δὲ ἐν τῷ αὐτῷ πνεύματι ἀποφαίνεται καὶ ἡ κατὰ τὸν Νόμον ἐξελεγκτικὴ τῆς διαχειρίσεως τοῦ Πανεπιστημίου Ἱεπιτροπὴ, ὑπέβαλον ἅπαντα τὰ σχετικὰ ἐγγράφα εἰς τὸ προϊστάμενον Ὑπουργεῖον, τοῦτο δὲ ἐξέδωκεν ἀπόφασιν ἀνατρεπτικὴν τῶν γενομένων καὶ ἀκυρωτικὴν τῶν ἐκδοθέντων παρὰ τὸν λογιστικὸν Νόμον ἐνταλμάτων, ἧτις εἰσέτι εἶναι ἐκκρεμῆς ἐνώπιον τοῦ Ἐλεγκτικοῦ Συνεδρίου. Ἐλπίζω δὲ νὰ ἦναι ἄρκετὰ εὐτυχῆς ὁ ρέκτης διάδοχος μου νὰ δυνηθῆ ν' ἀναγγείλῃ ἐν τῇ λογοδοσίᾳ αὐτοῦ ὅτι τὸ Πανεπιστήμιον δὲν ἀπώλεσεν ἀνεπιστρεπτὴ μίγα μέρος τῆς περιουσίας αὐτοῦ.

Μεγάλως ὀμολογουμένως ὀφειλομένη χάριτας ἡμεῖς οἱ Ἕλληνες εἰς τὴν ὡς ὁ πανόπτης Ἄργος ἀγρυπνον δημοσιογραφίαν, ἧτις ἀποκαλύπτει καὶ τοὺς μυχαιπάτους λογισμοὺς, προκειμένου περὶ παρανομῶν ἢ παραβάσεων. Ἀλλ' ὅμως ἡ διασάλπισις εἰς τὰ πέρατα τοῦ Ἑλληνισμοῦ, χάριν σκανδάλου ἢ ρευλάμας, κρίσεων καὶ κατηγοριῶν ἐπὶ γεγονότων μῆπω βεβαιωθέντων καὶ ἡ αὐθαίρετος μεγαλοποίησις αὐτῶν, βεβαίως βλάπτει καὶ τὴν ὑπόθεσιν, ἣν ὑπερασπίζονται καὶ τὴν ὑπόληψιν τοῦ Πανεπιστημίου, ὡς τοῦτο συνέβη ἐν τῇ ὑπόθεσι τοῦ συμβιβασμοῦ τούτου, καὶ τὸ γόητρον τῶν ποθούντων νὰ συνεισενέγκωσιν ἢ νὰ εὐεργετήσωσι διὰ συνεισφορῶν. Αἱ πομπώδεις δημοσιεύσεις συνεντεύξεων καὶ τῶν τοιούτων μετὰ προσώπων ἰθυνόντων, αἱ περὶ τῆς ὑποθέσεως ταύτης κατὰ κόρον γινόμεναι, ἐνῶ δὲν συνετέλεσαν εἰς τὴν διάσωσιν.

ούτε 100 χιλιάδων δραχμῶν, ἐπροξένησαν ὅμως ἠθικὴν ζημίαν ἄλλων τόσων ἑκατομμυρίων.

Ἡ δὲ ἄλλη ὑπόθεσις εἶναι ἡ τῆς οἰκοδομῆς τοῦ Ἀρεταιείου Νοσοκομείου.

Ὅτε τὰς πρώτας ἡμέρας τῆς Πρυτανείας μου οἱ ἐργολάβοι τῆς οἰκοδομῆς ἐζήτησαν δραχμὰς 256.15,86 καθ' ὑπέρβασιν τοῦ ἐκ δραχμῶν 222220 προϋπολογισμοῦ, πέραν τοῦ ὅποιου ἡ Σύγκλητος τοῦ 1895]6 εἶχε ψηφίσει ἐτέρας 30884,56 δραχμὰς διὰ προσθήκας, εἰς τρόπον ὥστε ἡ ὅλη οἰκοδομὴ θὰ ἐστοίχιζε δραχμὰς 278750,50 ἢτοι 104750,56 δραχμὰς ἐπὶ πλέον τοῦ ἐκ δραχμ. 174000 τιμήματος, ἀνθ' αὐτοῦ ἕτερος ἐργολάβος, ὑπὸ τῆς Πρυτανείας τοῦ 1895]6 ἐκπτώτος κηρυχθεὶς, θὰ ἀπεπεράτου αὐτήν, ἡ Σύγκλητος τοῦ 1896]7 διέταξεν ἐξέτασιν τῶν πραγμάτων· οἱ δὲ ἐντολῇ αὐτῆς καὶ τῆς Πρυτανείας ἐπισκευθέντες τὸ Νοσοκομεῖον ἰατροὶ καὶ μηχανικοὶ ἀπεφάνθησαν, ὅτι τοῦτο πᾶν ἄλλο εἶναι ἢ τὸ προσδοκώμενον Νοσοκομεῖον. Μόνον ἡ ἐπανόρθωσις τῶν πλημμελῶς ἐχόντων καὶ παραλειφθέντων θὰ ἐστοίχιζον ἐτέρας 60000 δραχμὰς. Τῇ γνώμῃ ταύτῃ συνεφώνησε καὶ ἡ ἐπὶ τῆς ὀριστικῆς παραλαβῆς ἐκ τῶν μηχανικῶν Ἰ. Φωτοπούλου, Ἀλεξ. Ἀμπελά καὶ Ἰωάν. Τζουρᾶ ἐπιτροπῇ, ἣτις ἀπεφάνητο ὅτι οἱ ἐργολάβοι ὑφείλουσι νὰ ἐπιστρέψωσι 38447 δραχμὰς ἐκ τῶν γενομένων αὐτοῖς, πλην ἐννοεῖται τῆς παρ' αὐτῶν αἰτουμένης ὑπερβάσεως, πληρωμῶν, ἡ δὲ ἐξελεγκτικὴ Ἐπιτροπὴ καὶ ὁ Ὑπουργὸς Ἀθ. Ἐκπαίδεως ἐπέμειναν εἰς τὴν ἀκύρωσιν τῶν διαφορουμένων τούτων πράξεων. Σημειωτέον δὲ ὅτι ἡ ἐργολαβία εἶχεν ἀνατεθῆ εἰς τοὺς ἐργολάβους ἀνευ προηγουμένης μειοδοτικῆς δημοπρασίας κατὰ παράβασιν ρητὴν τοῦ λογιστικοῦ Νόμου.

Καὶ ἡ ὑπόθεσις αὕτη, ἣτις οὐκ ὀλίγας ἀφορμὰς ἔδύνατο νὰ παράσχη, ὅπως μεμφθῶσι τοῦ Πανεπιστημίου, ὅτι μεθ' ὅλα τὰ ἐπιστημονικὰ καὶ ὀλικὰ μέσα, ἃ κατέχει, ἔδύναται νὰ φέρῃ εἰς τέλος πέραν τὴν ἀνάγκησιν χρησίμου Νοσοκομείου, ὅπερ κατὰ τὸ πνεῦμα τοῦ ἀοιδίου δωρητοῦ ἔπρεπε νὰ γίνῃ πρότυπον χει-

ρουργικὸν καὶ γυναικολογικὸν Νοσοκομεῖον, ἐμεινεν ἐκκρεμῆς ἐνώπιον τῶν δικαστηρίων. Ἄλλ' εἶμαι πεπεισμένος ὅτι ὁ ῥέκτης διάδοχός μου, ἰατρός μάλιστα καὶ χειρουργὸς τυγχάνων, θέλει δυνηθῆ ν' ἀναγγεῖλῃ ἐν τῇ αὐτοῦ λογοδοσίᾳ ὅτι καὶ ἡ ὑπόθεσις αὕτη διεξήχθη καὶ ἐλύθη ὑπὲρ τῶν συμφερόντων τοῦ Πανεπιστημίου καὶ συμφώνως πρὸς τοὺς πόθους αὐτοῦ.

Τὸ Νοσοκομεῖον Ἀρεταίου θέλει λειτουργήσῃ ἅμα ὡς τὸ Ὑπουργεῖον ἐγκρίνη τὸν ὑπὸ τῆς ἰατρικῆς Σχολῆς συναχθέντα κατὰ τὴν θέλησιν τοῦ διαθέτου κανονισμόν. Ἄλλ' ὅμως καὶ ὅπως ἔχει, πρὶν ἢ ἐπιπλωθῆ ἢ ἡλαθῆ καὶ καταρτισθῆ συμπληρούμενον, ἐχρησιμοποίηθη ἤδη. Τὴν ἀποφράδα ἐκείνην ἡμέραν τῆς Μεγάλης Παρασκευῆς (18 Ἀπριλίου 1897) ἡ Α. Μ. ἡ σепτὴ ἡμῶν Βασίλισσα μοὶ ἐξέφρασε τὴν ἐπιθυμίαν Αὐτῆς νὰ τῇ παραχωρήσω τὸ Νοσοκομεῖον διὰ τοὺς ἐκ τοῦ πολέμου τραυματίας. Ἀμέσως δὲ τότε ἡ Σύγκλητος ἐψήφισεν ἕκτακτον πίστωσιν ἐκ 3000 δραχμῶν, ἀνθ' ἧν ἐποθεύθησα 4 νέους διὰ φωταερίου θερμαινομένους λουτήρας μετὰ θερμοσίφωνων, ἐν μέγα μηχανικὸν μαγειρεῖον, ἐγκατέστησα δύο βεθρους, τοὺς ὑδραγωγούς σωληνας ἀπατῶν τῶν κρητῶν καὶ τὰς ἀποχετεύσεις τῶν ὑδάτων, ὅτινα ἅπαντα δὲν ὑπῆρχον, ἐσύστησα πρόχειρον ἐγχειρητήριον καὶ ἐπεσκεύασα ἅπαντας τοὺς ἀγωγούς τοῦ φωταερίου. Ἐπειδὴ δὲ αἱ δαπάναι αὗται ὑπερέβησαν κατὰ 1965 δραχμὰς τὰς ὑπὸ τῆς Συγκλήτου ψηφισθείσας, ἡ Α. Μ. ἐν τῇ ἀνυπερβλήτῳ δραστηριότητι καὶ φιλανθρωπίᾳ Αὐτῆς, μοὶ προσήνεγκεν αὐτὰς ἐκ τοῦ ἰδίου Αὐτῆς ταμείου. Ὅτε δὲ μετ' ὀλίγον ἀρίχθη ἐνταῦθα ἡ ἐκ μέρους τῆς χήρας Αὐτοκρατείας τῆς Ρωσσίας διοργανωθεῖσα ἀποστολὴ τοῦ ρωσικοῦ ἐρυθροῦ σταυροῦ μετὰ δύο ἀρίστων ἰατρῶν καὶ 22 ρωσίδων νοσοκόμων, ἡ Α. Μ. ἐγκατέστησεν αὐτὴν ἐν τῷ Ἀρεταίῳ, ἐνθα ἐνοσήλευσεν 97 τραυματίας, ὧν εἰς μόνον συνεπέα τοῦ τραύματος ἀπεβίωσεν.

Ἐντὶ δραχμῶν 600 ἐποίησα τὴν πρώτην ἀρχὴν δεινδροφυτεύσεως ἐν τῷ κήπῳ τοῦ Νοσοκομείου, εἰς ὃ ἐπεσκεύασα μετὰ τὴν ὀριστικὴν παραλαβὴν καὶ παραδόξως μὴ προβλεφθείσας ὑπὸ τῶν ἐργολάβων

σπουδαιότητας τινάς ἐλλείψεις θαπέδων, σωλήνων ὕδατος καὶ φιαταερίου καὶ κλειθρῶν, μεταρρυθμίσεις τῶν ἀποχωρητηρίων, ἐπιγραφὰς κτλ.

Εἰς ἀναπορεύτους δὲ ἐπισκευὰς μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τῶν Ρώσων ἐδαπάνησα δραχμὰς 190, ἃς ἐζήτησα δυνάμει τοῦ περὶ Εἰσφορῶν Νόμου παρὰ τοῦ Ὑπουργείου τῶν Στρατιωτικῶν. Ἀλλὰ ταύτας, ὡς καὶ δραχμὰς 931, δαπανηθεῖσας διὰ τὸν φωτισμὸν τῶν αἰθουσῶν τῆς Νομικῆς Σχολῆς καὶ τοῦ Ἀνατομείου, ἐνθα ἐπὶ τρεῖς μῆνας ἐστρατωνίζοντο ἐβελονταὶ καὶ στρατιῶται, δὲν ἔλαβεν εἰσέτι τὸ Ταμεῖον ἡμῶν.

Τὸ κληροδότημα τοῦ ἀειμνήστου καθηγητοῦ Διονυσίου Διγινήτου ὀρίζει νὰ ἰδρυθῇ ἴδιον κατάστημα κλινικῶν παραδόσεων, ὅπου τὸ πρῶτον τῶν τῷ 1883 κληροδοτηθεῖσων 50 μετοχῶν, τῆς ἐθν. Τραπεζῆς, ἀξίας τότε 202000 δραχμῶν, διπλασιασθῆ. Αἱ μετοχαὶ αὗται σέτος πράγματι ἐδιπλασιάσθησαν καὶ ἐγένοντο ἕντως ἑκατόν, ἀλλ' ὅμως ἡ τιμὴ αὐτῶν κατὰ Ἰούλιον 1897 ἕως 1950 δραχμῶν τοῦ ἀρχικοῦ κεφαλαίου μείναντος τοῦ αὐτοῦ περίπου, ὅθεν ἀνεβλήθη πᾶσα σκέψις περὶ ἰδρύσεως κλινικῆς, μέχρις οὗ διπλασιασθῆ καὶ ἡ τοῦ ἀρχικοῦ κεφαλαίου ἀξία.

Τὸ κληροδότημα Ἀγγελικῆς Παπαζογλου, εὖ τὸ ἐτήσιον πρὸ 4 ἐτῶν ὀφειλόμενον εἰσόδημα εἶναι δραχμὰ 1500 περίπου καὶ ὠρίσθη πρὸς καταρτισμὸν βιβλιοθήκης τοῦ Παθολογικοῦ Ἀνατομείου, ἀργεῖ ὡς ἐπίδικον.

Ἐκ τοῦ κληροδοτήματος Δ. Α. Μαυροκορδάτου, συμπεριλαμβανομένου καὶ τοῦ κληροδοτήματος τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Γεωργίου, δὲν ἔητο δυνατὸν ν' ἀγορασθῶσιν ἰατρικὰ ὄργανα καὶ βιβλία, ἀφοῦ καὶ δύο ὑποτροφίαι αὐτοῦ ἀπαιτοῦσι 1920 δραχμὰς, τὸ δὲ συνδεδυασμένον εἰσόδημα ἀνέρχεται μόνον εἰς δραχ. 1620 ἕνεκα τοῦ μικροῦ μερίσματος τῶν μετοχῶν τῆς ἐθνικῆς Τραπεζῆς.

Παρὰ τῶν ἀδελφῶν Ἡλ. καὶ Κ. Ζέγγελη, κληρονόμων τοῦ Γ. Ἀρεταίου, ἐπληρώθησαν δραχμὰ 10341.45 διὰ τὸν ἐν τῇ περιβολῇ τοῦ Νοσοκομείου Θ. Ἀρεταίου γαλόν, δὲν εἰσπραχθῆ δὲ εἰς-

ἐτι ἡ παρ' ἐκείνου κληροδοτηθεῖσα ἡμῖν ἀπαίτησις ἐκ δραχμῶν 30000 κατὰ τοῦ Δ. Χατζοπούλου.

Αἱ παρὰ τοῦ ἀειμνήστου καθηγητοῦ Παν. Παυλίδου κληροδοτηθεῖσαι ἡμῖν δρ. 20000, μετατραπέισται εἰς 29 λαχειοφόρους ὁμολογίας, ἀποφέρουσι νῦν εἰσόδημα δραχμῶν 757,30 ὑπὲρ τοῦ Ἀρεταίου Νοσοκομείου. Ὅθεν, ἐὰν ἀφαιρέσωμεν ἐκ τῶν 37754.60 δρ., ἃς ἔχει ἡ περιουσία Θ. Ἀρεταίου ἔσοδα, τὰ ἔσοδα τῆς περιουσίας ταύτης ἐκ δρ. 6060.30, καθορίζονται τὰ ἀποκλειστικῶς διὰ τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ Νοσοκομείου χρησιμαποιηθησόμενα ἐτήσια ἔσοδα εἰς δραχμὰς 32451.60.

Τὸ Λασσάνειον κληροδότημα ἔπαυσε νὰ ὑπάρχη ὡς τοιοῦτον. Ὁ διαθέτης εἶχεν ὀρίσει νὰ τελεῖται ὁ Λασσάνειος διαγωνισμὸς πρὸς συγγραφὴν τραγωδιῶν καὶ κωμωδιῶν κατ' ἔτος, τοῦθ' ὅπερ συνεπήγετο ἐκάστοτε δαπάνην 3000 δραχμῶν, μέχρις ἐξαντλήσεως τοῦ κεφαλαίου, ἀπέναντι τοῦ ὁποῦ παρεχώρησε τὴν παρὰ τὸν Μενδρεσσὴν οἰκίαν. Ἐπειδὴ δὲ ὤφειλεν ἐκ προηγουμένων χρήσεων τὸ κληροδότημα τοῦτο δραχμὰς 11190.46 εἰς τὸ προκαταβαλὲν Πανεπιστήμιον, ἡ δὲ ἀξία τῆς οἰκίας ἐφέρετο ἐν τοῖς βιβλίοις ἀντὶ δραχμῶν 29901.51, τέλος δὲ τὸ Ὑπουργεῖον δὲν ἠθέλητε νὰ ἐγκρίνη διὰ τὴν τέλει τοῦ διαγωνισμοῦ ἀναπληρωματικὴν πίστωσιν δραχμῶν 1631, ἡ Σύγκλητος ἠγόρασε τὴν οἰκίαν, ἧς τὸ ἐτήσιον εἰσόδημα ἀνέρχεται εἰς δραχμὰς 2100, ἀντὶ δραχμῶν 18811, θὰ πληρώνη δὲ εἰς τὸ κληροδότημα τόκον 4% καὶ θὰ τελεῖ τὸ διαγώνισμα μέχρις ἐξαντλήσεως τοῦ κεφαλαίου καὶ τῶν ἐκάστοτε τόκων, ὅπερ γενήσεται μετὰ 8 ἔτη ἤτοι τῷ 1906. Ὅθεν θὰ τελεσθῶσιν εἰσέτι μετὰ τοῦ διαγωνίσματος τοῦ προσεχοῦς ἔτους 1898-9 ἑπτὰ ἐν ὄλῳ διαγωνίσματα.

Νέα κληροδοτήματα καὶ δωρεὰς δὲν ἔχομεν κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ν' ἀναγράψωμεν. Μία μόνη δωρεὰ ἐγένετο ἡμῖν, τῇ 14 Ἰουνίου 1897, ἣν διὰ τοῦτο ἀσμένως καὶ ἐν συγκινήσει ἀναφέρω, διότι μετὰ πολλῆς χάριτος ἐγένετο παρὰ τῆς κυρίας Βικτωρίας, χήρας Ι. Γ. Ἰωάννου συνίσταται δὲ ἐκ 230 τόμων 169 πολυστίμων συγ-

γραμμάτων Ιατρικῶν, ἀπάντων δεδεμένων, τοῦ ἀειμνήστου συζύγου αὐτῆς καὶ ποτὲ συναδέλφου ἡμῶν, Ιατροῦ καὶ ὀρηγητοῦ τῆς χημείας.

Τέλος δὲ καταλέγω μετὰ τῶν δωρεῶν καὶ τὸ ἀνέλπιστον βλῶς προσμερίδιμα τῆς τύχης, τῆς τυφλῆς τύχης, ἣτις ἐλυπήθη τὸ Πανεπιστήμιον ἐν ταῖς προπαθείαις αὐτοῦ καὶ ἠδύνησε νὰ κληρωθῆ τὴν 20 Μαρτίου 1897 ἢ ὑπ' ἀριθ. 114996 ὁμολογία ἐκ τῶν 750 λαχειοφόρων ὁμολογιῶν τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς, ἃς εἰχομεν, ἣν ἐπωφελῶς ἐξαργυρώσαντες παρὰ τῆς Τραπεζῆς Ἀθηνῶν, εἰσεπράξαμεν δραχμὰς 123800. Τῇ φιλοτίμῳ συνδρομῇ τῆς αὐτῆς Τραπεζῆς ἠγοράσαμεν ἐκ τοῦ τιμήματος τούτου ἐτέρας 205 ὁμολογίας καὶ ἀνεβιβάσαμεν οὕτω τὸ ὅλικόν ποσὸν αὐτῶν εἰς 955, ἃς σήμερον κέκτηται τὸ Πανεπιστήμιον.

Κλείοντες τὸ κεφάλαιον τῶν κληροδοτημάτων ὀφείλομεν νὰ ποιήσωμεν μνείαν σπουδαιωτάτων μέτρων τῆς Συγκλήτου πρὸς χαλιναγώγησιν τῆς ἀπὸ τινῶν ἐτῶν ἀκρατήτου ἔργης τῶν ἀρχῶν τοῦ Πανεπιστημίου, μὲ κίνδυνον παρερμηνεύσεως πολλάκις τῶν διατάξεων τῶν διαθηκῶν, νὰ διορίζωσιν ὑποτρόφους ἢ νὰ παραλείπωσι τὴν ἐκτέλεσιν αὐτῶν.

Εἰς τινὰ κληροδοτήματα εἶχον διορισθῆ πολλαπλοὶ τῶν διὰ τῆς διαθήκης ὀριζομένων ὑποτρόφων, ἄλλων δὲ παρελείφθη ἡ ἐκτέλεσις ὄρων τινῶν. Ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου ἔπρεπεν ἴσως μακρότερον νὰ ποιήσωμεν λόγον, διότι μία τις περίπτωσις ἐκ τῶν θιγομένων ἦτο καὶ ἡ ἀπονουμὴ ἐπιμισθίων ἐκ τῶν ἀγόνων (!) κληθέντων κληροδοτημάτων ὑπὲρ ὑπαλλήλων τινῶν τοῦ Πανεπιστημίου, ἣν τόσον αὐστηρῶς ἠλεγξεν ἡ τε ἐξελεγκτικὴ ἐπιτροπὴ καὶ τὸ Ἰπουργεῖον. Εὐχῆς δὲ ἔργον εἶναι ἐν τῷ μέλλοντι ὁ κυρίως συνεχίζων τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ πρυτανικοῦ γραφείου γραμματεὺς αὐτοῦ, ὅστις διὰ τοῦτο ὀφείλει νὰ ἦναι ἀνὴρ ἐγκρατῆς τῶν νόμων καὶ τῆς διοικήσεως, ὅσον καὶ ἀφωσιωμένος εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ Πανεπιστημίου, νὰ μὴ παύηται καὶ διορίζεται κατὰ τὸ δοκοῦν, ἀλλὰ νὰ ἦναι μόνιμος· διότι οἱ ἐκάστοτε δι' ἐν ἔτος ἐρχόμενοι Πρυ-

τάνεις, καὶ ἐὰν ἀκόμη δὲν ἐπιδιώκωσι προσωπικὰς προτιμήσεις, δὲν δύνανται νὰ μυηθῶσιν εἰς ἀπάσας τὰς λεπτομερείας τῆς ὑπηρεσίας, ἐὰν δὲν ἀποφασίσωσι νὰ διανύσωσιν ἀποκλειστικῶς ὅλον τὸν χρόνον τῆς Πρυτανείας τῶν ἐν τῷ Πρυτανείῳ.

Ἡ Σύγκλητος τοῦ 1896)7 δύναται νὰ κυχᾶται ὅτι ἦτο ἡ πρώτη μετὰ σειρὰν ἐτῶν ἐπαναφέρουσα τὴν ἰσχὺν τῶν ὄρων τῶν διαθηκῶν καὶ τὸν ὀφειλόμενον πρὸς τὰς θελήσεις τῶν διαθετῶν σεβασμὸν.

Περὶ τῶν ὑποτροφῶν.

Ὁ ἐπὶ τῆς Πρυτανείας μου συνταχθεὶς ἀναμορφωτικὸς οὕτως εἶπειν προϋπολογισμὸς τοῦ Πανεπιστημίου διὰ τὸ ἔτος 1897)8 παριστᾷ πιστὴν εἰκόνα τῆς χρήσεως, τῶν ἐσόδων, τῶν ὑποχρεώσεων καὶ τῶν δαπανῶν τῶν κληροδοτημάτων.

Ἐκ τῆς δωρεᾶς I. Αὐκυρίδου θὰ λαμβάνη τοῦ λοιποῦ φοιτητῆς τῆς ἰατρικῆς ἀριστεύσεως δραχμὰς 92,80 διὰ τὰ βιβλία του.

Ἐκ τοῦ κληροδοτήματος τοῦ ποτε καθηγητοῦ Θ. Μανούσου, οὗ κατὰ παράβασιν ἐπὶ πολλὰ ἔτη μετέσχον 4 καὶ 5 φοιτηταί, τοῦν τεθέντες δύο παῖδες ἐκ Σιατίστης τῆς Μακεδονίας θὰ λαμβάνωσιν ἀνά δραχμὰς 80 κατὰ μῆνα μέχρι τοῦ πέρατος τῶν γυμνασιακῶν καὶ πανεπιστημιακῶν αὐτῶν σπουδῶν, ὁ δὲ ἐξ αὐτῶν κατὰ τὰς ἐξετάσεις αὐτοῦ ἀριστεύσων θ' ἀποστέλληται ἐκ τῶν εἰς 2000 δραχμὰς περίπου ἀνερχομένων ἐτησίων περισσευμάτων τοῦ κληροδοτήματος ἐπὶ τριετίαν ὡς ὑπότροφος εἰς Γερμανίαν, ἐνῶ ἐνταῦθα ἕτεροι δύο παῖδες ἐκ Σιατίστης κληθήσονται τῇ συστάσει τῆς κοινότητος καὶ κατόπιν διαγωνισμοῦ ὡς νέοι ὑπότροφοι.

Τῇ ἐντολῇ τῆς Πρυτανείας διεξαχθεὶς φέτος διὰ πρώτην φοράν ὁ διαγωνισμὸς αὐτὸς ἀνέδειξεν ὑπότροφους ἀπὸ 1 Δεκεμβρίου 1897 τοὺς μαθητὰς γυμνασίου Ἀναστ. Γ. Λάζαρον καὶ Ν. Β. Καλαμερτζῆν.

Ἐν δὲ βλέμμα ριπτόμενον ἐπὶ τοῦ ἀρθροῦ τούτου τοῦ ὑπὸ

της Συγκλήτου τοῦ 1895) 6 ψηφισθέντος προϋπολογισμοῦ τοῦ ἔτους 1896) 7 δεικνύει τὴν οὐσιώδη διαφορὰν μεταξύ τῶν ἄλλοτε ἐπικρατησάντων καὶ τῆς σήμερον γενομένης εἰς τὸ νόμιμον ἐπαγωγῆς.

Τοῦ κληροδοτήματος Σφογοπούλου διατελεῖ εἰς ἕκ Βόλου ὑπότροφος, διὰ δὲ τὴν ἑτέραν θέσιν ὑποτρόφου ἐκ Πορταριάς ἡ Πρυτανεῖα προσεκήρυξε πέρυσι διαγωνισμόν, οὗ τὸ ἀποτέλεσμα ἠκυρώθη, διαμφισβητηθείσης ὑπὸ τῶν Θεσσαλικῶν ἀρχῶν τῆς ἐκ Πορταριάς καταγωγῆς.

Ἐκ τοῦ κληροδοτήματος Θ. Ράκου δὲν παρέχονται φέτος ὑποτροφίαι ἕνεκα πολλῶν υπερβάσεων γενομένων κατὰ τὰ προηγούμενα ἔτη.

Τὸ Ράλλειον βραβεῖον, ὅπερ καίτοι ἐκ τῆς αὐτῆς πηγῆς καὶ ἴσης τὴν ἀξίαν δωρεᾶς πηγάζον ὡς τὸ γνωστὸν χιλιόδραχμον Ράλλειον βραβεῖον τοῦ Ἀρσακείου, παραδόξως ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ ἀποτελεῖται μόνον ἐκ δραχμῶν 518, δοθήσεται φέτος, μετὰ πολυχρόνιον ἕνεκα υπερβάσεων ἀργίαν, εἰς ἀριστεύσοντα διδάκτορα τῆς Ιατρικῆς Σχολῆς.

Ἐκ τοῦ κληροδοτήματος Κ. Γεροστάθη δοθήσεται φέτος βοήθημα δραχμῶν 172 εἰς φοιτητὴν ἐξ Ἄρτης, ἀριστεύσοντα ἐν τῷ φιλολογικῷ φροντιστηρίῳ.

Τὸ ἐκ δραχμῶν 426 κληροδοτήμα τοῦ Ι. Κονδούλη δοθήσεται φέτος εἰς ἀριστεύσοντα κατὰ τὰς ἐξετάσεις Θεολόγον.

Ληξαστῶν δύο ὑποτροφῶν ἐκ τῶν 10 τοῦ κληροδοτήματος Δ. Φ. Παπαδάκη, διορίσθησαν κατόπιν διαγωνισμοῦ οἱ Παν. Θ. Στεριώτης καὶ Δημήτριος Σ. Μπαλάνος ἐξ Ἀθηνῶν.

Ἐκ τοῦ κληροδοτήματος Ἰω. Βαρύκα διορίσθησαν ὑπότροφοι οἱ Γ. Θ. Γεωργακόπουλος καὶ Θ. Χαραλαμπόπουλος τῆ συστάσει τῆς ἐπιτροπῆς τοῦ ἐθνικοῦ Στόλου.

Ἐκ δὲ τοῦ κληροδοτήματος τῆς χήρας Κασιμάτη, ὅπερ διαχειρίζεται ὁ Σ. Μητροπολίτης μετὰ τοῦ ἐκάστοτε Πρυτάνεως, ἔτυχε δὲ τὸ πρῶτον νὰ λειτουργήσῃ ἐπὶ τῆς Πρυτανείας μου,

διορίσθησαν οἱ μὲν ἀνεψιοὶ τῆς διαθέτου Ἄνδρ. Τσίμης καὶ Ἄνδ. Τσιμέντης μὲ δραχμὰς 300 ἐπὶ ἑξαετίαν ὑπότροφοι ἐν Manchester, ὁ μὲν τῆς ὑφαντικῆς τέχνης, ὁ δὲ τῆς ναυπηγικῆς, ὁ δὲ διδάκτωρ τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν καὶ πρῶτην βοηθὸς τοῦ Χημείου Φώτιος Παλιατσέας τῆς γεωργικῆς βιομηχανίας ἐπὶ τριετίαν μὲ δραχμὰς 250. Ἄπαντες οὗτοι, ὑπὸ τὴν προστασίαν διατελοῦντες τοῦ φιλογενοῦς τραπέζιτου Γρηγορίου Ζλατάνου ἐν Manchester, προσδεύουσι κατ' εὐχὴν, θετικὰς ἐφαρμογὰς μέλλοντες νὰ μεταφυτεύσωσιν ἐνταῦθα.

Περὶ διαγωνισμάτων.

Ἔνεκα τῶν περιστάσεων ἀνεβλήθη ἀποφάσει τῆς Συγκλήτου (30 Μαΐου 1897) διὰ τὸ ἔτος 1897) 8 ἡ τέλεισι πάντων τῶν διαγωνισμάτων, οἷον τοῦ ἐπὶ καθάρως φιλοσοφικοῦ θέματος τοῦ Γρηγορίου Σούτσου, εἰς ἡμέχρι τῆς ταχθείσης προθεσμίας, 15 Δεκεμβρ. 1896, οὐδὲν ἔργον εἶχεν ὑποβληθῆ, τοῦ νομικοῦ τοῦ Λεων. Σγούτα, οὗ πρὸ δύο ἐτῶν εἶχε διορισθῆ τριμελῆς ἐπιτροπὴ κριτῶν ἐκ καθηγητῶν τῆς νομικῆς Σχολῆς πρὸς ἐκδίκασιν τῶν ὑποβληθέντων ἔργων, καὶ τοῦ δραματικοῦ τοῦ Γ. Λασσάνη, δι' ὃ εἶχον μὲν ἀποσταλῆ εἰς τὴν Πρυτανεῖαν 20 ἔργα, κωμῳδίαι καὶ τραγωδίαι, καὶ διορίσθη παρὰ τῆς Πρυτανείας ἡ ἀγωνόδικος ἐπιτροπὴ ἐκ τῶν Ἀγγέλου Βλάχου, Ἰωάννου Πανταζίδου καὶ Νεοκλέους Καζάζη, δὲν ἐπαρουσιάσθη δὲ καθ' ὅλον τὸ ἔτος εὐκαιρία κατάλληλος καὶ ἀρμόζουσα εἰς ἀνάγνωσιν κρίσεως περὶ κωμωδιῶν καὶ δραμάτων.

Περὶ τῶν κτημάτων τοῦ Πανεπιστημίου.

Ἐκτὸς τῶν οἰκοδομημάτων τοῦ Πανεπιστημίου, τοῦ Χημείου, τοῦ ἄλλοτε Παπαδοπουλείου Λυκείου, ἐνθα νῦν τὰ παραρτήματα

της Ιατρικής Σχολής, και τοῦ Ἀρεταίου Νοσοκομείου, ἅτινα ἐκ τῆς περιουσίας αὐτοῦ ἠκοδομήθησαν, κέκτηται τὸ Πανεπιστήμιον και πολλὰς οἰκίας, μαγαζεῖα, οἰκόπεδα, ἀγρούς, ἐν ἐξοχικὸν κτῆμα και ἐν λατομεῖον, περιελθόντα εἰς τὴν ἰδιοκτησίαν αὐτοῦ ἐκ κληρονομιῶν και δωρεῶν. Τινὰ μὲν ἐξ αὐτῶν εἰσιν ἄγονα, οὐδὲν ἢ ἐλάχιστον εἰσόδημα ἀποφέροντα, ἀλλὰ δὲ εἰσι προσοδοφόρα και οὐ μόνον τὰ ἐξ αὐτῶν ἐνοίκια ὑπερβαίνουνσι τὸν συνήθη τόκον κεφαλαίου ἰσῆς ἀξίας, ἀλλὰ και ἡ σὺν τῷ χρόνῳ αὐξήσις τῆς ἀξίας τῶν κτημάτων τούτων διαθέτει ὑπὲρ τῆς διατηρήσεως αὐτῶν και τῆς μὴ ἀπολλοτριώσεως. Ὅσον δ' ἀφορᾷ τὰ ἄγονα ἐκεῖνα, φρονῶ δτι μᾶλλον φροντίδας και δαπάνας προκαλοῦσι, παρά νὰ συμφέρη εἰς τὸ Πανεπιστήμιον ἢ εὐλαβῆς διατήρησις αὐτῶν.

Τὸ μὲν αἰ ἀέννασι ἐπισκευαί, τὸ ἀδύνατον τῆς ἐπιστάσεως και ἡ δυσκολία τῆς ἐπιμελεῖς ἐνοικιάσεως, τὸ δὲ δτι ὁ ἐπὶ μονοετίαν Πρύτανης συνήθως εἴτε μὴ εὐκαιρῶν εἴτε μὴ μεριμνῶν δεόντως, ἐμπιστευόμενος ὅμως κατ' ἀνάγκην εἰς ὑπαλλήλους μηδεμίαν εὐθύνην ἔχοντας, βεβαίως δὲν εἶναι ὁ κατάλληλος διαχειριστὴς τῆς αὐτῆς κτηματικῆς περιουσίας, πείθουσιν ἡμᾶς δτι ἔπρεπε νὰ πωληθῶσι τὰ μὴ προσοδοφόρα και δαπανηρὰ κτῆματα και νὰ διατηρηθῶσι μόνον αἱ μεγάλαι λίαν προσοδοφόροι οἰκίαι, ὧν βεβαία ἢ προϊούσα αὐξήσις τῆς ἀξίας.

Κατὰ τὴν ἐμὴν Πρυτανεῖαν εὐνόητον εἶναι δτι δὲν ἤδύνατο νὰ γίνῃ λόγος κἂν περὶ πωλήσεως ἢ ἀγορᾶς και περὶ ἀνεγέρσεως οἰκοδομῶν προσοδοφόρων ἐπὶ ἀγόνων οἰκοπέδων· ἐν χρόνῳ ὅμως εὐθεστωτέρῳ και οὐχὶ πολὺ ἀρισταμένῳ εἶναι ἀνάγκη οἱ Πρυτάνεις ν' ἀποφασίσωσι τὴν και τῆ συνδρομῆ τῶν Δημοσίου ἀνέγερσιν νέου Φυσιογραφείου και τὴν συμπλήρωσιν τῶν παραρτημάτων τῆς ἱατρικῆς Σχολῆς, ἀγοράζοντες ἐπὶ τούτῳ ὡς οἰκόπεδα τὰς πεπαλαιωμένας οἰκίας μεταξύ τῶν ὁδῶν Σίνα, Σόλωνος και Μασσαλίας, νὰ ἐκποιήσωσι τὰ μεγάλα οἰκόπεδα τῶν ὁδῶν Πανεπιστημίου, Πατησίων και τῆς πλατείας Κάνιγγος, νὰ κατεδαφίσωσι τὰς ὑπ' ἀριθμὸν 14 και 16 παλαιὰς οἰκίας Παπαδάκη, τῆς ὁδοῦ Εὐριπίδου

και ν' ἀνεγείρωσιν ἐκεῖ μέγα Ξενοδοχεῖον μετὰ μαγαζείων και στοᾶς, ὅπως τοῦλάχιστον δεκαπλασιάσωσι τὰ σημερινὰ ἐνοίκια, και νὰ οἰκοδομήσωσι 30 περίπου μικρὰς κατοικίας ἐπὶ τοῦ ἐν ὁδῷ Σχολείου οἰκοπέδου Ψύμα ἐκ 3000 □ πήχεων, οὗ τὸ ἐνοίκιον τώρα εἶναι 75 δραχμαί, δύναται δὲ οὕτω ν' αὐξηθῆ εἰς 1200 δραχμὰς κατὰ μῆνα.

Εἶχον λάβει τὴν ἀδειαν παρά τῆς Συγκλήτου και ὀλίγου δεῖν νὰ προέβαινον εἰς τὴν πώλησιν τῆς ἐν Πειραιεὶ οἰκίας Παυλοπούλου, ἣτις ἀντὶ τῶν ὑφειλομένων αὐτῷ παρά τοῦ ὀφειλέτου Πολυχρονίου Κορωναίου 48000 δραχμῶν εἶχε κατακυρωθῆ ἐπ' ὀνόματί του, τοῦ Γεωργίου Κορωναίου προσενεχθέντος νὰ ἐξαγοράσῃ ἀντὶ 53000 δραχμῶν τὴν πατρικὴν οἰκίαν, ἣν ὁ ἀρχιτέκτων τοῦ Πανεπιστημίου εἶχεν ἐκτιμήσει ἄλλοτε μετὰ τοῦ οἰκοπέδου εἰς 40—45 χιλιάδας δραχμὰς. Ἀλλὰ τοῦ Γ. Κορωναίου βραδύναντος και μετὰ 5 μῆνας, δηλαδὴ μετὰ τὸν πόλεμον, ἐπαναλαβόντος τὴν πρότασιν του, ἀπέστειλα τὸν ἀρχιτέκτονα Λ. Φιλίππιδην, ὅπως ἐκ νέου ἐκτιμήσῃ τὴν οἰκίαν. Ἐπειδὴ δὲ ἡ νέα ἐκτίμησις ἀνεβίβαζε τὴν ἀξίαν αὐτῆς εἰς δραχμὰς 75000, ὁ δὲ Κορωναῖος δὲν παρεδέχθη τὸ ποσὸν τούτο, ἐματαίωσα τὴν πώλησιν.

Ἡ ἐξ ὀφειλῆς δραχμῶν 45000 τοῦ Ν. Κατσαροῦ πρὸς τὸν εὐεργέτην τοῦ Πανεπιστημίου Παυλόπουλον ἀπὸ τῆς 20 Ἀυγούστου 1878 εἰς τοῦτον κατακυρωθεῖσα οἰκία ἐν Πύργῳ τῆς Ἡλείας περιῆλθε τὴν 15 Σεπτεμβρίου 1896 εἰς τὴν κατοχὴν μας, φέρει δὲ μόνον 1200 δραχμῶν ἐνοίκιον. Ἔχουσα οἰκόπεδον 1489 □ πήχεων, και οἰκοδομὰς 723 □ πήχεων, ἠδύνατο, πωλουμένη πρὸς δραχμὰς 35 τὸν πήχυν, νὰ φέρῃ κεφάλαιον 52000 δραχμῶν. Ἐπειδὴ ὅμως μεθ' ὅλας τὰς προσπάθειάς μου ἔλαθον μόνον προσφοράς μέχρι 30000 δραχμῶν, ἀνέβαλον τὴν ἐπιχείρησιν εἰς κρείττονας περιστάσεις.

Μέχρι τοῦδε δὲν ὑπῆρχον σχέδια τοπογραφικὰ και ἀρχιτεκτονικὰ τῶν κτημάτων τοῦ Πανεπιστημίου. Τὴν ἔλλειψιν ταύτην συνεπλήρωσα, καταρτίσας πλήρη συλλογὴν αὐτῶν με σημειώσεις

περί εκτάσεως και οικοδομικής αξίας, δι' ἧς θέλει πολύ διευκολυνθῆ ἢ σχετική ὑπηρεσία. Συνέταξε δὲ τὰ σχέδια ταῦτα ὁ ἀρχιτέκτων Α. Φιλιππίδης.

Ὡς πρὸς τὴν ἐνοικίαν τῶν οἰκιῶν τοῦ Πανεπιστημίου εἰσήγαγον τὸ διὰ πλειοδοσίας σύστημα, ὅπερ ὁμοίως ἕνεκα τῶν δυσμενῶν περιπτώσεων ἐπέφερε μὲν αὐξήσιν τινα τῶν ἐνοικίων, οὐχὶ δὲ καὶ τὴν ἀναμενομένην. Ἐρευνήσας τὰς διαφόρους οἰκίας καὶ τὰ ἐνοίκια αὐτῶν ἐπέσθην ὅτι, καταλλήλως ἐνοικιαζόμεναι αἱ οἰκίαι ἡμῶν, ἔπρεπε τοὐλάχιστον 9 ἕως 10 χιλιάδων δραχμῶν ἀνώτερον ἐνοίκιον ν' ἀποφέρωσιν. Ἐνοικιάζονται πολυσταῖς καὶ μὲ ἐλάχιστον ἐνοίκιον οἰκίαι ἢ οἰκόπεδα, ὃ δὲ ἐνοικιαστής, ὑπεννοιάζων αὐτὰ τμηματικῶς, ὠφελεῖται παρανόμως μέγα κέρδος, τὸ ὅποιον, ἐάν προσεῖχε καὶ ἐφρόντιζεν ὁ γραμματεὺς τοῦ Πανεπιστημίου ἢ ὁ ἐπιτετραμμένος τὰ τῆς ἐνοικιάσεως ὑπάλληλος, ἔπρεπε νὰ ἦναι πρὸς ὄφελος τοῦ Πανεπιστημίου. Τὸ δὲ χερίστον εἶναι ὅτι οὐκ ὀλίγοι ἐνοικιασταί, ἐν ἀγνοίᾳ βεβαίως τῶν Πρυτανείων, ἀλλ' οὐχὶ καὶ τῶν ἐπιτετραμμένων, ἐνοικιάσαντες διαμερισμά τι οἰκίας ἢ μαγαζείου, κατελάμβανον συγχρόνως καὶ ἄλλα διαμερίσματα, χωρὶς δι' αὐτὰ νὰ συντάξωσι συμβόλαια ἢ νὰ πληρώσωσιν ἐνοίκια, διότι ὁ μονοετῆ ὑπηρεσίαν ἔχων Πρύτανης, ἀρνούμενος τὰς περὶ τῶν ἐνοικιαστέων ἀντικειμένων γνώσεις του ἐκ τῶν καταλόγων τοῦ πρὸ τῆς Πρυτανείας του ἔτους, εἰς τοὺς ὁποίους δὲν ἀνεφέροντο τὰ διαμερίσματα ἐκεῖνα, ἠγγύει τὰς λεπτομερείας. Ὁ ἀρχιτέκτων Φιλιππίδης ἀνεκάλυψεν ἐπὶ τῆς Πρυτανείας μου, δυστυχῶς ὁμοίως ὀλίγας μόνον ἡμέρας πρὸ τῆς λήξεως αὐτῆς, τούτέστιν ἀκριβῶς κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν μετακομίσεων, οὐκ ὀλίγας τοιαύτας καταγρήσεις, ἃς αὐτὸς μὲν κατήγγειλεν εἰς τὸ Ὑπουργεῖον, ἐγὼ δὲ εἰς τὴν Πρυτανείαν καὶ ὑποθέτω ὅτι ἕνεκα τούτου ἀπελύθη ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου διὰ καταργήσεως τῆς θέσεώς του ὁ ἐπιτετραμμένος τὰς ἐνοικιάσεις πρώην ὑπολογιστής, δὲν κατεδιώχθη ὁμοίως εἰσέτι.

Πόσον μέγα συμφέρον ἔχει τὸ Πανεπιστήμιον νὰ διαθέτῃ διὰ

τὰς ὑποθέσεις ταύτας εἰλικρινεῖς καὶ ἀφωσιωμένους ὑπάλληλους, τοῦτο ἀπεδείχθη, ἐκ τῶν ἀνωτέρω γεγονότων. Ὁ ἀρχιτέκτων Α. Φιλιππίδης, μὲ συνέδραμεν εἰς τὸ κτηματολόγιον, τὰς ἐνοικιάσεις, τὴν ἐγκατάστασιν τοῦ Ἀρεταιείου Νοσοκομείου καὶ τὴν παραλαβὴν αὐτοῦ καὶ εἰς τὰς ἐπισκευὰς τοῦ κτιρίου τοῦ Πανεπιστημίου, τῶν παραρτημάτων καὶ τῶν οἰκιῶν αὐτοῦ.

Ὁ δραστήριος καὶ πάντοτε πρόθυμος καὶ εἰδημονέστατος ἀρχιτέκτων Ἄρ. Κόρακας, καθ' οὗ οὐδέποτε εἶχον παράπονον, κληθεὶς νὰ μετάρχη τοῦ ἱεροῦ ἀγῶνος ἐν τῇ πολυπαθεῖ πατρίδι αὐτοῦ Κρήτη, ἐγκατέλιπε τὴν παρ' ἡμῶν θέσιν τοῦ τῆ 12 Φεβρουαρίου 1897, δηλαδὴ ἀκριβῶς μετὰ τὰς παραγὰς τῶν φοιτητῶν, ὅτε τὸ Πανεπιστήμιον εἶχεν ἀνάγκην μεγάλων καὶ ἐπειγουσῶν ἐπισκευῶν, ἃς ὁ μὲν ἀρχιτέκτων Κόρακας προϋπελόγησεν εἰς 3900 δραχμάς, ὃ δὲ νομομαχανικὸς Καλλίας εἰς 7500 δραχμάς. Ἀσιμένως τότε ἐδέχθη τὴν προσφορὰν τοῦ Α. Φιλιππίδου, νὰ ὑπηρετήσῃ δωρεὰν ὡς ἀρχιτέκτων τοῦ Πανεπιστημίου ἐφ' ὅσον ἤθελεν ἀπουσιάσει ὁ Κόρακας, καὶ πρόέβην μετ' αὐτοῦ εἰς τε τὰς ἐπισκευὰς καὶ εἰς τὴν πρώτην ἐγκατάστασιν τοῦ Ἀρεταιείου, ἀναθεὶς αὐτῷ συγχρόνως καὶ τὴν σχεδιογράφησιν τοῦ κτηματολογίου. Ὅτε ὁμοίως μετ' ἀδιάλειπτον ὑπηρεσίαν ἀνέθηκα αὐτῷ καὶ τὴν σύνταξιν τοῦ προϋπολογισμοῦ τῶν ποικίλων ἐπισκευῶν, ἃς προϋπελόγησεν εἰς δραχμάς 8500, ὃ δὲ ἀναδειχθεὶς ἐν τῇ δημοπρασίᾳ ἐργολάβος Γρηγόριος Χατζηδημητρίου ἐλάττωσε κατὰ 3200, ἀναλαβὴν τὴν ἐκτέλεσιν αὐτῶν ἀντὶ δραχμῶν 6432, ὃ Φιλιππίδης ἐζήτησεν ἢ νὰ τὸν διορίσω ἢ νὰ τὸν ἀποζημιώσω διὰ τὰς τούντεῦθεν ὑπηρεσίας του. Ἡ Σύγκλητος ἐνέκρινε νὰ λάβῃ τὰς ἀποδοχὰς τοῦ ἀπουσιάζοντος ἀρχιτέκτονος, ἀνέβαλεν ὁμοίως μέχρι τῆς λήξεως τοῦ ἀκαδημαϊκοῦ ἔτους ν' ἀποφασίσῃ ὀριστικῶς. Τότε λοιπὸν ἐζήτησα δι' ἀναφορὰς πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον ν' ἀπολύσῃ τὸν ἐν Κρήτη, ὡς ἐλέγετο, μέλλοντα νὰ πολιτευθῆ λοχαγὸν Ἄρ. Κόρακαν καὶ νὰ ἐκφράσῃ αὐτῷ τὰς εὐχαριστίας τοῦ Πανεπιστημίου καὶ νὰ

διορίσει τὸν Λ. Φιλιππίδην. Ἄλλ' ὁ διορισμὸς οὗτος δὲν ἐπραγματοποιήθη.

Εἶναι κατ' ἐμὴν γνώμην ἀναπόφευκτος ὁ διορισμὸς εἰδήμονος καὶ δραστηρίου καὶ ἐντίμου χαρακτήρος ἀρχιτέκτονος μὲ μισθὸν τοῦλάχιστον δραχμῶν 150, εἶνε δὲ περιττὴ καὶ ἐπιζήμιος συγχρόνως ἡ διατήρησις τῆς θέσεως τοῦ ἐπιστάτου τῶν οἰκοδομῶν, ὡς ἀπέδειξεν ἡ πρὸ τῆς Πρυτανείας μου πείρα. Καλὸς καὶ ἀφωσιμὸς εἰς τὸ ἔργον ἀρχιτέκτων ἐπαρκεῖ εἰς ἀπάσας τὰς σχετικὰς ὑπηρεσίας καὶ εἰς τὰς τῶν ἐνοικιάσεων.

Ἐκ τῶν ἐπὶ τῆς Πρυτανείας μου γενομένων ἐπισκευῶν καὶ ἀναγκαίων κριθεισῶν μεταρρυθμίσεων ἀναφέρω τὴν ἐπισκευὴν τῶν κεράμιων καὶ ὑαλωμάτων τῆς στέγης καὶ τὴν διὰ μαρμαροκονίας νέαν ἐπίχρισιν τῆς βάσεως τῆς ἐξωτερικῆς προσόψεως τοῦ Πανεπιστημίου, τὸν ὑδροχρωματισμὸν ὀλοκλήρου τοῦ πρώτου ὀρόφου αὐτοῦ καὶ τῶν προπυλαίων, τὸν ἐλαιοχρωματισμὸν τῶν ἐδρῶν, ἐδωλίων, κουφωμάτων καὶ πινάκων τῶν αἰθουσῶν καὶ ἀμφιθεάτρων παραδόσεως, τὴν ἐπισκευὴν πάντων τῶν καθισμάτων τῆς μεγάλης αἰθούσης καὶ τὴν ἀνακαίνισιν τῆς αἰθούσης τῆς Συγκλήτου καὶ τῶν δωματίων τῶν πρυτανικῶν γραφείων. Συνάμα δὲ κατεσκευάσθησαν τρία ὅλως νέα ἀποχωρητήρια, ἐν πολυτελεῶς διὰ τοὺς καθηγητάς, ἐν διὰ τοὺς ὑπαλλήλους καὶ ἕτερον διὰ τοὺς φοιτητάς, καὶ 2 οὐρητήρια μεθ' ὅλων τῶν ὑγιεινῶν παρακολυθημάτων, ὠκοδομήθη οἰκίσκος ἐλθετικῶν ρυθμοῦ, περικλείων τὰ ἀποχωρητήρια καὶ ἐκαλύφθη οὗτος ἐξωθεν διὰ σιδηροῦ διαφράγματος, εἰς τρόπον ὥστε ἡ χρησιμωτάτη αὕτη προσθήκη παρέχει νῦν κόσμον εἰς τὴν ἀνατολικὴν γωνίαν τῆς πρὸς ἀνατολὰς αὐλῆς τοῦ Πανεπιστημίου. Προσέτι δὲ διήρσα τὴν μεγάλην ἀνατολικὴν αἴθουσαν τοῦ Πανεπιστημίου εἰς τὴν ἀναγκασιότατην καὶ ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως αὐτοῦ μὴ ὑπάρξασαν εἰσέτι αἴθουσαν τῶν συνεδριάσεων τῶν Σχολῶν καὶ εἰς διπλάσιαν αὐτῆς τὸ μέγεθος αἴθουσαν ἐξετάσεων τῶν γενικῶν μαθημάτων καὶ ἐτοποθέτησα ἐν αὐταῖς νέας τραπέζας καὶ καθίσματα καὶ κατάλληλον ἠλεκτρικὸν φωτισμὸν.

Ἀνεκαίνισα προσέτι τοὺς χρωματισμοὺς τοῦ ὀρυκτολογικοῦ Μουσείου, μέρους τοῦ παθολογικοῦ Ἀνατομείου καὶ τοῦ φαρμακευτικοῦ Χημείου καὶ σχεδὸν ὀλοκλήρην τὸ Ἀνατομεῖον, ἐπεσκεύασα καὶ ἀπέκλεισα διὰ πλινθοκτίστου τοίχου ἀπὸ τῆς μεσαίας αἰθούσης τῶν ἐξετάσεων τὸ πρὸς βορρᾶν καὶ ἀπέναντι τοῦ Νοσοκομείου ἐπίμηκες δωμάτιον, ἐνθα ὑπῆρχε τέως τὸ ἀνθρωπολογικὸν Μουσεῖον, δρίσας αὐτὸ ὡς ἐπικουρικὸν τῶν ἐξετάσεων καὶ τῶν γραπτῶν ἐξετάσεων, ἐνῶ ἐν τῇ παραπλευρῶς τῆς μεγάλης πρὸς βορρᾶν αἰθούσης εὑρισκομένη ἰσογείῳ ἀποθήκῃ ἐτοποθέτησα τὸ δικηγορικὸν γραφεῖον.

Ἀένναον ἀσφρμὴν παραπόνων καὶ δαπανῶν παρέσχε μέχρι τοῦδε καὶ ὁ δι' ἀερίου φωτισμὸς τοῦ Πανεπιστημίου καὶ τῶν παραρτημάτων. Πρὸς θεραπείαν τούτων διήρσα τὸν φωτισμὸν τοῦ κατὰ στήματος τοῦ Πανεπιστημίου εἰς τέσσαρα χωριστὰ καὶ διὰ κλειδίων ἀπομονούμενα ἀπ' ἀλλήλων διαμερίσματα, τὸ τῆς μεγάλης αἰθούσης, τὸ τῶν κλητῶν, τὸ τῶν γραφείων τῆς Πρυτανείας καὶ τὸ τῶν φανῶν τῶν αὐλῶν, διὰ μικρᾶς δὲ δαπάνης ἀνεπέωσα ἅπαντας τοὺς λαμπτήρας καὶ ἐπεσκεύασα τοὺς εἰς ἀχρηστίαν περιελθόντας βραχίονας καὶ πολυελαίους τῆς μεγάλης αἰθούσης. Εἰς δὲ τὰ παραρτήματα τῆς ἰατρικῆς Σχολῆς ἀντικατέστησα τὸν χρῆζοντα ἐπισκευῆς παλαιὸν γνώμονα, ὃν ἀπὸ τοῦ ἔτους 1878 εἶχε προμηθευθῆ τὸ Πανεπιστήμιον διὰ τὸ τότε ἐκεῖ Ἀνατομεῖον καὶ Χημεῖον καὶ ὅστις διηνεκῶς ἐδείκνυεν ἐκφυγὴν φωταερίου, ἐτοποθέτησα δὲ ἀντ' αὐτοῦ ἑπτὰ νέους γνώμονας διὰ τὴν Ἀστυκλινικὴν, τὴν Νομικὴν Σχολὴν, τὸ Φυσιολογεῖον, τὸ βοτανικὸν Μουσεῖον, τὸ ὀρυκτολογικὸν Μουσεῖον, τὸ Ἀνατομεῖον καὶ τὸ παθολογικὸν Ἀνατομεῖον καὶ ὑπεχρέωσα τοὺς διευθυντάς τῶν παραρτημάτων τούτων νὰ ἐπιβλέπωσι τὸν χειρισμὸν καὶ τὰς ἐνδείξεις τοῦ γνώμονός των, δι' οὗ μέτρου ἐλπίζω ὅτι θέλομεν ἔχει μὲγάλως αἰσθητὴν οἰκονομίαν εἰς τὴν δαπάνην τοῦ φωταερίου καὶ ἀκριβῆ ἐλεγχον ἐνταυτῷ τῆς καταναλώσεως αὐτοῦ ὑφ' ἐκάστου παραρτήματος.

Διὰ πάσας τὰς ἐπισκευὰς ταύτας καὶ τὰς πολλῶν οἰκιῶν ἑδα-

πανήθησαν, πλὴν τῶν δι' ἐκτάκτου πιστώσεως καὶ διὰ δημοπρασίας γενομένων, αἵτινες μὴ περαιωθεῖται ἐπὶ τῆς Πρυτανείας μου, ἐξηκολούθησαν καὶ ἐπὶ τῆς διαδόχου Πρυτανείας, ἀπέναντι τῶν τακτικῶν πιστώσεων ἐκ δραχμῶν 7850 ἐν ὅλῳ δραχμαὶ 7293,34.

Περὶ τῶν οἰκοδομῶν τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ λόγου ἡμῶν γινόμενου, ὀφείλομεν νὰ μὴ παραλείψωμεν καὶ ἐνέργειαν ἡμῶν παρὰ τῷ Προέδρῳ τῆς Κυβερνήσεως καὶ Ὑπουργῷ τῶν Οἰκονομικῶν κατὰ τοὺς πρώτους μῆνας τῆς Πρυτανείας ἡμῶν, ἀφορῶσαν εἰς τὴν ἀπαλλαγὴν τοῦ Πανεπιστημίου ἀπὸ τοῦ ἐπαχθοῦς φόρου τῶν οἰκοδομῶν, ἀνερχομένου εἰς δραχμὰς 8552 κατ' ἔτος. Ἐὰν δὲν ἐπῆρχοντο αἱ γνωσταὶ ὀλέθριαι περιστάσεις, ἡ ἀπαλλαγὴ αὕτη ἦτο ἀποφασισμένον νὰ γίνῃ, ὁ δὲ τότε τμηματάρχης καὶ νῦν γενικὸς γραμματεὺς τοῦ Ὑπουργείου τῶν Οἰκονομικῶν εἶχε διαταχθῆ νὰ ποιήσῃ τὰ ἀναγκαῖα διαθέματα, ὑποθέτω δὲ ὅτι ἐσκόπει ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ κειμένου περὶ Χαρτοσήμου Νόμου καὶ ἀνευ νέου Νόμου, εἶον ἐγὼ ἐπρότεινα ἐν τῷ συνημμένῳ ὑπομνήματι μου (*), νὰ ἐπιφέρῃ τὴν νέαν μεταρρύθμισιν.

(*) Περὶ ἀπαλλαγῆς τοῦ Πανεπιστημίου ἀπὸ τοῦ φόρου τῶν οἰκοδομῶν.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 7 Δεκεμβρίου 1896.

Ἀριθμ. } πρωτ. 650
} Δεπ. 481

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἡ Πρυτανεία τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου

Πρὸς τὸν Κύριον Πρόεδρον τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου.

Δὲν λανθάνει Ὑμῶν βεβαίως ἡ αἰσθητὴ οἰκονομικὴ καχεξία, εἰς τὴν περιῆλθεν ἀπὸ τῶν ἐπῶν τοῦ Ἐθν. Πανεπιστημίου. Ἐνῶ τὰ διάφορα Πανεπιστήμια ἀμιλλῶνται, ποῖον νὰ ὑπερακοντίσῃ τὰ ἄλλα κατὰ τὴν παροχὴν εὐρείας καὶ πλήρους διδασκαλίας, ποῖον νὰ προσλάβῃ τοὺς κορυφαίους τῶν ἐπιστημῶν καὶ νὰ καταρτίσῃ τὰ πληρέστερα καὶ μεγαλοπρεπέστερα εἰδικὰ Ἐργαστήρια τῶν φυσικῶν καὶ ἱατρικῶν ἐπιστημῶν, τὸ ἡμέτερον μόνον τὴν ἐκ τῆς πρωτοβουλίας τῶν ἐν αὐτῷ διδασκόντων περὶέχουσαν πρόβλιν ἔχει νὰ ἐπιδείξῃ, κατὰ πάντα δὲ τὰ λοιπὰ ὀπισθοχωρεῖ. Πῖναι πικρὰ ἡ ἀλήθεια αὕτη, Κύριε Πρόεδρε, ἔτι δὲ πικροτέρα εἶναι ἡ ἀδικαιολογητὸς ὁμολογία ὅτι τῆς ὀπισθοδρομήσεως ταύτης πρώτη αἰτία εἶναι ἡ ἐλλείψις τῶν μέσων, ταύτης δὲ ἡ κύριος αἴτιος τὸ Δημόσιον.

Ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ Νόμου περὶ τῶν εκπαιδευτικῶν τελῶν ἐπέφερεν εἰς τὸ Πανεπιστήμιον πραγματικὴν ζημίαν μετὰ τῶν 100,000 δρ., ἡ δὲ ἐκπτώσις τῆς ἀξίας τῶν διαφόρων

Περὶ τῶν Δικῶν τοῦ Πανεπιστημίου.

Ὁ θόρυβος τῶν ἐφημερίδων περὶ πανεπιστημιακῶν δῆθεν σκανδάλων καὶ αἱ ἀναφανδὸν κατὰ δικηγόρων διαδιδόμεναι κατηγορίαι διὰ τὸν συμβιβασμὸν τῆς ὑποθέσεως Σχολαρίου εὕρισκοντο εἰς τὸ κατακόρυφον τῆς ἐντάσεως αὐτῶν, ὅτε ἀνέλαβον τὴν Πρυτανείαν. Πρῶτον μου ἔργον ἦτο τότε ν' ἀναδιφύσω τὸ ἀρχεῖον τοῦ δικηγορικοῦ γραφείου καὶ νὰ παρακαλέσω τὸν πιστῶς διὰ τῶν σοφῶν νομικῶν συμβουλῶν του συνδραμόντα με καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῆς Πρυτανείας μου δικηγόρον τοῦ Πανεπιστημίου Σίμονα Μπαλάνον νὰ καταρτίσῃ τὸ ἀρχεῖον αὐτοῦ. Κατόπιν δέ, ἐπειδὴ σκοπὸς μου ἦτο ν' ἀναψηλαφῶσθαι ἀπάσας τὰς δίκας τοῦ Πανεπιστημίου, καὶ αὐτὰς τὰς προγενεστάτας ἕως σήμερον, ἐπέμεινα παρὰ τῇ Συγκλήτῳ νὰ διορισθῇ καὶ δεύτερος δικηγόρος διὰ τὸ μέγα τοῦτο ἔργον καὶ διορίσθη κατὰ Δεκέμβριον δι' ἐκτάκτου πιστώσεως ὁ δικηγόρος Νικόλαος Φαρμακόπουλος, ὅστις, ἐπιβληθέντος μετ' αὐτοῦ τοῦ δικαιοστασίου, παρητήθη πάλιν (3 Μαΐου 1897), ὥστε

Ἰσχυρῶν δανείων ἐπέτρεψε τὸ Πανεπιστήμιον προσδοῦν πάλιν μετὰ τῶν 100,000 δρ. κατ' ἔτος, ἡ δὲ μεύσις τῶν μερισμάτων τῆς Ἐθν. Τραπεζῆς ἐπεφέρει κατ' ἔτος ἐλάττωσιν τῶν προσόδων ἀνωτέρω τῶν 23,000 δρ., ὡς ταῦτα πάντα ἐμφαίνονται ἐν τῇ συνημμένῳ τῇ παραύση καταστάσει.

Ἐν ἡ ἐποχῇ τῶμεν ἡ προσωπικὴ ἀξία τῶν ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ διδασκόντων δὲν εἶναι, ὁ μόνος τὴν ἐπίδοσιν τῆς διδασκαλίας ἐγγυώμενος παράγων. Καὶ ὁ κρείττετος τῶν καθηγητῶν οὐδὲν δύναται ἀνευ τελείου ἐργαστηρίου. Τὰ δὲ ἐργαστήρια ἀπαιτοῦσι χρήματα καὶ μάλιστα πολλὰ χρήματα, ὡς ἐν ἑτέρῳ ἀναφορῇ ἡμῶν θέλομεν ἀποδείξει. Ἐὰν οὖν οἱ πόροι ἡμῶν ἠλαττώθησαν ὕψους τῆς δεινῆς οἰκονομικῆς καταστάσεως τοῦ Κράτους, ἔπρεπε ταῦτα ταῦλάχιστον νὰ μὴ ἐκρυβῶν καὶ φορολογῆ τὸ Πανεπιστήμιον, ὅπερ νῦν εἶναι διὰ τὸ Δημόσιον ἡ ἀρίστη χρηματιστικὴ ἐπιχείρησις, ἀλλὰ νὰ παρέχῃ εἰς αὐτὰ τὰ μέσα πρὸς ἐκπλήρωσιν τοῦ σκοποῦ αὐτοῦ.

Ἡ Πρυτανεία καὶ ἡ Σύγκλητος τοῦ Ἐθν. Πανεπιστ. εἰς Ὑμῶν προσωπικῶς, Κύριε Πρόεδρε, ὀφείλουσιν εὐγνωμοσύνην, διότι τῇ Ὑμετέρᾳ πρωτοβουλίᾳ διὰ τοῦ Νόμου ΒΤ' τῆς 12 Ἰουλίου 1895 ἀνέλαθε τὸ Δημόσιον τὴν δαπάνην τοῦ βοηθητικοῦ προσωπικοῦ τοῦ Πανεπιστημίου καὶ ἐνομιμοποιήθησαν τὰ ἔξοδα τῶν ἀσκήσεων τῶν φακτῶν. Ἀλλ' ἔπεις ἔλθῃτε ἀρωγὸς εἰς τὸ πάσχον Πανεπιστήμιον, δεῖν ν' ἀνακουφίσῃτε αὐτὸ, ἀναλαμβάνοντας τὰ ὑπερσχευὰ ὑπὲρ ἔθνικοῦ σκοποῦ βάρη αὐτοῦ.

Ἐπεὶ ἐνὸς ταιούτου βάρους λαμβάνομεν τὴν τιμὴν νὰ ἐπικαλεσθῶμεν τὴν σύντονον μέριμναν Ὑμῶν, Κύριε Πρόεδρε. Ἡ τε Σύγκλητος καὶ ἡ Πρυτανεία παρακαλοῦσιν Ὑμῶς

ἔμεινεν ἀνεκτέλεστον καὶ αὐτὸ τὸ σχεδιασθὲν μέτρον μου, ἢ τύ-
πωσις ἐηλαδῆ πασῶν τῶν ἐκκρεμῶν δικῶν καὶ ἢ ἐφ' ἐκάστης
πρόκλησις ἐμβριθῶν γνωμοδοτήσεων, ἐξ οὗ πολλά προσεδοκῶντο
τὰ ἀγαθὰ, ἀνακαλυπτομένων ἰσως συμφερόντων τοῦ Πανεπιστη-
μίου λησμονηθέντων ἢ δεομένων διεκδικήσεως· πάντως ὁμοίως θὰ
προέκυπτε τὸ μέγιστον ἀγαθὸν νὰ πεισθῇ τὸ Πανελλήμιον ὅτι ἡ
διαχείρισις τοῦ Πανεπιστημίου ἦτο καὶ εἶναι πάντοτε ἀνεπίλη-
πτος καὶ ὅτι τοῦτο οὐδέποτε συγκαλύπτει τυχὸν γενόμενα ὀλισθή-
ματα, ἀλλ' ἀποδοκιμάζει καὶ καταδιώκει αὐτά.

Εἰς ἰδιαίτερον κεφάλαιον τῆς λογοδοσίας ταύτης δημοσιεύονται
τὰ κατὰ τὸ ἔτος 1896)7 πεπραγμένα τοῦ δικηγορικοῦ γραφείου
τοῦ Πανεπιστημίου.

Ἡ διαχείρισις τοῦ 1896—97.

Καθ' ἃ ἐκ τοῦ σὺν τῇ λογοδοσίᾳ ταύτῃ δημοσιευθησομένου
ἰσολογισμοῦ προκύπτει, τὸ ἐνεργητικὸν τῆς περιουσίας τοῦ Πανε-

νὰ ἀπαλλῆξῃ τὸ Πανεπιστήμιον διὰ Νόμου ἀπὸ τοῦδε τῆς πληρωμῆς τοῦ φόρου τῶν οἰκο-
δομῶν αὐτοῦ, ἀνερχομένου εἰς δραχμὰς 8800 περίπου, ὡς διὰ μεταγενετέρου Νόμου ἀπὸ
ἀλλαγῆ τῆς πληρωμῆς τῶν τελωνειακῶν τελῶν διὰ τὰ εἰσαγόμενα πρὸς χρῆσιν τοῦ Χημείου,
τῶν Μουσείων καὶ Ἐργαστηρίων εἴδη καὶ φάρμακα. Εἶναι δὲ πάνυ δικαία ἡ παράκλησις
ἡμῶν αὐτῇ, διότι ἐνῷ ἀρ' ἐνὸς τῶν Διημοσίων ἐργαζομένων εἰς τὸ Πανεπιστήμιον διὰ τῆς
πληρωμῆς μέρους τῶν ἐξόδων τῆς ὑπηρεσίας τῆς ἀνωτάτης ἐκπαιδεύσεως, ἀφ' ἑτέρου ζητεῖ
νὰ τὸ φορολογῆσθαι διὰ τῆς ἀπαιτήσεως πληρωμῆς φόρου οἰκοδομῶν. Ἐκτός δὲ τούτου μὴ
λκνῶνθαι ὑμᾶς ὅτι αἱ οἰκοδομαὶ αὗται δὲν ἠγηράσθησαν παρὰ τοῦ Πανεπιστημίου χάριν χρη-
ματισμοῦ ἢ χάριν πωρισμοῦ ὠφελείας τινὸς τῶν μελῶν αὐτοῦ, ἀλλ' ἐκωλύθησαν εἰς αὐτὸ μὲν
τὴν πλήρη ἰουσιῶν ἐντολήν, ὅπως χρησιμεύουσιν εἰς ἐπιτέλεσιν τοῦ ὕψιστου καὶ εὐγενεστέ-
ρου σκοποῦ, ὃς ἔχει νὰ ἐξυπηρετήσῃ τὸ Δημόσιον τῆς Ἑλλάδος.

Αἱ οἰκίαι τοῦ Πανεπιστημίου, ὡς δημοσίου ἰδρύματος ἐξυπηρετοῦντος ἔθνικόν σκοπόν, δὲν
δύνανται νὰ ἐξομοιωθῶσι πρὸς τὰς ἰδιωτικὰς, εἰσὸς ἡμῶν καρποφόρου ἀποφερούσας, καὶ δέον νὰ
τύχῃσι τούτου ἕνεκα τοῦ εὐεργετήματος τῆς ἀπὸ τοῦ φόρου τῶν οἰκοδομῶν ἀπαλλαγῆς. Δὲν
εἶναι οὕτε λογικὸν καὶ ἠθικόν, οὔτε πατρικὸν νὰ φορολογῆται τὸ εἰσόδημα τοῦ Πανεπιστη-
μίου ὑπὸ τοῦ Δημοσίου, ἀφοῦ τοῦτο καταβάλλει ὑπὲρ ἐκείνου, ἐπειδὴ δαπανᾷ ὑπὲρ δημο-
σίου σκοποῦ.

Ὁ Πρύτανης
Α. Χρηστούμενος

πιστημίου, μετὰ τὴν φέτος τὸ πρῶτον διεξαχθεῖσαν ἀφαίρεσιν
ἀπασῶν τῶν ἐπισηφῶν ἀπαιτήσεων καὶ ἀξιών (ὄρα προϋπολο-
γισμὸν 1897/8), ἀνέρχεται εἰς 3.573.888 δραχμὰς, τὸ δὲ παθη-
τικὸν εἰς 311550, ἔθεν ἡ πραγματικὴ αὐτοῦ περιουσία εἰς δραχ-
μὰς 3.262,338, ἡ δὲ περιουσία τῶν κληροδοτημάτων εἰς δραχμὰς
791215, ἦτοι ἐν ὅλῳ εἰς δραχμὰς 4365103.

Ἀπέναντι τῆς καθαρᾶς ταύτης περιουσίας τῶν δρ. 3262338
τὸ Πανεπιστήμιον ἔχει ἐτήσιον εἰσόδημα δραχμῶν 243013,
εἰς ἃς προστίθεται καὶ ἡ ἐπιχορήγησις τοῦ Ὑπουργείου τῆς Παι-
δείας ἐκ δραχμῶν 22000 δι' ἄσκητρα, ὅπως ἐπαρκέσῃ εἰς τὰς
ἀπαραιτήτους ἐτησίας δαπάνας, ἀνερχομένας κατὰ τὸν προϋπο-
λογισμὸν τοῦ ἐνεστῶτος ἔτους 1897/8 εἰς δραχμὰς 236429,05.

Ὁ ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἀριθμῶν τούτων συνταχθεὶς μετ' ἐμβριθῆ
μελέτην καὶ ἀποκοπὴν πάσης ἐπισηφῆς καὶ κατ' ὄνομα μόνον
μέχρι τοῦδε ἀναφερομένης ἀξίας προϋπολογισμὸς τοῦ ἔτους
1897)8, καίτοι ἀξέτησις τῶν πιστώσεων διὰ τὰ μέσα
τῆς πειραματικῆς διδασκαλίας, παρουσιάζει κατ' ἀκολουθίαν γνή-
σιον καὶ πραγματικὸν περίσσειμα δραχμῶν 6634, ὃ δὲ τῶν κλη-
ροδοτημάτων περίσσειμα δραχμῶν 7698. Καὶ ὁ προϋπολογισμὸς,
ὃν συνέταξεν ἡ Σύγκλητος τοῦ 1895)6 καὶ ἐντὸς τῶν ὁρίων
τοῦ ὁποίου ἔπρεπε νὰ βιώτῃ ἡ ἐμὴ Πρυτανεία, εἶχε περίσσειμα
ἐκ δραχμῶν 459, ἀλλ' ὁμοίως, ὅπως διεξαχθῇ ἡ ὑπηρεσία καὶ
μάλιστα μετὰ πάσης φειδοῦς καὶ οικονομίας, ἔπρεπε νὰ προκλη-
θῶσιν ἀναπληρωματικαὶ πιστώσεις δραχμῶν 17275,80 καὶ ἔκτα-
κτοι δραχμῶν 36158,25, ἦτοι τὸ ὅλον ἐπικουρικαὶ πιστώσεις
δραχμῶν 53434,05!

Ὁ ἐπὶ τῆς ἐμῆς Πρυτανείας ἐκπονηθεὶς καὶ εἰς τὰς πραγμα-
τικὰς καὶ καλῶς μελετηθείσας ἀνάγκας ἀνταποκρινόμενος προϋ-
πολογισμὸς ἐλπίζω νὰ μὴ ἔχη ἀνάγκην νὰ προστρέξῃ εἰς τοιαύτας
πιστώσεις, ἀλλὰ μάλλον οικονομίας θὰ παρουσιάζῃ.

Προϋπολογισμὸς, ἐν τῇ ἐφαρμογῇ αὐτοῦ προσκόπτων, μαρτυρεῖ
διαχείρισιν εἴτε μὴ εὐκρινῆ καὶ πλημμελεῖ εἴτε ἀδαῆ. Ἀμφό-

τερα δὲ δὲν ἐπιτρέπονται εἰς τὴν διοίκησιν τοῦ ἀνωτάτου παιδευτηρίου τοῦ Πανελληνίου. Πολλὰ εἶναι τὰ αἷτια καὶ πολλὰ τὰ βελτιώσεως γρήζοντα.

Πρωτίστως πταίει αὐτὸς ὁ διοργανισμὸς, ὡς ἐκ τοῦ ἀρθροῦ 32 τοῦ κανονιστικοῦ διατάγματος καὶ τοῦ ΑΜΑ' νόμου ἀπορρέει, διότι εἶναι ἀδύνατον νὰ μὴ ἐπέρχηται διάλειμμα εἰς τὰς διοικητικὰς ἐνεργείας, ὡς ἐκ τούτου δὲ βραδύτης περὶ τὴν ἐκτέλεσιν καὶ ἐστίν- ὄτε ἐντελής λήθη τῶν ἀπὸ ἔτους εἰς ἔτος ὑποθέσεων, πρὸς ὑλικὴν καὶ πρὸς ἠθικὴν ζημίαν τοῦ Πανεπιστημίου, ἐὰν ἀπὸ ἔτους εἰς ἔτος ἀλλάσσωσιν οἱ διοικηταὶ καὶ διαχειρισταὶ αὐτοῦ, τοῦτέστιν ὁ Πρύτανης καὶ τὸ πλεῖστον μέρος τῶν μελῶν τῆς Συγκλήτου. Πλεῖστα τοιαῦτα περιστατικά δύναμαι ν' ἀναφέρω, ἴδὼν τὰς συνεπείας δὲν ἠδυνήθην ἀπάσας νὰ ἐξουδετερώσω. πλεῖστοι δὲ ἐπισηφαλεῖς καὶ παραγεγραμμένοι ἢ καὶ οὐδόλως μνημονευόμενοι ἀπαιτήσεις ἡμῶν ἀπωλέσθησαν οὕτως ἀνεπιστρεπτεῖ. Κατὰ τὴν γνώμην μου, ἦν καὶ οἱ προκατέχοι μου Πρυτάνεις Π. Ἰωάννου καὶ Ἰωάννης Χατζιδάκις διετύπωσαν καὶ ἦν πολλακίς διαμαρτυρούμενος μέχρι φορτικότητος ὑπέβαλον εἰς τὸ προεστώμενον Ἰπουργεῖον. ἔπρεπε πάντως ὁ γραμματεὺς τοῦ Πανεπιστημίου νὰ ἦναι μόνιμος, σοβαρὸς καὶ διακεκριμένος ὑπάλληλος, ὁ ὑπεύθυνος φορεὺς δηλαδὴ τῆς διαχειρίσεως καὶ τῆς ἄλλης διοικητικῆς υπηρεσίας, ὁ καὶ συνεχίζων αὐτήν, καὶ νὰ μὴ ἐπιτρέπηται εἰς οὐδεμίαν Κυβέρνησιν νὰ θεωρῆ τὴν θέσιν ταύτην ὡς πολιτικὴν. Καὶ ὁ πρῶτος κανονισμὸς τοῦ Πανεπιστημίου (ἀρθρ. 16) διέβλεπε τὴν ἄκραν σπουδαιότητα τῆς θέσεως ταύτης, αἱ δὲ πρῶται Κυβερνήσεις ἐσεβάσθησαν τὸν γέροντα γραμματεῖα Γεώργιον Δοκὸν καὶ τὴν ὑπὲρ αὐτοῦ ἀγαθὴν γνώμην τῶν τότε καθηγητῶν. Ὁ Δοκὸς ἦτο ὁ οἰκοκύριος τοῦ Πανεπιστημίου. Ἐκτοτε ἀκριβῶς τοιούτου οἰκοκύριον ἔχομεν ἀνάγκην, ἀλλὰ δὲν τὸν εὐρίσκωμεν καὶ τὰ ὀλισθήματα γίνονται πυκνότερα. Ἄν δὲν με ἀπατᾷ ἡ μνήμη, ὁ ἀείμνηστος Πέτρος Παπαρρηγόπουλος εἶχεν ἐκφέρει γνώμην νὰ διορισθῆ τις γενικὸς ἐπιμελητὴς καὶ διαχειριστὴς τοῦ Πανεπιστημίου, ὑπεύ-

θυνος ἀπέναντι τοῦ ἐκάστοτε Πρυτάνεως, ὁ δὲ Ι. Χατζιδάκις ἤλπιζεν ὅτι ἡ πηγὴ τῶν ἐλλείψεων τῆς διαχειρίσεως τοῦ Πανεπιστημίου θὰ ἐκλείψη, ὅποταν οικονομικὴ τις ἐπιτροπεία ἐκ καθηγητῶν ἀναλάβῃ τὴν ἀποκλειστικὴν τῶν οικονομικῶν καὶ τῶν κτηματικῶν ὑποθέσεων τοῦ Πανεπιστημίου διαχείρισιν.

Ἡ ἐμὴ γνώμη εἶναι σύμφωνος μὲν περὶ τοῦ ὅτι πρέπει ν' ἀλλάξῃ τὸ παρεϊφροσταν πλημμυρὸς σύστημα, ἐναντία δὲ ὡς πρὸς τὸν τρόπον τῆς θεραπείας. Ἀρίστη μοὶ φαίνεται ἡ ὑφισταμένη νομοθεσία, ἀλλὰ δὲν τηρεῖται, οὔτε ὑπὸ τοῦ ὑπαλλήλου γραμματέως, οὔτε ὑπὸ τοῦ Πρυτάνεως καὶ τῆς Συγκλήτου, οὔτε ὑπὸ τοῦ Ἰπουργοῦ. Οἱ καθηγηταὶ εἶναι οἱ μόνοι πονοῦντες τὸ συμφέρον τοῦ Πανεπιστημίου καὶ οἱ μόνοι γνώσται τῶν ἀναγκῶν τῆς διδασκαλίας. Αὐτοὶ δέον νὰ ἐκλέγωσι καὶ νὰ διορίζωσι κατὰ τὰς ἀνάγκας καὶ ἀνεπηρεάστως ἀπὸ πάσης ἐπεμβάσεως τῆς πολιτικῆς ὑπὸ τὴν ἰδίαν αὐτῶν εὐθύνην τοὺς πρὸς αὐτοὺς ὑπευθύνους ὑπαλλήλους, νὰ εὐθύνωνται δὲ προσωπικῶς καὶ διὰ τῆς παρουσίας αὐτῶν αἱ Ἀρχαὶ τοῦ Πανεπιστημίου ἐνώπιον τοῦ ἀρμοδίου προεσταμένου Ἰπουργοῦ. Τὸ Πανεπιστήμιον διὰ τοῦ Πανεπιστημίου! Τὸ δὲ Ἰπουργεῖον νὰ ἐξασκῆ ἀμελιχτὸν ἐλεγχον τῆς υπηρεσίας τῶν Ἀρχῶν, νὰ διευκολύνῃ δὲ ἀφ' ἐπέρου τὴν διεκδίκησιν τῶν συμφερόντων τοῦ Πανεπιστημίου, ὑπάγον τοὺς ὀφειλέτας αὐτοῦ εἰς τὸν Νόμον περὶ τῶν ὀφειλετῶν τοῦ Δημοσίου, ἀφοῦ ἀπαιτῆ νὰ γίνηται ἡ διαχείρισις τῆς περιουσίας τοῦ Πανεπιστημίου κατὰ τὸν αὐτὸν λογιστικὸν νόμον, ὡς καὶ ἡ τοῦ Δημοσίου. Ὁ ὑπεύθυνος Πρύτανης μετὰ τοῦ ὑπευθύνου γραμματέως, τοῦ ὑπευθύνου λογιστοῦ, τοῦ ὑπευθύνου ταμίου καὶ τοῦ ὑπευθύνου διὰ τὰ κτήματα καὶ τὰς ἐνοικιάσεις ἀρχιτέκτονος, εἰσὶν ἀρκούσα ἐγγύησις. Ὅταν μάλιστα ἐν τῷ μέλλοντι τὸ Ἰπουργεῖον, μηδόλως ἐπεμβαῖνον, οὐδεμίαν πλαγίως ἀναλάβῃ εὐθύνην, καταλογίσῃ δὲ εἰς βάρος τῶν ὑπευθύνων πάντα λογιστικὴν παράβασιν, ἀκυροῦν τὰ ἐντάλματα καὶ τοὺς ἀπολογισμοὺς καὶ ἐπιβάλλον τὴν εἰς βάρος αὐτῶν ἀποζημίωσιν τοῦ πανεπιστημιακοῦ ταμείου, τότε δὴ τότε

δὲν θὰ ἔχωμεν ὀλισθήματα. Τότε καὶ πολλὰ ἄλλα ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ θὰ προσδεύσων. Αἱ αὐστηρόταται, ἀλλ' ὅμως δυστυχῶς καὶ δικαιοτάται νύξεις τῆς ἐξελεγκτικῆς ἐπὶ τῆς διαχειρίσεως τῆς περιουσίας τοῦ Πανεπιστημίου κατὰ τὸ ἔτος 1895—6 Ἐπιτροπῆς (*) καὶ ἡ ὑπὸ τοῦ Ὑπουργοῦ Ἀθανασίου Εὐταξία ἐγκαινισθεῖσα μέθοδος τῆς ἐξελέξεως διὰ τῆς ἐγκρίσεως ἢ μὴ τοῦ ἀπολογισμοῦ (**), ἀπέδειξαν ὅτι, ὡς εἴπομεν, ἀρίστη τυγχάνει ἡ νομοθεσία, πλημμελῆς δὲ μόνον ἡ ἐφαρμογὴ καὶ ἐκτέλεσις.

Τὰ δὲ ἀφορῶντα τὴν ἐμὴν διαχείρισιν σαφῶς καὶ ἐν λεπτομερεῖα ἀναγράφονται εἰς τοὺς συνημμένους τῇ παρούσῃ ἀναλυτικούς πίνακας τοῦ Λογιστηρίου. Μόνον δὲ περὶ τῶν κυριωτέρων σημείων αὐτῆς θέλω ποιῆσαι λόγον σήμερον.

Τὰ ἔσοδα τῆς ἰδίας περιουσίας τοῦ Πανεπιστημίου προϋπολογίσθησαν διὰ τὸ ἔτος μου εἰς δραχμὰς 211512.

Ἐξ αὐτῶν εἰσπραχθήσαν ἀντὶ δραχμῶν 108099.40, προϋπολογισθεισῶν ἐκ μερισμάτων καὶ τόκων, δραχμαὶ 110882.60 ἤτοι ἐπὶ πλεόν δραχμαὶ 2783.20 ἕνεκα τῆς διαφορᾶς τοῦ νομίσματος.

Ἐξ ἐνοικίων τῶν ἀκινήτων, προϋπολογισθέντων εἰς δραχμὰς 56201.25, ἐβεβαιώθησαν δραχμαὶ 56058.85 καὶ εἰσπραχθήσαν 55953.75 ἤτοι ἐπὶ ἔλαττον δραχμαὶ 105.

Αἱ διάφοροι πρόσοδοι προϋπολογίσθησαν εἰς δραχμὰς 13022, εἰσπραχθήσαν ὅμως δραχμαὶ 137993.23 ἤτοι ἐπὶ πλεόν δραχμαὶ 131415.23, τοῦ πλεονάσματος προσελθόντος κυρίως ἐκ τῆς τοῦ πρώτου βραβείου ἐκ φράγκων χρυσῶν 70000 ἤτοι δρ. 123800 κερδησάσης κατὰ τὴν κλήρωσιν τῆς 20 Μαρτίου 1897 λαχειοφόρου ὁμολογίας τῆς ἐθνικῆς Τραπεζῆς.

Ἐκ τῆς χορηγίας τοῦ Δημοσίου δι' ἀσκητρα καὶ ἐπιμέθεια τῶν καθηγητῶν εἰσπραχθήσαν δραχμαὶ 37000, ἐκ δὲ τῆς κε-

(*) Ὁρα λογαροσίαν Πρυτάνεως Α. Δ. Κυριακοῦ τοῦ ἔτους 1895—6 σελ. 117.

(**) Ὁρα ἄνωτέρω σελ. 157 καὶ 158.

κλεισμένης χρήσεως (*) τοῦ ἔτους 1895/6 δραχμαὶ 27181.28 καὶ ἐκ τῆς τοῦ ἔτους 1892/3 δραχμαὶ 50.

Ὅθεν ἀνήλθον αἱ εἰσπράξεις εἰς δραχμὰς 372283.38 ἧτοι ὑπερηκόντισαν τὰς προϋπολογισθείσας κατὰ δραχμὰς 160771.38.

Τὰ δὲ ἴδια ἔξοδα τοῦ Πανεπιστημίου προϋπολογίσθησαν εἰς δραχμὰς 179903, εἰς ἃ προσθετέον τὰς ἀναπληρωματικὰς πιστώσεις ἐκ δραχμῶν 17275.80 καὶ τὰς ἐκτάκτους ἐκ δραχμῶν 36158.25, μεθ' ὧν τὰ προϋπολογισθέντα ἔξοδα ἀνέρχονται εἰς δραχμὰς 233337.05. Ἀλλ' ἐκ τούτων ἔδαπανήθησαν μόνον δραχμαὶ 198285.52 ἧτοι ἐπὶ ἔλαττον δραχμαὶ 35051.53. Ἐπειδὴ ὅμως ἐκ τῶν ἔξόδων τούτων αἱ ἐν τῷ Καθολικῷ μερίδῳ ἐχρεώθησαν μὲ δραχμὰς 37871.30, ἔδαπανήθησαν δὲ καὶ διὰ τὴν κεκλεισμένην χρῆσιν τοῦ ἔτους 1895/6 δραχμαὶ 19885.75, ἐξ ὧν πάλιν δραχμαὶ 6128.70 διὰ τὰς ἐν τῷ Καθολικῷ μερίδῳ, προκύπτουσι ἐν ὅλῳ ἔξοδα τῆς ἰδίας τοῦ Πανεπιστημίου περιουσίας δραχμαὶ 174171.27.

Ταῦτα δὲ ἀφαιρούμενα ἀπὸ τῶν ἔσόδων, παρέχουσι περίσσευμα καθαρὸν ἐκ δραχμῶν 198111.51, ὅσαι δηλαδὴ οὐδέποτε εἰσπραχθήσαν ὑπὲρ τῆς ἰδίας τοῦ Πανεπιστημίου περιουσίας, περίσσευμα δηλαδὴ καθαρὸν ἐκ δραχμῶν 75000 καὶ μετὰ τὴν ἀφαιρέσιν τῆς τύχης τοῦ λαχείου.

Κατ' ἀπόφασιν τῆς Συγκλήτου ἀπασαι αἱ ἐπισημασθεῖσαι ἀπαιτήσεις, οἷον δάνεια, γήπεδα, συναλλαγματικὰ καὶ χρηματογράφα, αἰτινες ἐπὶ ἔτη ἐξηκολούθησαν ν' ἀναγράφωνται ὡς ἐνεργητικῶν τοῦ Πανεπιστημίου κεφάλαιον ἀνευ τῆς ἐλαχίστης ἐλπίδος περὶ εἰσπράξεως αὐτῶν, μετηνέχθησαν εἰς χρέωσιν τῆς περιουσίας. Περὶ τῆς ἐπισημασθεῖσας τούτης περιουσίας τοῦ Πανεπιστημίου, ἀνερχομένης εἰς δραχμὰς 180005.72, διαλαμβάνει ὁ προϋπολογισμὸς τοῦ ἐνεστῶ-

(*) Δι' ἀπόφασιν τῆς Συγκλήτου κλείεται ἀπὸ τοῦδε ἡ χρῆσις τοῦ προηγουμένου ἀκαδημαϊκοῦ ἔτους ἐκάστην 1 Μαΐου καὶ τούτο διὰ τοὺς ἐκκρεμῆς μένοντες λογαριασμοὺς μετὰ τοῦ ἐξωτερικοῦ.

τος έτους 1897/8 και αι ένταϋθα δημοσιευόμεναι καταστάσεις του Λογιστηρίου. Τούντεϋθεν δέν θ' αναγράφονται έν τῷ ενεργητικῷ βφειλέται η χρηματογράφα η συναλλάγματα η ακίνητα άνευ αξίας, θα τηρείται δ' αϋτων ακριβής σημείωσις έν ιδιαιτέρῳ βιβλίῳ και εάν ποτε εισπραχθῆ τι έξ αϋτων, θα χαρακτηρισθῆ ως άπρόβλεπτον έσοδον η εισπραξις αϋτη.

Έκ της περιουσίας των Κληρονομιῶν και Κληροδοτημάτων επί έσοδων προϋπολογισθέντων δρ. 31686, έβεβαιώθησαν μέν δρ. 35422.45, εισεπράχθησαν δέ δρ. 33234.95 και καθυστεροϋνται δρ. 2187.50. Έξοδα δέ προϋπελογίσθησαν μέν δραχ. 36732, έδαπανήθησαν δέ δραχμαί 14357.40 ήτοι επί έλαττον δραχμαί 22374.60.

Έσοδα της περιουσίας Δωροθέου Σχολαρίου προϋπελογίσθησαν 6385 δρ., εισεπράχθησαν δέ δρ. 4861.70, έξοδα δέ 2300 δρ. και έδαπανήθησαν μόνον δρ. 457.73.

Έσοδα της περιουσίας Θ. Αρεταίου προϋπελογίσθησαν δραχ. 39214.60, έβεβαιώθησαν 35182.50 και εισεπράχθησαν δραχ. 29754.50, εκ δέ των προϋπολογισθέντων εις δρ. 7200 έξοδων έδαπανήθησαν μόνον δρ. 4458.53.

Το Νοσοκομειον Θ. και Έλ. Αρεταίου ειχεν άπρόβλεπτον μέν έσοδον την εκ δρ. 1965.60 δωρεάν της Α. Μ. της Βασιλίσσης (δρα σελ. 159), έξοδα δέ προϋπελογίσθησαν μέν δρ. 49934.75, έδαπανήθησαν δέ δρ. 28233.70.

Μίαν έτι παρατήρησιν θα ποιήσω προκειμένου περι της πανεπιστημιακής διαχειρίσεως. Έπειδή δέν προώριστα η περιουσία του Πανεπιστημίου να χρησιμεύσῃ εις χρηματιστηριακάς επιχειρήσεις, άλλ' αϋτε ένεκα της αύξομοιώσεως της αξίας των χρηματογράφων να διακυβευθῆ έπιτρέπεται, εύχης έργον θα ήτο να γίνῃ σκέψις περι παγιώσεως μέρους αϋτης εις την Τράπεζαν της Αγγλίας η της Γαλλίας η της Αιγύπτου, εκποιουμένων των άργῶν και μη προσοδοφόρων κτημάτων κτλ., το δέ Πανεπιστή-

μιον να καρπῶται εκείθεν ώρισμένον κατ' έτος εισόδημα, έξ ου να πληρώνῃ τους ποικίλους λογαριασμούς των εκ της άλλοδαπης αγοραζομένων κατ' έτος όργάνων, εργαλείων, βιβλίων και υλικῶν, δι' α πολλὰς χιλιάδας δαπανῶμεν. Τοιουτοτρόπως ήθέλομεν ώφελθῆ την διαφοράν του νομίσματος. Ένῳ αι 350 μετοχαί της έθν. Τραπεζης έξεπροσώπευον κατὰ Ιούλιον του 1897 πρ. 1900 κεφάλαιον δρ. 665000, σήμεραν, Φεβρουάριον 1898, άνέρχεται τοϋτο εις δρ. 1155000, ένῳ δέ άφ' έτέρου αι 955 λαχειοφόροι όμολογιαί της έθν. Τραπεζης, πρὸς δρ. 690 υπολογιζόμεναι, έφερον κεφάλαιον 658950, ο σημερινή αξία αϋτων έξέπεσεν εις δρ. 611200. Έκ των μετοχῶν της Τραπεζης ηδξησηεν η περιουσία κατὰ ημισυ εκατομμύριον, εκ δέ των λαχειοφόρων ήλαττώθη κατὰ 47000 δρ. Οϋτω πρὸ δύο έτων ε Πρύτανις Ι. Χατζιδάκις αναβιβάζει την περιουσίαν του Πανεπιστημίου εις δραχ. 9 εκατομμύρια περίπου, ένῳ ημείς εύρίσκομεν αϋτην άνερχομένην μόνον εις 4 1/2 περίπου εκατομμύρια.

Αποζώντες εκ των εισοδημάτων της περιουσίας ταϋτης, έχομεν υπέρτατον μέν συμφέρον να αύξήσωμεν ταϋτα εις το μη περαιτέρω, πρέπει δέ να φυλαττόμεθα από τυχαίων αύξομοιώσεων, καθιστωσῶν προβληματικόν το ποσόν των εισοδημάτων και άορίστως ταλαντευόμενον το όριον της χρήσεως αϋτων.

Έορταί του Πανεπιστημίου.

Έάν κατὰ το έτος τοϋτο τα σοβαρά και τα έπιστημονικά ζητήματα έματαιώθησαν σχεδόν άπαντα, δέν πρέπει να περιμένωμεν άλλην έκβασιν περι των έορτων. Ο Πρύτανις του παρελθόντος έτους Αναστάσιος Διομήδης Κυριακός έσχε την λαμπράν έμπνευσιν να πανηγυρίσῃ την έορτήν της 30 Ιανουαρίου, καθ' ην το Πανεπιστήμιον, τελούν το Μνημόσυνον των κεκοιμημένων

ιδρυτῶν, εὐεργετῶν καὶ καθηγητῶν του, ἀγάλλεται ἀναπολοῦν τὸ μεγαλεῖον τοῦ αἰσθήματος αὐτῶν καὶ τὴν ἐκ τῆς δράσεως τῶν παρελθόντων ἐτῶν δόξαν του. Μετὰ τὴν ιεροτελεστείαν, ἀντὶ τοῦ ἀπὸ τοῦ ἀμβωνος τῆς Μητροπόλεως ἐπιμνημοσύνου λόγου, ρήτωρ τις καθηγητῆς ἐκλήθη νὰ ἐκφωνήσῃ τὸν κατάλληλον πανηγυρικὸν ἐν τῇ μεγάλῃ αἰθούσῃ τοῦ Πανεπιστημίου ἐνώπιον τῶν καθηγητῶν, ὑφηγητῶν καὶ φοιτητῶν, τὸ δὲ ἐσπέρας παρεκάθησαν ἅπαντες οἱ καθηγηταὶ καὶ ὑφηγηταὶ μετὰ τοῦ Ὑπουργοῦ τῆς Παιδείας εἰς μέγα συμπόσιον, καθ' ὃ, παινιζούσης τῆς μουσικῆς, συνήπτοντο δεσμοὶ ἐγκαρδίου συναδελφότητος μεταξὺ ἀνδρῶν, οὓς ἤνωσαν ἐν τῷ αὐτῷ σταδίῳ ἡ αὐτὴ εὐγενὴς ἀποστολὴ τῆς ἐκπαιδεύσεως τῆς νεολαίας τοῦ ἔθνους καὶ ἡ καλλιέργεια τῆς ἐπιστήμης.

Ἐπὶ τῆς Πρυτανείας μου περιορίσθημεν διὰ τοὺς αὐτοὺς πάντοτε γνωστοὺς λόγους εἰς τὴν τέλει τοῦ Μνημοσύνου, χοροστατοῦντος τὸ πρῶτον τοῦ μάλιστα τὸ ἀξίωμα τοῦ Μητροπολίτου ἀναλαβόντος συναδέλφου ἡμῶν Σεβασμιωτάτου Πρακοπίου Οἰκονομίδου. Δὲν κατηγγήθησαν μὲν τὰ πέρυσιν ἐγκαινισθέντα, ἀνεβλήθησαν δὲ μόνον.

Ἐσχοποῦμεν ν' ἀναβάλωμεν τὴν πανεπιστημιακὴν ἐορτὴν διὰ τὴν 3 Μαΐου, ἡμέραν σημαντικὴν διὰ τὸ Πανεπιστήμιον, καθ' ἣν ἀκριβῶς πρὸ 60 ἐτῶν, ἐν ἔτει 1837 ἠνεώχθη τὸ ἱδρυθὲν Πανεπιστήμιον. Ἀλλὰ μοιραίως ἡ ἡμέρα ἐκείνη ἦτο φέτος ἡ μᾶλλον ἀκατάλληλος, ὅπως ἐορτασθῆ ἡ ἐξηκονταετηρίς τοῦ Πανεπιστημίου. Ἐσκόπουν δὲ τότε νὰ λαμπρύνω ἔτι μᾶλλον τὴν ἐορτὴν τῆς ἐξηκονταετοῦς ὑπάρξεως καὶ δράσεως τοῦ Πανεπιστημίου διὰ τῆς ἀναστυλώσεως τοῦ ἀνδριάντος τοῦ μεγίστου τῶν συγχρόνων ὑπερμάχων τῆς ἐλευθερίας τῶν ἐθνῶν, τοῦ ὑφ' ἅπαντος τοῦ Πανελληνίου λατρευομένου φιλέλληρος Γουλιέλμου Γ' αὐστριανῶν (*).

(*) Εἰς ἀπάντησιν τηλεγραφήματος ἡμῶν, ἀπευθυνθέντος ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς δημοσιεύσεως τοῦ πολυβυλλήτου αὐτοῦ βιβλίου περὶ Ἑλλάδος πρὸς τὸν Γλάδστονα, εἰς τοῦ ὁποίου

τοποθετῶν αὐτὸν ἐναντὶ τοῦ ἀνδριάντος τοῦ Βύρωνος ἐν τῷ περιβόλῳ τοῦ Ζαπτείου. Τὸ κρίσιμον ὅμως τῶν περιστάσεων δὲν ἐπέτρεψεν οὔτε τὸ ἐν οὔτε τὸ ἄλλο καὶ οὕτω κοιμᾶται εἰσέτι ὁ κατὰ τὸ ἔτος 1882 ἐπὶ Πρυτανείας Παναγιώτου Κυριακοῦ κατασκευασθεὶς ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς συμπληρώσεως τῆς πεντηκονταετηρίδος τοῦ πολιτικοῦ αὐτοῦ βίου ἀνδριὰς τοῦ ἐξόχου τῆς Ἀγγλίας πολιτευτοῦ καὶ μεγάλου τῆς Ἑλλάδος εὐεργέτου, μὴ στέργων νὰ ἴδῃ τεταπεινωμένην τὴν χώραν, ἧς τὴν ἱστορίαν τοσοῦτον ἠγάπησεν. Εὐλογητὸς ὁ Πρύτανης, ὅστις θὰ δυνήθῃ νὰ ἐξυπνήσῃ τὸν Γλάδστονα, ὅπου καὶ ἡ Ἑλλὰς ἀκράτητος καὶ στερρῶ τῷ

ἐκφράζεται ἐκ μέρους τοῦ Πανεπιστημίου ἡ εὐγνωμοσύνη τοῦ ἔθνους πρὸς τὸν Μέγαν Γέροντα, ἐστὶν ἡμῖν ἡ ἐπομένη αὐτογράφος ἐπιστολή:

ΛΟΒΑΡΔΕΝ, 20 Ἀπριλίου 1887.

Πρὸς τὸν κ. Α. Κ. Χρηστομάνου, Πρύτανην τοῦ ἐν Ἀθήναις ἔθνικοῦ Πανεπιστημίου.

Ἀγαπητὴ Κύριε,

Μεγάλως ἐτιμήθην, λαθὼν τὸ τηλεγράφημα τοῦ διακεκριμένου ὑμῶν Πανεπιστημίου. Μὲ ἐπέδωκε ταῦτα ἐν Κένναϊς. Ἀλλὰ δὲν ἤμην εἰς θέσιν (μὲ τὰ 88 μου ἔτη καὶ μὲ ἀδυνατησμένας τὰς αἰσθήσεις) πρεπόντως νὰ ἐκτελέσω τότε τὴν ὑπερσίαν ἀλληλογραφίαν, ἥτις, ὡς αἰσθάνομαι, ἐν τῇ παρούσῃ περιστάσει συνεπάγεται μεγάλως ἰδιαίτερον τι αἰσθημα κενύτητος καὶ ἀδυναμίας.

Οὐδὲν εἶναι πᾶσαν ἕδωκόν δι' ἐμὲ ἢ ἡ ἀντίθεσις μεταξὺ τοῦ ἰσχυροῦ τῶν πεποηθέντων μου καὶ τῆς προφανοῦς ἀσημότητος αὐτῶν πρὸς ἐπίτευξιν πρακτικοῦ ἰσοτελέματος.

Ἐὰς κατανοήσῃ, τέλος πάντων ἡ Εὐρώπη τὴν ἀληθῆ τῶν πραγμάτων θέσιν. Καὶ αἱ ἑξ Μεγάλαι Δυνάμεις διὰ τῶν Κυβερνήσεων αὐτῶν (πρὸς μεγάλην ἀποστραφὴν τοῦ λαοῦ τῆς χώρας ταύτης) πρὸς τὸ παρὸν εἶναι ἠπικρασμένοι νὰ ἐκτελέσωσι τὰ κελεύσματα τῶν τριῶν ἐκείνων Δυνάμεων, αἵτινες πρὸ 70 ἢ 80 ἐτῶν ἦσαν γνωστοὶ ὡς ἀπαρτίκουσαι τὴν μουσάρην Ἰερὰν Συμμαχίαν καὶ νῦν πράττουσιν ἔργα χειρότερα ἐκείνων, τὰ ὅποια ἡ Ἰερὰ Συμμαχία διέπραξεν ποτε.

Τότε ἡ Γαλλία ἔστατο ἀπορρονωμένη, ἡ Ἀγγλία διεμαρτύρετο διὰ τοῦ μεγάλου Κένιγ-γος καὶ ἡ Ἰταλία δὲν ὑπῆρχεν. Τώρα ὅμως καὶ αἱ τρεῖς αὗται σύρνονται εἰς τὰ ἴχνη τῶν τριῶν δεσποτικῶν Δυνάμεων, οὕτω δὲ κατέστησαν ταύτας ἰκανὰς κατὰ τὰ δύο τελευταῖα ἔτη νὰ προβάσιν εἰς πράξεις, ἃς ἄνευ τῆς συμπράξεως ταύτης δὲν ἔξιδύνατο νὰ πράξουσιν οὔτε θὰ ἐτόλμων νὰ δοκιμάσωσι ποτε νὰ πράξουσιν.

Ἐν τούτοις εἰς Θεὸς ὑπάρχει! Πέποθα δὲ ἔτι μίαν ἡμέραν πῶς θέλει φωτίσει καὶ τὸ σκότος τοῦτα.

Διέσθε, ἀγαπητὴ Κύριε, τὴν διαβεβαίωσιν τῆς ἕκρας ὑπολήψεως, μεθ' ἧς διατελοῦ.

W. Gladstone.

βήματι θὰ πορεύηται τὴν ὁδὸν τῆς ἀναστηλώσεως, τῆς ἀνορθώσεως καὶ τῆς προόδου!

Καὶ κατὰ τὴν ἐθνικὴν ἑορτὴν τῆς 25 Μαρτίου δὲν ἦγεν ἑορτὴν τὸ Πανεπιστήμιον ὡς ἄλλοτε. Ἀντὶ πανηγυρικοῦ καὶ ἐν τῇ ἀθρομονίᾳ τῶν ἐπικειμένων γεγονότων, προσεφώνησα ἐγὼ διὰ θαυροῦ τὰ πρὸ τῶν προφυλαίων τοῦ Πανεπιστημίου παρελαύνοντα πλήθη τῶν ἐθελοντῶν, τῶν φοιτητῶν, τῶν συλλόγων καὶ τῶν συντεχνιῶν.

Ἐπιστημονικὰ συνέδρια.

Ὁ ἐν Νέᾳ Ὑόρκῃ γενικὸς πρόξενος τῆς Ἑλλάδος Δημήτριος Μπότασης, ὡς ἀντιπρόσωπος τοῦ Πανεπιστημίου εἰς τὰς ἐπὶ τῇ ἑκατοστῇ πενηκοντῇ ἑπατηρίδι ἀπὸ τῆς συστάσεως αὐτοῦ τελεσθείσας κατ' Ὀκτώβριον 1896 ἑορτὰς τοῦ ἐν Princeton τῶν ἠνωμένων Πολιτειῶν Πανεπιστημίου, ἀνήγγειλεν ἡμῖν τὰ τῆς συμμετοχῆς του καὶ τὰς τιμὰς, ἃς ἔδρεψεν ὡς ἀντιπρόσωπος ἡμῶν.

Ὁ καθηγητὴς τῆς Χειρουργικῆς Ἰούλιος Γαλδάνης ἐπεφορτίσθη παρ' ἡμῶν ν' ἀντιπροσωπεύσῃ ἐπισήμως τὸ ἐθνικὸν Πανεπιστήμιον εἰς τὸ διεθνὲς Συνέδριον τῆς Ἰατρικῆς, τελούμενον ἐν Μόσχᾳ κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ Σεπτεμβρίου 1897, ἐποίησε δὲ ἐγγράφους ἀνακοινώσεις περὶ τῶν ἐν τῇ κλινικῇ αὐτοῦ ἐπιστημονικῶν παρατηρήσεων.

Ὁ δὲ καθηγητὴς τῶν Μαθηματικῶν Κυπάριστος Στεφάνου, κληθεὶς εἰς τὸ ἐν Ζυρίχῃ τῆς Ἑλβετίας συγκροτηθὲν περὶ τὰ τέλη τοῦ Ἰουλίου 1897 πρῶτον διεθνὲς μαθηματικὸν Συνέδριον, εἰς ὃ συνήλθον ὑπὲρ τοὺς διακοσίους μαθηματικοὶ ἐξ ἔθλου τοῦ κόσμου, ἐποίησατο ἀνακοινώσεις περὶ νέας μεθόδου πρὸς σπουδὴν τῶν ἐκ πλειόνων συμβολικῶν μονάδων συνθεθειμένων μεγάλων ἀριθμῶν, εἰς τὴν μελέτην τῆς ὁποίας πρὸ πολλοῦ καταγίνεται.

Προσκληθέντος τοῦ Πανεπιστημίου ὑπὸ τοῦ XI διεθνoῦς Συνε-

δρίου τῶν Ἀνατολιστῶν, τοῦ συγκροτηθέντος ἐν Παρισίοις περὶ τὰ τέλη τοῦ Αὐγούστου 1897, ἐνετειλάμην τῷ διαπρεπεῖ λογίῳ Δημητρίῳ Βικέλα καὶ τῷ ἡμετέρῳ καθηγητῇ τῆς λατινικῆς Σπυρίδωνι Βάτῃ, ἐν Παρισίοις τότε διατρίβοντι, ν' ἀντιπροσωπεύσωσι τὸ Πανεπιστήμιον. Τοῦ δευτέρου διατελοῦντος ὑπὸ θεραπείαν, ἔλαβεν ἐνεργὸν μέρος μόνον ὁ πρῶτος, ὅστις ἐγένετο καὶ πρόεδρος τοῦ ἑκτου τμήματος καὶ ἐποίησεν ἀνακοινώσεις τινάς.

Τέλος δέ, προσκληθέντες ὑπὸ τοῦ διευθυντοῦ τῆς ἐν Ἀθήναις Γαλλικῆς ἀρχαιολογικῆς Σχολῆς Θεοφίλου Homolle, ἔλαβον μέρους εἰς τὴν ὑπὸ τὴν προεδρείαν αὐτοῦ συσταθεῖσαν ἐπιτροπὴν πρὸς προπαρασκευὴν τοῦ μέλλοντος νὰ συγκροτηθῇ περὶ τὰ μέσα τοῦ Ἀπριλίου 1897 ἐνταῦθα διεθνoῦς ἀρχαιολογικοῦ Συνεδρίου ἐπ' εὐκαιρίᾳ τοῦ ἑορτασμοῦ τῆς πενηκονταετηρίδος ἀπὸ τῆς συστάσεως τῆς τοσαύτας πολυτίμους ὑπηρεσίας προσενεγκούσης ὑπὲρ τῆς ἀρχαιολογίας καθ' ἔθλου καὶ τῆς ἀρχαιολογικῆς διερευνήσεως τῆς Ἑλλάδος Ἰδία Σχολῆς ταύτης. Τὸ κατὰστημα τῆς Σχολῆς καὶ τὸ Πανεπιστήμιον ὤρισθησαν τότε ὡς κέντρα τῶν συνεδριάσεων τοῦ Συνεδρίου τούτου.

Ἐν βλέμμα ἐπὶ τῆς ἡμερομηνίας τῆς συγκροτήσεως αὐτοῦ ἐξηγεῖ διατὶ ἀνεβλήθη τὸ Συνέδριον.

Ἀρχαιροεσίαι.

Τῇ 1 Ἰουνίου 1897, συμφώνως τῷ ἰσχύοντι κανονισμῷ, ἐγένετο ἡ ἐκλογή τῶν τριῶν ὑποψηφίων διὰ τὸ ἀξίωμα τῆς νέας Πρυτανείας, ἐξελέχθησαν δὲ δι' ἀπολύτου πλειονοψηφίας οἱ Σπυρίδων Μαγγίνας, διὰ ψήφων 45 ἐπὶ 46 ψηφοφορησάντων, Δημήτριος Κόντολας διὰ 21 καὶ Κωνσταντῖνος Μητσόπουλος διὰ 22 ψήφων, ἡ δὲ Κυβέρνησις ἐνέκρινεν ὡς Πρύτανιν τοῦ ἀκαδημαϊκοῦ ἔτους

1897—8 τὸν πρῶτον ὑποψήριον, τακτικὸν καθηγητὴν τῆς χειρουργικῆς Παθολογίας Σπυρίδωνα Μαγγίναν.

Ταῦτα εἶναι τὰ ἐπὶ τῆς ἐμῆς Πρυτανείας πεπραγμένα. Ἐθεώρησα ἱερὸν μου καθήκον ν' ἀφιερῶσω εἰς τὴν ἐπιτέλειαν τῆς ὑψηλῆς ἐντολῆς, ἧς παρά τῶν συναδέλφων μου ἔτυχον, πάσας μου τὰς δυνάμεις. Ἴάν δὲ κατιώρθωσα ν' ἀνταποκριθῶ κατὰ τι εἰς τὰς προσδοκίας αὐτῶν, τοῦτο πάντως ὀφείλω εἰς τὴν οὐδέποτε ὑπὸ διχογνωμίας θολωθεῖσαν σύμπραξιν καὶ κατὰ τὰς δυσχερεῖς ταύτας περιστάσεις πάντοτε μέχρις αὐταπαρνήσεως πρόθυμον συνεργασίαν τῶν ἀρίστων ἀνδρῶν (*), ἐξ ὧν ἀπετελεῖτο ἡ περιστοιχίσασά με Σύγκλητος, πρὸς ἣν ἐκφράζω σήμερον δημοσίᾳ τὰς ἐγκαρδίους εὐχαριστίας μου.

Παραδίδω δὲ νῦν τὴν Πρυτανείαν εἰς τὸν ἀξιότιμον διάδοχόν μου καὶ φίλτατον συνάδελφον Σπυρίδωνα Μαγγίναν, εὐχόμενος αὐτῷ, τυχόντι εὐνοϊκωτέρων περιστάσεων, νὰ ᾖναι εὐτυχέστερος ἐμοῦ.

(*) Ὁ μὲν Ἀντιπρύτανης, καθηγητὴς τῆς Θεολογίας Ἄναστο. Διαμ. Κυριακός, μετὰ τὴν πρώτην τῆς Συγκλήτου συνεδρίαν, καθ' ἣν συνεζητήθη τὸ ἀτυχὲς ζήτημα τῆς ἀνοικοδομήσεως τοῦ Ἀρεταίου Νοσοκομείου, ἀπέσχε τῶν συνεδριάσεων αὐτῆς καὶ δὲν ἐνεφανίσθη εἰς οὐδεμίαν αὐτῶν, ὁ δὲ τὸν εἰς Μητροπολίτην Ἀθηνῶν προαχθέντα κοσμητὸρα τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς, Σεβασμιώτατου Προκόπιον Οἰκονομίδην, ἀναπληρώσας καθηγητὴς τῆς Θεολογίας Ζήκος Εῤῥώσης ἀπεχώρησεν ὡσαύτως ὀριστικῶς τῆς Συγκλήτου μετὰ τὴν 23ην συνεδρίαν αὐτῆς, τῆ 13 Ἰουλίου 1897, καθ' ἣν ἀπερρίφθη κίτησις περὶ διορισμοῦ καὶ ἀποστολῆς ὑποτρόφου ἐκ τοῦ κληροδοτήματος Θ. Μανούση εἰς Εὐρώπην, ἐνῶκα τῆς μετὰ τὰς ὑπερβάσεις τῶν προηγουμένων ἐτῶν ἀνεπαρκείας τῶν μέσων.

Συνεδριάσεις δὲ τῆς Συγκλήτου ἐγένοντο τὸ ὅλον τρεκακτατάσσας κατὰ τὸ ἔτος 1896/7.

ΑΝΑΓΡΑΦΗ

ΤΩΝ ΚΑΤΑ ΤΟ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟΝ ΕΤΟΣ 1896-97 ΑΡΧΩΝ

ΤΟΥ

ΕΘΝΙΚΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ

ΤΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΩΝ ΣΥΛΛΟΓΩΝ ΚΑΙ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΩΝ ΑΥΤΟΥ

ΚΑΙ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

ΤΩΝ ΚΑΤΑ ΤΟ ΧΕΙΜΕΡΙΝΟΝ ΚΑΙ ΘΕΡΙΝΟΝ ΕΞΑΜΗΝΟΝ 1896—1897

ΔΙΔΑΧΘΕΝΤΩΝ ΕΝ ΑΥΤΩ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ

